

Nr 8 A.

Godkänd av första kammaren den 12 juni 1919.

Godkänd av andra kammaren den 12 juni 1919.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

(Statsutskottets utlåtanden nr 8 A, 42, 59, 60, 62, 69, 70, 71, 78, 79, 80, 95, 97, 98, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 109, 110, 114, 146, 147 och 158 samt memorial nr 87, 99 och 142).

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1920 åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut.

Departementet.

1:o) I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av punkt 1 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden samma dag, föreslagit riksdagen att

Departementet.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 14 saml. Nr 8 A.

1

Departementet.

dels på ordinarie stat för ecklesiastikdepartementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli uppföra ytterligare

ett kansliråd med en avlöning av 8,100 kronor, därav lön 5,000 kronor, tjänstgöringspenningar 2,500 kronor och ortstillägg 600 kronor, vartill kan komma ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor,

en förste kanslisekreterare med en avlöning av 5,800 kronor, därav lön 3,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor och ortstillägg 400 kronor, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, vardera å 500 kronor, samt

två andre kanslisekreterare, en var med en avlöning av 4,000 kronor, därav lön 2,200 kronor, tjänstgöringspenningar 1,500 kronor och ortstillägg 300 kronor, vartill kunna komma tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 500 kronor,

en vaktmästare med en avlöning av 1,600 kronor, därav lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 550 kronor och ortstillägg 150 kronor, vartill kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor,

med skyldighet för en var av nu nämnda befattningshavare att vara underkastad de för nämnda förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels höja det å departementets ordinarie stat uppförda anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar med 4,350 kronor till 36,150 kronor;

dels för genomförande av ifrågavarande förändringar i staten höja det ordinarie anslaget till departementet med 27,850 kronor;

dels med föranledande av utav 1918 års lagtima riksdag, i samband med lönerreglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, fattat beslut angående tillägg till departementets ordinarie stat höja departementets ordinarie anslag med 1,500 kronor;

dels ock, vid bifall till det av Eders Kungl. Maj:t till innevarande års riksdag framlagda förslaget angående reglering av de inom statsförvaltningen anställda ordinarie kvinnliga biträdenas avlöningsförmåner, höja samma anslag med 6,400 kronor;

kommande vid bifall till vad i denna punkt anförts och föreslagits det ordinarie anslaget till departementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli att ökas från dess nuvarande belopp, 188,400 kronor, med 35,750 kronor till 224,150 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär till en början upprättande av en ny byrå inom ecklesiastikdepartementet, avsedd för ärenden angående yrkesundervisningen och bestående av ett kansliråd, en förste kanslisekreterare

och en andre kanslisekreterare. Enligt förslaget skulle nämnda befattningar uppföras på ordinarie stat från och med år 1920, men har för mötande av redan under år 1919 motsedd arbetsökning föreslagits uppförande på tilläggsstat för år 1919 av anslag till avlöning under senare delen av sistnämnda år åt en extra byråchef och en extra andre kanslisekreterare. Förslaget, som är betingat av 1918 års riksdags beslut angående praktiska ungdomsskolor och därmed förenad utvidgning av förutvarande folkskolöverstyrelsen med en yrkesskolavdelning, får alltså betraktas som en konsekvens av detta riksdagens beslut, och har riksdagen, som väl inser vikten av att hithörande frågor redan från början varda inom departementet behörigen tillgodosedda, intet att erinra mot förslaget i denna del. Beträffande medel till ersättning åt vissa tjänstemän redan under år 1919 har riksdagen ansett sig böra godtaga äskandet även i detta avseende.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit uppförande å departementets stat av ytterligare en andre kanslisekreterarbefattning. En sådan befattning, vilken redan vid departementets senaste omorganisation ansågs erforderlig men då avstyrktes av löneregeringskommittén, anser sig riksdagen numera, i betraktande av den alltmer ökade arbetsmängden inom departementet, böra inrättas.

Eders Kungl. Maj:ts förslag avser dessutom tillgodoseende av vissa behov, betingade av departementets förestående förflyttning till nya lokaler. I detta avseende begäres medel, 1,500 kronor, till en telefonvakt samt uppförande å stat av en ny vaktmästarbefattning. I avseende å telefonvakten, vilken även torde varda behövlig under år 1919, har riksdagen intet att invända. Vad däremot angår uppförande å ordinarie stat av en ny vaktmästarbefattning, må erinras, att departementet redan nu förfogar över en ordinarie förste vaktmästare och fyra ordinarie vaktmästare. Vid detta förhållande är riksdagen ej övertygad om behovet av inrättande av en ny vaktmästartjänst och har förty ej bifallit förslaget i denna del.

Vad beträffar det föreliggande förslaget i övrigt, har detsamma icke givit riksdagen anledning till erinran. I fråga om den föreslagna ökningen av departementets ordinarie anslag på grund av löneroglering för de kvinnliga biträdena får riksdagen erinra om att riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts i sistnämnda hänseende gjorda framställning.

Riksdagen har alltså

dels på ordinarie stat för ecklesiastikdepartementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli uppfört ytterligare

ett kansliråd med en avlöning av 8,100 kronor, därav lön 5,000 kronor, tjänstgöringspenningar 2,500 kronor och ortstillägg 600 kronor, vartill kan komma ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor,

Departementet.

en förste kanslisekreterare med en avlöning av 5,800 kronor, därav lön 3,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor och ortstillägg 400 kronor, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, vardera å 500 kronor, samt

två andre kanslisekreterare, en var med en avlöning av 4,000 kronor, därav lön 2,200 kronor, tjänstgöringspenningar 1,500 kronor och ortstillägg 300 kronor, vartill kunna komma tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 500 kronor,

med skyldighet för en var av nu nämnda befattningshavare att vara underkastad de för nämnda förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels höjt det å departementets ordinarie stat uppförda anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar med 4,350 kronor till 36,150 kronor;

dels för genomförande av ifrågavarande förändringar i staten höjt det ordinarie anslaget till departementet med 26,250 kronor;

dels med föranledande av utav 1918 års lagtima riksdag, i samband med lönereglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, fattat beslut angående tillägg till departementets ordinarie stat höjt departementets ordinarie anslag med 1,500 kronor;

dels ock, med anledning av riksdagens beslut angående reglering av de inom statsförvaltningen anställda ordinarie kvinnliga biträdenas avlöningsförmåner, höjt samma anslag med 6,400 kronor;

kommande förty det ordinarie anslaget till departementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli att ökas från dess nuvarande belopp, 188,400 kronor, med 34,150 kronor till 222,550 kronor.

2:o) I förslaget till riksstat för år 1920 är det ordinarie förslagsanslaget: Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, övergångsstat, upptaget till oförändrat belopp å högst 16,200 kronor. Å nämnda övergångsstat äro, bland annat, uppförda två kanslisekreterare å kansliavdelningen, en var med en avlöning av 4,000 kronor samt provisoriskt avlöningstillägg å 1,200 kronor, inalles 5,200 kronor. Enligt vad riksdagen inhämtat, har en av dessa kanslisekreterare jämlikt Eders Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1918 utnämnts till sekreterare hos lantbruksstyrelsen, i följd varav ifrågavarande anslag bör minskas med ett belopp av 5,200 kronor.

Riksdagen har därför minskat det ordinarie förslagsanslaget till ecklesiastikdepartementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli, övergångsstat, nu högst 16,200 kronor, med 5,200 kronor till högst 11,000 kronor.

3:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 2) föreslagit riksdagen att till extra föredragande m. m. inom ecklesiastikdepartementet anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 17,200 kronor.

Till extra föredragande m. m. inom ecklesiastikdepartementet har riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar beviljat på extra stat för vart och ett av åren 1918 och 1919 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 15,600 kronor. Av detta anslag utgår till en särskild föredragande för det inom departementet förekommande arbetet med de prästerliga löneregleringarna ett belopp av 8,000 kronor, till biträde åt denne föredragande 4,000 kronor och till täckande av ökade kostnader för renskrivning 600 kronor.

Det föreliggande förslaget om anslagets höjning avser i huvudsak beredande av ökad ersättning åt ifrågavarande föredragande samt åt en hos honom anställd amanuens.

Riksdagen, som icke funnit något att häremot erinra, har till *extra föredragande m. m.* inom ecklesiastikdepartementet anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 17,200 kronor.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 3) föreslagit riksdagen att till avlöande av en ledare av undervisningsstatistikens omorganisation anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 7,800 kronor, varav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Som bekant föreslog på sin tid den så kallade statistiska kommittén, bland annat, att den officiella statistiken skulle i så stor utsträckning, som lämpligen kunde ske, förläggas till ett centralt statistiskt verk, till vilket verk även undervisningsstatistiken skulle överflyttas. Beträffande sistnämnda statistik hade kommittén framlagt vissa riktlinjer, avseende dess utvidgning och ytterligare bearbetande. För undervisningsstatistiken i dess av kommittén föreslagna utvidgade skick skulle efter överflyttningen till det av kommittén ifrågasatta statistiska ämbetsverket erfordras en förste aktuarie såsom ledare av arbetet.

Sedermera avgav dåvarande kanslisekreteraren i ecklesiastikdepartementet C. Gustafsson år 1913 ett av honom utarbetat förslag till omorganisation av departementets avdelning för undervisningsstatistik. Enligt detta förslag skulle inom ecklesiastikdepartementet upprättas en med departementets övriga byråer fullt sidoordnad och i alla avseenden likställd byrå för de undervisningsstatistiska ärendena. Personalen skulle, bland andra, utgöras av en byråchef, en förste aktuarie och en aktuarie.

Departementet.

Efter det vidare särskilda sakkunniga tillkallats för att inom departementet biträda vid verkställandet av utredning rörande undervisningsstatistikens ordnande, avgåvo dessa sakkunniga den 2 december 1913 utlåtande och förslag i ämnet. De sakkunniga uppdrogo därvid vissa riktlinjer för en omorganisation av undervisningsstatistiken och anförde beträffande förslaget om en särskild statistisk byrå inom ecklesiastikdepartementet, bland annat, följande:

Då frågan om den allmänna statistikens i allmänhet blivande organisation ännu icke vunnit sin lösning utan sammanförts med frågan om en omorganisation av den centrala förvaltningen över huvud, ansågo de sakkunniga uteslutet, att, på sätt Gustafsson föreslagit, en särskild statistisk byrå nu skulle definitivt organiseras inom ecklesiastikdepartementet. I händelse av undervisningsstatistikens överflyttande till statistiska centralbyrån, syntes nämligen en särskild byråchef för denna statistik icke komma att erfordras. Lika litet kunde emellertid för närvarande ifrågasättas att genomföra statistiska kommitténs förslag om en överflyttning av undervisningsstatistiken till statistiska centralbyrån. Det behov av ökade arbetskrafter, som den av de sakkunniga föreslagna omorganisationen av undervisningsstatistiken kunde komma att medföra, måste därför enligt de sakkunnigas åsikt tillfredsställas genom provisoriska åtgärder. Då de sakkunniga hade att i överensstämmelse med vissa närmare angivna allmänna principer framlägga sitt förslag till en provisorisk omorganisation av departementets statistiska avdelning, mötte först behovet av en särskild ledare för arbetet med själva genomförandet av undervisningsstatistikens omorganisation. Det syntes nämligen uppenbart, att arbetet med uppgörande av förslag till nya formulär och föreskrifter för primäruppgifter, planläggandet av den förändrade bearbetningen och utarbetandet av de första nya publikationerna måste ställa så betydande krav på ledaren, att en tjänst av tredje graden måste inrättas. Då denna befattning, så vitt då kunde bedömas, näppeligen skulle komma att behövas, därest framdeles undervisningsstatistiken komme att förläggas till statistiska centralbyrån, vore det en självklar sak, att den nya befattningen endast kunde uppföras på extra stat.

I den framställning, som i ämnet gjordes till 1914 års senare riksdag, förklarade sig vederbörande departementschef i allt väsentligt biträda vad ovanberörda sakkunniga anført samt erinrade om vissa arbetsfält, som förelåge för en omorganiserad undervisningsstatistisk avdelning inom departementet. Genomförandet av den tilltänkta omorganisationen komme enligt departementschefens mening att bliva en ganska maktpåliggande uppgift, och det vore därför angeläget, att för ifrågavarande arbete kunde förvärvas

en särskilt dugande kraft. Den person, som kunde komma att för detta ändamål anställas, skulle närmast få sig ålagt att uppgöra förslag till nya formulärblanketter och till föreskrifter rörande deras användning samt att i övrigt planlägga bearbetningen av de inkomna uppgifterna och utarbetandet av de första statistiska publikationerna. Då sålunda denne persons uppdrag skulle bliva *av övergående beskaffenhet*, borde det tydligen icke ifrågakomma att för detta ändamål nu inrätta en särskild tjänst.

Till arvode åt en ledare av undervisningsstatistikens omorganisation beviljade 1914 års senare riksdag, på Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, på extra stat för år 1915 ett belopp av 7,800 kronor, och har alltsedan dess nämnda belopp år för år av riksdagen beviljats.

Arbetet med undervisningsstatistikens omorganisation pågår alltså nu på det femte året, och det förefaller riksdagen, som om tidpunkten snart vore inne, då själva omorganisationsarbetet borde vara slutfört och de undervisningsstatistiska arbetena kunna fullföljas efter de grunder, som eventuellt framstått såsom resultat av tilläventyrs förekommande förändringar i ifrågavarande arbetens anordning. Riksdagen tilltror sig emellertid icke att i denna fråga nu kunna göra något bestämt uttalande, än mindre vidtaga några särskilda åtgärder, men förväntar riksdagen, att förevarande arbeten inom en snar framtid skola varda definitivt avslutade; och lär Eders Kungl. Maj:t ej vilja underlåta att för riksdagen omförmåla, när detta kan vara att förvänta, ävensom framlägga förslag till ett slutligt ordnande av undervisningsstatistikens organisation.

Under uttalande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen till avlöande av en *ledare av undervisningsstatistikens omorganisation* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 7,800 kronor, varav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Arkiv, bibliotek och museer.

Arkiv.

5:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 4) föreslagit riksdagen att från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven, nu 111,980 kronor, med 4,250 kronor.

Anslagshöjningen är betingad dels av 1918 års lagtima riksdags beslut i fråga om löneroglering för vaktmästare och med dem jämförliga

Departementet.

Arkiv,
bibliotek
och museer.

Arkiv,
bibliotek
och museer.

befattningshavare, dels ock av Eders Kungl. Maj:ts till innevarande års riksdag framlagda förslag angående lönereglering för de inom statsförvaltningen anställda kvinnliga biträdena.

Riksdagen, som i sistnämnda avseende åberopar sitt i särskild skrivelse angående detta ärende omförmälda beslut, får anmäla, att riksdagen från och med år 1920 höjt det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven, nu 111,980 kronor, med 4,250 kronor.

6:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 5) föreslagit riksdagen att höja det å riksarkivets ordinarie stat uppförda anslaget till amanuenser, vikariatsersättning, renskrivning och flitpenningar, nu 11,750 kronor, med 5,850 kronor till 17,600 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion (nr 2), däri hemställts, att riksdagen ville höja det å riksarkivets ordinarie stat uppförda anslaget till amanuenser, vikariatsersättning, renskrivning och flitpenningar, nu 11,750 kronor, med 8,650 kronor till 20,400 kronor.

I motionen har till stöd för framställningen anförts följande:

»I statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 5, har Kungl. Maj:t upptagit en av riksarkivarien gjord framställning om höjning av riksarkivets anslag till amanuenser. Beträffande den allmänna motiveeringen för anslagsförhöjningen kan hänvisas till den kungl. propositionen, i vilken statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i anslutning till riksarkivariens framställning betonar, att de hittills vid riksarkivet förekommande amanuensarvodena varit osedvanligt låga i all synnerhet vid en jämförelse med vad som i ersättning utgår till motsvarande befattningshavare vid liknande institutioner, till exempel kungl. biblioteket och vitterhetsakademien, och att därför en förhöjning är behöflig.

Departementschefen har ock anslutit sig till riksarkivariens förslag i fråga om antalet av de arvoden denne lagt till grund för sin anslagsberäkning. Ifrågavarande förslag utgår från ett antal av sex amanuenser med fast arvode och viss daglig tjänstgöringsskyldighet för den löpande tjänstgöringen och därjämte en med särskilt uppdrag vid medeltidsavdelningen. I fråga om detta antal kan förtjäna framhållas, att riksarkivet alltsedan 1910 och tills in under 1917 kunde arbeta med sex dylika amanuenser med fast arvode och viss daglig tjänstgöringsskyldighet. Att därefter antalet sådana arvodister under 1918 nedgått till fem, har, såsom i den kungl. propositionen framhållits, berott på dugande krafters avgång till enskild verksamhet, vilket den nu åskade arvodesförhöjningen just skulle hava till ändamål att motverka. Tydligt är också, att riks-

arkivet med alltjämt vidgade samlingar och verksamhetsområde nu för den löpande tjänstgöringen icke kräver mindre antal amanuenser än under perioden 1910—1916. Nyttillkommen arvodistplats är enligt förslaget endast den för medeltidssamlingen avsedda. Dess behövlighet, för så vitt icke synnerligen betydelsefulla beståndsdelar av denna samling skola gå mot förstöring, torde i propositionen vara tillräckligt ådagalagd.

Däremot har den kungl. propositionen föreslagit vissa modifikationer i de av riksarkivarien förordade arvodesbeloppen. Riksarkivarien har för de sex amanuenserna för den löpande tjänstgöringen föreslagit såsom »genomsnittsbelp» 2,400 kronor och för medeltidsamanuensen 2,000 kronor. Den kungl. propositionen har minskat dem till respektive 2,000 och 1,600 kronor.

Mot denna nedsättning ber jag att få göra vissa synpunkter gällande. I fråga om densamma, vad angår de sex amanuenserna, framhåller departementschefen, att tjänstgöringstidens längd i regel synes belöpa sig till 3 à 4 timmar om dagen, och att, därest denna tjänstgöringstid bibehålles, högre belopp än 2,000 kronor näppeligen torde bära ifrågakomma. Här emot är följande att invända. Under hela tiden 1910—början av 1917 hade en av riksarkivets arvodister en daglig tjänstgöringstid av 5 timmar; och den omständigheten, att vid hans befordran till ordinarie tjänsteman 1917 icke en liknande tjänstgöringstid kunde påläggas någon av de dåvarande amanuenserna, utesluter icke önskvärdheten för riksarkivet att, så snart det blir möjligt, kunna försäkra sig om sådant arbetsutbyte av någon sin amanuens. Det skulle tvärtom vara synnerligen gagneligt, ju större utsikter härtill yppades. Funnes medel, skulle det redan nu kunna ske. Men den samlade arvodessumman måste då vara så hög, att den medger ett för en så långt utsträckt tjänstgöring tillräckligt ersättningsbelopp, utan att därigenom något eller några av de övriga arvoden bli alltför små.

Den kungl. propositionen har betonat rimligheten av att arvodesbeloppen i riksarkivet jämföras med vad motsvarande befattningshavare erhålla vid liknande institutioner, exempelvis kungl. biblioteket och vitterhetsakademien. En dylik jämförelse torde visa, att de av riksarkivarien föreslagna beloppen icke äro för höga.

Vad kungl. biblioteket angår, framgår av den kungl. propositionen (sid. 31), att riksbibliotekarien för detta föreslagit 2 amanuensarvoden (med 5 timmars daglig tjänstgöring) à 3,000 kronor, 2 (med 4 timmar) à 2,400 kronor och 2 (med likaledes 4 timmar) à 2,000 kronor. Den kungl. propositionen har godtagit dessa arvodesbelopp och betecknat de förutvarande (1,200 à 2,000 kronor) såsom »otillbörligt låga» samt fram-

Arkiv,
bibliotek
och museer.

hållit huru rekryteringsmöjligheterna måste ytterligt försvåras, därest amanuensarvodena bibehållas vid nuvarande belopp, medan läroverkslärares avlöningsförhållanden nu så avsevärt förbättrats. Lägsta arvode vid kungl. biblioteket blir alltså 2,000 kronor, och det kan under sådana förhållanden icke vara lämpligt att reglera riksarkivets arvodesförhållanden så, att riksarkivet *antingen* berövades möjligheten att kunna uttaga relativt lång tjänstgöringstid *eller* nödgades sätta sina begynnelsearvoden lägre än kungl. bibliotekets. Då riksarkivarien nu för riksarkivet föreslagit 6 arvodesbelopp å *i genomsnitt* 2,400 kronor eller sammanlagt 14,400 kronor, har han i allt fall stannat något under kungl. bibliotekets, vilka sammanlagt uppgå till 14,800 kronor. Att åter en genomsnittsberäkning valts beror, såsom i riksarkivariens framställning framhålles, på att arvodena lämpligen böra avpassas efter tjänsteålder och tjänstgöringstid m. m., vilka förhållanden kunna variera olika år. Samma tjänstgöringstid kan alltså, likasom även sker i kungl. biblioteket, komma att ersättas med olika arvoden; och det kan i vissa fall vara gagneligt att även för kortare tid än den normala förvärva en kraft, som eljest ej skulle stå att erhålla. Bland riksarkivets nuvarande arvodister har en emellertid varit amanuens i dess tjänst i tolv år och en annan i åtta, vadan de måste anses innehava tillräcklig tjänsteålder för arvode utöver minimigrad.

Arvodesförhållandena vid vitterhetsakademien framgå av den kungl. propositionen sid. 178 ff. Kungl. Maj:t föreslår där för manliga amanuenser ett arvode å 3,600 kronor och 2 å 2,600 kronor, för en bibliotekarie 3,000 kronor, för en kvinnlig amanuens vid myntkabinettet 2,600 kronor och för två kvinnliga amanuenser vid statens historiska museum sammanlagt 4,500 kronor. Samtliga dessa arvoden uppgå alltså till åtskilligt över 2,000 kronor. I propositionen meddelas jämväl, att amanuenser vid nationalmusei konstavdelning åtnjuta med *varannandagstjänstgöring* ett arvode av 2,400 kronor.

Amanuensarvodena vid med riksarkivet jämförbara institutioner skola sålunda enligt den kungl. propositionen i vissa fall kunna stiga väsentligt högre än riksarkivets. Tjänstgöringstiden är vid dessa institutioner visserligen i några fall längre än den för riksarkivet för närvarande tillämpade, men sättas riksarkivarvodenas slutsumma ej högre än som föreslagits i den kungl. propositionen, blir riksarkivet urståndsatt att, såsom eljest vore önskligt, utsträcka tjänstgöringen. I fråga om rekryteringsmöjligheter bleve riksarkivet väsentligt ogynnsammare ställt. En aspirant frågar nämligen ej blott efter begynnelsearvode, utan ock efter dess möjlighet att växa.

Då i den kungl. propositionen framhålles, att amanuenserna i riksarkivet skulle bliva delaktiga av den tillfälliga löneförbättring, som ställts i utsikt för extra tjänsteinnehavare i allmänhet, bör erinras, att samma förutsättning även är uttalad beträffande amanuenserna vid det kungl. biblioteket (sid. 32). Ifrågavarande löneförbättring kan således ej vara något skäl att ej även i övrigt likställa nu nämnda befattningshavare.

Skulle man utsträcka jämförelsen till i den kungl. propositionen berörda assistenter (d. v. s. förutvarande amanuenser) vid naturhistoriska riksmuseet, visar sig ännu tydligare behovet av att ej sätta nu ifrågavarande arvodesanslag för lågt. Det bör härvid jämväl erinras, att riksarkivets samlingar i oersättlighet och betydelse för det allmänna icke äro några andra samlingar i riket underlägsna, och att alltså vikten av god rekrytering för deras vård icke får underskattas. Den verksamhet, som påkallas av amanuenserna — att arbeta sig in i växlande tidens och förvaltningsgrenars förhållanden för att i enlighet därmed kunna ordna arkivsamlingar och med upplysningar tillhandagå de forskande — kräver vetenskaplig utbildning och även i övrigt väl kvalificerade krafter.

Vad till sist angår den vid riksarkivet för medeltidsavdelningen föreslagna amanuensen, har den kungl. propositionen för honom föreslagit ett arvode av 1,600 kronor mot av riksarkivarien förordade 2,000 kronor. Riksarkivariens förslag grundade sig därpå, att då begynnelsearvodena i riksarkivet — likasom i kungl. biblioteket — ansågos böra vara i regel 2,000 kronor, icke något skäl syntes föreligga, varför icke nu ifrågavarande amanuens skulle tillerkännas ett dylikt arvode. Det lider nämligen icke något tvivel, att hans närmaste arbetsuppgift — medeltidssigillen — är av sådan omfattning och tillika i sådant behov av skyndsamt omhändertagande, att den påkallar fullt ut den dagliga tjänstgöringstid, som av en med detta belopp avlönad arvodist kan skäligen utkrävas. Uppgiften skulle emellertid icke vara inskränkt enbart till sigillen, utan även omfatta andra arbeten inom medeltidsavdelningen. Den ifrågavarande amanuensen har sedan 1912 gjort tjänst i riksarkivet, men hittills utan fast arvode och mot en mycket ringa ersättning, men har under tiden alltmer utbildat sig på området. Även detta talar för att det arvode, som nu är ifråga, icke sättes lägre än övriga begynnelsearvoden.»

Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag förutsätter ett antal av sex amanuensarvoden, vart och ett å 2,000 kronor och ett sådant arvode å 1,600 kronor, vartill skulle komma tillfällig löneförbättring, varom framställning till innevarande års riksdag ställts i utsikt. Departementschefen har här-

Arkiv,
bibliotek
och museer.

vid utgått från den nu i regel förekommande tjänstgöringstiden av 3 à 4 timmar om dagen för varje amanuens.

I motionen åter framhålles önskvärdheten av en utsträckning av tjänstgöringstidens längd till 5 timmar för någon amanuens, och har i anledning därav räknats med ett högre genomsnittsbelopp för varje amanuensarvode än vad fallet varit beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen hyser visserligen den uppfattningen, att ett tillgodoseende av riksarkivets behov i det av motionären angivna syfte är synnerligen önskvärt. Riksarkivets ställning har nämligen under tidernas lopp väsentligen förändrats. Från att ursprungligen vara en arkivdepå har riksarkivet utvecklats till en central myndighet för allt arkivväsen i riket. Riksarkivet har vidare kommit att erbjuda allt större och mer omfattande material för forskning och undersökningar av olika slag. Ju mer arkivets samlingar bliva uppmärksammade och anlitade, desto större anspråk komma ock att ställas på den tjänstemannapersonal, som är för vården av dessamma erforderlig. Det förefaller riksdagen, som denna ämbetsverkets ändrade karaktär och dess utvidgade arbetsområde borde, då det gäller betingelserna att kunna fullgöra vad verket i detta avseende åligger, vinna mer beaktande än vad hittills synes hava varit fallet.

I motionen vill riksdagen se ett uttryck för riksarkivets behov av en bättre och ändamålsenligare organisation av sina arbetskrafter. Dock har riksdagen icke ansett sig kunna på grundvalen av vad häri anföres lämna sitt tillstyrkande obetingat till de krav, som i densamma göras gällande. Ett bifall till motionärens förslag borde enligt riksdagens mening förbindas med föreskrifter angående längden av amanuensernas tjänstgöringstid, och har riksdagen, då någon utredning och något förslag såväl härutinnan som beträffande tjänstgöringsförhållandena i övrigt i riksarkivet icke föreligger, funnit sig sakna förutsättningar för ett närmare bedömande av denna fråga. Det lär emellertid kunna antagas, att i den framställning, som ett kommande år kan vara att förvänta från riksarkivet, man icke kommer att underlåta att lämna en uttömmande utredning rörande en ändamålsenlig organisation av ämbetsverkets arbetskrafter.

Emellertid har riksdagen icke ansett sig nu helt kunna avvisa de krav, som kommit till uttryck i motionen, då dessa enligt riksdagens mening synas vara i väsentliga delar berättigade. Med hänsyn till den antydda önskvärdheten av en fullständigare utredning i ämnet, har riksdagen därför, utöver vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, beslutat, att såsom förstärkning till det ordinarie amanuensanslaget på extra stat för år 1920 anvisa ett belopp av 1,500 kronor. Med detta anslag avser riksdagen att

bereda riksarkivet möjlighet att tillförsäkra sig en daglig tjänstgöringstid av 5 à 6 timmar av en eller annan amanuens.

Riksdagen har därför, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning samt i anledning av ovanberörda motion,

dels höjt det å riksarkivets ordinarie stat uppförda anslaget till amanuenser, vikariatsersättning, renskrivning och flitpenningar, nu 11,750 kronor, med 5,850 kronor till 17,600 kronor;

dels ock till *förstärkning av nyssnämnda anslag* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

Arkiv,
bibliotek
och museer.

Det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven, nu 111,980 kronor, kommer förty att ökas med 10,100 kronor till 122,080 kronor.

7:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts (punkt 6) gjorda framställning får riksdagen anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia*, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 6,000 kronor.

8:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 7) föreslagit riksdagen att anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 8,800 kronor, att utgå

dels till arvode åt en amanuens vid vart och ett av landsarkiven i Uppsala, Vadstena och Göteborg med högst 1,800 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t, vad angår vart och ett av dessa belopp, att, om särskilda förhållanden skulle därtill föranleda, bestämma om medlens användande till ersättning åt flera extra biträden vid landsarkivet ifråga,

dels ock till ersättning åt extra biträden vid vartdera av landsarkiven i Uppsala, Lund och Göteborg med högst 1,000 kronor och vid landsarkivet i Vadstena med högst 400 kronor.

Under ett flertal år har riksdagen på extra stat anvisat 1,800 kronor till en amanuens vid vartdera av landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Lund och Göteborg. För år 1919 utgå dylika anslag blott för landsarkiven i Uppsala, Vadstena och Göteborg. Vid landsarkivet i Lund har behovet av motsvarande anslag försvunnit, sedan från och med år 1919 en andre arkivariefattning inrättats därstädes.

Vidare har riksdagen på extra stat anvisat till ersättning åt extra biträden: vid landsarkivet i Uppsala för vart och ett av åren 1913—1916 med 800 kronor och för vart och ett av åren 1917—1919 med 1,000

Arkiv,
bibliotek
och museer.

kronor, vid landsarkivet i Lund för vart och ett av åren 1913—1919 med 1,000 kronor och vid landsarkivet i Vadstena för år 1919 med 400 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär följaktligen beredande, utöver vad förut till ändamålet utgått, av ett anslag å 1,000 kronor till ersättning åt extra biträden jämväl vid landsarkivet i Göteborg.

Riksdagen, som icke funnit något att häremot erinra, har anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 8,800 kronor, att utgå *dels till arvode åt en amanuens vid vart och ett av landsarkiven i Uppsala, Vadstena och Göteborg* med högst 1,800 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t, vad angår vart och ett av dessa belopp, att, om särskilda förhållanden skulle därtill föranleda, bestämma om medlens användande till ersättning åt flera extra biträden vid landsarkivet i fråga,

dels ock till ersättning åt extra biträden vid vartdera av landsarkiven i Uppsala, Lund och Göteborg med högst 1,000 kronor och vid landsarkivet i *Vadstena* med högst 400 kronor.

9:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t (punkten 8) föreslagit har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för *fortsatt registrering av Svea hovrätts domar under 1600-talet och av hittills utgivna delar av rådets protokoll i justitieärenden för samma tid, i vad angår till Eders Kungl. Maj:t fullföljda mål av civil och kriminell natur*, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,400 kronor.

Bibliotek.

10:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 9) föreslagit riksdagen att från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till kungl. biblioteket, nu 136,800 kronor, med 3,200 kronor.

Anslagshöjningen är betingad dels av 1918 års lagtima riksdags beslut ifråga om lönereglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare dels ock av Eders Kungl. Maj:ts till innevarande års riksdag framlagda förslag angående lönereglering för de inom statsförvaltningen anställda kvinnliga biträdena.

Riksdagen, som i särskild skrivelse anmält sitt i sistnämnda hänseende i ärendet fattade beslut, har från och med år 1920 höjt det ordinarie anslaget till kungl. biblioteket, nu 136,800 kronor, med 3,200 kronor.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 10) föreslagit riksdagen att höja det å kungl. bibliotekets ordinarie stat uppförda anslaget till vikariatsersättning, arvoden, flitpenningar åt extra biträden, tillfällig renskrivning, eftermiddagstjänst m. m. från dess nuvarande belopp, 19,100 kronor, med 12,500 kronor till 31,600 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslagsökningen, varigenom huvudsakligen avses att bättre än hittills tillgodose den extra ordinarie personalens vid kungl. biblioteket avlöningsförmåner, har riksdagen funnit behöfelig och förty höjt det å kungl. bibliotekets ordinarie stat uppförda anslaget till *vikariatsersättning, arvoden, flitpenningar åt extra biträden, tillfällig renskrivning, eftermiddagstjänst m. m.* från dess nuvarande belopp, 19,100 kronor, med 12,500 kronor till 31,600 kronor.

12:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 11) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, anvisat på extra stat för år 1920

dels till inbindning av böcker i kungl. bibliotekets äldre samlingar ett reservationsanslag av 10,000 kronor,

dels ock till utarbetande av katalog över ofullständigt förtecknade delar av dessa samlingar ett förslagsanslag, högst, 12,400 kronor.

13:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen att till redigering av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogens 34:e årgång, omfattande år 1919, anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 4,500 kronor, att användas enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

Till redigering av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen har riksdagen på extra stat anvisat för vart och ett av åren 1907—1917 1,500 kronor samt för vardera av åren 1918 och 1919 2,000 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av anslaget är betingad av det ökade redaktionsarbetet, vilket under de sista åren vuxit i proportion med katalogens för varje år allt mer vidgade omfång. Arbetet skulle i regel anförtras åt någon extra eller ordinarie tjänsteman vid kungl. biblioteket — den sistnämnde i så fall möt avstående till större delen av sin ordinarie avlöning — och beräknas taga en tjänstemans arbetskraft helt och hållet i anspråk.

Arkiv,
bibliotek
och museer.

Riksdagen, som anser övertygande skäl vara förebragta för en anordning, på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits, har till redigering av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogens 34:e årgång, omfattande år 1919, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 4,500 kronor, att användas enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

14:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen att höja det å kungl. bibliotekets stat uppförda anslaget till bestridande av kostnaderna för nattlig bevakning vid kungl. bibliotekets byggnad från dess nuvarande belopp, 1,800 kronor, till 2,400 kronor eller med 600 kronor.

På grund av vad till stöd för framställningen anförts har riksdagen höjt det å kungl. bibliotekets stat uppförda anslaget till bestridande av kostnaderna för *nattlig bevakning vid kungl. bibliotekets byggnad* från dess nuvarande belopp, 1,800 kronor, till 2,400 kronor eller med 600 kronor.

Med anledning av riksdagens under punkterna 10, 11 och 14 anmälda beslut kommer det ordinarie anslaget till kungl. biblioteket, nu 136,800 kronor, att ökas med 16,300 kronor till 153,100 kronor.

15:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 14) föreslagit riksdagen att till arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping och till arvode åt vaktmästaren vid samma bibliotek anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 2,600 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

För beredande av arvodesökning åt bibliotekarien vid ifrågavarande bibliotek har riksdagen för vartdera av åren 1918 och 1919 anvisat ett extra anslag av 2,000 kronor. Den nu föreslagna höjningen avser att bereda arvodesförbättring åt bibliotekets vaktmästare med 600 kronor, och har riksdagen icke funnit något att häremot erinra. Riksdagen har följaktligen till *arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverksbiblioteket i Linköping* och till *arvode åt vaktmästaren vid samma bibliotek* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,600 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

16:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 10,400 kronor, att utgå under de villkor Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Under en följd av år har biblioteket åtnjutit av riksdagen på extra stat beviljade anslag. Understödet utgick till en början, från och med år 1900, med 2,500 kronor men har gång efter annan höjts. För vart och ett av åren 1914—1918 uppgick anslaget till 6,500 kronor men höjdes av 1918 års riksdag till 7,000 kronor för år 1919. Utöver statsbidraget har biblioteket under åtskilliga år uppburit ett mindre anslag, 100 kronor, från lärarsällskapet. Utöver nyssnämnda anslag för år 1919 tilldelade 1918 års lagtima riksdag biblioteket dels till tackande av ökade utgifter för bibliotekslokalernas uppvärmning på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 900 kronor, dels ock på tilläggsstat för år 1918 för samma ändamål ett förslagsanslag, högst 600 kronor. För år 1919 uppbär biblioteket alltså av statsmedel sammanlagt 7,900 kronor.

Med den nu ifrågasatta ökningen av anslaget till 10,400 kronor avses till en början att bereda medel för förhöjning av den vid biblioteket anställda personalens avlöning. I detta avseende förordas en höjning av bibliotekariens arvode från 2,500 kronor till 3,700 kronor, av den ena biträdande bibliotekariens arvode från 400 kronor till 600 kronor samt av arvodet till den andra biträdande bibliotekarien från 1 krona 75 öre per timme till 2 kronor 50 öre per timme.

Vid bedömandet av de föreslagna arvodesförhöjningarna som ock av pedagogiska bibliotekets ställning i övrigt har riksdagen velat erinra om den inom ecklesiastikdepartementet pågående utredningen angående bättre vård och utveckling av sådana bibliotek, som utgöra en mellanform mellan de stora statsbiblioteken och de egentliga folkbiblioteken. Det synes riksdagen, att vid denna frågas behandling jämväl spørsmålet om pedagogiska bibliotekets ställning och förhållanden bör komma under omprövning. I avvaktan på det resultat, vartill denna utredning kan leda, torde man böra framgå med varsamhet, då det gäller tillgodoseende förmedelst statsmedel av de anspråk, som från pedagogiska bibliotekets sida uppställas. Riksdagen har ej kunnat undgå finna de av departementschefen förordade arvoden till bibliotekets personal väl höga; vad angår bibliotekarien, torde jämförelsen med lärarinna vid statsunderstödd enskild läroanstalt ej erbjuda en lämplig utgångspunkt, en uppfattning, varåt även departementschefen givit uttryck. Enligt riksdagens mening synas arvoden kunna begränsas för bibliotekarien till 3,000 kronor, för den ena biträdande bibliotekarien till 500 kronor och för den andra biträdande bibliotekarien till avlöning, beräknad efter 2 kronor 25 öre per timma, utgörande i runt tal 80 kronor. Den för vaktmästaren ifrågasatta ökningen från 350 kronor till 425 kronor har riksdagen åter godtagit.

Vad vidare angår det för bestridande av de stegrade uppvärmnings-

Arkiv,
bibliotek
och museer.

kostnaderna beräknade beloppet, 1,500 kronor, eller sålunda 600 kronor mera än det för år 1919 för ändamålet beviljade anslaget, anser riksdagen en hänsyn till alltjämt stigande kolpriser näppeligen befogad och finner på denna grund, att ökningen torde böra begränsas till samma belopp, som på extra stat för år 1919 anvisats, eller 900 kronor.

Den av riksdagen sålunda beslutade ökningen i förhållande till vad för innevarande år beviljats till uppehållande av bibliotekets verksamhet skulle alltså uppgå till ett belopp av omkring 755 kronor, vilket synes böra avrundas uppåt till 800 kronor.

Riksdagen har alltså såsom bidrag till uppehållande av *pedagogiska bibliotekets* verksamhet anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 8,700 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

17:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 16) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till avlöning åt en skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Såsom bidrag till avlöning åt den skandinaviska bibliotekarien vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris har riksdagen på extra stat från och med år 1913 anvisat ett årligt anslag av 800 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. För år 1920 ifrågasättes nu en höjning av anslaget med 700 kronor och för år 1919 har på tilläggsstat för samma år föreslagits ett ökat bidrag med 400 kronor.

Även om riksdagen finner den ifrågasatta höjningen väl högt tillmätt, har riksdagen — med hänsyn därtill att med det ökade bidraget synes kunna förbindas skyldighet för bibliotekarien att hålla avdelningen öppen för allmänheten tre gånger i veckan i stället för såsom nu är fallet två gånger — ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag. Förslaget om ökat bidrag för år 1919 har riksdagen, på sätt av dess skrivelse nr 8 B framgår, jämväl bifallit.

Riksdagen har följaktligen såsom *bidrag till avlöning åt en skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Museer.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen att *dels*, med uteslutande ur nationalmuseets stat av det nu under avdelningen B. Omkostnadsstat upptagna reservationsanslaget å 4,000 kronor till samlingarnas vård och underhåll och det under samma avdelning upptagna bestämda anslaget å 3,000 kronor till underhåll av golv, fönster och förevisningsmaterieell samt för renhållning, under sagda avdelning i staten uppföra ett reservationsanslag å 11,000 kronor med titel »samlingarnas vård och underhåll samt expenser»; *dels* på grund härav samt för beredande av ökad avlöning åt de å nationalmuseets stat uppförda vaktmästarna höja det ordinarie anslaget till nationalmuseet med ett belopp av 8,800 kronor, därav 1,800 kronor till ökning av det ordinarie bestämda anslaget till museet; *dels ock* medgiva, att kostnaden för belysning av nationalmuseets lokaler i museibyggnaden må mot redovisningsskyldighet utgå från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Riksdagen finner övertygande skäl vara anförda för en anordning, på sätt av Eders Kungl. Maj:t föreslagits. Den av ökad avlöning åt museets vaktmästare betingade anslagshöjningen är att betrakta som en konsekvens av 1918 års lagtima riksdags beslut i fråga om lönereglering för vaktmästare m. fl.

Riksdagen har alltså

dels — med uteslutande ur nationalmuseets stat av det nu under avdelning B. Omkostnadsstat upptagna reservationsanslaget å 4,000 kronor till samlingarnas vård och underhåll och det under samma avdelning upptagna bestämda anslaget å 3,000 kronor till underhåll av golv, fönster och förevisningsmaterieell samt för renhållning — under sagda avdelning i staten uppfört ett reservationsanslag å 11,000 kronor med titel: »samlingarnas vård och underhåll samt expenser»;

dels på grund härav samt för beredande av ökad avlöning åt de å nationalmuseets stat uppförda vaktmästarna höjt det ordinarie anslaget till nationalmuseet med ett belopp av 8,800 kronor, därav 1,800 kronor till ökning av det ordinarie bestämda anslaget till museet;

dels ock medgivit, att kostnaden för belysning av nationalmuseets lokaler i museibyggnaden må mot redovisningsskyldighet utgå från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Arkiv,
bibliotek
och museer.

19:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 18) föreslagit riksdagen att *dels* föreskriva, att det på ordinarie stat för nationalmuseum under rubriken B. Omkostnadsstat upptagna reservationsanslaget »konstslöjdsamlingens ökande» skall benämnas »ökande av samlingen av konsthantverk»; *dels ock* höja nämnda reservationsanslag från dess nuvarande belopp, 4,000 kronor, med 6,000 kronor till 10,000 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot ifrågavarande framställning och har alltså,

dels föreskrivit, att det på ordinarie stat för nationalmuseum under rubriken B. Omkostnadsstat upptagna reservationsanslaget »konstslöjdsamlingens ökande» skall benämnas »ökande av samlingen av konsthantverk»;

dels ock höjt nämnda reservationsanslag från dess nuvarande belopp, 4,000 kronor, med 6,000 kronor till 10,000 kronor.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 19) föreslagit riksdagen att *dels* höja det å ordinarie stat för nationalmuseet under rubriken B. Omkostnadsstat, Boksamlingen, uppförda reservationsanslaget från dess nuvarande belopp, 1,000 kronor, med 2,000 kronor till 3,000 kronor; *dels ock* medgiva, att ur anslaget må för inbindning årligen utgå ett belopp av högst 750 kronor.

Riksdagen har på grund av den förebragta utredningen funnit sig böra bifalla framställningen och får anmäla, att riksdagen

dels höjt det å ordinarie stat för nationalmuseet under rubriken B. Omkostnadsstat, Boksamlingen, uppförda reservationsanslaget från dess nuvarande belopp, 1,000 kronor, med 2,000 kronor till 3,000 kronor;

dels ock medgivit, att ur anslaget må för inbindning årligen utgå ett belopp av högst 750 kronor.

21:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20) att *dels* på ordinarie stat för nationalmuseet, under rubriken A. Avlöningsstat, uppföra ytterligare två vaktmästare, vardera med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma övriga vaktmästare vid museet, och med skyldighet för de nya befattningarnas innehavare att vara underkastade de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkor och bestämmelser; *dels ock* för ändamålet höja det ordinarie bestämda anslaget till nationalmuseet med ett belopp av 3,200 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot ifrågavarande framställning, får anmäla, att riksdagen

dels på ordinarie stat för nationalmuseet, under rubriken A. Avlöningsstat, uppfört ytterligare två vaktmästare, vardera med enahanda avlönings-

förmåner, som tillkomma övriga vaktmästare vid museet, och med skyldighet för de nya befattningarnas innehavare att vara underkastade de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkor och bestämmelser;

dels ock för ändamålet höjt det ordinarie bestämda anslaget till nationalmuseet med ett belopp av 3,200 kronor.

I anledning av riksdagens under punkterna 18 och 21 här ovan anmälda beslut kommer det ordinarie bestämda anslaget till nationalmuseum, nu 82,545 kronor, att ökas med 5,000 kronor till 87,545 kronor.

22:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 21) föreslagit riksdagen att till förstärkande av det på nationalmuseets stat uppförda anslaget till vikariatsersättningar, arvoden åt extra tjänstemän och extra vaktmästare, gottgörelse åt skrivbiträde samt gratifikationer bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,920 kronor.

På grund av den förebragta utredningen har riksdagen till förstärkande av det på nationalmuseets stat uppförda anslaget till vikariatsersättningar, arvoden åt extra tjänstemän och extra vaktmästare, gottgörelse åt skrivbiträde samt gratifikationer beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,920 kronor.

23:o) Sedan 1918 års lagtima riksdag, på därom av Eders Kungl. Maj:t gjord framställning, till konservering av handteknings- och gravyr-samlingar inom nationalmuseum beviljat ett anslag av 25,000 kronor och därav anvisat på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 22) att av förenämnda redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

Riksdagen har av förut till konservering av handteknings- och gravyr-samlingar inom nationalmuseum beviljat anslag, 25,000 kronor, anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

24:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 23) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till beredande av ökad ersättning för bestridande av sekreterargörömmål vid nationalmuseum beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 500 kronor.

25:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 24) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda depo-

Arkiv,
bibliotek
och museer.

nerade i nationalmuseet, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,500 kronor.

26:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen att till anskaffande av montrar och piedestaler för vissa egyptiska och östasiatiska föremål i nationalmuseets antiksal anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 3,900 kronor.

Riksdagen har på grund av den förebragta utredningen funnit sig böra bifalla framställningen och får därför anmäla, att riksdagen till *anskaffande av montrar och piedestaler för vissa egyptiska och östasiatiska föremål i nationalmuseets antiksal* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 3,900 kronor.

27:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 26) föreslagit riksdagen att till konservering av två hautelissetapeter inom nationalmuseum bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,000 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot ifrågavarande framställning och får därför anmäla, att riksdagen till *konservering av två hautelissetapeter inom nationalmuseum* beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,000 kronor.

28:o Eders Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen att anvisa på extra stat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst, nedan angivna belopp:

dels för tillsyn, underhåll och vård av livrustkammarens samlingar 6,200 kronor,

dels till iståndsättande av vissa föremål i nämnda samlingar 1,700 kronor,

dels enligt de närmare föreskrifter, som må av Eders Kungl. Maj:t meddelas, till arvoden åt extra biträden samt vikariatsersättning vid livrustkammaren 3,000 kronor,

dels till arvode åt ett tekniskt biträde för vård av livrustkammarens samlingar 2,150 kronor,

dels ock för avskrifter av äldre inventarieförteckningar angående livrustkammarens samlingar 1,200 kronor.

För tillsyn, underhåll och vård av livrustkammarens samlingar har riksdagen sedan åtskilliga år på extra stat beviljat ett årligt anslag av 6,200 kronor, och till iståndsättande av vissa föremål i nämnda samlingar har riksdagen likaledes på extra stat anvisat ett årligt anslag, utgående åren 1912—1917 med 300 kronor samt åren 1918 och 1919 med 1,700

kronor. Vidare har riksdagen, efter därom av Eders Kungl. Maj:t gjord framställning, anvisat på extra stat för år 1919 enligt de närmare föreskrifter, som kunde av Eders Kungl. Maj:t meddelas, 3,000 kronor till arvoden åt extra biträden samt vikariatsersättning vid livrustkammaren.

Riksdagen har intet att erinra mot att anslag till enahanda belopp som under innevarande år utgår till nu nämnda ändamål jämväl för år 1920. Beträffande de nya anslagen anser sig riksdagen ävenledes böra bifalla dessa, anslaget till avskrifter av äldre inventarieförteckningar angående livrustkammarens samlingar dock under uttalande av önskvärdheten att detta anslag ej måtte bliva av stadigvarande natur.

Riksdagen har alltså anvisat på extra stat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst, nedan angivna belopp:

dels för tillsyn, underhåll och vård av livrustkammarens samlingar 6,200 kronor,

dels till iståndsättande av vissa föremål i nämnda samlingar 1,700 kronor,

dels enligt de närmare föreskrifter, som må av Eders Kungl. Maj:t meddelas, till arvoden åt extra biträden samt vikariatsersättning vid livrustkammaren 3,000 kronor,

dels till arvode åt ett tekniskt biträde för vård av livrustkammarens samlingar 2,150 kronor,

dels ock för avskrifter av äldre inventarieförteckningar angående livrustkammarens samlingar 1,200 kronor.

29:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 28) föreslagit riksdagen att från och med år 1920 höja det ordinarie bestämda anslaget till naturhistoriska riksmuseet, nu 172,720 kronor, med 5,400 kronor.

Anslagsökningen är betingad av 1918 års lagtima riksdags beslut i fråga om löneroglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Riksdagen har från och med år 1920 höjt det ordinarie bestämda anslaget till naturhistoriska riksmuseet, nu 172,720 kronor, med 5,400 kronor.

30:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 29) föreslagit riksdagen att höja de i staten för naturhistoriska riksmuseet under avdelningen Bestämt anslag uppförda arvoden åt 7 assistenter vid avdelningen vid Frescati och 1 assistent vid etnografiska avdelningen från nuvarande belopp, 3,000 kronor, till 4,600 kronor samt vid bifall härtill öka det till naturhistoriska riksmuseet i riksstaten uppförda bestämda anslaget med 12,800 kronor.

Arkiv,
bibliotek
och museer.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft en väckt motion, däri hemställts, att riksdagen, med avslag å vad Eders Kungl. Maj:t härutinnan under punkten 29 å åttonde huvudtiteln föreslagit, ville dels besluta, att i staten för naturhistoriska riksmuseet (avdelningen vid Frescati) uppföra 7 assistenttjänster, med lön 2,200 kronor, tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, ortstillägg 300 kronor, tillhoppa 4,000 kronor, vartill må kunna komma efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring 3 ålderstillägg å vardera 500 kronor, samt att vid bifall härtill höja staten för riksmuseet med 7,000 kronor, dels ock medgiva, att, därest provisoriskt avlöningstillägg skulle komma att senare beviljas tjänstemän vid riksmuseum, sådant tillägg till det belopp, som kan varda beslutat beträffande befattningshavare av första normalgraden i allmänhet, må utgå jämväl till ovannämnda assistenter.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, har en av huvudsynpunkterna vid föreliggande frågas bedömande varit den, huruvida assistenterna vid riksmuseet böra vara ordinarie tjänstemän med en på fullmakt grundad fast anställning eller den nuvarande anställningsformen medelst förordnande tills vidare fortfarande skall bibehållas. Åt det förstnämnda alternativet har uttryck givits i ovanberörda motion. Beträffande det senare alternativet har detsamma påyrkats av såväl majoriteten av intendenterna som vetenskapsakademien; det har även vunnit anslutning från både löneregleringskommitténs och departementschefens sida, men har härvid betonats, att detta vore ett förhållande, som snart nog med museets utveckling komme att avlösas av en anordning med fasta tjänster.

Riksdagen delar visserligen de synpunkter, som i motionen framlagts till stöd för det där gjorda yrkandet. Att en förvandling av assistentbefattningarna till fasta tjänster snart nog kommer att med styrka göras gällande, finner riksdagen stå i överensstämmelse med museets behov av en fast tjänstemannapersonal och dess anspråk på ett bättre tillgodoseende av dess dyrbara samlingar. Men om detta också är ett krav, som i en nära framtid uppträder och mot vilket då berättigade invändningar näppeligen kunna göras, anser sig riksdagen dock icke nu kunna bifalla detsamma. Riksdagen kan nämligen vid frågans bedömande ej underlåta att fästa avseende vid den ståndpunkt, som härutinnan intagits såväl av intendenternas majoritet, vetenskapsakademien och löneregleringskommittén som av departementschefen. Mot sagda myndigheters uttalanden och på grundvalen av en enskild motion anser sig riksdagen icke kunna besluta om åtgärd i antydd riktning.

Beträffande arvodesbeloppen har departementschefen vid sitt förslag utgått från en jämförelse med docentstipendierna vid rikets universitet.

Om riksdagen också ej kan godtaga en sådan jämförelse, vilken icke synes betingad av vare sig vederbörande befattningshavares åligganden eller kompetens, finner riksdagen dock de föreslagna beloppen väl avvägda.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen har, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å ovanberörda motion, höjt de i staten för naturhistoriska riksmuseet under avdelningen Bestämt anslag uppförda arvodena åt 7 assistenter vid avdelningen vid Frescati och 1 assistent vid etnografiska avdelningen från nuvarande belopp, 3,000 kronor, till 4,600 kronor samt förty ökat det till naturhistoriska riksmuseet i riksdagen uppförda bestämda anslaget med 12,800 kronor.

31:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts (punkt 30) därom gjorda framställning har riksdagen till beredande för år 1920 av ett *personligt arvodestillägg åt assistenten vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning G. A. H. Dahlstedt* beviljat på extra stat för samma år ett förslagsanslag, högst, 500 kronor.

32:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 31) föreslagit riksdagen att *dels* i staten för naturhistoriska riksmuseet under avdelningen: Bestämt anslag — i stället för där under rubriken: Avdelningarna vid Frescati uppförda tre kvinnliga biträden och under rubriken: Etnografiska avdelningen uppförda kvinnliga biträde, samtliga med en avlöning av 1,200 kronor, därav 700 kronor lön, 350 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, jämte rätt till två ålderstillägg, vardera å 200 kronor, efter respektive 5 och 10 år — uppföra beträffande avdelningarna vid Frescati tre kvinnliga biträden och för etnografiska avdelningen ett kvinnligt biträde med en avlöning för vart och ett av nämnda biträden av 2,000 kronor, därav 1,300 kronor lön, 500 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, med rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år, skolande av ålderstillägget 100 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar;

dels föreskriva, att beträffande dessa befattningar skola i tillämpliga delar gälla de villkor och bestämmelser, som må varda utfärdade i fråga om kvinnliga biträdesbefattningar;

dels ock av denna anledning höja det ordinarie anslaget till naturhistoriska riksmuseum med 3,200 kronor.

På sätt riksdagen under punkten 30 här ovan erinrat, torde frågan om assistentbefattningarnas förvandling till fasta tjänster snart komma att upptagas till förnyad omprövning. I samband med närmare övervägande av detta spörsmål synas jämväl böra dryftas frågor, som bland annat avse

Arkiv,
bibliotek
och museer.

arten och omfattningen av assistenternas tjänstgöring. Skulle därvid en partiell omläggning eller reglering av arbetsområdena för museets ordinarie personal komma till stånd, torde detta även sträcka sina verkningar till de göromål, som åligga de kvinnliga biträdena. Att nu uppflytta dessa biträden från första till andra graden, finner riksdagen kunna innebära ett föregripande av frågor, som torde komma att skärskådas i samband med den antydda regleringen av assistenttjänsterna. I betraktande härav och även med hänsyn till den relativt korta tid, den nuvarande organisationen haft tillfälle visa sina verkningar, har riksdagen ej funnit skäl föreligga att nu bifalla ett förslag i den riktning, Eders Kungl. Maj:ts framställning åsyftar.

Det torde härjämte böra uppmärksammas, att genom riksdagens beslut om lönerreglering för vissa inom statsförvaltningen anställda ordinarie kvinnliga biträden avlöningsförmånerna för jämväl naturhistoriska riksmuseets biträden komma att höjas med 400 kronor för vart och ett av dessa biträden. Detta föranleder en ökning av det ordinarie anslaget till museet med 1,600 kronor.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen, med avslag å Eders Kungl. Maj:ts framställning, i vad den avser uppflyttning av i staten för naturhistoriska riksmuseet uppförda kvinnliga biträdesbefattningar från första till andra graden, höjt det ordinarie bestämda anslaget till museet med 1,600 kronor.

33:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 32) föreslagit riksdagen att till anskaffande av skåp och lådor för naturhistoriska riksmuseets entomologiska avdelning bevilja ett förslagsanslag, högst 20,000 kronor och därav anvisa på extra stat för år 1920 ett belopp av högst 5,000 kronor.

På grund av den i ärendet förebragta utredningen har riksdagen, som med hänsyn till det ändamål, för vilket anslaget avses, finner detsamma böra hava karaktär av reservationsanslag, till anskaffande av *skåp och lådor för naturhistoriska riksmuseets entomologiska avdelning* beviljat ett anslag av 20,000 kronor och därav anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

34:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 33) föreslagit riksdagen att för ordnande av de samlingar av ormbunksväxter och andra arkegoniater, som tillhöra naturhistoriska riksmuseets paleobotaniska avdelning, anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

Riksdagen har för *ordnande av de samlingar av ormbunksväxter och andra arkegoniater, som tillhöra naturhistoriska riksmuseets paleobotaniska avdelning*, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

35:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 34) föreslagit riksdagen att *dels* öka det i staten för naturhistoriska riksmuseet, I) Avdelningarna vid Frescati, under rubriken A) Avlöningsstat, uppförda arvodet för en var av två äldre från dess nuvarande belopp, 1,200 kronor, med 300 kronor till 1,500 kronor;

dels ock av nu ifrågavarande anledning höja det ordinarie bestämda anslaget till museet med 600 kronor.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot framställningen, har *dels* ökat det i staten för naturhistoriska riksmuseet, I) Avdelningarna vid Frescati, under rubriken A) Avlöningsstat, uppförda arvodet för en var av två äldre från dess nuvarande belopp, 1,200 kronor, med 300 kronor till 1,500 kronor;

dels ock av nu ifrågavarande anledning höjt det ordinarie bestämda anslaget till museet med 600 kronor.

Med anledning av riksdagens under punkterna 29, 30, 32 och 35 här ovan anmälda beslut kommer det ordinarie bestämda anslaget till naturhistoriska riksmuseet, nu 172,720 kronor, att ökas med 20,400 kronor till 193,120 kronor.

36:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 35) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *nordiska museet* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 120,000 kronor, att, under villkor att en ledamot i museets nämnd är av Eders Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Eders Kungl. Maj:t må föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål.

37:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 36) föreslagit riksdagen att till kulturhistoriska museet i Lund anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 25,000 kronor, att under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningskostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

Till kulturhistoriska museet i Lund har riksdagen för vart och ett av åren 1912—1919 anvisat ett belopp av 15,000 kronor. För sistnämnda år föreligger jämväl ett anslagsäskande å 10,000 kronor på tilläggsstat för år 1919.

Arkiv,
bibliotek
och museer.

Enligt vad departementschefen meddelat, skulle, därest det nu föreslagna beloppet, 25,000 kronor, komme att beviljas, intet ytterligare bidrag av det allmänna komma att ifrågasättas för år 1920. Under förutsättning att så ock varder förhållandet och med hänvisning i övrigt till vad såsom stöd för förslaget andragits, har riksdagen, som ävenledes beviljat anslag för ändamålet för år 1919, till *kulturhistoriska museet i Lund* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor, att under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningskostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

38:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda förslag (punkt 37) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *musikhistoriska museet* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, att på de villkor och under de förbehåll, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till museets styrelse för museets ändamål.

39:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 38) föreslagit riksdagen att till svenska skolmuseet anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 7,000 kronor, att på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening för museets ändamål.

För år 1919 har riksdagen till svenska skolmuseet anvisat ett belopp av 6,000 kronor. Ett tilläggsanslag för sistnämnda år å 1,000 kronor har föreslagits på tilläggsstat för år 1919. Mot den föreslagna ökningen ävensom tilläggsanslaget för år 1919 har riksdagen icke haft något att erinra och får följaktligen i avseende å anslaget för år 1920 anmäla, att riksdagen till *svenska skolmuseet* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 7,000 kronor, att på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening för museets ändamål.

Kyrkliga ändamål.

Kyrkliga
ändamål.

40:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 39) att höja det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till ersättning för präster-

skapets tionde från dess nuvarande belopp, 2,384,500 kronor, med 684,250 kronor till 3,068,750 kronor.

Kyrkliga
ändamål.

På Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beslöt 1914 års senare riksdag att, för fullgörande av den statsverket åliggande skyldigheten att till kyrkofonden betala ersättning för avskrivning av prästerskapets tionde, uppföra på ordinarie stat å åttonde huvudtiteln ett förslagsanslag å 60,000 kronor med titel: ersättning för prästerskapets tionde. Denna ersättning skall enligt därom gällande bestämmelser utgå för all framtid och dess belopp kommer att till en början årligen stegras för att år 1944 slutligt fixeras.

Beträffande beräkningen av detta anslag vidtog Eders Kungl. Maj:t i 1917 års statsverksproposition den förändring, att medan förut å utgiftssidan endast det nettobelopp upptagits, som angav statsverkets ersättningskyldighet efter avdrag av de på församlingarna vilande avgifterna, vilka sålunda icke beräknades bland statsverkets inkomster, så upptagas hädanefter dessa avgifter bland statsverkets inkomster under titel: »Prästerskapets till statsverket indragna tionde», under det att vederbörande anslag beräknats med hänsyn till bruttoavgiften och alltså till ett med nämnda avgifter förhöjt belopp. Ifrågavarande avgifter hava i 1919 års statsverksproposition upptagits med ett från 1,431,000 kronor till 1,841,000 kronor förhöjt belopp.

Riksdagen har höjt det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till *ersättning för prästerskapets tionde* från dess nuvarande belopp, 2,384,500 kronor, med 684,250 kronor till 3,068,750 kronor.

41:o) Sedan 1917 års riksdag till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, beviljat ett belopp av 6,750 kronor, därav på extra stat för vart och ett av åren 1918 och 1919 såsom förslagsanslag, högst, anvisats ett belopp av 2,250 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som kunde erfordras rörande anslaget användande, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 40) att av förut beviljade medel på extra stat för år 1920 anvisa såsom förslagsanslag, högst, återstoden eller ett belopp av 2,250 kronor.

Riksdagen har till *tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket*, av förut beviljade medel anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, återstoden eller 2,250 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som må erfordras rörande de sålunda anvisade medlens användande.

Kyrkliga
ändamål.

42:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning (punkt 41) har riksdagen till *resestipendier åt prästmän* under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

43:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 42) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *religiös och social verksamhet bland svenskar i utländska hamnstäder* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 34,500 kronor.

44:o) Med anledning av vad Eders Kungl. Maj:t därutinnan föreslagit (punkt 43) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *avlöning åt pastorn vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 6,000 kronor.

45:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 44) att till bestridande av kostnaderna för utredning rörande ecklesiastika boställen bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 10,500 kronor.

För ifrågavarande ändamål har riksdagen för vart och ett av åren 1903—1919 beviljat ett belopp av 10,000 kronor.

Den år 1901 påbörjade utredningen angående tillkomsten av de ecklesiastika boställena har haft till huvudsakligt syfte att erhålla klarhet rörande dispositionsrätten till dessa boställens avkastning. Särskilt med hänsyn därtill, att, enligt förordningen den 26 januari 1894 angående hus hållningen med de allmänna skogarna i riket, det för frågan om dispositionen av behållna skogsmedel från ecklesiastiskt boställe är avgörande, huruvida bostället upplåtits av kronan eller blivit för sitt ändamål av menighet inköpt eller av enskild donerat, har det varit av betydelse att få utrönt boställenas natur i nämnda hänseende. Boställsutredningen har hittills uteslutande omfattat de skogrika länen i rikets norra del och är nu slutförd beträffande Norrland. För Kopparbergs och Värmlands län hava vidlyftiga förarbeten blivit gjorda; och de sistförflutna tre årens utredningsarbete har helt varit ägnat åt sistnämnda län.

Departementschefen har nu erinrat, hurusom vid ärendets föregående behandling tvivel uppstått rörande nödvändigheten av en så omfattande utredning, som redan åvägabragts beträffande vissa delar av landet. Ett uppskov under ännu ett år med vidtagande av en eventuellt ändrad anordning av arbetet ansåge departementschefen därför icke vara ur vägen. Då initiativet till boställsutredningen utgått från riksdagen, syntes det enligt departementschefens mening vara lämpligt, att riksdagen finge till-

fälle yttra sig i frågan, huruvida ett fullföljande av utredningen borde ske i samma utsträckning som hittills. Först med år 1921 skulle visserligen därigenom en utsträckning av arbetet till något nytt län kunna ske. Emellertid komme såväl år 1919 som år 1920 att åtgå för slutförandet av utredningen i de län, Värmlands och Kopparbergs, beträffande vilka undersökning redan påbörjats.

Att utredningsarbetet bör slutföras beträffande de län, för vilka det samma redan påbörjats, är en uppfattning, åt vilken riksdagen redan förra året gav uttryck. Beträffande den av departementschefen uppställda frågan, huruvida ett ytterligare fullföljande av utredningen bör ske i samma utsträckning som hittills, vill riksdagen framhålla, att skäl väl kunna andragas för den uppfattningen, att boställsutredningen, sådan den nu bedrives, kommer att draga alltför långt ut på tiden och näppeligen tjänar något praktiskt syfte, som står i rimligt förhållande till kostnaderna. Å andra sidan bör dock ej förbises den betydelse, en sådan utredning *kan* äga ej allenast vid eventuellt uppkommande tvister utan även för tillämpning i vissa delar av den nya prästlönelagstiftningen och för upprätthållande av den rättsliga värden av de ecklesiastika boställena.

Vid övervägande av de skäl, som anförts för och emot en fortsatt utredning av ifrågavarande art, har riksdagen icke ansett sig kunna nu uttala sig för en åtgärd, som skulle omedelbart inhibera undersökningens fortsättande. Det synes riksdagen nämligen kunna erbjuda intresse, att vissa resultat av en undersökning rörande boställena inom mellersta och södra Sverige föreläggas, innan man helt bestämde sig för huruvida utredningen bör upphöra eller ej. Riksdagen anser följaktligen, att möjlighet beredes att under ännu någon tid fortsätta utredningsarbetet, då förlagt till någon eller några av våra äldre kulturbygder, som i förevarande avseende erbjuder väsentliga olikheter i förhållande till de trakter, vilka utredningen hittills omfattat. Då resultatet av en utredning rörande exempelvis något län i mellersta och något län i södra Sverige föreligger, torde frågan om arbetets fortsättande böra ånyo upptagas.

Mot det ifrågasatta beloppet har riksdagen icke haft något att erinra.

Riksdagen har alltså till bestridande av kostnaderna för *utredning rörande ecklesiastika boställen* beviljat på extra stat för 1920 ett förslagsanslag av 10,500 kronor.

46:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 45) att till förstärkande av det ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 20,380 kronor.

Kyrkliga
Andamål.

Riksdagen har i föreliggande fråga allenast fäst sig vid vissa anslags-
äskanden, avseende domkapitlen i Luleå och Lund.

Beträffande förstnämnda domkapitel innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag, bland annat, en ökning av det där anställda stadigvarande kvinnliga biträdets arvode från 1,200 kronor med 200 kronor till 1,400 kronor. Redan år 1917 hade domkapitlet gjort framställning i detta syfte, men hade departementschefen vid ärendets anmälan inför Eders Kungl. Maj:t — bland annat under åberopande att ifrågavarande biträde icke tjänstgjort längre hos domkapitlet än sedan februari 1916 — icke ansett sig böra förorda förslag om den begärda arvodesförhöjningen. Efter det domkapitlet sedermera upprepat sin anhållan och därvid upplyst, att biträdet före sin anställning hos domkapitlet i flera år varit anställt i statens tjänst, har departementschefen nu med hänsyn till sagda upplysning ansett sig böra förorda ett till 1,400 kronor förhöjt arvode.

Riksdagen har intet att erinra mot, att ett arvode av 1,400 kronor tillerkännes ifrågavarande skrivbiträde, men har riksdagen därvid ej kunnat godtaga det av departementschefen till stöd för arvodesförhöjningen åberopade skälet, utan grundar riksdagen sitt bifall på arten och omfattningen av ifrågavarande biträdes arbeten och hennes väl vitsordade tjänstgöring hos domkapitlet.

Beträffande samma domkapitel innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag vidare beviljande av ett belopp av 500 kronor till avlönande av biträde vid räkenskapsföringen. Med hänsyn därtill att det domkapitlet tillkommande handhavandet av anslagen till lappmarks ecklesiastikverk och till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligare trakter bosatta finnar otvivelaktigt medför ett betydligt arbete med utbetalningar och bokföring, som icke äger motsvarighet hos andra domkapitel, har riksdagen ansett sig böra bifalla förslaget i denna del.

Vad angår Lunds domkapitel innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag beredande av arvode å 3,700 kronor för anställande av en extra notarie därstädes. Riksdagen, som finner behovet av ökade arbetskrafter vid domkapitlet vara ådagalagt och ej har något att erinra mot det beräknade arvodesbeloppet, anser dock att, till undvikande av ett föregripande av den kommande omorganisationen av domkapitlen, den ifrågasatta nya extra tjänstemannen bör benämnas amanuens.

Vidkommande Eders Kungl. Maj:ts förslag i övrigt angående förstärkande av det ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner har riksdagen intet att erinra.

Riksdagen har följaktligen till förstärkande av det ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 20,380 kronor.

47:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 46) att, i avbidan på proposition angående provisorisk lönereglering åt tjänstemän vid de ecklesiastika konsistorierna, för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag ett belopp av 47,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 221, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att provisorisk lönereglering under år 1920 må enligt följande grunder gälla i fråga om notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämping av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Det provisoriska avlöningstillägget utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) till notarie vid domkapitel med 2,500 kronor, dock att avlöningstillägget icke må utgå med högre belopp än att detsamma jämte den inkomst, vederbörande på grund av gällande lönereglering åtnjuter av sportler, uppgår till beträffande notarien vid Visby domkapitel sammanlagt högst 2,500 kronor och beträffande notarie vid annat domkapitel sammanlagt högst 2,700 kronor;

b) till notarien vid Stockholms stads konsistorium med 1,800 kronor;

c) till amanuens vid domkapitlen i Uppsala och Luleå med 1,700 kronor, vid domkapitlen i Linköping, Skara, Strängnäs, Växjö och Lund med 1,500 kronor samt vid domkapitlen i Västerås, Göteborg, Karlstad och Härnösand med 1,000 kronor.

2) Av det provisoriska avlöningstillägget till notarie utgöra två tredjedelar lön och en tredjedel tjänstgöringspenningar. För amanuens utgår avlöningstillägget i samma ordning som arvodet;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda provisoriska lönereglering anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 41,000 kronor.

Förslaget angående provisorisk lönereglering åt konsistorienotarierna och åt de vid domkapitlen anställda ordinarie amanuenserna har riksdagen ansett sig böra bifalla. Enligt detta förslag skulle en konsistorienotarie med en nuvarande begynnelseavlönning av 4,500 kronor komma upp till en begynnelseavlönning av 7,200 kronor. I avseende å detta belopp har departementschefen — utan att därmed vilja uppdraga någon jämförelse i övrigt — erinrat, att detsamma motsvarade nuvarande avlöning till befattningshavare av den s. k. tredje normalgraden utom Stock-

Kyrkliga
ändamål.

holm, minskad med en mot vederbörandes pensionsavgift svarande summa. Riksdagen vill i anledning härav med styrka betona, att, om riksdagen också ansett sig böra godtaga den föreslagna löneregleringen för konsistorienotarierna, riksdagen på intet vis därmed velat giva uttryck åt den uppfattningen, att ifrågavarande tjänstemän böra i avlöningshänseende vara jämnställda med befattningshavare med avlöning efter tredje normalgraden. En sådan jämförelse skulle enligt riksdagens mening vara ägnad att föregripa den kommande revisionen av domkapitelsorganisationen.

Departementschefen har vidare framhållit, att konsistorienotarierna icke, enligt vad man tänkt sig, skulle bliva delaktiga av den tillfälliga löneförbättring för år 1919, varom framställning nu avlåtits till riksdagen. Då riksdagen ansett sig böra bifalla en så väsentlig förbättring av konsistorietjänstemännens avlöningsförmåner, som det föreliggande förslaget innebär, har det ock skett med aktgivande därå, att ifrågavarande befattningshavare icke enligt riksdagens beslut varda delaktiga av omförmälda tillfälliga löneförbättring för år 1919 — för vilket år de allaredan äro i åtnjutande av en dylik förmån — och jämväl under förutsättning att de ej heller bliva delaktiga av den tillfälliga förbättring, som eventuellt för år 1920 kan bliva statens tjänstinnehavare i allmänhet beviljad.

Riksdagen har alltså

dels medgivit, att provisorisk lönereglering under år 1920 må enligt följande grunder gälla i fråga om notarien och amanuenser vid de ecklesiastiska konsistorierna, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Det provisoriska avlöningstillägget utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) till notarie vid domkapitel med 2,500 kronor, dock att avlöningstillägget icke må utgå med högre belopp än att detsamma jämte den inkomst, vederbörande på grund av gällande lönereglering åtnjuter av sportler, uppgår till beträffande notarien vid Visby domkapitel sammanlagt högst 2,500 kronor och beträffande notarie vid annat domkapitel sammanlagt högst 2,700 kronor;

b) till notarien vid Stockholms stads konsistorium med 1,800 kronor;

c) till amanuens vid domkapitlen i Uppsala och Luleå med 1,700 kronor, vid domkapitlen i Linköping, Skara, Strängnäs, Växjö och Lund med 1,500 kronor samt vid domkapitlen i Västerås, Göteborg, Karlstad och Härnösand med 1,000 kronor.

2) Av det provisoriska avlöningstillägget till notarie utgöra två tredjedelar lön och en tredjedel tjänstgöringspenningar. För amanuens utgöra avlöningstillägget i samma ordning som arvodet;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda provisoriska lönereglering anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 41,000 kronor.

Kyrkliga
ändamål.

Akademier m. m.

48:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 47) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, anvisat på extra stat för år 1920

Akademier
m. m.

dels till inlösen av fullständiga exemplar och enstaka delar av en internationell, fortlöpande katalog över naturvetenskaplig litteratur ett reservationsanslag av 2,000 kronor,

dels ock till upprätthållande under samma år av den för ifrågavarande katalogarbete anordnade regionalbyrån för Sverige ett förslagsanslag, högst, 1,600 kronor.

49:o) Eders Kungl. Maj:ts har föreslagit riksdagen (punkt 48) att till bestridande av den år 1920 på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den internationella jordmätningen anvisa på extra stat för samma år ett förslagsanslag, högst, 1,424 kronor.

För ifrågavarande ändamål har riksdagen för vart och ett av åren 1907—1916 och 1918 på extra stat anvisat ett belopp av 1,424 kronor. För år 1919 utgår anslaget med ett till 1,044 kronor nedsatt belopp, beroende därpå, att besparing uppstått, som detta år fått tagas i anspråk.

Riksdagen har till *bestridande av den under år 1920 på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den internationella jordmätningen* anvisat på extra stat för samma år ett förslagsanslag, högst, 1,424 kronor.

50:o) Sedan 1914 års senare riksdag på därom av Eders Kungl. Maj:ts framställt förslag till bestridande av den för åren 1914—1920 på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den internationella föreningen för tids-signalering m. m. beviljat ett anslag av 4,060 kronor, varav på extra stat för år 1915 anvisats ett för åren 1914 och 1915 beräknat belopp av 1,160 kronor, för vart och ett av åren 1916—1918 ett belopp av 580 kronor samt för år 1919 ett belopp av 470 kronor, har Eders Kungl. Maj:ts nu föreslagit riksdagen (punkt 49) att av förenämnda redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag ett belopp av högst 357 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår, att enligt rikshuvudboken för år

Akademier
m. m.

1917 vid samma års slut å ifrågavarande anslag förefanns en besparing å 223 kronor 60 öre, i anledning varav för år 1920 för ändamålet endast erfordras ovan angivna belopp, 357 kronor.

Riksdagen får härmed anmäla, att riksdagen av det redan beviljade anslaget å 4,060 kronor till *bestridande av den på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för åren 1914—1920 för den internationella jörningen för tidssignalering m. m.* anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 357 kronor.

51:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 50) att från och med år 1920 höja det ordinarie bestämda anslaget till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, nu 90,900 kronor, med 1,200 kronor.

Anslagsökningen är betingad dels av 1918 års lagtima riksdags beslut angående löneroglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, dels ock av Eders Kungl. Maj:ts till innevarande års riksdag framlagda förslag i fråga om löneroglering för de inom statsförvaltningen anställda ordinarie kvinnliga biträdena.

Riksdagen, som i sistnämnda hänseende får hänvisa till riksdagens i särskild skrivelse omförmälda beslut, får anmäla, att riksdagen från och med år 1920 höjt det ordinarie bestämda anslaget till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, nu 90,900 kronor, med 1,200 kronor.

52:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 51) att höja det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens stat uppförda anslaget för tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. från 12,000 kronor med 6,000 kronor till 18,000 kronor.

Riksdagen har höjt det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens stat uppförda anslaget för tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. från 12,000 kronor med 6,000 kronor till 18,000 kronor.

I anledning av riksdagens under punkterna 51 och 52 här ovan anmälda beslut kommer det ordinarie bestämda anslaget till vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, nu 90,900 kronor, att ökas med 7,200 kronor till 98,100 kronor.

53:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 52) att till förstärkning av det å ordinarie stat för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda anslaget å 23,800 kronor till amanuenser och vika-

riatsersättningar samt extra biträden och vaktbetjäning bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag å högst 9,800 kronor.

Akademier
m. m.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär beredande av ökade ersättningar åt vid vitterhetsakademien anställda extra befattningshavare. Riksdagen, som funnit övertygande skäl vara förebragta för förslaget, har till *förstärkning av det å ordinarie stat för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda anslaget* å 23,800 kronor till *amanuenser och vikariatsersättningar samt extra biträden och vaktbetjäning* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 9,800 kronor.

54:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 53) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för beredande av *ökade medel till bestridande av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens utgifter för resekostnader för fornminnesvården* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 14,000 kronor.

55:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 54) att för utförande av konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin i huvudsaklig överensstämmelse med uppgjord plan anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

På grund av vad till stöd för förslaget anförts, har riksdagen *för utförande av konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin* i huvudsaklig överensstämmelse med uppgjord plan anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

56:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 55) att från och med år 1920 höja det ordinarie bestämda anslaget till akademien för de fria konsterna, nu 68,850 kronor, med 975 kronor till 69,825 kronor.

Anslagsökningen är betingad av 1918 års lagtima riksdags beslut angående lönerglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. Riksdagen har från och med år 1920 höjt det ordinarie bestämda anslaget till akademien för de fria konsterna, nu 68,850 kronor, med 975 kronor till 69,825 kronor.

57:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 56) att från och med år 1920 höja det ordinarie bestämda anslaget till musikaliska akademien, nu 78,635 kronor, med 1,200 kronor.

Jämväl denna anslagsökning är betingad av 1918 års lagtima riksdags beslut angående lönerglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. Riksdagen har från och med år 1920 höjt det

Akademier
m. m.

ordinarie bestämda anslaget till musikaliska akademien, nu 78,635 kronor, med 1,200 kronor.

58:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 57) att höja det i staten för musikaliska akademien uppförda anslaget för bestridande av fri läkarvård åt elever vid musikkonservatorium ävensom åt akademiens betjante från 1,000 kronor till 1,500 kronor eller med 500 kronor och förty höja det ordinarie bestämda anslaget till musikaliska akademien med ett lika belopp eller 500 kronor.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot det framlagda förslaget, har höjt det i staten för musikaliska akademien uppförda anslaget för bestridande av fri läkarvård åt elever vid musikkonservatorium ävensom åt akademiens betjante från 1,000 kronor till 1,500 kronor eller med 500 kronor och förty höjt det ordinarie bestämda anslaget till musikaliska akademien med ett lika belopp eller 500 kronor.

På grund av riksdagens under punkterna 57 och 58 här ovan anmälda beslut kommer det ordinarie bestämda anslaget till musikaliska akademien, nu 78,635 kronor, att ökas med 1,700 kronor till 80,335 kronor.

59:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 58) att, med uteslutande ur musikaliska akademiens stat av reservationsanslaget å 15,000 kronor till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst samt till belöning åt eller uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde, i stället å nämnda stat, under benämning: Till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten, uppföra ett ordinarie reservationsanslag av 30,000 kronor.

Det föreslagna beloppet, vilket är dubbelt så stort som vad för närvarande till motsvarande ändamål utgår, synes riksdagen väl högt beräknat. Riksdagen föreställer sig, att, även om beloppet nedsattes till 25,000 kronor, de ändamål, detsamma avser att främja, väl skulle tillgodoses. Mot den ändrade benämningen å anslaget har riksdagen intet att invända.

Riksdagen har följaktligen — med uteslutande ur musikaliska akademiens stat av reservationsanslaget å 15,000 kronor till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst samt till belöning åt eller uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde — i stället å nämnda stat, under benämning:

Till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten, uppfört ett ordinarie reservationsanslag av 25,000 kronor.

Akademier
m. m.

Universitetet, den medicinska undervisningen m. m.

60:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 59) att, i avbidan på proposition angående ny stat för universitetskanslersexpeditionen, beräkna för ändamålet en ökning av det ordinarie anslaget till nämnda expedition med 9,000 kronor.

Universitetet, den medicinska undervisningen
m. m.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1919 (nr 2), under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag (punkt 12), föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående ny stat för universitetskanslersexpeditionen, till uppehållande av arbetet å kanslersexpeditionen under år 1919 beräkna på tilläggsstat för samma år ett belopp av 10,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 132, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna den av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna utgiftsstaten för universitetskanslersexpeditionen att tillämpas från och med år 1920 samt de av departementschefen förordade villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av de i staten upptagna avlöningsförmåner;

dels, vid bifall till det av departementschefen framlagda statförslaget, höja det ordinarie anslaget till universitetskanslersexpeditionen, nu 9,550 kronor, därav 8,200 kronor bestämt anslag och 1,350 kronor förslagsanslag, högst, med 8,850 kronor, därav 5,100 kronor bestämt anslag och 3,750 kronor förslagsanslag, högst, till 18,400 kronor, därav 13,300 kronor bestämt anslag och 5,100 kronor förslagsanslag, högst;

dels förklara,

att envar, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning vid universitetskanslersexpeditionen, skall vara pliktig underkasta sig ovannämnda villkor och bestämmelser, samt

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

att nuvarande kanslerssekreteraren, därest han icke före den 15 november 1919 anmäler, att han vill underkasta sig den nya staten och därvid fästade villkor och bestämmelser, och därest han icke lagligen kan därtill förbindas, skall varda bibehållen vid honom enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner;

dels ock på tilläggsstat för år 1919 såsom förslagsanslag, högst, anvisa

för hyra av arkiv- och expeditjonslokal för universitetskanslersexpeditionen för tiden den 1 oktober 1919—den 31 mars 1920 jämte städning och rengöring därav samt för bestridande av flyttningskostnad och anskaffande av inventarier till berörda lokal 5,440 kronor samt

för uppehållande av verksamheten vid universitetskanslersexpeditionen under år 1919 3,450 kronor.

Det föreliggande förslaget avser en helt och hållet ny organisation av arbetskrafterna vid universitetskanslersexpeditionen. Riksdagen har vid prövning av det framlagda statförslaget icke funnit anledning till anmärkning i annat hänseende än att riksdagen i avseende å den till hyra och expenser upptagna anslagsposten å 4,100 kronor velat framhålla, att, då genom beslut av innevarande års riksdag medel anvisats till inköp av hus för beredande av lokaler åt åtskilliga ämbetsverk, det enligt riksdagens mening bör tillses, huruvida sådana anordningar kunna träffas, att kanslersexpeditionen erhåller lokaler i något av senast berörda hus, eller möjlighet kan förefinnas att annorstädes i något statens hus bereda expeditionen erforderliga utrymmen. I händelse en dylik anordning kan komma att vidtagas, förväntar riksdagen att till nästkommande års riksdag förslag varder framlagt om därav föranledd ändring i staten för kanslersexpeditionen.

Till hyra av arkiv och expeditjonslokal för tiden den 1 oktober 1919—den 31 mars 1920 jämte städning och rengöring därav samt för bestridande av flyttningskostnad och anskaffande av inventarier till berörda lokal har föreslagits på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 5,440 kronor. Av detta belopp äro 3,500 kronor beräknade till anskaffande av möbler och övriga inventarier. I avseende härå vill riksdagen erinra, hurusom i och med kristidskommissionernas successiva upphörande en rätt väsentlig tillgång på möbel- och annan för ämbetslokaler lämplig utrustning kommer att förefinnas, och förväntar riksdagen, att i så stor utsträckning sig göra låter jämväl kanslersexpeditionen i likhet med andra ämbetsverk söker att från kommissionernas inventarieförråd komplettera vad som för nya lokalers inredning och utrustning erfordras. I betraktande härav har riksdagen ansett, att det föreslagna beloppet till

hyra m. m. samt till anskaffande av inventarier bör kunna nedsättas från 5,440 kronor till 4,000 kronor.

I övrigt har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Riksdagen, som beträffande anslag å tilläggsstat för år 1919 i annat sammanhang anmäler sina härutinnan fattade beslut, har alltså

dels godkänt följande utgiftsstat för universitetskanslersexpeditionen att tillämpas från och med år 1920:

Universitet-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	Anmärkingar.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1) <i>Bestämt anslag:</i>					
1 kanslerssekreterare ...	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor. Efter 5 år kan avlöningen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor; skolande av ålderstilläggen 100 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.
1 kvinnligt biträde av andra graden	1,300	500	200	2,000	
För bestridande av vaktmästargöromål	—	—	—	1,200	
Till avlöning av amanuens	—	—	—	2,000	
Summa	—	—	—	13,300	
2) <i>Förslagsanslag, högst:</i>					
Till vikariatsersättningar och sakkunniga biträden	—	—	—	2,500	
Till hyra och expenser	—	—	—	4,100	
Summa	—	—	—	6,600	
Säger för universitetskanslersexpeditionen				19,900	

dels föreskrivit följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för ordinarie befattningshavare vid kanslersexpeditionen föreslagna avlöningsförmånerna, nämligen:

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 14 saml. Nr 8 A.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av universitetskanslersexpeditionen eller eljest kan varda stadgad, ävensom, därest expeditionens ställning inom statsförvaltningen så förändras, att densamma ej längre kan anses såsom självständigt verk, eller därest vissa ifrågavarande expedition tillhörande göromål överflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de göromål, som honom anförtros, eller, efter Eders Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra inom det verk, till vilket göromålen överlämnas;

att befattningshavare skall, därest kanslersexpeditionen varder förflyttad till annan ort i riket än Stockholm, låta sig förflyttas till den ort, dit expeditionen må bliva förlagd, varvid befattningshavarens rätt till åtnjutande av det för befattningen i stat uppförda ortstillägg förfaller för den tid, varunder expeditionen sålunda är förlagd till annan ort än Stockholm, skolande dock skälig ersättning för flyttningskostnad utgå;

att befattningshavare vidare skall, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, när helst så av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom den centrala statsförvaltningen;

att med ordinarie befattning vid kanslersexpeditionen icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat; samt

att med ordinarie befattning vid expeditionen ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Eders Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, så framt ej, vad angår kanslerssekreteraren, Eders Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, kanslern för rikets universitet uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid expeditionen, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas;

i fråga om avlöningsförmånens uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som förordnats att uppehålla befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger upp-
bära hela lönen jämte ortstillägg, därest sådant utgår, men att den, som
eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägen-
heter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra
särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller
av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan för-
pliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så
mycket av lönen eller ortstillägget, därest sådant utgår, som för befatt-
ningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt;

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han
avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit
tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller
tagen i häkte, den del av hans avlöning, som icke prövas böra användas
till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej
prövas skäligt låta honom uppbara något därav;

att den, som tillträder ny avlöningsstat, skall vara skyldig underkasta
sig, efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning
i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstbefattning eller utgå för bestyr
i sammanhang därmed; samt

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande
eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägg utgå till månadens slut;

i fråga om ålderstillägg:

att, därest förhöjning av avlöningen efter viss tids fortsatt innehavande
av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten för

första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor
att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som er-
fordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin
egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort
annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last
den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värn-
plikt, och

för andra förhöjningen, om sådan förekommer, efter ytterligare fem
år, ävenledes på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, där sådan äger rum, efter än ytterligare fem
år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda avlöningsförhöjnin-
gar angår, att den högre avlöningen ej får tillrädas förr än vid början
av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit
uppnådd, samt

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av avlöningsförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester årligen må, när det kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång, åtnjutas av kanslerssekreteraren under en och en halv månad samt av det kvinnliga biträdet under en månad; samt

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya avlöningsstatens ikraftträdande eller, så vitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnligt biträde:

att beträffande det i staten upptagna kvinnliga biträdet skola i övrigt lända till efterrättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar.

dels höjt det ordinarie anslaget till universitetskanslersexpeditionen, nu 9,550 kronor, därav 8,200 kronor bestämt anslag och 1,350 kronor förslagsanslag, högst, med 8,850 kronor, därav 5,100 kronor bestämt anslag och 3,750 kronor förslagsanslag, högst, till 18,400 kronor, därav 13,300 kronor bestämt anslag och 5,100 kronor förslagsanslag, högst;

dels ock förklarar,

att envar, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning vid universitetskanslersexpeditionen, skall vara pliktig underkasta sig ovannämnda villkor och bestämmelser, samt

att nuvarande kanslerssekreteraren, därest han icke före den 15 november 1919 anmäler, att han vill underkasta sig den nya staten och därvid fästade villkor och bestämmelser, och därest han icke lagligen kan därtill förbindas, skall varda bibehållen vid honom enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner.

Uppsala universitet.

61:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 60) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till arvode åt en lärare i symbolik vid universitetet i Uppsala med den

undervisnings- och examinationsskyldighet, som i vederbörlig ordning bestämmes, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

Universitet-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

62:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 61) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *materiell m. m. för det praktisk-teologiska övningsinstitutet* vid universitetet i Uppsala beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 300 kronor.

63:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 62) att, i avbidan på proposition angående anslag till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala, av de för ändamålet tidigare beviljade statsanslagen, sammanlagt 1,764,666 kronor, beräkna på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 500,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 188, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att det av riksdagen år 1917 för beviljande av ytterligare anslag å 771,666 kronor till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala uppställda villkoret, att landstinget skulle utfästa sig att, därest brist skulle uppstå i de för arbetets utförande beviljade anslagen, bidra till täckande av denna brist efter samma grunder, som gällde för det då beviljade bidragets utgående till omförmälda byggnadsföretag, må ändras därhän, att landstingets andel i eventuell brist i byggnadsanslaget begränsas till ett belopp, som tillhopa med av landstinget förut beviljade anslag ej överskrider 3,000,000 kronor;

dels ock av de tidigare beviljade statsanslagen för ifrågavarande ändamål, sammanlagt 1,764,666 kronor, anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 350,000 kronor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 135, anmält, har riksdagen

dels medgivit, att det av riksdagen år 1917 för beviljande av ytterligare anslag å 771,666 kronor till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala uppställda villkoret, att landstinget skulle utfästa sig att, därest brist skulle uppstå i de för arbetets utförande beviljade anslagen, bidra till täckande av denna brist efter samma grunder, som gällde för det då beviljade bidragets utgående till omförmälda byggnadsföretag, må ändras därhän, att landstingets andel i eventuell brist i byggnadsanslaget begränsas till ett belopp, som tillhopa med av landstinget förut beviljade anslag ej överskrider 3,000,000 kronor;

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

dels ock av de tidigare beviljade statsanslagen för ifrågavarande ändamål, sammanlagt 1,764,666 kronor, anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 350,000 kronor.

64:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 63) och under hänvisning till vad riksdagen under punkten 68 här nedan uttalar i fråga om förening av särskilt arvode med docentstipendium, har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till anordnande vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala av den i stadgan för medicinska examina föreskrivna *undervisningskursen i allmän kemi* beviljat på extra stat för år 1920

dels till arvode åt en lärare vid kursen ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor;

dels ock till höjning av institutionens anslag till materiell m. m. ett reservationsanslag av 1,000 kronor, eller tillhopa 3,500 kronor.

65:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 64) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till arvode åt en *extra ordinarie amanuens vid Uppsala universitets anatomiska institution*, att utgå enligt de närmare bestämmelser, som av Eders Kungl. Maj:t meddelas, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 600 kronor.

66:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 65) att, för beredande av höjning till 9,000 kronor av det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen B) Till materiell m. m., under rubriken Anatomiska institutionen, upptagna anslagsbeloppet å 6,000 kronor, öka det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med 3,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär dels beredande av arvodesökning åt det vid anatomiska institutionen anställda kvinnliga tekniska biträdet dels ock överförande på ordinarie stat av det sedan flera år till materiellanslagets förstärkning utgående extra anslagsbeloppet av 2,000 kronor.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, har, för beredande av höjning till 9,000 kronor av det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen B) Till materiell m. m., under rubriken Anatomiska institutionen, upptagna anslagsbeloppet å 6,000 kronor, ökat det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med 3,000 kronor.

67:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 66) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *materiell m. m. för hygieniska institutionen* vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

Universite-
ten, den medi-
cinska un-ter-
visningen
m. m.

68:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 67) att till arvode åt biträdande lärare i medicin vid universitetet i Uppsala anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, med villkor att, därest vederbörande lärare är innehavare av fast docentstipendium, arvodet skall minskas, så att detsamma jämte stipendiet ej överstiger 6,500 kronor.

För vart och ett av åren 1908—1919 har riksdagen till arvode åt en biträdande lärare i medicin vid Uppsala universitet anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor. I fråga om detta anslags utgående jämväl för år 1920 har riksdagen intet att erinra.

Vid de för åren 1916—1918 beviljade anslagen bands det villkoret, att, därest vederbörande lärare vore innehavare av fast docentstipendium, arvodet skulle minskas, så att detsamma jämte stipendiet ej överstege 5,000 kronor. Sistnämnda belopp har för år 1919, för vilket år docentstipendierna höjts med 1,000 kronor, av riksdagen ökats till 6,000 kronor. Departementschefen har nu, under hänvisning till ett blivande förslag om höjning av docentstipendierna, förordat, att arvodesbegränsningen för docent, som jämte fast docentstipendium åtnjuter arvode för utövande av särskild befattning såsom akademisk lärare, må bestämmas till en summa av 6,500 kronor.

Riksdagen, som ifråga om förenämnda villkor hänvisar till vad riksdagen i detta hänseende anfört i särskild skrivelse angående docentinstitutionen vid universitetet i Uppsala och Lund samt karolinska institutet, anser, att detsamma varken i detta eller i åtskilliga motsvarande fall nu bör knytas vid beviljande av förevarande och liknande anslag, varom förslag i statsverkspropositionen föreligger. Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till *arvode åt biträdande lärare i medicin vid universitetet i Uppsala* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

69:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 68) att till arvode åt en biträdande lärare i fysikalisk diagnostik vid universitet i Uppsala anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla den föreliggande framställ-

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

ningen, vill allenast erinra om vad riksdagen i nästföregående punkt anfört ifråga om förening av docentstipendium med sådant arvode, varom här är fråga. Riksdagen har följaktligen till *arvode åt en biträdande lärare i fysikalisk diagnostik vid universitetet i Uppsala* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

70:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 69) att, för beredande av höjning till 5,700 kronor av den i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen B) Till materiell m. m., under rubriken Patologiska institutionen upptagna anslagsposten å 4,700 kronor, öka det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med 1,000 kronor.

Riksdagen har, för beredande av höjning till 5,700 kronor av den i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen B) Till materiell m. m., under rubriken Patologiska institutionen upptagna anslagsposten å 4,700 kronor, ökat det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med 1,000 kronor.

71:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 70) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *förstärkande av lärarkrafterna i kirurgi* vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

72:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 71) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 såsom bidrag till *arvode åt en assistent å akademiska sjukhusets i Uppsala röntgenavdelning* med den tjänstgöring, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor, under villkor att för ifrågavarande assistents avlöning ett lika stort belopp för samma år utgår från akademiska sjukhusets stat.

73:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 72) att till *arvode åt en biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar* vid universitetet i Uppsala med den undervisningsskyldighet, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, med villkor att, därest vederbörande lärare är innehavare av fast docentstipendium, avlöningen skall minskas, så att densamma jämte stipendiet ej överstiger 6,500 kronor.

För enahanda ändamål har riksdagen för vartdera av åren 1918 och 1919 anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen här ovan under punkten 68 an-
fört ifråga om begränsning av dylikt arvode, därest vederbörande lärare
är innehavare av docentstipendium, får riksdagen anmäla, att riksdagen till
arvode åt en biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar vid uni-
versitetet i Uppsala med den undervisningsskyldighet, som av Eders Kungl.
Maj:t bestämmes, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst,
3,000 kronor.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m m.

74:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 73) att till
materiell för kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar vid universitet i Upp-
sala anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

På grund av vad till stöd för framställningen anförts har riksdagen
till *materiell för kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar* vid univer-
sitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst,
2,000 kronor.

75:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 74) att, i av-
vaktan på proposition angående förhöjd ersättning åt lektorerna i tyska,
franska och engelska språken vid universitet i Uppsala, för ändamålet
beräkna ett belopp av 99,000 kronor, därav på extra stat för år 1920
16,500 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 109) att,
i avbidan på proposition angående förhöjd ersättning åt lektorerna i samma
ämnen vid universitetet i Lund, för ändamålet beräkna ett belopp av lika-
ledes 99,000 kronor, därav på extra stat för år 1920 16,500 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1919 till
riksdagen avlåten proposition, nr 206, under åberopande av propositionen
bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma
dag, föreslagit riksdagen *dels* att för anställande under ytterligare sex år
vid universitetet i Uppsala av lektorer i tyska, franska och engelska språ-
ken med den undervisningsskyldighet, som av Eders Kungl. Maj:t bestäm-
mes, bevilja ett anslag av 99,000 kronor att användas till årliga arvoden
å 5,500 kronor åt en var av nämnda lektorer ävensom att av detta anslag
anvisa på extra stat för år 1920 ett belopp av 16,500 kronor;

dels ock att för enahanda ändamål vid universitetet i Lund bevilja
ett anslag av likaledes 99,000 kronor ävensom att av detta anslag anvisa
på extra stat för år 1920 ett belopp av 16,500 kronor.

De årliga arvoden för en var av samtliga i förevarande proposition
omförmälda universitetslektorer hava alltsedan år 1904 utgått med 3,000
kronor eller alltså med ett belopp, som med 500 kronor överstiger fast

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

docentstipendium. Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär bibehållande av denna relation, i det att Eders Kungl. Maj:t i annat sammanhang föreslagit en höjning av docentstipendium till 5,000 kronor. Riksdagen, som i särskild skrivelse anmält sig hava bifallit sistnämnda förslag, har ävenledes ansett, att universitetslektors arvode bör allt fortfarande utgå med ett belopp, som med 500 kronor överskjuter docentstipendium, och har alltså bifallit Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Riksdagen har alltså, vad angår Uppsala universitet, för anställande under ytterligare sex år vid samma universitet av lektorer i tyska, franska och engelska språken med den undervisningsskyldighet, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, beviljat ett anslag av 99,000 kronor att användas till årliga arvoden å 5,500 kronor åt en var av nämnda lektorer, även som av detta anslag anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 16,500 kronor.

76:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 75) att till arvode åt infött lärarbiträde vid praktiska språkövningar i ryska inom seminariet för slaviska språk vid universitetet i Uppsala anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 500 kronor.

Riksdagen har till arvode åt infött lärarbiträde vid praktiska språkövningar i ryska inom seminariet för slaviska språk vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 500 kronor.

77:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 76) att, med uteslutande av de i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Museet för nordiska fornsaker uppförda avlöningsförmåner för en amanuens, därstädes till arvode åt en amanuens i stället uppföra ett anslag av 800 kronor och för detta ändamål höja det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med ett belopp av 480 kronor.

Riksdagen, som finner goda skäl föreligga för en arvodesförhöjning åt amanuensen vid museet för nordiska fornsaker, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, har alltså — med uteslutande av de i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala under avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Museet för nordiska fornsaker uppförda avlöningsförmåner för en amanuens — därstädes till arvode åt en amanuens i stället uppfört ett anslag av 800 kronor och för detta ändamål höjt det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med ett belopp av 480 kronor.

78:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 77) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till upprätthållande av verksamheten å *psykologiska laboratoriet* vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,000 kronor.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m m.

79:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 78) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom bidrag till uppehållande av verksamheten å *pedagogiska seminariet* vid universitetet i Uppsala och den därmed förbundna övningskolan anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 7,000 kronor.

80:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 79) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *statistiska seminariet* vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 750 kronor, därav 250 kronor till anskaffande av undervisningsmaterieell.

81:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 80) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till uppehållande av *övningarna å institutionen för allmän och analytisk kemi* vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

82:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 81) att till avlöning åt en assistent vid meteorologiska observatoriet i Uppsala samt till bestridande av löpande utgifter för de vid observatoriet anordnade seismologiska undersökningarna bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål har under en följd av år utgått enahanda belopp, som nu föreslås. Riksdagen, som hänvisar till vad riksdagen här ovan under punkten 68 anfört ifråga om begränsning av särskilt arvode, därest vederbörande är innehavare av docentstipendium, har, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till avlöning åt en *assistent vid meteorologiska observatoriet* i Uppsala samt till bestridande av löpande utgifter för de vid observatoriet anordnade *seismologiska undersökningarna* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

83:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 82) får riksdagen anmäla, att riksdagen av det anslag å 7,500

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

kronor, som år 1918 beviljats till arvode åt en för biträde vid arbetet med den *internationella solarforskningen* anställd assistent vid den fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 1,500 kronor.

84:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 83) får riksdagen anmäla, att riksdagen i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till bestridande av *driftkostnader vid* den universitetet i Uppsala tillhöriga *Klubbans biologiska station* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,200 kronor.

85:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 84) att till anskaffande av instrument m. m. för zoologiska institutionen vid universitetet i Uppsala anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 21,500 kronor.

I överensstämmelse med av Eders Kungl. Maj:t gjord framställning medgav 1916 års riksdag, att av det överskott, som kunde komma att uppstå på det av riksdagen år 1912 beviljade anslaget å 532,463 kronor till uppförande av en ny byggnad för zoologiska institutionen vid universitetet i Uppsala, ett belopp av högst 15,000 kronor finge användas till komplettering av institutionens materiell och instrumentala utrustning. På sätt av utredningen framgår, hava endast 3,000 kronor kommit att användas för ifrågavarande ändamål, i det återstoden måst anlitas för täckande av vissa på grund av byggnadsarbetena uppkomna oförutsedda kostnader. Den föreliggande framställningen avser nu att bereda möjlighet till inköp för institutionen av den materiell, som år 1916 var avsedd att anskaffas.

Riksdagen inser väl önskvärdheten för zoologiska institutionen att äga en komplett och fullgod apparatsamling, men har likväl med hänsyn till de stora summor, som av statsmedel utgått till denna institution, ansett en begränsning av det föreslagna beloppet böra för närvarande vidtagas. Riksdagen föreställer sig, att några väsentliga olägenheter ej skulle uppkomma, därest detsamma nedsattes med 5,000 kronor till 16,500 kronor, varigenom exempelvis inköp av det i utredningen omnämnda epidiaskopet finge någon tid anstå.

Riksdagen har alltså till *anskaffande av instrument m. m. för zoologiska institutionen* vid universitetet i Uppsala anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 16,500 kronor.

86:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 85) att *dels*, med ändring av vederbörande nu givna bestämmelser i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, föreskriva,

att den genom donation av F. Kempe vid universitetet inrättade lärostolen i växtbiologi skall i universitetets utgiftsstat under avdelningen A) Avlöningar m. m., a) Professorer m. fl., upptagas som professur i växtbiologi,

Universitet-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

att professorn i växtbiologi skall ur nämnda donationsavkomst med nödigt tillskott av statsmedel åtnjuta enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer i allmänhet, och vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna, samt

att professorn i växtbiologi skall äga samma rätt till pension från staten, som tillkommer övriga vid universitetet anställda professorer;

dels bestämma, att tillskottet av statsmedel skall i första hand utgå såsom tjänstgöringspenningar;

dels ock för utfyllande av professorns i växtbiologi avlöning utöver därtill från donationen utgående belopp å ordinarie stat för universitetet i Uppsala anvisa ett förslagsanslag av 1,000 kronor.

Det torde visserligen kunna ifrågasättas, huruvida i fall sådana som det förevarande, då fråga är om donationsmedel till inrättande av särskilda lärostolar eller andra liknande ändamål, åtgärder från statens sida böra vidtagas i syfte att kompensera ett sjunkande penningvärde, och huruvida sålunda, då vederbörande fonder ej längre äga den ekonomiska bärkraft de hade vid tidpunkten för donationens överlämnande, anspråk böra ställas på staten att med dess medel fylla vad som brister. Riksdagen anser dock icke, att några allmängiltiga grunder i detta hänseende kunna eller böra uppställas, utan torde varje sådan fråga böra skärskådas för sig. Då riksdagen nu ansett sig böra bifalla det föreliggande förslaget, sker det alltså under framhållande av att riksdagen härmed på intet vis velat binda sig i avseende å motsvarande krav, vilka i en framtid kunna tänkas komma att göras gällande.

Riksdagen har följaktligen

dels, med ändring av vederbörande nu givna bestämmelser i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, föreskrivit,

att den genom donation av F. Kempe vid universitetet inrättade lärostolen i växtbiologi skall i universitetets utgiftsstat under avdelningen A) Avlöningar m. m., a) Professorer m. fl., upptagas såsom professur i växtbiologi,

att professorn i växtbiologi skall ur nämnda donationsavkomst med nödigt tillskott av statsmedel åtnjuta enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer i allmänhet, och vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna, samt

att professorn i växtbiologi skall äga samma rätt till pension från staten, som tillkommer övriga vid universitetet anställda professorer;

Universitet-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

dels bestämt, att tillskottet av statsmedel skall i första hand utgå såsom tjänstgöringspenningar;

dels ock för utfyllande av professorns i växtbiologi avlöning utöver därtill från donationen utgående belopp å ordinarie stat för universitetet i Uppsala anvisat ett förslagsanslag av 1,000 kronor.

87:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 86) att

dels, med uteslutande ur utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen A) Avlöningar m. m., av det under rubriken c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., titeln Farmakologiska institutionen, uppförda anslaget å 750 kronor till städning och uppässning, darsammastädes uppföra en vaktmästare, tillika vaktmästare vid växtbiologiska institutionen, med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma universitetets institutionsvaktmästare i allmänhet, och med skyldighet att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna; dock att, därest den person, som nu tjänstgör såsom vaktmästare vid sagda båda institutioner, varder antagen till innehavare av den nya ordinarie befattningen, han må för åtnjutande av ålderstillägg å lönen äga tillgodoräkna sig den tid, han därstädes förrättat vaktmästargöromål i samma omfattning som jämförlig ordinarie vaktmästare;

dels ock med anledning av nämnda förändringar i utgiftsstaten höja det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala, universitetsstaten, med ett belopp av 1,000 kronor.

Riksdagen har beträffande det föreliggande förslaget ej funnit anledning till erinran i annat avseende än att den ifrågasatta rätten för omförmälda vaktmästare att för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring icke synes, med aktgivande å vad i utredningen upplyses om befattningshavaren i fråga, stå i överensstämmelse med av riksdagen i detta hänseende hittills tillämpade regler. Förslaget i denna del anser sig riksdagen följaktligen icke kunna bifalla.

Riksdagen har

dels — med uteslutande ur utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen A) Avlöningar m. m., av det under rubriken c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., titeln Farmakologiska institutionen, uppförda anslaget å 750 kronor till städning och uppässning — darsammastädes uppfört en vaktmästare, tillika vaktmästare vid växtbiologiska institutionen, med enahanda avlöningsförmåner som tillkomma universitetets institutionsvaktmästare i allmänhet, och med skyldighet att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels ock med anledning av nämnda förändringar i utgiftsstaten höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala, universitetsstaten, med ett belopp av 1,000 kronor.

Universitetet, den medicinska undervisningen
m. m.

88:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 87) att *dels* höja den i utgiftsstaten för Uppsala universitet, avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Botaniska institutionen, Botaniska trädgården upptagna kontanta avlöningen för en trädgårdsmästare från dess nuvarande belopp, 2,500 kronor, till 3,500 kronor, därav 2,200 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar;

dels medgiva, att trädgårdsmästaren må, i stället för vad i detta avseende för närvarande är fastställt, äga rätt till tre ålderstillägg till lönen vart och ett å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring;

dels medgiva, att trädgårdsmästaren må äga rätt till semester under tre veckor om året, när, utan kostnad för det allmänna, sådant av vederbörande rektor prövas kunna ske utan hinder för göromålens behöriga gång;

dels förordna, att för åtnjutande av nämnda avlöningsförmåner ifrågasatt varande befattningshavare skall i tillämpliga delar vara underkastad enahanda villkor och bestämmelser som de, vilka genom nådiga kungörelsen den 13 juni 1908 äro fastställda för åtnjutande av de för vissa befattningshavare vid rikets universitet och karolinska institutet från och med år 1909 gällande nya avlöningsförmåner;

dels ock av nu ifrågasatt varande anledning höja det ordinarie anslaget till Uppsala universitet, universitetsstaten, med 1,000 kronor.

Med hänsyn till de skäl, som anförts till stöd för framställningen, ävensom i betraktande av vad i övrigt i ärendet förekommit anser sig riksdagen böra bifalla den ifrågasatta löneregleringen.

Riksdagen har alltså

dels höjt den i utgiftsstaten för Uppsala universitet, avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Botaniska institutionen, Botaniska trädgården upptagna kontanta avlöningen för en trädgårdsmästare från dess nuvarande belopp, 2,500 kronor, till 3,500 kronor, därav 2,200 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar;

dels medgivit, att trädgårdsmästaren må, i stället för vad i detta avseende för närvarande är fastställt, äga rätt till tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring;

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

dels medgivit, att trädgårdsmästaren må äga rätt till semester under tre veckor om året, när, utan kostnad för det allmänna, sådant av vederbörande rektor prövas kunna ske utan hinder för göromålets behöriga gång;

dels förordnat, att för åtnjutande av nämnda avlöningsförmåner ifrågavarande befattningshavare skall i tillämpliga delar vara underkastad enahanda villkor och bestämmelser som de, vilka genom nådiga kungörelsen den 13 juni 1908 äro fastställda för åtnjutande av de för vissa befattningshavare vid rikets universitet och karolinska institutet från och med år 1909 gällande nya avlöningsförmåner;

dels ock av nu ifrågavarande anledning höjt det ordinarie anslaget till Uppsala universitet, universitetsstaten, med 1,000 kronor.

89:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 88) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till anordnande vid universitetet i Uppsala av *undervisning i bokföring* enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 600 kronor.

90:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 89) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket* i Uppsala beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,500 kronor.

91:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 90) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *Uppsala universitets bibliotek* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

92:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 91) att för utgivande av Uppsala universitets årsskrift bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

För utgivande av Uppsala universitets årsskrift har riksdagen för vart och ett av åren 1912—1919 beviljat ett extra anslag av 5,000 kronor. Den nu föreslagna höjningen är i huvudsak betingad av de stegrade pappersprisen och tryckningskostnaderna.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen för *utgivande av Uppsala universitets årsskrift* beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

93:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 92) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, dels medgivit, att *gymnastikläraren och biträdande gymnastikläraren* vid universitetet i Uppsala må för år 1920 komma i åtnjutande av *tillfällig löneförbättring* med följande belopp:

gymnastikläraren 910 kronor, därav 410 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar, samt

biträdande gymnastikläraren 250 kronor arvode;

dels till bestridande av berörda avlöningsförbättringar anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,160 kronor;

dels ock beträffande gymnastikläraren föreskrivit såsom villkor för åtnjutandet av ifrågavarande avlöningsförbättring, att han icke må med sin tjänst förena annan tjänstbefattning, allmän eller enskild, så framt ej kanslern för rikets universitet, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att tjänstbefattningen ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid universitetet, finner befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas.

94:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 93) att

dels höja det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen

A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Kansliet upptagna arvodet för en ombudsman från dess nuvarande belopp, 1,500 kronor, till 2,250 kronor;

dels ock för ändamålet öka det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med ett belopp av 750 kronor.

På grund av den i ärendet förebragta utredningen har riksdagen

dels höjt det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala, avdelningen

A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Kansliet upptagna arvodet för en ombudsman från dess nuvarande belopp, 1,500 kronor, till 2,250 kronor;

dels ock för ändamålet ökat det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med ett belopp av 750 kronor.

95:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 94) att till höjning av det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala uppförda anslaget till respenningar för fogden anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

Enahanda belopp, som för ändamålet ifrågasatts för år 1920, har jämväl föreslagits å tilläggsstat för år 1919.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

Riksdagen, som funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser anslag för ändamålet såväl för år 1919 som för år 1920, får beträffande 1920 års stat anmäla, att riksdagen till höjning av det i utgiftsstaten för universitetet i Uppsala uppförda anslaget *till respenningar för fogden* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

96:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 95) att från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till Uppsala universitet, universitetsstaten, nu 879,377 kronor, med 18,300 kronor.

Anslagsökningen är betingad dels av 1918 års lagtima riksdags beslut i fråga om lönereglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, dels ock av Eders Kungl. Maj:ts till innevarande års riksdag framlagda förslag beträffande lönereglering för de inom statsförvaltningen anställda kvinnliga biträdena.

Riksdagen, som i sistnämnda hänseende avlåter särskild skrivelse beträffande riksdagens i detta ämne fattade beslut, har från och med år 1920 höjt det ordinarie anslaget till Uppsala universitet, universitetsstaten, nu 879,377 kronor, med 18,300 kronor.

97:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning angående docentinstitutionen vid universitetet i Uppsala och Lund samt karolinska institutet (punkt 96 och särskild proposition nr 244) har riksdagen — på sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 208, anmält — höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Uppsala med 124,100 kronor ävensom beträffande samma universitet uppfört till arvoden åt vikarierande akademiska lärare såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

På grund av riksdagens under punkterna 66, 70, 77, 86, 87, 88, 94, 96 och 97 här ovan anmälda beslut kommer att beträffande universitetet i Uppsala uppföras dels såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 1,024,007 kronor, dels ock såsom särskilda ordinarie förslagsanslag ett belopp av 1,000 kronor till avlöningsfyllnad åt professorn i växtbiologi och ett belopp av 5,000 kronor till arvoden åt vikarierande akademiska lärare.

Lunds universitet.

98:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 97) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum,

till arvode åt en *lärare i symbolik* vid universitetet i Lund med den undervisnings- och examinationsskyldighet, som i vederbörlig ordning bestämmes, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

Universitetet, den medicinska undervisningen
m. m.

99:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 98) att

dels öka det i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A)

Avlöningar m. m., a) Professorer m. m., Teologiska fakulteten, uppförda anslaget till uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i liturgisk sång och framsägning från dess nuvarande belopp, 800 kronor, till 1,500 kronor;

dels ock för ändamålet höja det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med ett belopp av 700 kronor.

I staten för Uppsala universitet är uppfört ett anslag å 1,500 kronor till uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i kyrkosång. Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag avser att bringa motsvarande anslag vid Lunds universitet upp till samma belopp.

Motionsvis har inom riksdagen föreslagits en höjning av anslaget vid Uppsala universitet till 3,000 kronor, och har till stöd härför huvudsakligen åberopats den större tjänstgöringsskyldighet, som vore förbunden med vederbörande tjänst vid sistnämnda universitet.

Riksdagen vill visserligen icke bestrida, att förhållandena i berörda hänseende vid de båda universiteterna kunna erbjuda en viss olikhet. Emellertid är riksdagen i saknad av en fullständig utredning i hithörande stycken och har därför icke ansett sig böra på enskild motion vidtaga en åtgärd, som icke kan i avseende å dess berättigande av riksdagen med till buds stående material fullt bedömas.

Ehuru riksdagen sålunda ställt sig avvisande till det i motionen framlagda förslaget, kan riksdagen dock ej undgå att finna en viss skillnad mellan anslagen till de båda universiteterna befogad, bland annat med hänsyn till det olika lärjungeantalet. I avvaktan på en utredning i ämnet, som tydligt klarlägger förhållandena i förevarande avseende, har riksdagen funnit skäligt tills vidare allenast vidtaga en höjning av anslaget vid Lunds universitet med 400 kronor till 1,200 kronor.

Riksdagen har alltså *dels* ökat det i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A) Avlöningar m. m., a) Professorer m. m., Teologiska fakulteten, uppförda anslaget till uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i liturgisk sång och framsägning från dess nuvarande belopp, 800 kronor, till 1,200 kronor;

dels ock för ändamålet höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med ett belopp av 400 kronor.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

100:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 99) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till arvode åt ledaren av den civilrättsliga delen av den *propedeutiska undervisningskursen inom juridiska fakulteten* vid universitetet i Lund beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 750 kronor.

101:o) Sedan riksdagen år 1918 till tackande av kostnaderna för uppförande av en nybyggnad för medicinskt-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Lund beviljat ett anslag av 687,020 kronor samt därav på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 200,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t nu (punkt 100) föreslagit riksdagen att av det sålunda beviljade anslaget anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 400,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen av det av 1918 års lagtima riksdag beviljade anslaget *till nybyggnad för medicinskt-kemiska och farmakologiska institutionerna* vid universitetet i Lund anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 400,000 kronor.

102:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 101) att *dels* i staten för universitetet i Lund, avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under rubriken kirurgiska kliniken uppföra ytterligare en amanuens med ett arvode av 2,000 kronor;

dels ock för detta ändamål höja det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med berörda belopp, 2,000 kronor.

Riksdagen har funnit övertygande skäl vara anförda för anställande av ytterligare en amanuens vid kirurgiska kliniken i Lund och har följaktligen

dels i staten för universitetet i Lund, avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under rubriken kirurgiska kliniken uppfört ytterligare en amanuens med ett arvode av 2,000 kronor;

dels ock för detta ändamål höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med berörda belopp, 2,000 kronor.

103:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 102) att, i avbidan på proposition angående vissa anslag för den medicinska undervisningen vid universitetet i Lund, för ändamålet beräkna under åttonde huvudtiteln på extra stat för år 1920 ett belopp av 15,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 335, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

Universiteten, den medicinska undervisningen
m. m.

att för universitetet i Lund på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 17,500 kronor att utgå till arvoden,

dels åt en klinisk laborator och biträdande lärare i medicin med högst 6,000 kronor, under föreskrift att med nämnda arvode icke må förenas docentstipendium,

dels åt den, som förordnas att leda en ny, fjärde kurs i fysikalisk diagnostik, med högst 1,000 kronor,

dels åt en biträdande lärare vid sagda fjärde kurs med högst 500 kronor,

dels åt den, som förordnas att leda en ny, fjärde kurs i icke-fysikaliska undersökningsmetoder, med högst 1,000 kronor,

dels åt den, som förordnas att leda fyra vederbörliga kurser i sjukvårdsteknik, med högst 1,000 kronor,

dels åt en föreståndare för en ortopedisk klinik och poliklinik vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, med den undervisningsskyldighet under åtta månader, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, med högst 4,000 kronor, under förutsättning ej mindre att länets landsting till avlönande av föreståndaren för år 1920 tillskjuter ett belopp av 3,000 kronor, så att hans arvode sammanlagt uppgår till 7,000 kronor, än även att fullt lämplig person för undervisningens meddelande finnes att tillgå, och med föreskrift tillika att med nämnda arvode icke må förenas docentstipendium,

dels ock åt den, som förordnas att under fyra kurser meddela kostnadsfri propedeutisk undervisning i allmän kirurgi, med högst 4,000 kronor.

Riksdagen har vid prövning av det föreliggande förslaget väl uppmärksammat, hurusom i avseende å de föreslagna arvodenas belopp vissa avvikelser förefinnas från vad hittills i arvoden tillerkänts universitetslärare med motsvarande tjänstgöring, men har riksdagen i betraktande av att den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna organisationen beträffande den medicinska undervisningen i Lund endast torde vara att betrakta som en provisorisk anordning, ej ansett sig böra göra någon erinran mot arvodesbeloppens storlek.

I samband med arvoden åt en klinisk laborator och biträdande lärare i medicin samt åt en föreståndare för en ortopedisk klinik och poliklinik vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund har föreslagits föreskrift att med sagda arvoden icke må förenas docentstipendium. Riksdagen finner en dylik föreskrift befogad.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

I avseende å övriga arvoden vill riksdagen erinra, hurusom riksdagen i sin skrivelse nr 208 angående docentinstitutionen vid universiteten och karolinska institutet uttalat sin anslutning till ett av departementschefen i sistberörda ärende gjort uttalande, att det vore lyckligt, om i de fall, då docent i ett ämne, där viss obligatorisk undervisning överlämnats åt särskilt avlönad lärare, åtnjuter docentstipendium, stipendiaten, så snart så kan ordnas, övertager den med lärarbefattningen förbundna undervisningen i stället för att offra sina krafter på en undervisningsverksamhet, som kanske i flertalet fall blir till mycket ringa båtnad för de studerande. Med aktgivande härå har riksdagen i förevarande ärende ansett böra föreskrivas, att, därest förordnande av nu ifrågavarande slag varder lämnat åt docentstipendiat, det för förordnandet avsedda arvodet ej må utgå.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har alltså för universitetet i Lund på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 17,500 kronor att utgå till arvoden

a) åt en klinisk laborator och biträdande lärare i medicin med högst 6,000 kronor, under föreskrift att med nämnda arvode icke må förenas docentstipendium,

b) åt en föreståndare för en ortopedisk klinik och poliklinik vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, med den undervisningsskyldighet under åtta månader, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, med högst 4,000 kronor, under förutsättning ej mindre att länets landsting till avlönande av föreståndaren för år 1920 tillskjuter ett belopp av 3,000 kronor, så att hans arvode sammanlagt uppgår till 7,000 kronor, än även att fullt lämplig person för undervisningens meddelande finnes att tillgå, och med föreskrift tillika att med nämnda arvode icke må förenas docentstipendium,

c) åt den, som förordnas att leda en ny, fjärde kurs i fysikalisk diagnostik, med högst 1,000 kronor,

d) åt en biträdande lärare vid sagda fjärde kurs med högst 500 kronor,

e) åt den, som förordnas att leda en ny, fjärde kurs i icke-fysikaliska undersökningsmetoder, med högst 1,000 kronor,

f) åt den, som förordnas att leda fyra vederbörliga kurser i sjukvårdsteknik, med högst 1,000 kronor,

g) åt den, som förordnas att under fyra kurser meddela kostnadsfri propedeutisk undervisning i allmän kirurgi, med högst 4,000 kronor,

skolande i avseende å de under mom. c)—g) omnämnda arvoden iakttagas, att, därest den, som förordnas att leda i dessa moment omförmäld kurs eller meddela här angiven undervisning, är innehavare av docentstipendium, ifrågavarande arvode ej må utgå.

104:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda förslag (punkt 103) och under hänvisning till vad riksdagen här ovan under punkten 68 anfört i fråga om förening av särskilt arvode eller avlöning med docentstipendium, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till anordnande av den i stadgan angående medicinska examina förskrivna *undervisningskursen i allmän kemi* vid universitetet i Lund beviljat på extra stat för år 1920

dels till avlöning åt en lärare vid kursen ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor,

dels ock till materiell för densamma ett reservationsanslag å 500 kronor, eller tillhopa 3,000 kronor.

105:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 104) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom *bidrag till arvode åt en föreståndare för det vid universitetets i Lund kliniker å Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i nämnda stad inrättade röntgenlaboratoriet och en därstädes likaledes anordnad radiologisk sjukavdelning* med den undervisningsskyldighet och övriga tjänstgöring, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor, under villkor att Malmöhus läns landsting för samma år med lika stort belopp bidrager till föreståndarens avlöning och med föreskrift tillika, att med nämnda arvode icke må förenas docentstipendium.

106:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 105) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom *bidrag till arvode åt en föreståndare för Lunds universitets till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund förlagda klinik och poliklinik för öron-, näs- och halssjukdomar* med den undervisningsskyldighet och övriga tjänstgöring, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor, under villkor att Malmöhus läns landsting för samma år med lika stort belopp bidrager till föreståndarens avlöning och med föreskrift tillika, att med nämnda arvode ej må förenas docentstipendium.

107:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom väckta förslag (punkt 106) och under hänvisning till vad riksdagen här ovan under punkten 68 anfört i fråga om förening av särskilt arvode med docentstipendium, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till arvode åt en *biträdande lärare i fysikalisk diagnostik* vid uni-

Universitet
 ten, den medi-
 cinska under-
 visningen
 m. m.

versitet i Lund anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

108:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 107) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *materiell för pediatrika kliniken* vid universitetet i Lund *laboratorium* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 500 kronor.

109:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 108) och under hänvisning till vad riksdagen här ovan under punkten 68 anfört i fråga om förening av särskilt arvode med docentstipendium, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till arvode åt en *biträdande lärare vid universitetets i Lund patologisk-anatomiska institution* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

110:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 109 och särskild proposition nr 206) och under hänvisning till vad riksdagen under punkt 75 här ovan anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen för anställande under ytterligare sex år vid universitetet i Lund av lektorer i tyska, franska och engelska språken med den undervisningskyldighet, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, beviljat ett anslag av 99,000 kronor att användas till årliga arvoden å 5,500 kronor åt en var av nämnda lektorer, ävensom av detta anslag anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 16,500 kronor.

111:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 110) att, i avbidan på proposition angående arvode åt en lärare i slaviska språk vid universitetet i Lund, för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 ett belopp av 6,500 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 111) att, i avbidan på proposition angående arvode åt en lärare i statistik vid samma universitet, för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 ett belopp av 6,500 kronor

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 205, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

att på extra stat för år 1920, såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisa

dels till arvode åt en lärare i slaviska språk vid universitetet i Lund ett belopp av 6,500 kronor,

dels ock till arvode åt en lärare i statistik vid samma universitet ett belopp av likaledes 6,500 kronor,

skolande vartdera arvodet utgå under de närmare villkor Eders Kungl. Maj:t må finna lämpligt bestämma och med föreskrift tillika, att med arvodet icke må förenas docentstipendium.

Riksdagen har i sin skrivelse nr 208 angående docentinstitutionen vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet anmält sig hava beslutat, att i de fall, då innehavare av befattning vid universitet eller karolinska institutet, för vilken avlöning, utgående av å extra eller ordinarie stat anvisade medel, åtnjutes, tillika är innehavare av docentstipendium, avlöningen för befattningen skall minskas, så att densamma jämte stipendiet ej överstiger 6,500 kronor. I betraktande härav har riksdagen ej funnit anledning till erinran mot de i förevarande proposition föreslagna arvodesbeloppens storlek.

I avseende å arvodet åt en lärare i statistik förutsätter riksdagen, att vid undervisningen i detta ämne statistikens karaktär såsom en social vetenskap och dess hittillsvarande intima samband med samhällsvetenskaperna varder behörigen upprätthållet.

Riksdagen, som i övrigt icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har alltså, vad angår en lärare i slaviska språk, på extra stat för år 1920 anvisat till arvode åt en sådan lärare vid universitetet i Lund ett förslagsanslag, högst, 6,500 kronor, att utgå under de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t må finna lämpligt bestämma och med föreskrift tillika, att med arvodet icke må förenas docentstipendium.

112:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 111 och särskild proposition nr 205) samt under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen på extra stat för år 1920 anvisat till arvode åt en lärare i statistik vid universitetet i Lund ett förslagsanslag, högst, 6,500 kronor, att utgå under de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t må finna lämpligt bestämma och med föreskrift tillika, att med arvodet icke må förenas docentstipendium.

113:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 112) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till uppehållande av verksamheten å det *psykologiska laboratoriet* vid uni-

Universitetet, den medicinska undervisningen
m. m.

universitetet i Lund anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 750 kronor.

114:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 113) att till arvode åt en amanuens vid universitetets i Lund konstsamlingar bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 800 kronor.

Till arvode åt en amanuens vid universitetets i Lund konstsamlingar har från och med år 1906 utgått ett extra anslag av 500 kronor. Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och har förty till arvode åt en *amanuens vid universitetets i Lund konstsamlingar* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 800 kronor.

115:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 114) att i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Professorer m. fl., filosofiska fakulteten, humanistiska sektionen, uppföra en professor i förhistorisk och medeltidsarkeologi, vars innehavare tillika skall vara föreståndare för historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet, med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer i allmänhet, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad dels de bestämmelser i avseende å tjänstgöringsskyldighet, som kunna varda i vederbörlig ordning bestämda, dels ock de för nämnda förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna,

ävensom att för ändamålet höja det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med ett belopp av 7,500 kronor.

Riksdagen, som finner den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna anordningen med upprättande av en särskild professor i förhistorisk och medeltidsarkeologi bäst svara mot de förhållanden, vilka i avseende å arkeologiens och fornkunskapens representerande äro rådande vid Lunds universitet, får anmäla, att riksdagen har *dels* i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Professorer m. fl., filosofiska fakulteten, humanistiska sektionen, uppfört en professor i förhistorisk och medeltidsarkeologi, vars innehavare tillika skall vara föreståndare för historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet, med enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer i allmänhet, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad dels de bestämmelser i avseende å tjänstgöringsskyldighet, som kunna varda i vederbörlig ordning bestämda, dels ock de för nämnda förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels ock för ändamålet höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med ett belopp av 7,500 kronor.

116:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 115) att höja det för amanuensen vid historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A) Avlöningar m. m., under rubriken c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar, upptagna arvodet, 500 kronor, till 1,200 kronor samt för ändamålet öka det ordinarie anslaget till Lunds universitet, universitetsstaten, med 700 kronor.

På grund av den till stöd för förslaget förebragta utredningen har riksdagen höjt det för amanuensen vid historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A) Avlöningar m. m., under rubriken c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar, upptagna arvodet, 500 kronor, till 1,200 kronor samt för ändamålet ökat det ordinarie anslaget till Lunds universitet, universitetsstaten, med 700 kronor.

117:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 116) att till höjning av materiellanslaget för historiska museet vid universitetet i Lund anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 6,500 kronor.

Till höjning av materiellanslaget för historiska museet vid Lunds universitet anvisade 1918 års lagtima riksdag på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 5,500 kronor. Den nu föreslagna ökningen är närmast betingad av behovet utav ökade medel till vakthållning, inköp, resor m. m. Riksdagen har ej haft något att häremot erinra, vadan riksdagen till *höjning av materiellanslaget för historiska museet* vid universitetet i Lund anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 6,500 kronor.

118:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 117) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till bekostande av *mekaniska arbeten vid universitetets i Lund fysiska institution* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,500 kronor.

119:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 118) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *höjning av materiellanslaget för geologisk-mineralogiska institutionen* vid universitetet i Lund anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

120:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 119) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum,

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

dels för *anordnande* under sommarmånaderna av kurser i *havsbiologi i Öresund* eller närgränsande havsområden, dels ock för *företagande* med studerande vid universitetet i Lund av *havsbiologiska exkursioner* under pågående terminer anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,675 kronor.

121:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 120) att till materiell m. m. för geografiska institutionen vid universitetet i Lund anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,600 kronor.

Till materiell m. m. för geografiska institutionen vid Lunds universitet har riksdagen på extra stat för år 1919 anvisat ett belopp av 2,500 kronor. Riksdagen har mot den förevarande framställningen icke haft något att erinra och har följaktligen till *materiell m. m. för geografiska institutionen* vid universitet i Lund anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,600 kronor.

122:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 121) föreslagit riksdagen att till arvode åt en amanuens vid den med professorn N. H. Nilsson-Ehles professur vid universitetet i Lund förenade institutionen för ärftlighetsforskning anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till arvode åt en *amanuens vid den med professorn N. H. Nilsson-Ehles professur vid universitetet i Lund förenade institutionen för ärftlighetsforskning* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor.

123:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 122) att *dels* höja det i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Astronomiska observatoriet för anställande av räknebiträden uppförda anslaget från dess nuvarande belopp, 1,500 kronor, till 3,000 kronor eller med 1,500 kronor;

dels för ändamålet höja det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med ett belopp av 1,500 kronor;

dels ock till höjning av ovannämnda anslag till anställande av räknebiträden anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig med hänsyn till den såsom stöd för framställningen avvägabragta utredningen böra bifalla förslaget och har förty *dels* höjt det i utgiftsstaten för universitetet i Lund, avdelningen A)

Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Astronomiska observatoriet för anställande av räknebiträden uppförda anslaget från dess nuvarande belopp, 1,500 kronor, till 3,000 kronor eller med 1,500 kronor;

dels för ändamålet höjt det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med ett belopp av 1,500 kronor;

dels ock till höjning av ovannämnda anslag till anställande av räknebiträden anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

124:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 123) att höja det i utgiftsstaten för universitetet i Lund under avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Kansliet uppförda arvodet för en notarie i filosofiska fakulteten från dess nuvarande belopp, 750 kronor, till 1,000 kronor och förty öka det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med ett belopp av 250 kronor.

På grund av de skäl, som anförts till stöd för förslaget, har riksdagen höjt det i utgiftsstaten för universitetet i Lund under avdelningen A) Avlöningar m. m., c) Tjänstemän och betjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Kansliet uppförda arvodet för en notarie i filosofiska fakulteten från dess nuvarande belopp, 750 kronor, till 1,000 kronor och förty ökat det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med ett belopp av 250 kronor.

125:o Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 124) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till anordnande vid universitetet i Lund av *undervisning i bokföring* enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 300 kronor.

126:o På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 125) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *materiell m. m. för universitetsbiblioteket* i Lund anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

127:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 126) att för utgivande av Lunds universitets årsskrift bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

För utgivande av Lunds universitets årsskrift har riksdagen för vart och ett av åren 1915—1919 beviljat ett extra anslag av 5,000 kronor. För sistnämnda år har Eders Kungl. Maj:t föreslagit ett tilläggsanslag av 8,000 kronor att utgå på tilläggsstat för år 1919. Riksdagen, som under punkten 92 här ovan anmält sig hava bifallit en höjning av det till Uppsala universitets årsskrift utgående extra anslaget från 5,000 kronor till 15,000 kronor, har ansett sig böra bifalla såväl den för år 1920 föreslagna anslagsökningen som det för år 1919 ifrågasatta tilläggsanslaget och får, beträffande 1920 års stat, anmäla, att riksdagen för *utgivande av Lunds universitets årsskrift* beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

128:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 127) att *dels* i utgiftsstaten för Lunds universitet, avdelningen A) Avlöningar m. m., under rubriken c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., under titeln Biblioteket, till avlöning för en eldare uppföra ett belopp av 1,450 kronor, därav 900 kronor lön och 550 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ålderstillägg och annan förmån i likhet med vad som gäller för likställda befattningshavare vid universitetet, med skyldighet för eldaren att fullgöra de sysslor vid biblioteket, som på förslag av överbibliotekarien bestämmas av det mindre akademiska konsistoriet;

dels föreskriva, att eldaren skall vara underkastad enahanda villkor och bestämmelser i fråga om löneförmåners åtnjutande, som äro givna beträffande likställda befattningshavare vid universitetet;

dels medgiva, att, därest den nu vid biblioteket tjänstgörande eldaren antages till innehavare av den ordinarie eldarbefattningen, han må äga att för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig sin tjänstgöring vid biblioteket från och med år 1911;

dels ock för ifrågavarande befattnings upprättande höja det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med ett belopp av 1,450 kronor.

Riksdagen, som finner skäl föreligga för inrättande av en ordinarie eldarebefattning vid universitetsbiblioteket, har mot den gjorda framställningen icke haft någon annan erinran att göra, än att den ifrågasatta rätten för tjänstens blivande innehavare att eventuellt få för ålderstilläggsberäkning tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vid biblioteket icke synes böra ifrågakomma.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels i utgiftsstaten för Lunds universitet, avdelningen A) Avlöningar m. m., under rubriken c) Tjänstemän och betjänte vid universitetets sam-

lingar och inrättningar m. m., under titeln Biblioteket, till avlöning för en eldare uppfört ett belopp av 1,450 kronor, därav 900 kronor lön och 550 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ålderstillägg och annan förmån i likhet med vad som gäller för likställda befattningshavare vid universitetet, med skyldighet för eldaren att fullgöra de sysslor vid biblioteket, som på förslag av överbibliotekarien bestämmas av det mindre akademiska konsistoriet;

dels föreskrivit, att eldaren skall vara underkastad enahanda villkor och bestämmelser i fråga om löneförmånens åtnjutande, som äro givna beträffande likställda befattningshavare vid universitetet;

dels ock för ifrågavarande befattnings upprättande höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, med ett belopp av 1,450 kronor.

129:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 128) att höja det i utgiftsstaten för universitetet i Lund under avdelningen B) Till materiell m. m. uppförda anslaget till musikkapellet från dess nuvarande belopp, 1,000 kronor, till 2,000 kronor samt förty öka det ordinarie anslaget till nämnda universitet, universitetsstaten, med ett belopp av 1,000 kronor.

Riksdagen är icke övertygad, att ett stadigvarande behov av ytterligare 1,000 kronor utöver det nu för musikaliska kapellet anvisade beloppet föreligger. Jämväl på de materiella hjälpmedel, vilka äro för kapellet erforderliga, torde nämligen inom den närmaste tiden ett prisfall vara att emotse. Ökade medel har riksdagen ansett därför lämpligen böra anvisas å extra stat.

Riksdagen har följaktligen *till höjning av anslaget till musikkapellet* vid Lunds universitet på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 1,000 kronor.

130:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 129) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *materiell för inrättningen för gymnastik och fäktkonst* vid universitetet i Lund beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 500 kronor.

131:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 130) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *hyra för idrottsplats samt till inköp och underhåll av idrottsmateriell m. m.* för universitetet i Lund anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 900 kronor.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

132:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 131) att från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till Lunds universitet, universitetsstaten, nu 746,866 kronor, med 12,450 kronor.

Anslagsökningen är betingad av 1918 års lagtima riksdags beslut i fråga om löneroglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen från och med år 1920 höjt det ordinarie anslaget till Lunds universitet, universitetsstaten, nu 746,866 kronor, med 12,450 kronor.

133:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning angående docentinstitutionen vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet (punkt 132 och särskild proposition nr 244) har riksdagen — på sätt riksdagen i särskild skrivelse nr 208 anmält — höjt det ordinarie anslaget till universitetet i Lund med 117,500 kronor ävensom beträffande samma universitet uppfört till arvoden åt vikarierande akademiska lärare såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

På grund av riksdagens under punkterna 99, 102, 115, 116, 123, 124, 128, 132 och 133 här ovan anmälda beslut kommer att beträffande universitetet i Lund uppföras, dels såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 885,616 kronor dels ock såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 5,000 kronor till arvoden åt vikarierande akademiska lärare.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

134:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 133) att *dels* å ordinarie stat för karolinska mediko-kirurgiska institutet uppföra ett kvinnligt biträde, avsett att enligt i vederbörlig ordning meddelade närmare bestämmelser tillhandagå vid fullgörandet av vissa på institutets sekreterare och kamrerare ankommande åligganden m. m., med en avlöning av 2,000 kronor, därav lön 1,300 kronor, tjänstgöringspenningar 500 kronor och ortstillägg 200 kronor och med rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring; skolande av ålderstillägget 100 kronor tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar;

dels föreskriva, att beträffande ifrågavarande biträde skola lända till efterrättelse, dels de villkor och bestämmelser, som gälla i fråga om övriga ordinarie befattningshavare vid institutet, dels ock de föreskrifter,

som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

dels för ifrågavarande biträdesbefattnings inrättande ävensom för beredande av ökad avlöning åt övriga å institutets stat uppförda kvinnliga biträden samt åt de å samma stat uppförda vaktmästare och med den jämförliga befattningshavare höja det ordinarie bestämda anslaget till karolinska institutet med 11,400 kronor;

dels medgiva, att de det nu föreslagna nya biträdet tillkommande ålderstilläggen må utgå av det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg;

dels till arbetsbiträde vid karolinska institutets bibliotek anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,550 kronor;

dels ock — med ändring av förut av riksdagen fattat beslut, att av det för karolinska institutet uppförda anslaget till underhåll och förökande av biblioteket ett belopp av 500 kronor må användas till arbetsbiträde vid biblioteket — medgiva, att sagda belopp, 500 kronor, av biblioteksanslaget må enligt bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, användas till vikariatsersättning under semesterledighet för bibliotekarien samt till gottgörelse åt vaktmästare och för tillfällig arbetshjälp vid biblioteket.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i samband med förslag om lönereglering för de inom statsförvaltningen anställda ordinarie kvinnliga biträdena under »Utgifterna. För flera huvudtitlar gemensamma frågor» föreslagit riksdagen att besluta, att, beträffande karolinska mediko-kirurgiska institutets stat, för kvinnligt tekniskt biträde vid serafimerlasarettets kliniska laboratorium skall, i stället för nuvarande föreskrift om minskning av avlöningen vid åtnjutande av fri bostad och bränsle, från och med år 1920 gälla: att därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, anvisas dylikt biträde i sådan egenskap, av lönen skall avstås för bostad med bränsle 300 kronor för år samt för lyse 25 kronor om året; att i fall biträde åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, det skall ankomma på Eders Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum; att förmån av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill 100 kw-timmar; samt att biträde skall själv bekosta armatur och lampor.

Vad först angår Eders Kungl. Maj:ts förslag om uppförande på ordinarie stat av ett för anställning hos sekreteraren och kamreraren avsett

Universitet
den medicinska
undervisningen
m. m.

kvinnligt biträde av andra graden samt om anvisande av medel å extra stat för avlöning med 1,550 kronor av ett biträde vid vården av institutets bibliotek, vilket belopp motsvarar den till kvinnligt biträde av första graden utgående avlöning, minskad med ett mot avgiften för egen pensionering i runt tal svarande belopp, har riksdagen icke funnit annat att erinra emot förslaget än att, då enligt riksdagens mening större kvalifikationer näppeligen kunna anses böra besittas av det biträde, som skulle tillhandagå sekreteraren och kamreraren, än av det biträde, som skulle biträda bibliotekarien, riksdagen ansett skäligt, att avlöningsförmånerna jämväl för det förra biträdet bestämmas till det belopp, som tillkommer första gradens biträden. I sistnämnda avseende hänvisar riksdagen till sitt i särskild skrivelse, nr 223, anmälda beslut. Vad Eders Kungl. Maj:t under punkten 133 i övrigt föreslagit har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Det av Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget angående ändring i den för det kvinnliga tekniska biträdet vid Serafimerlasarettets kliniska laboratorium gällande föreskrift om minskning av avlöningen vid åtnjutande av fri bostad och bränsle har riksdagen ävenledes ansett sig böra bifalla.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels å ordinarie stat för karolinska mediko-kirurgiska institutet uppfört ett kvinnligt biträde, avsett att enligt i vederbörlig ordning meddelade närmare bestämmelser tillhandagå vid fullgörandet av vissa på institutets sekreterare och kamrerare ankommande åligganden m. m., med en avlöning av 1,600 kronor, därav lön 1,100 kronor, tjänstgöringspenningar 300 kronor och ortstillägg 200 kronor, och med rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring; skolande av ålderstillägget 100 kronor tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar;

dels föreskrivit, att beträffande ifrågavarande biträde skola lända till efterrättelse, dels de villkor och bestämmelser, som gälla i fråga om övriga ordinarie befattningshavare vid institutet, dels ock de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

dels för ifrågavarande biträdesbefattnings inrättande ävensom för beredande av ökad avlöning åt övriga å institutets stat uppförda kvinnliga biträden samt åt de å samma stat uppförda vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare höjt det ordinarie bestämda anslaget till karolinska institutet med 11,000 kronor;

dels medgivit, att de det nu föreslagna nya biträdet tillkommande

ålderstilläggen må utgå av det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg;

dels beslutat att, beträffande karolinska institutets stat, för kvinnligt tekniskt biträde vid serafimerlasarettets kliniska laboratorium skall, i stället för nuvarande föreskrift om minskning av avlöningen vid åtnjutande av fri bostad och bränsle, från och med år 1920 gälla: att därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, anvisas dylikt biträde i sådan egenskap, av lönen skall avstås för bostad med bränsle 300 kronor för år samt för lyse 25 kronor om året; att i fall biträde åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, det skall ankomma på Eders Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum; att förmån av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill 100 kw-timmar; samt att biträde skall själv bekosta armatur och lampor;

dels till *arbetsbiträde vid karolinska institutets bibliotek* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,550 kronor;

dels ock — med ändring av förut av riksdagen fattat beslut, att av det för karolinska institutet uppförda anslaget till underhåll och förökande av biblioteket ett belopp av 500 kronor må användas till arbetsbiträde vid biblioteket — medgivit, att sagda belopp, 500 kronor, av biblioteksanslaget må enligt bestämmelser, som av Eders Kungl. Maj:t meddelas, användas till vikariatsersättning under semesterledighet för bibliotekarien samt till gottgörelse åt vaktmästare och för tillfällig arbetshjälp vid biblioteket.

135:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 134) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, på extra stat för år 1920 till arvode åt ett *skrivbiträde åt rektor* vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat ett förslagsanslag, högst, 800 kronor.

136:o) Med anledning av därom av Eders Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 135) och under hänvisning till vad riksdagen här ovan under punkten 68 anfört i fråga om förening av särskilt arvode med docentstipendium, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för karolinska mediko-kirurgiska institutet på extra stat för år 1920 beviljat

dels till arvode åt ett *lärarbiträde vid den förberedande kursen i allmän kemi* ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor,

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

av *dels ock till materiell vid kemiska institutionen* ett reservationsanslag av 1,500 kronor,
tillhopa 4,000 kronor.

137:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 136) och under hänvisning till vad riksdagen här ovan under punkten 68 anfört i fråga om förening av särskilt arvode med docentstipendium, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 6,600 kronor, att utgå
dels till arvode åt biträdande lärare i medicin med högst 3,000 kronor,

dels till arvode åt biträdande lärare i kirurgi med högst 3,000 kronor,
dels ock till uppehållande av assistenttjänstgöring vid allmänna barnhuset i Stockholm med högst 600 kronor.

138:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 137) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *förstärkning av det å ordinarie stat för karolinska mediko-kirurgiska institutet uppförda reservationsanslaget å 2,500 kronor till materiell m. m. för medicinska kliniken* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,500 kronor.

139:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 138) att till ytterligare utrustning av en ny laboratorielokal vid andra avdelningen av medicinska kliniken å serafimerlasarettet anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,500 kronor.

På grund av den till stöd för förslaget åvägabragta utredningen har riksdagen till ytterligare *utrustning av en ny laboratorielokal* vid andra avdelningen av *medicinska kliniken å serafimerlasarettet* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,500 kronor.

140:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 139) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *vetenskapliga arbeten å ett patologiskt-anatomiskt laboratorium vid Sabbatsbergs sjukhus* anvisat på extra stat för år 1920, ett förslagsanslag, högst, 2,400 kronor.

141:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 140) och under hänvisning till vad riksdagen här ovan under

punkten 68 anført i fråga om förening av särskilt arvode med docentstipendium, får riksdagen anmäla, att riksdagen har, i likhet med vad för innevarande år ägt run, för karolinska mediko-kirurgiska institutet beviljat på extra stat för år 1920

dels till arvode åt en biträdande läkare vid röntgeninstitutet å serafimerlasarettet med 3,000 kronor samt *arvode åt en amanuens dirstädes* med 1,500 kronor, ett förslagsanslag, högst, 4,500 kronor,

dels ock till materiell m. m. för röntgeninstitutet ett reservationsanslag av 3,000 kronor,

således tillhoppa 7,500 kronor.

142:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 141) att för karolinska mediko-kirurgiska institutet å stat uppföra en biträdande lärare i oftalmiatrik med ett arvode av 4,000 kronor samt att för detta ändamål höja det ordinarie bestämda anslaget till institutet med nämnda belopp, 4,000 kronor.

Riksdagen finner väl behovet av förstärkning av lärarkrafterna i oftalmiatrik vara ådagalagt, men anser sig dock icke böra för närvarande medgiva uppförande på ordinarie stat av för ändamålet erforderliga medel. I likhet med vad fallet är beträffande exempelvis arvoden åt biträdande lärare i medicin och kirurgi vid institutet synes jämväl för biträdande lärare i oftalmiatrik anslag böra tills vidare utgå å extra stat. I avseende å själva beloppet synes riksdagen detsamma böra, såsom i en del andra motsvarande fall är förhållandet, begränsas till 3,000 kronor. I övrigt tillåter sig riksdagen hänvisa till vad riksdagen här ovan under punkten 68 anført i fråga om förening av särskilt arvode med docentstipendium.

Riksdagen har följaktligen till *arvode åt en biträdande lärare i oftalmiatrik* vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

143:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 142) att anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, att utgå

dels till arvode åt en amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets klinik för öron-, näs- och halssjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus med högst 2,000 kronor,

dels ock till arvode åt en andre amanuens vid samma klinik med högst 1,000 kronor.

Till arvode åt en amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets klinik för öron-, näs- och halssjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus har

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

för vart och ett av åren 1913—1919 av riksdagen beviljats ett extra anslag till belopp av 2,000 kronor. Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär nu anställande av ytterligare en amanuens vid ifrågavarande klinik med ett arvode av 1,000 kronor. Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot den föreliggande framställningen och har alltså anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, att utgå

dels till arvode åt en amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets klinik för öron-, näs- och halssjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus med högst 2,000 kronor,

dels ock till arvode åt en andre amanuens vid samma klinik med högst 1,000 kronor.

144:o) I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:ts föreslagit (punkt 143) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *upprätt-hållande av den karolinska mediko-kirurgiska institutet åliggande under-visningen och sjukvården vid vissa obstetriska och gynekologiska kliniker under den tid av år 1920, då de ordinarie lärarna vid institutet icke ombesörja nämnda undervisning och sjukvård*, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

145:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 144) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *arvode åt en amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets gynekologiska klinik å Sabbatsbergs sjukhus* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

146:o) Med anledning av därom av Eders Kungl. Maj:ts gjort förslag (punkt 145) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *arvode åt en amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets obstetriska klinik vid allmänna barnbördshuset* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000 kronor.

147:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 146) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisat på extra stat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst, nedan angivna belopp:

till en *pediatrisk klinik vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn* 2,900 kronor,

till en *poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm* 4,175 kronor,

under villkor, vad sistnämnda anslag beträffar, att Stockholms stad för polikliniken tillskjuter enahanda belopp för år 1920.

Universitet-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

148:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 147) att i avbidan på proposition angående anslag till en pediatrik klinik vid allmänna barnhuset i Stockholm för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor.

Härjämte har Eders Kungl. Maj:t i den till riksdagen avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1919 i punkt 23 under åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på proposition angående anslag till en pediatrik klinik vid allmänna barnhuset i Stockholm för ändamålet beräkna på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1919 till riksdagen avlåtna proposition, nr 145, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels till bestridande av dagavgifter för sjuka barn, som till provisorisk vård och för pediatrik klinisk undervisning intagas å allmänna barnhuset i Stockholm, i den mån dylika avgifter ej åligga Stockholms kommun eller bekostas av enskilda, anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor;

dels ock för enahanda ändamål anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 135, anmält har riksdagen, vad angår 1920 års stat, till bestridande av *dagavgifter för sjuka barn, som till provisorisk vård och för pediatrik klinisk undervisning intagas å allmänna barnhuset i Stockholm*, i den mån dylika avgifter ej åligga Stockholms kommun eller bekostas av enskilda, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor.

149:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 148) att

dels å karolinska mediko-kirurgiska institutets stat uppföra ett belopp av 3,000 kronor till arvode åt en lärare i rättspsykiatri, vilken tillika skall, enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, innehava en nu tillämnad, på stat å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppförd biträdande sinnessjukläkarbefattning vid centralfängelset å Långholmen med arvode ävenledes av 3,000 kronor,

Universitet-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

dels föreskriva, att med arvodet för läraren i rättspsykiatri ej må förenas docentstipendium,

dels ock för ändamålet öka det ordinarie bestämda anslaget för omnämnda institut med ett belopp av 3,000 kronor.

Riksdagen har icke förbisett de anledningar till konflikter, som kunna tänkas uppkomma på grund av den ifrågasatte läkaren-lärarens ställning vid centralfängelset och hans förhållande till vederbörande därstädes. Jämväl departementschefen har, på sätt av statsrådsprotokollet framgår, pekat på vissa svårigheter i nämnda hänseende. Riksdagen föreställer sig likväl, att hithörande spörsmål varda av Eders Kungl. Maj:t behörigen reglerade, och då vidare den fråga, som nu föreligger, är synnerligen betydelsefull, i det att det gäller att på ett tillfredsställande sätt ordna läkarnas rättspsykiatriska utbildning, har riksdagen

dels å karolinska mediko-kirurgiska institutets stat uppfört ett belopp av 3,000 kronor till arvode åt en lärare i rättspsykiatri, vilken tillika skall, enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, innehava en nu tillämnad, på stat å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppförd biträdande sinnessjukläkarbefattning vid centralfängelset å Långholmen med arvode ävenledes av 3,000 kronor;

dels föreskrivit, att med arvodet för läraren i rättspsykiatri ej må förenas docentstipendium;

dels ock för ändamålet ökat det ordinarie bestämda anslaget för omnämnda institut med ett belopp av 3,000 kronor.

150:o) I enlighet med vad av Eders Kungl. Maj:t därutinnan föreslagits (punkt 149), har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, att utgå

dels till arvode åt en amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets syfilidologiska klinik å sjukhuset S:t Göran med högst 2,000 kronor,

dels ock till arvode åt en andre amanuens vid samma klinik med högst 1,000 kronor.

151:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning angående docentinstitutionen vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet (punkt 150 och särskild proposition nr 244) har riksdagen — på sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 208, anmält — höjt det ordinarie anslaget till karolinska institutet med 15,500 kronor ävensom beträffande samma institut uppfört till arvoden åt vikarierande akademiska lärare såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 2,000 kronor.

På grund av riksdagens under punkterna 134, 149 och 151 här ovan anmälda beslut kommer att beträffande karolinska institutet uppföras dels såsom ordinarie bestämt anslag ett belopp av 302,585 kronor, dels såsom ordinarie reservationsanslag belopp å tillhopa 60,300 kronor, dels ock såsom ordinarie förslagsanslag ett belopp av 2,000 kronor till arvoden åt vikarierande akademiska lärare.

Tandläkarinstitutet.

152:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 151) att från och med år 1920 höja det ordinarie förslagsanslaget till tandläkarinstitutet, nu å högst 31,700 kronor, med 700 kronor till högst 32,400 kronor.

Anslagsökningen är betingad av 1918 års lagtima riksdags beslut angående löneroglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Riksdagen har från och med år 1920 höjt det ordinarie förslagsanslaget, högst, till tandläkarinstitutet, nu å 31,700 kronor, med 700 kronor till 32,400 kronor.

Gemensamma universitetsändamål.

153:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 152) att till anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala av klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 9,400 kronor, att användas enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder samt av Eders Kungl. Maj:t i övrigt meddelade bestämmelser.

För ifrågavarande ändamål har på extra stat för vart och ett av åren 1912—1919 anvisats ett belopp av 6,000 kronor. Med den föreslagna anslagshöjningen avses nu att bereda möjlighet till en på grund av de studerandes ökade antal nödvändig utvidgning av förevarande undervisning.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla framställningen, har till *anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala av klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 9,400 kronor, att användas enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder samt av Eders Kungl. Maj:t i övrigt meddelade bestämmelser.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

154:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 153) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *utgivande i tryck av vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet*, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 4,500 kronor.

155:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 154) att, i avbidan på proposition angående kurser i skyddskoppypmpning, för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 ett belopp av 1,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 28 januari 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 43, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokoll över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels till uppehållande under år 1919 av två kurser i skyddskoppypmpning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, utöver de två motsvarande kurser, vartill medel beviljats å extra stat för sagda år, anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett reservationsanslag av 250 kronor, att enligt de i fråga om nyssnämnda extra anslagsmedel gällande grunder för ändamålet användas,

dels ock till arvoden å 100 kronor åt biträdande läkare samt till kostnader för materiell m. m., 25 kronor, vid en var av två kurser i skyddskoppypmpning vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund samt vid en var av fyra dylika kurser vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,000 kronor.

På extra stat för år 1919 är i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts framställning av riksdagen för dylika kurser beviljat ett reservationsanslag av 750 kronor.

Anslagsökningen är föranledd av utvidgning av antalet kurser vid karolinska institutet.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förslaget och som, i vad detsamma avser anslag å tilläggsstat för år 1919, i annat sammanhang anmäler sitt härutinnan fattade beslut, har till arvoden å 100 kronor åt biträdande läkare samt till kostnader för materiell m. m., 25 kronor, vid en var av de två *kurserna i skyddskoppypmpning* vid vartdera av *universiteten i Uppsala och Lund* samt vid en var av fyra dylika kurser vid *karolinska mediko-kirurgiska institutet* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,000 kronor.

156:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställ-

ning (punkt 155 och särskild proposition nr 187) har riksdagen — på sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 206, anmält — såsom *bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, enligt av Eders Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

157:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 208, anmält, har riksdagen till *ersättning för opposition å disputationsavhandling* åt person, som icke tillhör vederbörande universitets eller karolinska institutets lärarkår, på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

158:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 156) att till resestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål har för vart och ett av åren 1906—1915 anvisats ett extra anslag av 10,000 kronor. Beträffande det för sistnämnda år anvisade anslaget medgav 1915 års riksdag, att detsamma finge för enahanda ändamål användas under år 1916, och hava liknande medgivanden sedermera lämnats av 1916 års riksdag för år 1917, av 1917 års riksdag för år 1918 och av 1918 års lagtima riksdag för år 1919. Departementschefen har nu utgått ifrån, att förevarande anslag under år 1919 kommer att tagas i anspråk för sitt ändamål, och har i anledning därav nu föreslagits anslag till enahanda belopp för år 1920.

Riksdagen har till *resestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Farmaceutiska institutet.

159:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 157) att från och med år 1920 höja det ordinarie anslaget till farmaceutiska institutet, nu 60,900 kronor, med 1,100 kronor till 62,000 kronor.

Anslagsökningen är betingad av 1918 års lagtima riksdags beslut angående lönereglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Universite-
ten, den medi-
cinska under-
visningen
m. m.

Riksdagen har från och med år 1920 höjt det ordinarie anslaget till farmaceutiska institutet, nu 60,900 kronor, med 1,100 kronor till 62,000 kronor.

160:o) I en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 284, har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels till beredande av arvode åt en extra vaktmästare vid farmaceutiska institutet under tiden den 1 april—den 31 december 1919 anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 1,400 kronor;

dels till beredande av arvode åt en extra vaktmästare vid nämnda institut under år 1920 anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 1,865 kronor;

dels ock medgiva, att från och med år 1919, så länge de nuvarande lokala förhållandena vid omförmälda institut fortvara, den vaktmästare, åt vilken bostad jämte bränsle och lyse anvisas inom institutets lokaler, må åtnjuta dessa förmåner utan avdrag å den kontanta avlöningen.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag och ifråga om anslag på tilläggsstat för år 1919 i annat sammanhang anmäler sitt härutinnan fattade beslut, har

dels till beredande av arvode åt en extra vaktmästare vid farmaceutiska institutet under år 1920 anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,865 kronor;

dels ock medgivit, att från och med år 1919, så länge de nuvarande lokala förhållandena vid omförmälda institut fortvara, den vaktmästare, åt vilken bostad jämte bränsle och lyse anvisas inom institutets lokaler, må åtnjuta dessa förmåner utan avdrag å den kontanta avlöningen.

Undervisningsanstalter för barnmorskor m. m.

161:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 158) att till anordnande i Stockholm och Göteborg av fortbildningskurser för barnmorskor samt till understöd åt deltagarinnorna däri anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 2,800 kronor.

Till fortbildningskurser för barnmorskor har riksdagen årligen från och med år 1915 beviljat ett extra anslag av 2,000 kronor. Den av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna anslagsökningen åsyftar att bereda höjda understödsbelopp till deltagarinnorna uti ifrågavarande kurser, och har Eders

Kungl. Maj:t jämväl föreslagit beviljande på tilläggsstat för år 1919 av ett belopp av 2,000 kronor för enahanda ändamål. Riksdagen har intet att erinra mot de öskade anslagens belopp, då riksdagen anser förhöjningen vara fullt motiverad av de för deltagarinnorna numera avsevärt stegrade kostnaderna för anskaffande av bostad m. m. vid kursernas beivstande. Då emellertid den ifrågasatta förändringen i anslaget rubricering torde kunna vara ägnad att medföra ökade anspråk på statens bidrag till de i kurserna deltagande, bör enligt riksdagens mening anslaget nuvarande benämning bibehållas.

Riksdagens har alltså till anordnande i Stockholm och Göteborg av *fortbildningskurser för barnmorskor* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,800 kronor.

162:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 159) att till uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm bevilja — utöver till barnbördshuset nu utgående ordinarie anslag å 24,853 kronor — på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 200,000 kronor.

För enahanda ändamål har riksdagen på extra stat för år 1919 beviljat ett belopp av 123,100 kronor.

Det av direktionen för allmänna barnbördshuset uppgjorda kostnadsförslaget för år 1920 är grundat på de prislägen, som voro rådande år 1918. Av det i ärendet företedda bokslutet för första halvåret av år 1918 framgår, att de poster, som betingat de högsta beloppen, varit utspisningen samt uppvärmning och belysning. Man torde emellertid hava grundad anledning antaga, att under år 1920 kostnaderna för senast omnämnda ändamål skola komma att väsentligt reduceras. I betraktande härav anser riksdagen fog förefinnas för en nedsättning av den utav Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna anslagssumman, och synes densamma kunna begränsas till 160,000 kronor.

Riksdagen får följaktligen anmäla, att riksdagen har till *uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm* beviljat — utöver till barnbördshuset nu utgående ordinarie anslag å 24,853 kronor — på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 160,000 kronor.

Allmänna
skolväsendet.

Allmänna skolväsendet.

Skolöverstyrelse.

163:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 160) att, i avbidan på proposition angående en gemensam skolöverstyrelse — ej mindre med uteslutande ur riksstaten av därstädes under åttonde huvudtiteln nu uppförda ordinarie anslag till skolöverstyrelsen å 131,825 kronor än även med minskning av det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 78,950 kronor, motsvarande summan av den nuvarande läroverksöverstyrelsens stat — för ändamålet beräkna ett belopp av 318,600 kronor, därav dels såsom ordinarie anslag 252,200 kronor, dels ock på extra stat för år 1920, såsom förslagsanslag, högst, 66,400 kronor till extra ledamot å skolöverstyrelsens folkskolavdelning, m. m.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 28 januari 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 52, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna den av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade staten för skolöverstyrelsen med därvid fogad övergångsstat att tillämpas från och med år 1920 ävensom de av departementschefen föreslagna villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av i de olika staterna upptagna avlöningsförmåner;

dels — med uteslutande ur riksstaten av det för närvarande till skolöverstyrelsen uppförda ordinarie anslaget å 131,825 kronor — uppföra två nya ordinarie anslag, det ena: skolöverstyrelsen å 250,300 kronor och det andra: skolöverstyrelsen, övergångsstat, å 5,900 kronor;

dels vid bifall härtill minska det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med ett belopp av 78,950 kronor, kommande härvid ävensom under förutsättning av bifall till de av departementschefen under punkterna 165, 168 och 172 i det vid årets statsverksproposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden sistberörda reservationsanslag att uppgå till 7,629,700 kronor;

dels medgiva, att ålderstilläggen för de å skolöverstyrelsens stat ävensom övergångsstat upptagna befattningshavarna må utgå av det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg;

dels föreskriva, att chef eller ledamot av skolöverstyrelsen, som må vid tillträdet till befattningen såsom delägare tillhöra vare sig lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa eller folkskollärarnas

änke- och pupillkassa, skall vara skyldig att även såsom chef eller ledamot i överstyrelsen kvarstå i den av nämnda båda kassor, i vilken han vid sagda tidpunkt är delägare, med iakttagande därvid att sådan befattningshavare skall tillhöra vederbörande kassa med det inom densamma förekommande högsta delaktighetsbeloppet samt med de rättigheter och skyldigheter i övrigt, vilka tillkomma delägare, som innehar befattning, med vilken är förenad skyldighet att tillhöra kassan;

dels bestämma, att envar, som med eller efter den nya lönestatens ikraftträdande tillträder befattning i skolöverstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig de av departementschefen för åtnjutande av avlöningsförmåner å överstyrelsens stat föreslagna villkor och bestämmelser;

dels till skolöverstyrelsen för följande ändamål på extra stat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisa nedan angivna belopp, nämligen:

för beredande av arvode åt en extra ledamot å folkskolavdelningen 7,800 kronor, varav 2,500 kronor må anses motsvara tjänstgöringspenningar;

till arvode åt byggnadssakkunnigt biträde 3,500 kronor;

för beredande av arvode åt en extra vaktmästare 1,300 kronor;

för inspektion och sakkunniga biträden 16,800 kronor;

till förstärkande av det å överstyrelsens ordinarie stat uppförda anslaget till expenser m. m. 11,500 kronor samt

till förhyrande av ämbetslokal åt överstyrelsen 26,000 kronor;

dels ock på tilläggsstat för år 1919 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisa till förstärkning av det i läroverksöverstyrelsens stat uppförda anslaget till tillfällig adjunktion, vikariatsersättning, expenser m. m. 7,250 kronor samt till bestridande under år 1919 av ökade arvoden åt semestervikarier för skolöverstyrelsens medlemmar 3,240 kronor.

Riksdagen vill till en början erinra, hurusom spörsmålet om en gemensam överstyrelse för skolväsendet i riket år 1913 förelåg för riksdagens prövning genom det då framlagda förslaget angående åstadkommande av en central ledning för folkundervisningsväsendet och dennas sammanförande med dåvarande överstyrelsen för rikets allmänna läroverk till en gemensam skolöverstyrelse. Riksdagen utgick vid denna frågas bedömning från den uppfattningen, att den viktigaste av de angelägenheter, som då förelågo, vore att få behovet av en verklig överstyrelse för folkskolväsendet tillgodosett och att i förhållande till denna centrala del av ärendet övriga i sammanhang därmed upptagna frågor vore av jämförelsevis underordnad betydelse. Med denna utgångspunkt och vid övervägande av då på frågans avgörande inverkan omständigheter ansåg riksdagen densamma lämpligast låta sig lösa genom inrättande av en särskild översty-

Allmänna
skolväsendet.

relse för folkundervisningsväsendet, i följd varav riksdagen då avslög förslaget om en gemensam styrelse.

Förhållandena te sig emellertid för närvarande helt annorlunda än de gjorde, då spörsmålet år 1913 förelåg till prövning. Frågan om en gemensam skolöverstyrelse kan nämligen nu sägas hava kommit i ett annat läge, företrädesvis på grund av de beslut, som 1918 års lagtima riksdag fattade i samband med behandlingen av Eders Kungl. Maj:ts proposition angående praktiska ungdomsskolor, enkanterligen beslutet om inrättande av en med folkskolöverstyrelsen förenad styrelse för yrkesskolundervisningen, varigenom denna styrelse jämte förutvarande folkskolöverstyrelsen skulle bilda var sin avdelning inom en gemensam skolöverstyrelse. Eders Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär, att i denna gemensamma skolöverstyrelse även den nuvarande läroverksöverstyrelsen skall ingå såsom en självständig, med de övriga — folkskoleavdelningen och yrkesskoleavdelningen — fullt sidordnad avdelning. Genom 1918 års riksdagsbeslut angående en skolöverstyrelse blevo i detta ämbetsverk såväl högre som lägre skolformer representerade; under den nya yrkesskoleavdelningen skulle nämligen lyda, bland andra, de med de allmänna läroverken fullt jämbördiga tekniska gymnasier och tekniska fackskolorna. Riksdagen kan vid sådant förhållande ej finna annat än att Eders Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag innebär ett konsekvent fullföljande av de grundsatser, som kommo till uttryck i fjolårets riksdagsbeslut angående den då beslutade skolöverstyrelsen.

Det skulle nu till äventyrs kunna invändas — och har så ock gjorts — att man borde avvakta det resultat, vartill den nu arbetande skolkommissionen eventuellt kan komma i avseende å hela organisationen av vårt undervisningsväsen, innan något mera ingripande beslut fattas beträffande administrationen och ledningen av undervisningsväsendet. Riksdagen har jämväl tagit denna synpunkt i betraktande men icke funnit densamma vara av en sådan betydelse, att riksdagen härutinnan skulle se en orsak till att avslå förslaget. Det är nämligen förenat med avsevärda fördelar att vid en tidpunkt som den närvarande, då ännu ej den av 1918 års riksdag beslutade skolöverstyrelsen erhållit alltför fasta och begränsade linjer för sin verksamhet, företaga en omorganisation, som skulle väsentligt försvåras, ju längre vederbörande verk finge utvecklas vart för sig inom de för dem särskilt utstakade gränserna.

Det må vidare ej förbises, att mot det framlagda förslaget kan göras den invändningen, att det nya ämbetsverket skulle få proportioner, som skulle kunna försvåra och tynga dess arbete. Riksdagen befarar dock icke en utveckling i denna riktning. De olika avdelningarna komma nämligen att i stora delar — fränsett principiella, verket i dess helhet berörande

spörsmål — erhålla en självständighet, vilken beträffande respektive avdelnings interna förhållanden är avsedd att i all rimlig utsträckning upprätthållas. Avdelningscheferna böra, säger departementschefen, en var med avseende å sin avdelning intaga den självständiga ställning, som måste följa av att de under verkschefen leda och ansvara för arbetet å vederbörande avdelningar. Riksdagen ansluter sig till vad departementschefen härutinnan uttalat och anser det likaledes av betydelse, att avdelningarna och deras chefer tillmätas en så vidsträckt självständighet, som är möjlig, utan att verkets enhetlighet äventyras.

I avseende å den nya skolöverstyrelsens organisation och de olika avdelningarnas förvaltningsområden vill riksdagen allenast fästa uppmärksamheten därå, att departementschefen räknat med de kommunala mellan-skolornas bibehållande å läroverksavdelningen. Så som förhållandena nu skulle gestalta sig, vill riksdagen uttala sin anslutning till vad departementschefen härutinnan anför.

Vid prövning av de särskilda posterna i det framlagda statförslaget har riksdagen ej funnit anledning till anmärkning. Riksdagen vill i detta avseende erinra, att statförslaget icke uppvisar någon av sammanslagningen betingad kostnadsökning, utan samma belopp, som, efter vad departementschefen angiver, oberoende av sammanslagningen skulle av Eders Kungl. Maj:t föreslagits. Efter upphörande av övergångsstatens giltighetstid skulle i stället en kostnadsminskning å 5,900 kronor vara att emotse.

Sina beslut angående anslagen å tilläggsstat för år 1919, vilka riksdagen ävenledes ansett sig böra bifalla, anmäler riksdagen i annat sammanhang. Riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget, får alltså anmäla, att riksdagen

dels godkänt följande stat för skolöverstyrelsen med därvid fogad övergångsstat att tillämpas från och med år 1920:

Stat för skolöverstyrelsen.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Arvode	Summa	
Generaldirektören och chefen	7,000	3,000	1,000	—	11,000	
1 ledamot och avdelningschef å läroverksavdelningen	5,000	2,500	600	500	8,600	
1 ledamot och avdelningschef å folkskolavdelningen	5,000	2,500	600	500	8,600	
1 ledamot och avdelningschef å yrkeskolavdelningen	5,000	2,500	600	500	8,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 ledamot	5,000	2,500	600	—	8,100	
9 ledamöter	45,000	22,500	5,400	—	72,900	
1 konsulent och särskild föredragande för husligt arbete	—	—	—	5,000	5,000	Harav skola 1,700 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar.
1 förste bibliotekskonsulent	3,600	1,800	400	—	5,800	
1 sekreterare	3,600	1,800	400	—	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
2 sekreterare	7,200	3,600	800	—	11,600	
1 andre bibliotekskonsulent	2,200	1,500	300	—	4,000	
1 notarie	2,200	1,500	300	—	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.
4 notarier	8,800	6,000	1,200	—	16,000	
1 registrator och aktuarie	2,200	1,500	300	—	4,000	
1 kvinnligt biträde av tredje graden	1,500	700	200	—	2,400	
1 kvinnligt biträde av tredje graden	1,500	700	200	—	2,400	Efter 5 år kan avlöningen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor samt efter 15 år med en ytterligare 200 kronor, skolanle av ålderstillagget 100 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.
1 kvinnligt biträde av andra graden	1,300	500	200	—	2,000	
4 kvinnliga biträden av andra graden	5,200	2,000	800	—	8,000	
1 kvinnligt biträde av första graden	1,100	300	200	—	1,600	
5 kvinnliga biträden av första graden	5,500	1,500	1,000	—	8,000	
1 förste vaktmästare	1,100	650	150	—	1,900	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	900	550	150	—	1,600	
1 vaktmästare	900	550	150	—	1,600	
För inspektion av blindundervisningen	—	—	—	600	600	
Till expenser m. m.	—	—	—	—	46,200	
Summa	—	—	—	—	250,300	

Anm. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas åt vaktmästare, skall av lönen avstås för bostad och bränsle 300 kronor samt för lyse 25 kronor för år. Därest vaktmästaren åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme, men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmånen är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kw.-timmar. Den, som åtnjuter lyse, skall själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skola i fråga om förmånen av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. (Sv. förf.-saml. 1918 nr 836).

Övergångsstat.

Allmänna
skolväsendet.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
Överdirektör A. W. Falk, utöver avlöning såsom ledamot och avdelningschef å läroverksavdelningen*)	1,200	300	400	1,900	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor samt efter 15 år med en ytterligare 500 kronor. ¹⁾
1 registrator och aktuarie	2,200	1,500	300	4,000	
Summa	—	—	—	5,900	

*) Så länge överdirektören Falk bestrider tjänstgöring såsom ledamot och avdelningschef å läroverksavdelningen, skall till honom utgå den för denna befattning å ordinarie stat uppförda avlöning, minskad med ett belopp av 500 kronor, motsvarande arvode såsom avdelningschef, vadan å den ordinarie staten besparas sistnämnda belopp, skolande härjämte ålderstillägg till honom ej heller utgå.

dels godkänt följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i de olika staterna upptagna avlöningsförmåner, nämligen:

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av ämbetsverket eller dess särskilda avdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, ävensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan anses såsom självständigt ämbetsverk, eller därest vissa ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål överflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de göromål, som honom anförtros, eller, efter Eders Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till vilket göromålen överlämnas;

att befattningshavare är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning uti innehavande grad, där han, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, befinnes vara lämplig och behövlig;

att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, när helst så av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom förvaltningen på ifrågavarande område;

att med ordinarie befattning i överstyrelsen icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

¹⁾ I Kungl. Maj:ts vederbörande proposition äro på grund av tryckfel upptagna två ålderstillägg i stället för tre.

Allmänna
skolväsendet.

att med ordinarie befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må för-
enas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk
eller bolag, som är försett med Eders Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit
registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant
verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så
framt ej, vad angår chef eller ledamot, Eders Kungl. Maj:t och, vad angår
innehavare av annan befattning, överstyrelsen, uppå därom gjord fram-
ställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefatt-
ning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket, finner
uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibe-
hållas;

i fråga om avlöningsförmånens uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings-
havare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för tid, han eljest
varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit be-
fattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger
uppbära hela lönen jämte ortstillägget eller i det fall, där avlöningen ut-
göres av arvode, den del därav, som icke anses såsom tjänstgöringspen-
ningar, men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas
vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott
eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning av-
stänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad
att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina
tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget eller
av arvodet, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas
skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han
avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit
tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller
i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke prövas böra användas
till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej
prövas skäligt att låta honom uppbära något därav;

att, vid sjukdomsfall eller när det erfordras till följd av tjänsteresor
eller för beredande av semester, manlig befattningshavare av lägre grad
skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning i översty-
relsen, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader
under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna

tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest däremot svarande belopp;

att emellertid, därest ledamot av överstyrelsen till följd av tjänsteresa eller för handläggning av särskilda ärenden är under allenast några få, högst fyra dagar, hindrad att sköta sin befattning, tjänsteman av lägre grad skall vara pliktig att utan särskild ersättning sköta de till ledamotsbefattningen hörande löpande göromålen;

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed; samt

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägget eller, där avlöningen utgöres av arvode, den del därav, som icke anses såsom tjänstgöringspenningar, skall utgå till månadens slut;

i fråga om ålderstillägg:

att, därest förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten för

första förhöjningen bestämmes att inträda efter för vaktmästare tre och för övriga befattningshavare fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare för vaktmästare tre och för övriga befattningshavare fem år, på samma villkor, samt

tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare för vaktmästare tre och för övriga befattningshavare fem år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd;

att därvid befattningshavare bör tillgodoräknas den tid, som före den nya statens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till innehavande befattning eller motsvarande tjänst å förutvarande avlöningsstat;

att andre bibliotekskonsulenten må för erhållande av löneförhöjning från och med den nya statens ikraftträdande tillgodoräknas den tid, han

Allmänna
skolväsendet.

omedelbart före sin utnämning till befattningen på grund av förordnande tjänstgjort såsom andre bibliotekskonsulent hos skolöverstyrelsen eller inom ecklesiastikdepartementet;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tilltråda samma förhöjning;

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester arligen må, när det kan ske utan hinder för göromåls behöriga gång, åtnjutas av chef, ledamöter, konsulent för husligt arbete, förste bibliotekskonsulent och sekreterare en var under en och en halv månad, av andre bibliotekskonsulent, notarie, registrator och aktuarie samt kvinnliga biträden en var under en månad samt av vaktmästare under 15 dagar;

att befattningshavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av chefen bestämmes, begagna sig av semester;

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnliga befattningshavare:

att beträffande kvinnliga biträden å överstyrelsens stat skola i övrigt lända till efter rättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

dels — med uteslutande ur riksstaten av det för närvarande till skolöverstyrelsen uppförda ordinarie anslaget å 131,825 kronor — uppfört två nya ordinarie anslag, det ena: skolöverstyrelsen å 250,300 kronor och det andra: skolöverstyrelsen, övergångsstat, å 5,900 kronor;

dels minskat det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med ett belopp av 78,950 kronor;

dels medgivit, att ålderstilläggen för de å skolöverstyrelsens stat ävensom övergångsstat upptagna befattningshavarna må utgå av det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg;

dels föreskrivit, att chef eller ledamot av skolöverstyrelsen, som må vid tillträdet till befattningen såsom delägare tillhöra vare sig lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa eller folkskollärarnas änke- och pupillkassa, skall vara skyldig att även såsom chef eller ledamot

i överstyrelsen kvarstå i den av nämnda båda kassor, i vilken han vid sagda tidpunkt är delägare, med iakttagande därvid att sådan befattningshavare skall tillhöra vederbörande kassa med det inom densamma förekommande högsta delaktighetsbeloppet samt med de rättigheter och skyldigheter i övrigt, vilka tillkomma delägare, som innehar befattning, med vilken är förenad skyldighet att tillhöra kassan;

dels bestämt, att envar, som med eller efter den nya lönestatens ikraftträdande tillträder befattning i skolöverstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig de för åtnjutande av avlöningsförmåner å överstyrelsens stat föreslagna villkor och bestämmelser;

dels ock till skolöverstyrelsen för följande ändamål på extra stat för år 1920 såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisat nedan angivna belopp, nämligen:

för beredande av arvode åt en extra ledamot å folkskolavdelningen 7,800 kronor, varav 2,500 kronor må anses motsvara tjänstgöringspenningar; till arvode åt byggnadssakkunnigt biträde 3,500 kronor; för beredande av arvode åt en extra vaktmästare 1,300 kronor; för inspektion och sakkunniga biträden 16,800 kronor; till förstärkande av det å överstyrelsens ordinarie stat uppförda anslaget till expenser m. m. 11,500 kronor samt till förhyrande av ämbetslokal åt överstyrelsen 26,000 kronor.

Det högre skolväsendet.

Högre lärarinneseminariet.

164:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 161) att för högre lärarinneseminariet anvisa på extra stat för år 1920:

till stipendier åt elever vid högre lärarinneseminariet och åt lärarinneelever vid den därmed förbundna hushållsskolan.....	kronor	750: —
» förhyrande av lokaler för normalskolans lägsta klasser	»	3,000: —
» uppehållande av en valfri fjärde årskurs	»	4,800: —
» förhyrande av lokaler för undervisning i biologi och teckning	»	3,000: —
» undervisning i träslöjd.....	»	300: —
» expenser	»	5,000: —
» uppehållande av hushållsskolans verksamhet samt upprätthållande av den vid skolan anordnade kursen för utbildande av husmödrar	»	20,600: —
» förhyrandet av lokaler för seminariet och normalskolan	»	2,500: —

tillhopa kronor 39,950: —

Allmänna
skolväsendet.

att utgå såsom ett gemensamt förslagsanslag å högst sistnämnda belopp.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade riksdagen för högre lärarinneseminariet på extra stat för år 1919:

till stipendier.....	kronor	750: —
» förhyrande av lokaler för normalskolans lägsta klasser.....	»	3,000: —
» uppehållande av en valfri fjärde årskurs.....	»	3,000: —
» förhyrande av lokaler för undervisning i biologi och teckning.....	»	3,000: —
» undervisning i träslöjd	»	300: —
» expenser	»	2,000: —
» uppehållande av hushållsskolans verksamhet.....	»	17,000: —
» förhyrande av nya lokaler för seminariet och normalskolan.....	»	2,500: —
» upprätthållande av en vid seminariets hushållsskola anordnad kurs för utbildande av husmödrar.....	»	1,600: —
	tillhopa kronor	33,150: —

att utgå såsom ett gemensamt förslagsanslag å högst sistnämnda belopp.

Höjningen av anslagsposten till uppehållande av en valfri fjärde årskurs från 3,000 kronor till 4,800 kronor är närmast föranledd utav den höjning av timlärararvoden, som beslöts av 1918 års lagtima riksdag. Riksdagen har icke haft något att erinra mot nu ifrågasatt ökning av denna anslagspost. Den föreslagna höjningen av anslagsposten till expenser från 2,000 kronor till 5,000 kronor har riksdagen ävenledes ansett sig böra bifalla.

Till uppehållande av hushållsskolans verksamhet samt till upprätthållande av en där anordnad kurs för utbildande av husmödrar utgår för år 1919 ett belopp av tillhopa 18,600 kronor. Härutinnan föreslås nu en höjning med 2,000 kronor till 20,600 kronor, betingad huvudsakligen av dyrtidens verkningar. Riksdagen, som föreställer sig, att det allmänna prisläget ej kommer att under år 1920 ställa sig högre än under år 1919, har icke kunnat bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i sistnämnda hänseende. Enligt riksdagens mening bör alltså för ändamålet beräknas för år 1920 samma belopp eller 18,600 kronor, som för år 1919 beviljats.

Vissa anslagsökningar äro av den art, att Eders Kungl. Maj:t ansett deras äskande å tilläggsstat för år 1919 erforderligt; hit höra förstärkande av anslagsposten till expenser med 3,000 kronor och anslag å 1,620 kronor

till inredning av lokal för en vid hushållsskolan anordnad kurs för utbildande av husmödrar. Riksdagen, som ansett sig böra bevilja även nu senast berörda anslag, har i särskild skrivelse, nr 135, anmält sina härutinnan fattade beslut.

Vad Eders Kungl. Maj:t i övrigt under förevarande punkt hemställt har icke givit anledning till erinran från riksdagens sida. Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för *högre lärarinneseminariet* anvisat på extra stat för år 1920:

till stipendier åt elever vid högre lärarinneseminariet och åt lärarinneelever vid den därmed förbundna hushållsskolan	kronor	750:—
› förhyrande av lokaler för normalskolans lägsta klasser	›	3,000:—
› uppehållande av en valfri fjärde årskurs	›	4,800:—
› förhyrande av lokaler för undervisning i biologi och teckning.....	›	3,000:—
› undervisning i träslöjd.....	›	300:—
› expenser	›	5,000:—
› uppehållande av hushållsskolans verksamhet samt upprätthållande av den vid skolan anordnade kursen för utbildande av husmödrar.....	›	18,600:—
› förhyrande av nya lokaler för seminariet och normalskolan	›	2,500:—
		<hr/>
		tillhopa kronor 37,950:—

att utgå såsom ett gemensamt förslagsanslag å högst sistnämnda belopp.

165:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 162) att anvisa på extra stat för år 1920 till arvoden åt timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminariet ett förslagsanslag, högst, 17,358 kronor.

För ifrågavarande ändamål beviljade riksdagen på extra stat för år 1919 ett belopp av 16,800 kronor. Den föreslagna anslagshöjningen är närmast föranledd av ökning i antalet timlärar- och gymnastiktimmor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra emot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har anvisat på extra stat för år 1920 till arvoden åt *timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminariet* ett förslagsanslag, högst, 17,358 kronor.

166:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 163) att *dels* medgiva, att vaktmästaren samt eldaren vid högre lärarinneseminariet må för år 1920 komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring med följande belopp:

Allmänna
skolväsendet.

vaktmästaren med 400 kronor samt
eldaren med 250 kronor;

dels ock till bestridande av berörda avlösningsförbättringar anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 650 kronor.

Riksdagen, som ej funnit anledning till erinran emot framställningen, får följaktligen anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att *vaktmästaren samt eldaren vid högre lärarinnese-minariet* må för år 1920 komma i åtnjutande av *tillfällig löneförbättring* med följande belopp:

vaktmästaren med 400 kronor samt
eldaren med 250 kronor;

dels ock till bestridande av berörda avlösningsförbättringar anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 650 kronor.

Statens läroverk.

167:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 164) att, i avbidan på proposition angående en gemensam skolöverstyrelse, beräkna det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken till ett med 40,550 kronor nedsatt belopp.

Riksdagen, som i det föregående under punkt 162 yttrat sig i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition angående en gemensam skolöverstyrelse och därvid vidtagit en minskning av det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 78,950 kronor och som i det följande under punkterna 168, 171 och 175 yttrar sig över förslag om en höjning av samma reservationsanslag, angiver efter sistnämnda punkt det belopp, varmed det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken bör i riksstaten för år 1920 uppföras.

168:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 165) att för beredande av medel att från och med den 1 januari 1920 vid de allmänna läroverken upprätta 2 lektors- och 4 adjunktstjänster, fördelade på de särskilda läroverken såsom Eders Kungl. Maj:t finner gott bestämma, höja det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 29,400 kronor.

Sedan på grundvalen av en utav läroverksöverstyrelsen år 1913 gjord utredning och beräkning av antalet erforderliga nya lärartjänster vid de allmänna läroverken detta antal blivit senast genom beslut av 1918 års lagtima riksdag slutligen fyllt, har läroverksöverstyrelsen nu företagit en

ny utredning i förevarande avseende och därvid kommit till ett behov av 56 nya tjänster, därav 13 lektorat och 43 adjunktioner. De beräkningsgrunder, på vilka överstyrelsen byggt sin föregående utredning och på vilka ävenledes den nya är baserad, har riksdagen emellertid tillförene förklarat sig icke kunna fullt godtaga. Dessa vila visserligen på lärarnas genomsnittliga undervisningsskyldighet men, såsom framgår av den utav departementschefen i statsrådsprotokollet gjorda utredningen, visar det sig, att lärarnas faktiska tjänstgöringstid i genomsnitt håller sig kring undergränsen av den i läroverksstadgan föreskrivna tjänstgöringstiden. Utgår man ifrån att läroverkslärarnas genomsnittliga undervisningsskyldighet bringas i närmare överensstämmelse med läroverksstadgans föreskrifter, kommer givetvis behovet av nya lärartjänster att i samma mån minskas. Den tvekan, som departementschefen med aktgivande härå förklarat sig hysa, då det gäller krav på nya tjänster, finner riksdagen fullt berättigad och delas jämväl av riksdagen. Då riksdagen likväl med hänsyn till de av departementschefen anförda skälen ansett sig böra bifalla det föreliggande förslaget, har riksdagen dock ej kunnat underlåta framhålla önskvärdheten av att läroverksstadgans föreskrifter angående lärarnas tjänstgöringstid må varda mera uppmärksammade.

I avseende å den i statsrådsprotokollet intagna utredningen och sammanställningen rörande läroverkslärarnas genomsnittstjänstgöring per vecka har riksdagen fäst uppmärksamheten därå, att adjunkter med huvudsaklig lektorstjänstgöring icke uppställts såsom en särskild grupp. Riksdagen anser sig till komplettering av nämnda sammanställning böra meddela följande från ecklesiastikdepartementets statistiska avdelning tillhandakomna uppgifter i berörda hänseende.

Antalet adjunkter vid de högre allmänna läroverken höstterminen 1918 med huvudsaklig tjänstgöring å gymnasiet, inkl. realskolans 6:te klass.

L ä r o v e r k	Antal adjunkter	Antal undervisningstimmar per vecka			
		å gymnasiet och i realskolans 6:te klass	i klass 1—5	Summa	i medeltal per adjunkt
Provårsläroverk.....	53	875	235	1,110	20,9
Ovriga.....	157	2,655	737	3,392	21,6

Allmänna
skolväsendet.

Antalet adjunkter vid de högre allmänna läroverken höstterminen 1918 med huvudsaklig tjänstgöring i realskolans klasser 1—5.

L ä r o v e r k	Antal adjunkter	Hela antalet undervis- ningstimmar per vecka	Hela antalet undervis- ningstimmar i medeltal per adjunkt och per vecka
Provårsläroverk.....	84	1,906	22,7
Övriga.....	280	6,817	24,3

Riksdagen anmäler, att riksdagen för beredande av medel att från och med den 1 januari 1920 vid de allmänna läroverken upprätta 2 lektors- och 4 adjunktstjänster, fördelade på de särskilda läroverken såsom Eders Kungl. Maj:t finner gott bestämma, höjt det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 29,400 kronor.

169:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 166) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 460,000 kronor.

170:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 167) att till extra arvoden åt teckningslärare vid de allmänna läroverken bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 63,150 kronor.

Det i det gemensamma reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslaget till extra arvoden åt teckningslärare utgår under år 1919 med 132,600 kronor. På extra stat för samma år har för enahanda ändamål beviljats 41,500 kronor, alltså tillhoppa 174,100 kronor. Dessa medel äro avsedda till bestridande av ökade kostnader dels för överflyttande, i den mån förhållandena så medgiva, av en del av välskrivningsundervisningen från ämneslärare till teckningslärare, dels ock för undervisning i teckning i följd av stegrat antal undervisningsavdelningar och undervisningstimmar i frivillig teckning. Det för år 1919 beräknade beloppet har emellertid visat sig ej motsvara det faktiskt föreliggande behovet. För samma år erfordras ytterligare 15,700 kronor, vilket belopp föreslagits utgå på tilläggsstat för nämnda år, och för år 1920 skulle erfordras ett till 63,150 kronor förhöjt belopp, att utgå på extra stat för sistnämnda år.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla såväl det föreliggande förslaget som vad som äskats för ändamålet å tilläggsstat för år 1919, får beträffande 1920 års stat anmäla, att riksdagen till extra arvoden åt *teckningslärare vid de allmänna läroverken* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 63,150 kronor.

171:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 168) att *dels* medgiva, att det i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående särskilda anslaget till bibliotekarier vid de allmänna läroverken må från och med år 1920 utgå med ett till 16,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock för nämnda ändamål höja ifrågavarande reservationsanslag med ett belopp av 8,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, anmäler, att riksdagen

dels medgivit, att det i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående särskilda anslaget till *bibliotekarier vid de allmänna läroverken* må från och med år 1920 utgå med ett till 16,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock för nämnda ändamål höjt ifrågavarande reservationsanslag med ett belopp av 8,000 kronor.

172:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 169) att medgiva, att terminsavgiften till biblioteks- och materiellkassorna vid de allmänna läroverken må, enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, från och med höstterminen 1919 under en tid av tre år utgå med högst tio kronor, lägst fyra kronor 50 öre för lärjunge, som ej därifrån i föreskriven ordning befrias.

Då Eders Kungl. Maj:t år 1916 föreslog riksdagen, att terminsavgiften till biblioteks- och materiellkassorna vid de allmänna läroverken finge, enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, från och med höstterminen 1916 under en tid av fem år utgå med högst sju kronor, lägst fyra kronor 50 öre för lärjunge, som ej därifrån i föreskriven ordning befriades, ansåg sig riksdagen böra godtaga Eders Kungl. Maj:ts förslag med den ändringen, att den föreslagna förhöjningen av avgiften till ifrågavarande kassor borde begränsas till en tid av tre år i stället för fem år. Riksdagen framhöll då, bland annat, att en höjning av terminsavgifterna syntes riksdagen i och för sig mindre tilltalande, såsom innebärande en avvikelse från den hos oss hävdvunna uppfattningen om tillhandahållande av kostnadsfri eller i det närmaste kostnadsfri elementarundervisning. Riksdagen förklarade sig vidare hysa starka betänkligheter mot en ytterligare förlängning av

Allmänna
skolväsendet.

ovanberörda bestämmelser rörande terminsavgifterna, och detta så mycket mer som de behov, vilka genom den föreslagna anordningen voro avsedda att fyllas, vore av övergående art. Då riksdagen emellertid medgav en ytterligare förlängning av tre år, uttalade riksdagen sin förväntan, att de då föreliggande kraven i avseende å undervisningsmateriellen skulle kunna under denna tid bliva tillgodosedda.

På nu ifrågakvarande som på andra områden hava kristidens verkningar medfört förhållanden, som icke kunnat förutses. Den starka prisstegringen på jämväl all undervisningsmateriell, som omöjliggjort denna materiells anskaffande under härför avsedd tid, har närmast givit anledning till en ytterligare begäran om förlängning av omförmälda bestämmelser rörande terminsavgifterna.

Med hänsyn till de uttalanden, som på sätt angivits gjordes av riksdagen, då föreliggande fråga senast, år 1916, var föremål för riksdagens prövning, har riksdagen ej kunnat undgå att ställa sig rätt tveksam inför det föreliggande förslaget. Denna tvekan har ock, såsom av statsrådsprotokollet inhämtas, delats av departementschefen. De abnorma tidsförhållandena hava emellertid på detta som på så många andra områden skapat situationer, inför vilka riksdagen måste böja sig. Då riksdagen alltså finner sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, sker det dock under uttalande av den förväntan, att föreliggande krav beträffande undervisningsmateriellen varda inom en snar tid tillgodosedda.

I detta sammanhang har riksdagen kommit att fästa uppmärksamheten på de relativt kostsamma och i många fall onödigt utförliga årsredogörelser, som utgivnas från de olika läroverken. Utan att tilltro sig kunna göra något bestämt uttalande angående en redaktionell förenkling av dessa redogörelser, förmenar dock riksdagen, att åtminstone en viss inskränkning av deras distribution kan medföra besparingar, utan att därigenom några olägenheter uppkomma.

Riksdagen har medgivit, att terminsavgiften till biblioteks- och materiellkassorna vid de allmänna läroverken må, enligt av Eders Kungl. Maj:ts meddelade föreskrifter, från och med höstterminen 1919 under en tid av tre år utgå med högst tio kronor, lägst fyra kronor 50 öre för lärjunge, som ej därifrån i föreskriven ordning befrias.

173:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 170) att medgiva, att till skolläkare vid allmänt läroverk må såsom ersättning för honom i nämnda egenskap åliggande göromål, förutom det redan förut av statsmedel samt av läroverkets ljus- och vedkassa utgående arvodet, utgå ytterligare ett belopp, motsvarande 1 krona för varje under höstterminen

vid läroverket närvarande lärjunge, samt att för detta ändamål anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 27,000 kronor.

Riksdagen har medgivit, att till *skolläkare vid allmänt läroverk* må såsom ersättning för honom i nämnda egenskap åliggande göromål, förutom det redan förut av statsmedel samt av läroverkets ljus- och vedkassa utgående arvodet, utgå ytterligare ett belopp, motsvarande 1 krona för varje under höstterminen vid läroverket närvarande lärjunge, samt för detta ändamål anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 27,000 kronor.

174:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 171) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till upprätthållande under år 1920 *vid högre realläroverket i Göteborg och vid högre latinläroverket därstädes av provårskurser för blivande lärare vid de allmänna läroverken* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 27,350 kronor.

175:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 172) att *dels* från och med den 1 januari 1920, med avförande ur stat av första lärarinnetjänsten vid allmänna läroverket i Södertälje, därstädes upprätta en adjunksbefattning, att uppehållas från och med den 1 juli 1920;

dels för nämnda ändamål höja reservationsanslaget till de allmänna läroverken med ett belopp av 1,000 kronor;

dels ock medgiva, att av den under första halvåret 1920 besparade avlöningen vid den nya adjunksbefattningen må utgå erforderliga medel till avlöning under sagda halvår åt den vid läroverket tjänstgörande första lärarinnan.

Riksdagen, som icke haft något att erinra emot förevarande framställning, får anmäla att riksdagen,

dels från och med den 1 januari 1920, med avförande ur stat av första lärarinnetjänsten vid allmänna läroverket i Södertälje, därstädes upprättat en adjunksbefattning, att uppehållas från och med den 1 juli 1920;

dels för nämnda ändamål höjt reservationsanslaget till de allmänna läroverken med ett belopp av 1,000 kronor;

dels ock medgivit, att av den under första halvåret 1920 besparade avlöningen vid den nya adjunksbefattningen må utgå erforderliga medel till avlöning under sagda halvår åt den vid läroverket tjänstgörande första lärarinnan.

I anledning av riksdagens under punkterna 163, 168, 171 och 175

Allmänna
skolväsendet.

anmälda beslut kommer det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken, nu 7,670,250 kronor, att minskas med 40,550 kronor till 7,629,700 kronor.

Privatläroverk.

176:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 173) att, i avbidan på proposition angående anslag för beredande av tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid privatläroverken, beräkna för berörda andamål på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag ett belopp av 2,060,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1919 till riksdagen avlåten proposition (nr 178), under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels för beredande under år 1920 av tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid enskilda mellanskolor, högre flickskolor, högre goss- och samskolor samt enskilda lärarinneseminarier å extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor;

dels ock förklara, att den tillfälliga löneförbättringen skall i sin helhet gäldas av statsmedel samt utgå efter följande grunder:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer den, som under år 1920 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av föreståndare, ämneslärare med full tjänstgöring, timlärare eller övningslärare vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola eller enskilt lärarinneseminarium, som åtnjuter understöd från det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp utöver föreskriven minimiavlöning eller, där föreskrift om minimiavlöning saknas, utöver den avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915:

a) till föreståndare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 1,500 kronor;

b) till ämneslärare med full tjänstgöring, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium, därest läraren åtnjuter avlöning efter den löneskala, som utgår från en begynnelseavlöning av 1,400 kronor, med 1,500

kronor, samt, därest läraren åtnjuter avlöning efter den löneskala, som utgår från en begynnelseavlöning av 1,200 kronor, med 1,200 kronor;

c) till manlig timlärare vid enskild mellanskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 60 kronor för veckotimme, dock beträffande lärare vid högre goss- eller samskola endast för det antal veckotimmar, som för vederbörande läroanstalt tagits i beräkning vid bestämmande av det särskilda understödet för anlåtande i större omfattning av manliga lärarkrafter;

d) till manlig timlärare vid högre flickskola med 50 kronor för veckotimme;

e) till kvinnlig timlärare vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 50 kronor för veckotimme;

f) till övningslärare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 40 kronor för veckotimme.

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår, vad angår enskild mellanskola och högre flickskola, under förutsättning att en summa, motsvarande 20 procent av det sammanlagda till lärarpersonalen vid vederbörande skola i tillfällig löneförbättring utgående beloppet, varder för skolans verksamhet i övrigt anslagen av kommun eller enskilda donatorer eller utgår av medel, som eljest stå till vederbörande läroanstalts förfogande.

4) Det må ankomma på Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga.

Åt lärarpersonalen vid privatläroverken har under senare år tillfällig löneförbättring utgått, vilken till sin väsentliga del fallit på staten. Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär dels att ifrågavarande löneförbättring skulle utgå med väsentligt högre belopp än senast varit fallet, varvid till grund för förslaget legat jämförelsen mellan privatläroverkens lärare och motsvarande befattningshavare vid statens samskolor, dels ock att löneförbättringen skulle helt bestridas av statsmedel i stället för att, såsom tillföre varit stadgat, två tredjedelar av det för varje fall bestämda beloppet skulle utgå av statsmedel och den återstående tredjedelen tillskjutas av kommun eller enskilda. Däremot har, vad angår enskild mellanskola och högre flickskola, såsom villkor för löneförbättringens åtnjutande föreslagits, att en summa, motsvarande 20 procent av det sammanlagda till lärarpersonalen vid vederbörande skola i tillfällig löneförbättring utgående beloppet, bleve för skolans verksamhet i övrigt anslagen av kommun eller enskilda.

Allmänna
skolväsendet.

I avseende å själva beloppen av den tillfälliga löneförbättringen finner riksdagen desamma väl avvägda och har förty bifallit för sin del desamma.

Riksdagen, som jämväl i övrigt ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, har emellertid vidkommande de av Eders Kungl. Maj:t utfärdade närmare föreskrifterna rörande tillämpningen av de utav riksdagen beslutade grunderna för ifrågavarande löneförbättrings utgående under närmast föregående och innevarande år fast sin uppmärksamhet vid följande förhållande. Enligt dessa föreskrifter tillkommer sagda löneförbättring föreståndare samt ämneslärare med full tjänstgöring, även i fall av tjänstledighet på grund av sjukdom. Däremot utgår till timlärare och övningslärare den tillfälliga löneförbättringen i förhållande till den fullgjorda tjänstgöringen, vilket torde innebära, att sistnämnda lärare ej anses kunna få del av löneförbättringen under tjänstledighet på grund av sjukdom. För riksdagen har nu framstått det berättigade i att åtminstone de övningslärare, som hava tjänstgöring av den art och omfattning, att den berättigar till tjänstårsberäkning för erhållande av ålderstillägg, erhålla samma förmån, som ovan angivits tillkomma föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring, och förutsätter riksdagen, att Eders Kungl. Maj:t vid utfärdande av förnyade föreskrifter rörande tillämpningen av 1920 års tillfälliga löneförbättring tager behörig hänsyn till vad sålunda förekommit. Någon ökning av det utav Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet torde ej behöva föranledas härav.

Riksdagen har alltså

dels för beredande under år 1920 av tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid enskilda mellanskolor, högre flickskolor, högre goss- och samskolor samt enskilda lärarinneseminarier å extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 2,000,000 kronor;

dels ock förklarar, att den tillfälliga löneförbättringen skall i sin helhet gäldas av statsmedel samt utgå efter följande grunder:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer den, som under år 1920 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av föreståndare, ämneslärare med full tjänstgöring, timlärare eller övningslärare vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola eller enskilt lärarinneseminarium, som åtnjuter understöd från det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp utöver föreskriven minimiavlöning eller, där föreskrift om minimiavlöning saknas, utöver den avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915:

a) till föreståndare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 1,500 kronor;

b) till ämneslärare med full tjänstgöring, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium, därest läraren åtnjuter avlöning efter den löneskala, som utgår från en begynnelseavlöning av 1,400 kronor, med 1,500 kronor, samt, därest läraren åtnjuter avlöning efter den löneskala, som utgår från en begynnelseavlöning av 1,200 kronor, med 1,200 kronor;

c) till manlig timplärare vid enskild mellanskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 60 kronor för veckotimme, dock beträffande lärare vid högre goss- eller samskola endast för det antal veckotimmar, som för vederbörande läroanstalt tagits i beräkning vid bestämmande av det särskilda understödet för anlåtande i större omfattning av manliga lärarkrafter;

d) till manlig timplärare vid högre flickskola med 50 kronor för veckotimme;

e) till kvinnlig timplärare vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 50 kronor för veckotimme;

f) till övningslärare, manlig eller kvinnlig, vid enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola samt enskilt lärarinneseminarium med 40 kronor för veckotimme.

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår, vad angår enskild mellanskola och högre flickskola, under förutsättning att en summa, motsvarande 20 procent av det sammanlagda till lärarpersonalen vid vederbörande skola i tillfällig löneförbättring utgående beloppet, varder för skolans verksamhet i övrigt anslagen av kommun eller enskilda donatorer eller utgår av medel som eljest stå till vederbörande läroanstalts förfogande.

4) Det må ankomma på Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga.

177:o) Sedan 1915 års riksdag såsom bidrag till kostnaderna för fullföljande av påbörjad nybyggnad åt fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala beviljat ett anslag av 25,000 kronor att under de villkor, Eders Kungl. Maj:t bestämde, utgå under åren 1916—1920 och därav på extra stat för vart och ett av åren 1916—1919 anvisats ett belopp av 5,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 174) att av förenämnda redan beviljade anslag på extra stat för år 1920 anvisa såsom reservationsanslag återstoden, 5,000 kronor.

Allmänna
skolväsendet.

Riksdagen har av det såsom bidrag till kostnaderna för fullföljande av påbörjad *nybyggnad åt fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* beviljade anslaget å 25,000 kronor anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstoden, 5,000 kronor.

178:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 175) att till understöd under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma, till utbildningskurser för lärarinnor i huslig ekonomi anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 31,600 kronor, att utgå till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala med högst 23,600 kronor, styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm med högst 4,000 kronor och Göteborgs allmänna folkskolestyrelse likaledes med högst 4,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta likalydande motioner, däri hemställts, att riksdagen måtte på extra tilläggsstat för år 1919 bevilja Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala ett understöd å högst 4,267 kronor för att sätta skolan i stånd att till lärarinnor med full tjänstgöring i Fackskolans tre lärarinnekurser i huslig ekonomi som tillfällig löneförbättring betala 400 kronor och till lärarinna med partiell tjänstgöring i proportion därefter samt till timlärare i teoretiska ämnen 16 kronor 67 öre per veckotimme.

Motionärerna hava till stöd för sina framställningar anført följande:

»Under såväl 1917 som 1918 har av statsmedel utgått dyrtidstillägg icke blott till statens tjänsteinnehavare, utan även till exempelvis lärarpersonalen vid högre enskilda läroanstalter, vid folkhögskolor, lantmannaskolor och lanthushållsskolor, och sådant dyrtidstillägg har kommit jämväl vid dessa läroanstalter anställda lärarinnor i huslig ekonomi och kvinnlig slöjd till godo. Senast har 1918 års riksdag beslutat, att under 1919 vid enskilda läroanstalter av olika slag skall utgå ett dyrtidstillägg å 600 kronor för varje lärarinna och att till detta belopp staten skall bidra med 400 kronor, under det 200 kronor skola utgå från kommun eller andra medel. Endast en grupp av lärarinnor har blivit lottlös, nämligen lärarinnorna vid de enskilda läroanstalter, som ha till uppdrag att utbilda lärarinnor i huslig ekonomi och kvinnligt handarbete, bland dem även lärarinnorna vid Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Den till 1919 års riksdag avgivna propositionen rörande tilläggsstat för 1919 upptager under 8:de huvudtiteln förslag om tillfällig löneförbättring åt lärarinnor i huslig ekonomi, gående bl. a. därpå ut, att statsbidrag till arvode för lärarinna i huslig ekonomi vid fackskola, högre folkskola och folkhögskola skall utgå med 150 kronor i stället för 75 kronor.

För de båda läroanstalter, som utbilda lärarinnor i huslig ekonomi med lanthushållning, Brogård och Rimforsa, föreslås under 9:de huvudtiteln ett tilläggsanslag att utgå under 1919 utöver av 1918 års riksdag beviljade statsunderstöd. Lärarinnorna vid statens skolköksseminarium i Stockholm få naturligtvis dyrtidstillägg, lärarinnorna vid de skolköksseminarier, som stå i förbindelse med Ateneum i Stockholm och Göteborgs folkskolor, få löneförbättring såsom lärarinnor vid dessa anstalter. Lottlösa bliva endast lärarinnorna vid Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, som ensam utbildar $\frac{2}{3}$ av för hela landet behövliga skolkökslärarinnor (Fackskolan utexaminerar årligen omkring 45 lärarinnor, de övriga anstalterna tillsammans omkring 20—25). Lärarinnorna inom Fackskolan skulle sålunda fortfarande uppbära lön efter bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 21 februari 1914 i 3 olika lönegrader med kronor 1,400, 1,650, 1,900.

Egentligen tjänar Fackskolan i sin helhet (blott med undantag av en kurs för utbildning av husmödrar och kokerskor för offentliga större anstalter) lärarinnebildningen, så till vida som lärarinneeleverna ha övnings- och provlektioner, d. v. s. få sin praktiskt-pedagogiska utbildning i Fackskolans alla kurser. Att den mångsidiga praktisk-pedagogiska utbildning, som Fackskolans lärarinneelever sålunda få, är för saken synnerligen betydelsefull, ligger i öppen dag. Då emellertid hos myndigheterna någon tvekan synes råda, huruvida Fackskolans *samtliga* avdelningar kunna anses höra till lärarinneutbildningen, och då Fackskolan för sina husmoderskurser åtnjuter särskilt anslag samt under 1919 möjligen även för andra kurser, såvitt de kunna rubriceras som yrkeskurser i huslig ekonomi, kan komma i åtnjutande av särskilda understöd, inskränker jag mig att föreslå tillfällig löneförbättring blott för de lärarinnor (och timplärare) som undervisa i själva lärarinnekurserna, Till dem höra 8 lärarinnor med hel tjänstgöring, 1 lärarinna med $\frac{3}{5}$ tjänstgöring, 2 lärarinnor med halv, och 1 lärarinna med $\frac{1}{3}$ tjänstgöring inom lärarinnekurserna — alla dessa med teoretisk och praktisk undervisning beräknad efter minst 30 timmar i veckan som full tjänstgöring. Därtill komma 7 timplärare och lärarinnor i teoretiska ämnen med sammanlagt 18 timmar i veckan. Det gäller alltså ett belopp eventuellt av 4,266 kronor 67 öre. Summan blir densamma vare sig man räknar $10\frac{2}{3}$ lärarinnor à 400 kronor eller 400 kronor för lärarinna med hel och proportionsvis för partiell tjänstgöring och 16 kronor 67 öre per normalstadgad veckotimme.

Det måste uppenbarligen anses orimligt, att lärarinnorna vid utbildningsanstalterna skola avlönas sämre än lärarinnor i huslig ekonomi vid andra skolor. Det borde väl vara tvärtom, då hos dem måste förutsättas högre kvalifikationer. Den lägre avlöningen gör det naturligtvis för Fack-

Allmänna
skolväsendet.

skolan svårt att få behålla dugande lärarkrafter och svårt att vid uppstående vakanser för skolan vinna de bättre krafterna. Detta förhållande innebär för landets hela undervisning i huslig ekonomi en betänklig fara, då som sagt omkring $\frac{2}{3}$ av samtliga lärarinnor i ämnet få sin utbildning vid Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. Att just nu låta lärarinnobildningen sjunka torde vara så mycket mera betänkligt, som de nya lärlings-, yrkes-, hushålls- och husmodersskolorna tvärtom ställa ökade anspråk på de blivande lärarinnorna.

Det vore naturligtvis synnerligen önskvärt, att löneförbättringen uppginge till 600 kronor liksom för andra lärarinnor. Då Fackskolan måste anses som en riksanstalt, kan något bidrag från kommunen icke utkrävas, som t. ex. när det gäller dyrtidstillägg vid högre flickskolor. De bidrag, som Uppsala stad lämnat eller kan komma att lämna för att avhjälpa lärarinnornas misère, behöves i alla händelser utöver de 400 kronor, som jag föreslår, att staten skall lämna. Att skolan av egna tillgångar skulle kunna höja lärarinnornas avlöning, kan så mycket mindre väntas, som det statsunderstöd skolan för 1919 åtnjuter icke är högre än det som beviljades av 1915 års riksdag (efter beräkningar uppgjorda 1914) och de höjningar i terminsavgifterna, som skolstyrelsen vågar göra, endast motsvara omkring hälften av den ökning i driftskostnaderna (bränsle, lyse, betjäning, tvätt, reparationer, förbrukningsartiklar m. m.), som räkenskaperna för de tre sista åren visa. I detta sammanhang bör kanske nämnas, att skolans skulder, oberäknat skulderna för under åren företagen nybyggnad, från 1915 till 1917 ökats med omkring 16,000 kronor.»

Vidare har riksdagen till prövning företagit en inom riksdagen väckt motion, däri hemställts, att riksdagen måtte bevilja Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala som bidrag till kostnaderna för utbildning av lärarinnor i huslig ekonomi ett understöd för år 1920 av 33,867 kronor, innebärande en förhöjning å 10,267 kronor utöver för 1919 beviljat anslag, med villkor bl. a. att som tillfällig löneförbättring, utöver vad i nådiga kungörelsen den 21 februari 1914 är föreskrivet, till lärarinnor och lärare skall utbetalas tillfällig löneförbättring med 400 kronor för full tjänstgöring med minst 30 timmar i veckan samt kronor 16:67 pr veckotimme till timlärare.

Eders Kungl. Maj:ts i förevarande punkt framlagda förslag innebär begäran om anslag till enahanda belopp, som för innevarande år till samma ändamål utgår. Riksdagen har icke något att häremot erinra.

Vad angår de i de två förstberörda motionerna framlagda förslagen, avse dessa beredande av tillfällig löneförbättring under år 1919 åt vissa

lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. Den sistnämnda motionen avser ökat understöd åt nämnda skola för år 1920, varigenom, bland annat, tillfällig löneförbättring även under detta år skulle komma vissa lärarinnor till del.

Genom under senare år av riksdagen fattade beslut angående löne-regleringar eller tillfälliga löneförbättringar hava de ekonomiska villkoren för lärarpersonalerna vid flertalet allmänna undervisningsanstalter blivit väsentligt förbättrade. För lärarinnorna vid privatläroverken är en dylik löneförbättring ställd i utsikt jämväl för år 1920, och skolkökslärarinnor vid olika läroanstalter skulle enligt Eders Kungl. Maj:ts till innevarande års riksdag framlagda förslag få sina avlöningsförmåner bättre tillgodosedda. Att vid sådant förhållande åtgärder vidtagas för beredande av någon ökad ekonomisk förmån åt just de lärarinnor, som handhava själva utbildningen av flertalet skolkökslärarinnor, finner riksdagen stå i överensstämmelse med billighetens fordringar. Departementschefen har visserligen, på sätt av statsrådsprotokollet i förevarande punkt framgår, givit uttryck åt den uppfattningen, att, innan någon mer avsevärd höjning vidtages av de anslag, som för närvarande under olika titlar utgå till de många skilda grenarna av fackskolans i Uppsala verksamhet, en grundlig och allsidig utredning bör verkställas angående den ställning, som bör tillkomma fackskolan i skolsystemet, samt angående fackskolans ekonomiska förhållanden och därmed sammanhängande frågor. Riksdagen kan icke finna, att den av departementschefen antydda utredningen på något sätt föregripes genom ett tillmötesgående av motionärernas krav i så måtto, att omförmälda lärarinnor under åren 1919 och 1920 tillerkännas den relativt obetydliga löneförbättring, som nu ifrågasättes. Vad däremot angår det i sistberörda motion framställda yrkandet om ytterligare anslag för år 1920, utöver tillfällig löneförbättring, åt nämnda skola, anser riksdagen ett bifall härtill kunna innebära ett föregripande av förenämnda utredning, vadan riksdagen icke funnit sig böra bifalla motionen i denna del. Berörda utredning torde kunna verkställas inom skolöverstyrelsen och ej behöva göras vidlyftigare, än att den kan föreligga så tidigt, att en därpå grundad kungl. proposition om erforderligt statsanslag till ifrågavarande fackskola eventuellt kan föreläggas 1920 års riksdag.

Beträffande beloppet av den tillfälliga löneförbättringen föreslå motionärerna, att detsamma bestämmes till 400 kronor för lärarinna med full tjänstgöring och till lärarinna med partiell tjänstgöring i proportion därefter samt till timplärare i teoretiska ämnen 16 kronor 67 öre per veckotimme. I motionerna framhålles emellertid önskvärdheten, att löneförbättringen uppginge till 600 kronor »liksom för andra lärarinnor». Riks-

Allmänna
s kolväsöndet.

dagen, som anser fog förefinnas för ett något högre belopp än 400 kronor, resp. angivna timpenning, har dock velat bevilja de av motionärerna föreslagna beloppen, under förutsättning att en summa, motsvarande hälften av det för varje fall bestämda beloppet, utöver nämnda statsbidrag tillskjutes av kommuner eller enskilda donatorer eller utgår av medel, som eljest stå till läroanstaltens förfogande.

Riksdagen, som beträffande anslag för år 1919 till nu senast omfördämda ändamål i annat sammanhang anmäler sina härutinnan fattade beslut, får följaktligen nu anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts i förevarande punkt framställda förslag och i anledning av sistberörda motion,

dels till understöd under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma, till *utbildningskurser för lärarinnor i huslig ekonomi* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 31,600 kronor, att utgå till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala med högst 23,600 kronor, styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm med högst 4,000 kronor och Göteborgs allmänna folkskolestyrelse likaledes med högst 4,000 kronor;

dels ock anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 4,267 kronor till beredande under år 1920 av *tillfällig löneförbättring åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* att utgå enligt följande grunder:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till lärarinna i nämnda skolas tre lärarinnekurser i huslig ekonomi med följande belopp utöver föreskriven minimiavlöning:

- a) till lärarinna med full tjänstgöring med 400 kronor för år;
- b) till lärarinna med partiell tjänstgöring med ett belopp, beräknat efter 400 kronor för år och utgående i förhållande till omfattningen av vederbörandes tjänstgöring;
- c) till timlärare med 16 kronor 67 öre för veckotimme;

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår, under förutsättning att utöver nu angivna belopp en summa, motsvarande hälften av det för varje fall bestämda beloppet, tillskjutes av kommunen eller enskilda donatorer eller utgår av medel, som eljest stå till läroanstaltens förfogande.

179:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 176) att till understöd enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, för utbildande av handarbetslärarinnor anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 22,500 kronor, att utgå till högre handarbetslärrinneseminariet vid Maria Nordenfelts kvinnliga yrkesskola i Göteborg, till

Andrea Eneroths handarbetskola och seminarium i Stockholm samt till föreningen Handarbetets vänner och Hulda Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm med högst 6,000 kronor för en var av nämnda tre läroanstalter ävensom till fackskolans för huslig ekonomi i Uppsala lärarinnekurs i handarbete med högst 4,500 kronor.

På Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1918 års lagtima riksdag på extra stat för år 1919 ett belopp av 13,600 kronor, därav 3,700 kronor såsom understöd till en var av tre förstnämnda läroanstalter och 2,500 kronor till den sistberörda.

Den nu föreslagna anslagsökningen avser att i någon mån avhjälpa de svårigheter i ekonomiskt hänseende, som rådande dyrtid medfört för ifrågavarande utbildningsanstalter. Riksdagen, som i anledning av motionsvis framställda yrkanden i annat sammanhang anmäler sitt beslut om ett anslag å 4,000 kronor att utgå på tilläggsstat för år 1919 för beredande av tillfällig löneförbättring åt de vid dessa anstalter anställda lärarinnor, anmäler nu,

att riksdagen *till understöd* enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, *för utbildande av handarbetslärarinnor* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 22,500 kronor, att utgå till högre handarbetslärarinneseminarieret vid Maria Nordenfelts kvinnliga yrkesskola i Göteborg, till Andrea Eneroths handarbetskola och seminarium i Stockholm samt till föreningen Handarbetets vänner och Hulda Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm med högst 6,000 kronor för en var av nämnda tre läroanstalter ävensom till fackskolans för huslig ekonomi i Uppsala lärarinnekurs i handarbete med högst 4,500 kronor.

180:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning (punkt 177) har riksdagen till *resestipendier åt lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter* under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 9,000 kronor.

181:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts framställning (punkt 178) har riksdagen till *resestipendier och till studieunderstöd åt föreståndarinnor och lärarinnor vid lärarinneutbildningsanstalter i huslig ekonomi ävensom åt skolkökslärarinnor vid andra läroanstalter* under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,000 kronor.

Kommunala mellanskolor.

182:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 179) att höja det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till kommunala mellanskolor från dess nuvarande belopp, 682,000 kronor, med 62,000 kronor till 744,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot den ifrågasatta anslagsförhöjningen, vilken närmast är betingad av den allt större utbredning, ifrågavarande skolform vinner, får anmäla, att riksdagen höjt det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till *kommunala mellanskolor* från dess nuvarande belopp, 682,000 kronor, med 62,000 kronor till 744,000 kronor.

183:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 180) har riksdagen till *resestipendier åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor* under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,200 kronor.

Folkundervisningen.*Lärarytbildning.*

Folkskoleseminarier.

184:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 181) att för beredande av medel att från och med den 1 januari 1920 vid folkskoleseminarierna upprätta ytterligare 5 lektorstjänster, fördelade mellan de särskilda seminarierna på sätt Eders Kungl. Maj:t finner gott bestämma, ävensom för bestridande av arvoden till vikarier under övningslärares och övningskollärares vid folkskoleseminarium sjukdom — med uteslutande ur riksstaten av det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget: Bidrag till avlöande av vikarie under övningslärares vid folkskoleseminarium sjukdom — höja reservationsanslaget till folkskoleseminarierna med 16,500 kronor eller från 1,505,840 kronor till 1,522,340 kronor.

Då i samband med förslag till 1918 års riksdag angående lönereglering för folkskoleseminarierna utredning verkställdes angående behovet av nya lärartjänster vid dessa läroanstalter, visade denna utredning — från sett 13 tjänster, varom nu ej är fråga — ett behov av ytterligare 16 lektorsbefattningar. Till upprättande av 5 av dessa tjänster anvisades medel av 1918 års riksdag. De återstående 11 skulle fördelas på åren

1920 och 1921; det föreliggande förslaget avser upprättande från och med år 1920 av 5 nya lektorat. De nya ordinarie lektorstjänsterna motsvaras nu av extra ordinarie ämneslärarbefattningar, till vilka medel beretts å ifrågavarande reservationsanslag. Anslagsökningen för en var lektorstjänst skulle alltså utgöra 2,500 kronor (5,800—3,300).

Riksdagen, som varken i nu anförda hänseende eller i övrigt har något mot framställningen att erinra, får alltså anmäla, att riksdagen för beredande av medel att från och med den 1 januari 1920 vid folkskoleseminarierna upprätta ytterligare 5 lektorstjänster, fördelade mellan de särskilda seminarierna på sätt Eders Kungl. Maj:t finner gott bestämma, ävensom för bestridande av arvoden till vikarier under övningslärares och övningsskollärares vid folkskoleseminarium sjukdom — med uteslutande ur riksstaten av det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget: Bidrag till avlönande av vikarie under övningslärares vid folkskoleseminarium sjukdom — höjt reservationsanslaget till folkskoleseminarierna med 16,500 kronor eller från 1,505,840 kronor till 1,522,340 kronor.

185:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 182) har riksdagen medgivit, att det nu på ordinarie stat under rubriken: »Folkskoleseminarierna, gemensamt reservationsanslag» med beteckningen »stipendier för seminarieelever» upptagna anslaget må i riksstaten för år 1920 under angivna rubrik men med beteckningen »stipendier för elever vid folkskoleseminarier» uppföras på ordinarie stat med oförändrat belopp, 179,025 kronor.

I anledning av riksdagens under punkterna 184 och 185 här ovan anmälda beslut kommer det gemensamma reservationsanslaget till folkskoleseminarierna att ökas från nuvarande 1,684,865 kronor med 16,500 kronor till 1,701,365 kronor.

186:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 183) att till bestridande av hyresbidrag till rektorerna vid folkskoleseminarierna i Linköping, Skara, Kalmar, Karlstad och Umeå anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 6,400 kronor.

För ändamålet anvisades, på extra stat för år 1919 ett belopp av 6,200 kronor, därav 1,000 kronor voro avsedda för rektor vid seminariet i Skara, 1,200 kronor för en var av rektorerna vid seminarierna i Linköping och Kalmar samt 1,400 kronor för en var av rektorerna vid seminarierna i Karlstad och Umeå. Den nu föreslagna anslagsökningen avser en höjning av hyresbidraget till rektorn vid seminariet i Skara med 200 kronor.

Allmänna
skolväsendet.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen till bestridande av *hyresbidrag till rektorerna vid folkskoleseminarierna i Linköping, Skara, Kalmar, Karlstad och Umeå* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 6,400 kronor.

187:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 184) att för beredande av hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 12,000 kronor.

Till enahanda ändamål har på extra stat för år 1919 av riksdagen anvisats ett belopp av samma storlek som nu föreslås, varvid tillika angivits de grunder, efter vilka ifrågavarande hyresbidrag skulle utgå.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot det framlagda förslaget och får följaktligen anmäla, att riksdagen för beredande av *hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 12,000 kronor.

188:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 185) att till anordnande av studentkurser vid folkskoleseminarierna i Strängnäs, Växjö, Stockholm och Kalmar, av parallellavdelningar vid folkskoleseminarierna i Linköping, Karlstad, Umeå och Luleå samt av preparandkurs vid sistnämnda seminarium anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 251,920 kronor.

1918 års riksdag har till anordnande av studentkurser vid folkskoleseminarierna i Strängnäs, Växjö, Stockholm och Kalmar, av parallellavdelningar vid folkskoleseminarierna i Karlstad, Umeå och Luleå samt av preparandkurs vid sistnämnda seminarium ävensom till bestridande av hyres- och flyttningkostnader för folkskoleseminariet i Lund anvisat dels på tilläggsstat för år 1918 ett reservationsanslag av 19,570 kronor, dels på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 157,665 kronor.

Samtidigt med att nu på tilläggsstat för år 1919 föreslås för ändamålet ett belopp av 21,810 kronor, äskas för år 1920 ett anslag å 251,920 kronor, vilket skulle fördelas på följande sätt:

för studentkurser			
vid seminariet i Strängnäs	kronor	20,160: —
»	»	»	15,870: —
»	»	»	25,250: —
»	»	»	20,570: —
			<u>81,850: —</u>

för parallellavdelningar			
vid seminariet i Linköping.....	kronor	30,425: —	
» » » Karlstad.....	»	41,605: —	
» » » Umeå.....	»	39,045: —	
» » » Luleå.....	»	54,735: —	165,810: —
för preparandkurs i Luleå.....	kronor		4,260: —
	Summa kronor		251,920: —

Allmänna
skolväsendet.

Riksdagen, som hyser grundad anledning antaga, att vissa utgifter, särskilt bränslekostnaderna, komma att under år 1920 visa avsevärt lägre belopp än för år 1919, har av denna orsak ansett det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet kunna nedsättas till 245,000 kronor. Riksdagen, som beviljat det å tilläggsstat för år 1919 begärda anslaget och i annat sammanhang anmäler sitt därutinnan fattade beslut, får alltså be-
träffande 1920 års stat anmäla, att riksdagen till anordnande av *studentkurser vid folkskoleseminarierna i Strängnäs, Växjö, Stockholm och Kalmar*, av *parallellavdelningar vid folkskoleseminarierna i Linköping, Karlstad, Umeå och Luleå* samt av *preparandkurs vid sistnämnda seminarium* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 245,000 kronor.

189:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 186) att till förhyrande av vissa lokaler för folkskoleseminariet i Göteborg samt till dessa lokalers uppvärmning, belysning, städning m. m. bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,275 kronor.

Till nu förevarande ändamål utgår för år 1919 av därtill utav riksdagen anvisade medel ett belopp av 2,050 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot förslaget och har följaktligen till *förhyrande av vissa lokaler för folkskoleseminariet i Göteborg samt till dessa lokalers uppvärmning, belysning, städning m. m.* beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,275 kronor.

190:o) Sedan 1918 års lagtima riksdag utöver det anslag å 248,460 kronor, som av 1916 års riksdag beviljats till utförande av nybyggnads- och ändringsarbeten för folkskoleseminariets i Luleå utvidgning till dubbelseminarium, för samma ändamål beviljat ett anslag av 373,540 kronor och därav på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 300,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 187) att dels av det utav 1918 års lagtima riksdag beviljade anslaget anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstående beloppet 73,540 kronor;

Allmänna
skolväsendet.

dels ock utöver de anslag å sammanlagt 622,000 kronor, som av 1916 och 1918 årens riksdagar beviljats till utförande av nybyggnads- och ändringsarbeten för folkskoleseminariets i Luleå utvidgning till dubbelseminarium, för samma ändamål bevilja ett ytterligare belopp av 105,500 kronor samt därav anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 50,000 kronor.

Det begärda fyllnadsanslaget är påkallat av den stegring i priset på materialier och den höjning av arbetslönerna, som ägt rum sedan den av Eders Kungl. Maj:t till 1918 års riksdag gjorda framställningen.

Riksdagen har icke ansett sig kunna göra någon erinran mot nu förevarande förslag och har alltså

dels av det utav 1918 års lagtima riksdag beviljade anslaget till nybyggnads- och ändringsarbeten vid folkskoleseminariet i Luleå anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstående beloppet 73,540 kronor,

dels ock utöver de anslag å sammanlagt 622,000 kronor, som av 1916 och 1918 årens riksdagar beviljats till utförande av nybyggnads- och ändringsarbeten för folkskoleseminariets i Luleå utvidgning till dubbelseminarium, för samma ändamål beviljat ett ytterligare belopp av 105,500 kronor samt därav anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 50,000 kronor.

191:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 188) och under uttalande av sin förväntan, att ifrågavarande anslag, som år 1917 höjdes till 1,500 kronor, skall visa sig tillräckligt vid seminarieträdgårdens tilltänkta utvidgning, får riksdagen anmäla,

att riksdagen till *underhåll och skötsel av trädgården vid folkskoleseminariet i Luleå* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,500 kronor.

192:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 189), har riksdagen till bestridande av kostnader för *inredning och möblering av de utvidgade och ändrade lokalerna för folkskoleseminariet i Luleå* beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 65,000 kronor.

193:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 190) att *dels* godkänna ett av stadsfullmäktige i Karlstad gjort erbjudande att avträda ett å en av arkitekten Bror Almquist uppgjord, såsom Bil. A 2 betecknad kartskiss med blå begränsningslinje utmärkt område av den

inom staden belägna egendomen Marieberg med därå uppförda byggnader, med förbindelse tillika att på stadens bekostnad låta framdraga avlopps-, vatten- och gasledningar samt gata till området ävensom att iakttaga vissa i ärendet angivna villkor beträffande angränsande områdets bebyggande, mot det att staden i utbyte erhöle den nuvarande, staten tillhöriga seminarietomten med därå befintliga byggnader;

dels ock till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Almquist upprättade ritningar av byggnader för dubbelseminarium i Karlstad bevilja ett anslag av 2,434,500 kronor och därav anvisa på extra stat såsom reservationsanslag ett belopp av 800,000 kronor.

De höga kostnader, som enligt förslaget det nu ifrågasatta nybyggnadsföretaget skulle medföra, hava ej kunnat undgå ingiva riksdagen betänkligheter mot detsamma. På grund härav har riksdagens vederbörande utskott tagit i övervägande, huruvida genom ett uppskov med byggnadsarbetenas igångsättande sådana fördelar i avseende å nedsatta kostnader skulle stå att vinna, att dessa uppvägde de olägenheter ett ytterligare uppskov av frågan uppenbarligen skulle medföra. Efter att hava inhämtat yttrande från sakkunnigt håll har riksdagens vederbörande utskott emellertid bibringats den uppfattningen, att det skulle visa sig tvivelaktigt, huruvida genom ett uppskjutande någon avsevärd kostnadsminskning skulle kunna nås; i allt fall torde, därest man vill vinna en mera betydande nedsättning av kostnaderna, ett uppskov komma att sträcka sig över en så pass lång tid, att fördelen av en sådan åtgärd ej skulle svara mot de nackdelar, som i övrigt skulle vara med ett dylikt uppskov förenade.

Behovet av en nybyggnad för ifrågavarande seminarium måste enligt riksdagens mening betecknas såsom oavvisligt. Dels har, såsom av utredningen framgår, byggnadsfrågan länge fått vänta på sin lösning, dels kommer seminariets nyligen beslutade utvidgning till dubbelseminarium att fordra väsentligt ökade utrymmen, dels ock må erinras om den rådande lärarbristen, en omständighet, som enligt riksdagens förmenande bör tillmätas den allra största vikt. Det måste nämligen betraktas såsom ett livsvillkor för folkskolans vidare utveckling att erhålla lärare såväl i erforderligt antal som med behöriga kvalifikationer.

Om riksdagen sålunda funnit sig böra bevilja anslag för själva läroverksbyggnaden, anser riksdagen däremot, med hänsyn till de synnerligen höga byggnadskostnaderna, att med uppförande av bostadshus för rektor m. fl. befattningshavare bör tillsvidare anstå. Den minskning i anslaget som härav bör kunna föränledas har riksdagen beräknat till 200,000 kronor. Vad beträffar byggnadskostnaderna i övrigt äro beräkningarna för

Allmänna
skolväsendet.

desamma gjorda år 1918. Nu är emellertid att förmoda, att byggnadsmarknadens läge kommer att te sig något fördelaktigare år 1920, då företaget skall igångsättas, i följd varav riksdagen förmenar, att en ytterligare nedsättning av det begärda anslaget torde kunna vidtagas. I allt fall vill riksdagen framhålla nödvändigheten av att söka i möjligaste mån nedbringa kostnaderna vid företagets utförande och därvid särskilt peka på utvägen att genom successiva entreprenader söka utnyttja eventuella gynnsamma konjunkturer. Ur denna synpunkt sett torde den beräknade byggnadskostnaden kunna minskas med 434,500 kronor och anslaget sålunda i sin helhet nedsättas med 634,500 kronor till 1,800,000 kronor; för år 1920 torde böra beräknas ett belopp av 600,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels godkänt ett av stadsfullmäktige i Karlstad gjort erbjudande att avträda ett å en av arkitekten Bror Almquist uppgjord, såsom Bil. A 2 betecknad kartsbild med blå begränsningslinje utmärkt område av den inom staden belägna egendomen Marieberg med därå uppförda byggnader, med förbindelse tillika att på stadens bekostnad låta framdraga avlopps-, vatten- och gasledningar samt gata till området ävensom att iakttaga vissa i ärendet angivna villkor beträffande angränsande områdens bebyggande, mot det att staden i utbyte erhöle den nuvarande, staten tillhöriga seminarie-tomten med därå befintliga byggnader;

dels ock till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Almquist upprättade ritningar av byggnader för dubbelseminarium i Karlstad beviljat ett anslag av 1,800,000 kronor och därav anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 600,000 kronor.

194:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 191) att till komplettering av naturvetenskaplig undervisningsmaterieell och inredning av lokaler för den naturvetenskapliga undervisningen vid folkskoleseminariet i Uppsala, däri inbegripet iordningsställande av ett särskilt rum för övningskolans undervisning i naturkunnighet och seminarieelevernas undervisningsövningar i detta ämne, bevilja ett belopp av 22,300 kronor och därav anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 12,300 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot förevarande förslag och har alltså,

till komplettering av naturvetenskaplig undervisningsmaterieell och inredning av lokaler för den naturvetenskapliga undervisningen vid folkskoleseminariet i Uppsala, däri inbegripet iordningsställande av ett särskilt

rum för övningsskolans undervisning i naturkunnighet och seminarieelevernas undervisningsövningar i detta ämne, beviljat ett belopp av 22,300 kronor och därav anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 12,300 kronor.

195:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och under hänvisning till vad riksdagen under punkt 43 i sin skrivelse nr 8 B anfört får riksdagen anmäla, att riksdagen för *omläggning av folkskoleseminariets i Kalmar lekplan* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 10,990 kronor.

196:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 192) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för *studiebesök vid folkskolor, vilka av lärare vid folkskoleseminarierna företagas för att inhämta kännedom om folkskolor av olika slag inom Sverige*, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, att utgå i enlighet med de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

197:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 193) att, i avbidan på proposition angående understöd åt Ateneums folkskoleseminarium och Göteborgs kvinnliga folkskoleseminarium, beräkna för ändamålet på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 30,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 308, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till understöd åt vardera av Ateneums folkskoleseminarium och Göteborgs kvinnliga folkskoleseminarium anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 13,300 kronor, eller tillhopa högst 26,600 kronor att utgå på de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

Till understöd för uppehållande av Stockholms privata folkskollärrinnesseminarium eller, såsom läroanstalten numera benämnes, Ateneums folkskoleseminarium har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1911—1919 beviljat ett anslag av 6,300 kronor att utgå på de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämdes. Vidare har riksdagen för vart och ett av åren 1913—1919 till Göteborgs kvinnliga folkskoleseminarium på extra stat beviljat ett anslag av 6,300 kronor att utgå på av Eders Kungl. Maj:t föreskrivna villkor. Såsom norm för bestämmande av understödsbeloppet har varit uppställt ett statsbidrag av 2,100 kronor för varje seminarieklass,

Allmänna
skolväsendet.

motsvarande avlöningen till en kvinnlig adjunkt i första lönegraden vid statens folkskoleseminarier.

Det föreliggande förslaget innebär, dels att samma norm fortfarande följes, därvid avlöningen åt kvinnlig adjunkt på övergångsstat (3,600 kronor) skulle läggas till grund för beräkningen av understödet, dels ock att något understöd därutöver, 2,500 kronor till varje seminarium, skulle utgå till avlöningens höjande för seminariernas övningsskollärare och övningslärare.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget, har alltså till understöd åt vartdera av *Ateneums folkskoleseminarium* och *Göteborgs kvinnliga folkskoleseminarium* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 26,600 kronor att utgå med 13,300 kronor till vartdera av nämnda seminarier på de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

Småskoleseminarier.

198:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 194) att, i avbidan på proposition angående småskoleseminariernas omorganisation, beräkna för ändamålet, utöver de i 1919 års riksstat under åttonde huvudtiteln å ordinarie stat upptagna anslagen till småskoleseminarier å tillhoppa 112,000 kronor, ett belopp av 388,000 kronor, eller sammanlagt 500,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 363, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

a) besluta,

dels att statsbidrag till av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättade småskoleseminarier skola utgå efter följande grunder:

Statsbidrag till seminarium med två elevklasser samtidigt utgår med 12,800 kronor för år och till seminarium med en elevklass med 9,100 kronor för år samt därutöver med ett belopp av högst 3,000 kronor för år till parallellavdelning av årsklass.

Härförutom skola till varje sådant seminarium utgå följande statsbidrag:

1) för varje manlig ordinarie lärare skillnaden mellan manlig och kvinnlig lärares grundlön;

2) för rektor dessutom två tredjedelar av det stadgade särskilda arvodet;

3) för varje manlig eller kvinnlig ordinarie lärare ett belopp motsvarande läraren tillkommande ålderstillägg;

4) för varje lärare, som vikarierar för ordinarie eller extra ordinarie lärare, om tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, och, om tjänstledigheten förorsakas av offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det belopp, som Eders Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer; samt

5) för lärare, som vikarierar för lärare, vilken uppehåller tillfälligtvis ledig lärarbefattning men erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien;

dels ock att i fråga om tillämpningen av ovan angivna grunder det må ankomma på Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, vilka i detta avseende kunna befinnas erforderliga;

b) föreskriva,

att för utgående av statsbidrag till omförmälda småskoleseminarier skola gälla följande villkor och bestämmelser:

1) Lärokursen vid seminariet skall vara tvåårig.

2) Till främjande av elevernas praktiska utbildning för lärarkallet skall med seminariet vara förenad en övningsskola, som bör omfatta två årsklasser.

3) Undervisningen vid seminariet bör vara ordnad med huvudsaklig ledning av den normalundervisningsplan, som kan komma att av Eders Kungl. Maj:t utfärdas.

4) Undervisningen skall, därest ej Eders Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer, pågå minst 38 veckor om året, tid för påsk- och pingstferier, tillfälliga lovdagar samt inträdes-, flyttnings- och avgångsprövningar däri inräknad.

5) Seminariet skall hava till sitt förfogande lämpliga undervisningslokaler samt ändamålsenliga skolmöbler och erforderlig undervisningsmateriell.

6) Seminariet skall förestås av en för viss tid utsedd manlig eller kvinnlig rektor. Utom rektor böra vid seminariet finnas minst två ordinarie lärare, såvida ej skolöverstyrelsen i särskilt fall därifrån medger undantag.

Allmänna
skolväsendet.

7) Lärare vid seminariet skall av skolöverstyrelsen hava blivit förklarad behörig och lämplig till tjänsten i fråga.

8) Seminariets rektor och lärare skola åtnjuta minst följande avlöningsförmåner:

rektor, manlig eller kvinnlig, särskilt arvode av 1,000 kronor jämte fri bostad eller motsvarande ersättning, icke understigande 800 kronor;

ordinarie manlig lärare 3,400 kronor, därav 2,100 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma tre ålders-tillägg till lönen, vart och ett å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

ordinarie kvinnlig lärare 2,800 kronor, därav 1,800 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma tre ålders-tillägg till lönen, vart och ett å 300 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

extra ordinarie och vikarierande manlig lärare med full tjänstgöring arvode av 2,800 kronor;

extra ordinarie och vikarierande kvinnlig lärare med full tjänstgöring arvode av 2,400 kronor;

vikarierande rektor särskilt arvode av 600 kronor;

manlig timlärare i läsämne 110 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig timlärare i läsämne 100 kronor för varje veckotimme;

timlärare i teckning, i musik eller i gymnastik 95 kronor för varje veckotimme;

lärarinna i kvinnlig slöjd eller i hushållsgöromål 90 kronor för veckotimme.

9) Undervisningen vid seminariet skall vara avgiftsfri, likaså undervisningen vid seminariets övningsskola, såvida icke Eders Kungl. Maj:t i visst fall annorlunda bestämmer.

10) För seminariet skall finnas en särskild styrelse, bestående av seminariets rektor och minst fyra av vederbörande landsting eller stad utsedda medlemmar.

11) Seminariet skall stå under inseeende av skolöverstyrelsen och vara underkastat den kontroll och de bestämmelser i övrigt, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva;

c) förklara,

att Eders Kungl. Maj:t må äga att utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka torde för sagda avlöningsförmånens åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omför-mälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga;

d) bestämma,

att ordinarie lärare vid småskoleseminarium, varom nu är fråga, skall i pensionshänseende vara likställd med ordinarie övningskollärare vid folkskoleseminarium;

e) medgiva,

dels att av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättat småskoleseminarium må under en övergångstid av högst tre år, ändock att seminariet i fråga om organisation, undervisning och utrustning ej uppfyller alla ovan angivna villkor, efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall kunna erhålla statsbidrag beräknat i tillämpliga delar efter ovanstående grunder, dock med det lägre belopp, som Eders Kungl. Maj:t med hänsyn till de vid seminariet anställda lärarkrafternas antal samt övriga omständigheter kan finna skäligen bestämma;

dels ock att småskoleseminarium, som under år 1919 åtnjuter statsbidrag och jämlikt ovan meddelade bestämmelser ej kan komma i åtnjutande av där angivna bidrag, må under en tid av högst tre år erhålla statsbidrag till läraravlöning enligt nu gällande föreskrifter; samt

f) med uteslutande av de i 1919 års riksstat under åttonde huvudtiteln å ordinarie stat upptagna förslagsanslagen: »Avlöningsbidrag till lärare vid småskoleseminarier» å 110,000 kronor samt »Bidrag till avlöning av vikarie för lärare vid småskoleseminarium» å 2,000 kronor, uppföra i riksstaten för år 1920 under nämnda huvudtitel å ordinarie stat under rubriken: Småskoleseminarier:

dels till understöd åt småskoleseminarier ett förslagsanslag å 381,000 kronor;

dels ock till stipendier åt elever vid småskoleseminarier ett reservationsanslag å 96,800 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft

dels två inom riksdagen väckta, lika lydande motioner, däri hemställts, att riksdagen ville till understöd under år 1919 åt enskilda småskoleseminarier, att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, bevilja på tilläggsstat för år 1919 ett reservationsanslag av 18,000 kronor;

dels ock en inom riksdagen väckt motion, däri hemställts, att riksdagen ville till understöd åt enskilda småskoleseminarier under år 1920 att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 18,000 kronor.

Till stöd för förstnämnda två motioner har anförts följande:

»Bland de anstalter, som giva ökad bildning åt vårt lands ungdom, torde det för närvarande vara få, som ej åtnjuta statsunderstöd. Det finnes

Allmänna
skolväsendet.

dock ett slag av läroanstalter, som allt hittills stått utanför denna förmån, och detta i trots av att de ej blott ge sina elever ökad bildning och mognad att själva leva livet på ett något högre och lyckligare sätt, utan även avse, att denna ökade bildning och mognad må göras fruktbärande för barn och ungdom i hundradetal. Vi tänka på de *enskilda småskoleseminarierna*. De ha hittills saknat varje slag av ekonomiskt stöd utav staten, och de ha dock i bortåt ett halvt sekel arbetat för något så synnerligen behjärtansvärt som utbildandet av vårt lands småskolelärarinnor. Om småskoleseminariernas betydelse för vårt land säger ock Folkundervisningskommittén i sitt Betänkande av den 1 augusti 1914 angående folkskolan (IV. s. 21): »Och vad seminarietutbildningea beträffar, har man att tänka ej blott på folkskoleseminarierna utan även på de i vårt land för folkskoleväsendet *ej mindre viktiga småskoleseminarierna*. Mer än halva antalet av de lärarekrafter, som tjänstgöra vid våra folk- och småskolor, utbildas vid dessa sistnämnda av landstingen eller av enskilda personer upprättade läroanstalter». Mer än halva antalet ja, den 30 juni 1916 arbetade i våra folk- och småskolor *över tolv tusen fyrahundra* lärare och lärarinnor, som utgått från småskoleseminarierna, medan endast niotusen niohundra utgått från folkskoleseminarierna eller, närmare bestämt, 12,429 mot 9,908, d. v. s. 56 % mot 44 % av samtliga lärarekrafter. Långt senare ha *enskilda* folkskoleseminarier upprättats, och de ha dock redan i flera år fått uppbära statsbidrag.

Av landsting upprättade eller underhållna småskoleseminarier ha även under rätt lång tid fått åtnjuta anslag av staten. Givet är, att de enskilda småskoleseminarierna ha att kämpa med stora svårigheter genom de så ytterligt förhöjda kostnaderna på alla områden, framför allt för uppvärmning av lokalerna och avlöandet av lärarepersonalen. Denna sista post har ju ökats så väsentligt sista tiden, och de för innevarande år av statsmakterna bestämda höga lönerna återverka givetvis på lönerna åt seminarieläraryne. För att bära alla dessa ökade krav ha landstingsseminarierna helt andra förutsättningar än de enskilda seminarierna. Dessa senare ha endast att fly till ökandet av terminsavgifterna. Men dessa kunna ej rimligtvis skruvas upp allt för högt. Flertalet av de unga kvinnor, som söka sig in vid småskoleseminarierna, är från obemedlade eller mindre bemedlade hem, och på många av dessa trycker dyrtiden hårt.

Billighet och rättvisa tala för, att de enskilda småskoleseminarierna må få åtnjuta statsunderstöd.

För att tillgodose behovet av nya lärarekrafter för de platser, som den 30 juni 1917 uppehölls av småskollärare och lärarinnor, utexami-

nerades höstterminen 1916 och vårterminen 1917 från samtliga småskoleseminarier inalles endast 583 nya lärare eller lärarinnor.

Allmänna
skolväsendet.

Följande tabell anger antalen för de olika platser, som skötas av småskollärare och lärarinnor och för de utexaminerade nya lärare (lärarinnorna) ävensom förhållandet i procent dem emellan för åren 1907, 1910, 1913 och 1917.

Åren	I. Såsom biträdande	II. I mindre folkskola	III. I små- skola	IV. Uti egent- liga folk- skolan vikarie- rande	V. Summa	VI. Utexami- nerade lärare och lärarinnor	VII. Kol. VI. procent av kol. V.
1907.....	783	2,288	7,323	—	10,394	857	8,2
1910.....	945	2,404	7,757	—	11,106	746	6,7
1913.....	1,102	2,553	8,245	—	11,900	619	5,2
1917 ^{30/6}	1,108	2,763	8,774	—	12,645	583	4,7

Av tabellen framgår, huru antalet platser i fråga ökats från 10,394 till 12,605 eller med över 2,000, under det att nyutexaminerades antal har minskats från 857 till 583 eller med 274, så att, då procenten av nyutexaminerade i förhållande till antalet lärarekrafter år 1907 var 8,2, utgjorde den år 1917 blott 4,7.

Ännu sämre hade dessa tal visat sig vara, om i kol. IV kunnat inlagas antalen av de småskollärarinnor, som tjänstgjort såsom vikarier uti egentliga folkskolor, vilka antal de sista åren lära ha uppgått till en 400 å 500, men dessa torde ej ännu vara exakt fastslagna. Från olika folkskoleinspektörer erfar man ock av deras berättelser, dels att redan pensionerade småskollärarinnor (lärare) måst återkallas i arbete, dels att personer utan examen måst anlitas, dels att flera församlingar t. o. m. måst inställa undervisningen kortare eller längre tid av brist på småskollärare (lärarinnor).

Det har talats och skrivits mycket om brist på (examinerade) folkskollärare och -lärarinnor. En liknande jämförelse mellan antalen folkskollärarebefattningar och nyutexaminerade folkskollärare och -lärarinnor och förhållandet mellan dem torde därför vara belysande. Följande tabell visar, hur det varit (är) ställt med dem.

Allmänna
skolväsendet.

Å r	I. Ordinarie folkskol- lärare	II. Extra or- dinarie folk- skollärare	III. Summa	IV. Nytexami- nerade folk- skollärare	V. Kol. IV. i proc. av kol. III
1907.....	7,651	411	8,062	371	4,6
1911.....	8,367	492	8,859	443	5,0
1917 ³⁰ / ₆	9,817	552	10,369	645	6,2

År 1907 utexaminerades alltså 371 nya folkskollärare och -lärarinnor, år 1917 däremot 645, således här en *betydande ökning*, nämligen med 274. Beträffande dem har *procenten stigit* från 4,6 år 1907 till 6,2 år 1917.

Från de då befintliga sju *enskilda* småskoleseminarierna utexaminerades höstterminen 1916 och vårterminen 1917 193 elever mot 390 från av stat och landsting underhållna seminarier; i det närmaste en tredjedel av alla (583) utgick således från de privata seminarier eller 31,4 %. Om de enskilda småskoleseminarierna skulle nödgas upphöra med sin verksamhet på grund av bristande förståelse och ekonomiskt stöd, utan att samtidigt nya vägar öppnades, skulle således de utexaminerades antal nedgå till omkring 400 (390), och procenten (vid en ungefärligt liknande ökning av lärarekrafterna) sjunka till omkring 3,05.

Med den sista december 1917 upphörde ett av de privata seminarier (Malmös) att existera, och ett annat har övertagits av vederbörande landsting. Två landsting ha avböjt framställning om att inrätta egna (eller övertaga enskilt) småskoleseminarier under framhävande av, att utbildandet av småskolepersonalen är av lika stor vikt för vår folkundervisning som utbildandet av folkskolans lärarpersonal, varför även småskoleseminarierna borde helt övertagas av staten.

Uti denna vår framställning ha vi endast tagit hänsyn till det gagn i yttre avseende, som de enskilda småskoleseminarierna medföra. Men även mer ideellt sett hava de väl varit och komma alltfört att vara till gagn.

Vad det nu närmast gäller, är att för innevarande år lämna de privata småskoleseminarierna ett så pass stort bidrag av staten, att terminsavgifterna ej måste höjas alltför mycket. För *ett* seminarium, beläget i stad (Borås) med dyra levnadsomkostnader och höga lärarlöner, kommer enligt uppgjort förslag till stat även med en terminsavgift å 150 kronor en brist på 3,700 kronor att uppstå, varför dess föreståndare, om ej staten ingriper stödjande, måste höja avgiften till 180 kronor per termin. Vid de övriga seminarier torde ett anslag å 4,500 kronor förhjälpa dem att hålla terminsavgifterna nere vid 125 kronor.

Det vore ock önskvärt, att avgiften kunde sättas ned något för de elever, som hade det svårast ställt ur ekonomisk synpunkt.

Enär Ateneum för flickor lär för innevarande år beviljats väsentligt högre anslag av Stockholms läns landsting, torde detta för närvarande ej vara i behov av ytterligare bidrag. Det återstår således blott fyra enskilda småskoleseminarier, som tarva understöd, nämligen »Nya småskoleseminariet» (Alma Detthows) i Stockholm, G. V. Uléns i Borås, L. A. Cederboms i Skara och J. B. Wockats i Hagaström.

Följande »normalstat» för innevarande år har uppgjorts av representanter för dessa seminarier:

Utgifter:

Löner och arvoden	kronor 11,900: —
Hyra för lokalerna	» 2,500: —
Bränsle och lyse	» 2,100: —
Vaktmästare och städning	» 850: —
Pensionsavgifter	» 300: —
Annonser och tryck	» 200: —
Diverse utgifter	» 300: —
Nedsättning i avgifterna vid eventuellt stadsbidrag för 10 % av eleverna med 50 kronor i terminen	» 600: —
» andra 10 % av eleverna med 62:50 kronor i terminen	» 750: —
	<hr/>
Summa kronor	19,500: —

Inkomster:

Terminsavgifter 2×60 (elever) $\times 125$ kr. kronor	15,000: —
Brist, täckt genom statsbidrag	» 4,500: —
	<hr/>
Summa kronor	19,500: —

För att bereda ett understöd av i medeltal 4,500 kronor åt varje seminarium skulle behövas ett anslag av 18,000 kronor. Anslagets fördelning mellan seminarierna torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t, som ock lärer böra fastställa de närmare villkoren för åtnjutande av anslag. Bland villkoren synes särskilt böra intagas föreskrift om skälig begränsning av terminsavgifterna samt om nedsättning utav avgiften för visst antal elever.»

Allmänna
skolväsendet.

I sistberörda motion har till stöd för där framställt yrkande anförts följande:

»I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 363 angående understöd åt småskoleseminarier m. m. finner jag mig föranlåten väcka följande motion. I nämnda proposition begäres bland annat till understöd åt av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättade småskoleseminarier å ordinarie stat för år 1920 ett förslagsanslag av 381,000 kronor.

Enligt vad såväl av statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln punkt 194 som av här ovan åberopade proposition framgår, hade folkskoleöverstyrelsen föreslagit, att ett belopp av 20,000 kronor måtte av Kungl. Maj:t hos riksdagen äskas till understöd för 1920 åt enskilda småskoleseminarier. Dessa seminarier äro till antalet fem, men då ett av dem, nämligen det, som är förenat med Ateneum för flickor i Stockholm, åtnjuter sådant kommunalt bidrag, att det icke finner sig vara i behov av statsbidrag, återstå fyra, för vilka sådant bidrag skulle vara erforderligt.

Kungl. Maj:t har emellertid såsom framgår av meranämnda proposition icke funnit anledning hos riksdagen göra någon framställning om understöd åt enskilda småskoleseminarier. Då de likväl fylla ett behov för den allmänna folkundervisningen, synes ej tillräckligt skäl finnas att vägra dem statsbidrag. Sådant bidrag utgår ju också till enskilda folkskoleseminarier.

I en motion nr 22 i första kammaren har hemställts om statsbidrag åt enskilda småskoleseminarier å tilläggsstat för år 1919.

De skäl, som anförts för denna framställning, kunna även åberopas för ett liknande statsbidrag för år 1920.

Därest ett anslag för detta ändamål beviljas, torde det emellertid böra uppföras på extra stat.»

Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning avser dels småskoleseminariernas organisation, dels dessa seminariers ekonomiska förhållanden.

Småskolläroutbildningen har hittills till det väsentliga påvilat landstingen. På sätt framgår av statsrådsprotokollet, har ifrågasatts, att staten skulle helt och hållet ombesörja denna utbildning. En sådan uppfattning har dock icke vunnit anslutning från departementschefens sida. Lika med denne anser jämväl riksdagen att staten icke för närvarande bör övertaga denna gren av läroutbildningen, utan att denna utbildning fortfarande och tillsvidare bör vara en angelägenhet huvudsakligen för landstingen och de städer, som icke deltaga i landsting.

Lärokursen skulle, i likhet med vad för närvarande i regel är fallet,

vara tvåårig, och läsåret skulle utsträckas från 34 $\frac{1}{2}$ till 38 à 39 veckor. Häre mot har riksdagen intet att erinra.

Allmänna
skolväsendet.

I fråga om målet för småskoleseminariernas verksamhet har departementschefen angivit, att nämnda seminarier borde hava till sin enda och egentliga uppgift att utbilda lärare för småskolan. Däremot har departementschefen ställt sig avvisande mot tanken att låta ifrågavarande seminariers verksamhet omfatta jämväl utbildningen av lärare för den mindre folkskolan och biträdande lärare för den egentliga folkskolan. Även om goda skäl synas tala för den uppfattning, som av departementschefen gjorts gällande, anser riksdagen dock den möjligheten ej böra vara utsluten att, där förhållandena sådant påkalla och utan att seminariernas huvuduppgift äventyras, i ett eller annat fall dessa läroanstalters verksamhet kan utsträckas utöver den egentliga småskolläroarbildningen.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle vidare för tillgodoseende av elevernas praktiska utbildning seminarierna vara förenade med en övningskola, omfattande barn, tillhörande de två första skolåren. Mot vad härutinnan föreslagits har riksdagen intet att erinra, men då enligt riksdagens mening hinder ej böra möta för landsting, som sådant önska, att anordna en övningsskola, omfattande jämväl någon årsklass av den egentliga folkskolan, har riksdagen ansett bestämmelsen om övningsskola böra så avfattas, att skolan bör omfatta minst två årsklasser.

Vad angår fordringarna för inträde vid småskoleseminarium har, såsom i statsrådsprotokollet omförmåles, pensionsstyrelsen gjort framställning om ändring i de nu gällande villkoren, så att större möjlighet skulle beredas kvinnor, vilka äro behäftade med kroppsfel eller lyte, att vinna inträde vid folkskoleseminarium, i syfte att sådana kvinnor efter genomgången utbildning skulle kunna erhålla anställning såsom småskolläroarinnor.

I berörda avseende gäller för närvarande, att den, som vill undergå prövning vid småskoleseminarium, skall genom vederbörligt läkarbetyg visa sig vara fri från smittosam sjukdom och från sådan sjuklighet eller så beskaffat kroppslyte, som gör honom olämplig till lärare, och folkskolöverstyrelsen har föreslagit motsvarande bestämmelser att i allmänhet gälla såsom villkor för inträde vid småskoleseminarium. Överstyrelsen har velat tillmötesgå pensionsstyrelsen i så måtto, att överstyrelsen, där särskilda skäl sådant föranleda, skulle på gjord framställning äga medgiva undantag från nyssnämnda inträdesfordran. Departementschefen åter har ställt sig avvisande mot pensionsstyrelsens framställning och överstyrelsens förslag om undantag från den allmänna regeln i förvarande avseende.

I gällande folkskolestadga är föreskrivet, att den, som skall kunna

Allmänna
skoloräsendet.

antagas till ordinarie eller extra lärare vid småskola, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare vid egentlig folkskola, skall vara fri från sjukdom och lyte, som medför olämplighet för anställning såsom lärare. Givetvis bör i en blivande stadga för småskoleseminarierna en motsvarande bestämmelse i avseende å inträdessökande fastställas. Enligt riksdagens uppfattning bör dock en dylik bestämmelse ej utgöra ett oöverstigligt hinder för en sökande med visst kroppsfel eller lyte att vinna inträde vid seminarium. Ät felet eller lytet ej av svårare beskaffenhet, torde sökanden, säger folkskolöverstyrelsen, ofta kunna erhålla sådant läkarebetyg, som ej utgör hinder för hennes inträde. Om så ej vore fallet och om det kunde anses, att lytet uppvägdes av framstående skicklighet och lämplighet för lärarinnekallet i andra avseenden, borde enligt överstyrelsens mening inträde till seminariet kunna vinnas genom särskild framställning. Riksdagen kan för egen del ej annat än ansluta sig till den uppfattning, som av folkskolöverstyrelsen i denna fråga gjorts gällande.

Den höjning av anslaget till avlöningsbidrag till lärare vid småskoleseminarier, som på Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (proposition nr 350) beslöts av 1918 års riksdag, var föranledd av den utav samma riksdag vidtagna löneregleringen för lärarpersonalen vid egentliga folkskolor och småskolor. Enligt då gällande bestämmelser skulle nämligen statsbidrag till avlönande av landstingsseminariernas lärare utgå efter samma grunder som för avlönande av lärare vid nämnda skolor. Såsom villkor för utgående av statsbidrag till landstingsseminarierna var föreskrivet, att lärarna vid dessa seminarier skulle erhålla minst lika stora löneförmåner som dem, vilka vore stadgade för lärare vid omförmälda skolor. Med anledning härav fastställde också nämnda riksdag minimiavlöningen till samma belopp för förstnämnda lärare som för de sistnämnda.

Till det vid nyssnämnda proposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden yttrade departementschefen, att den av honom då ifrågasatta likställigheten i avlöning mellan de båda lärargrupperna tilläventyrs skulle komma att få endast en provisorisk karaktär, emedan folkskolöverstyrelsen i sin den 31 augusti 1917 gjorda framställning rörande småskoleseminarierna pekat på en omorganisation av nämnda seminarier och en särskild lönereglering för dessas lärare, men att den dåvarande likställigheten med folk- och småskolans lärare i alla fall syntes böra äga bestånd tills vidare och intill dess den av överstyrelsen antydda frågan blivit avgjord.

Det nu föreliggande förslaget avser, att landstingsseminariernas lärare med full tjänstgöring skulle i avlöningshänseende likställas med lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor, och att därvid ingen skillnad skulle

göras mellan lärare, som tjänstgjorde företrädesvis i seminarieklasserna, och lärare, som tjänstgjorde företrädesvis i övningsskolor. Såväl i avseende å nu angivna lärare som beträffande vad i övrigt föreslagits i fråga om avlönings- och pensionsförhållanden har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Vad angår statsbidraget, skulle enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag bidrag till seminarium med två elevklasser samtidigt utgå med 12,800 kronor för år och till seminarium med en elevklass 9,100 kronor för år samt därutöver med ett belopp av högst 3,000 kronor för år till parallellavdelning av årsklass. Enligt vad departementschefen i statsrådsprotokollet angivit, skulle landstingens kostnader, 13,100 kronor för tvåklassigt och 9,300 kronor för enklassigt seminarium, icke avsevärt ökas utöver de belopp, som av dem nu tillskjutas. I avseende å statsbidragets storlek har riksdagen intet att erinra. Att landstingens bidrag icke skulle nämnvärt höjas utan i stort sett bibehållas vid nuvarande storlek, finner riksdagen berättigat, allra helst landstingen hava att svara för seminariernas materiella utrustning och lokala anordningar och i en nära framtid krav torde komma att ställas på tidsenligare byggnadar för ifrågavarande seminarier ävensom sådana anspråk komma att resas på inredning och undervisningsmateriel, som bliva en följd av en förbättrad seminarieorganisation.

Härjämte skulle statsbidrag utgå efter grunder, motsvarande dem som av 1918 års riksdag faststälts i fråga om den kommunala mellan-skolan och de högre folkskolorna. Riksdagen har häremot intet att erinra. I anslutning härtill bör dock, i enlighet med vad departementschefen i motiveringen till sitt förslag uttryckligen angivit, ävenledes i bestämmelserna om statsbidrag tillfogas, att sådant bidrag skall för varje manlig extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring utgå med skillnaden mellan manlig och kvinnlig sådan lärares arvode.

Till stipendier åt elever vid ifrågavarande läroanstalter har föreslagits ett belopp av 96,800 kronor. Vid beräkningen av sistnämnda belopp har man utgått ifrån 44 elevklasser med i medeltal 25 elever i varje klass; antalet behövande elever i varje klass har beräknats till i medeltal 22, i följd varav hela antalet behövande elever skulle utgöra 968 och, med ett stipendium å 100 kronor för varje elev, beloppet sättas till ovan angivna 96,800 kronor. Riksdagen, som funnit det angivna medeltalet av behövande elever i varje klass väl högt beräknat, har ansett det föreslagna beloppet kunna något nedsättas och har beslutat, att detsamma bestämmas till 90,000 kronor.

I sitt förslag till småskoleseminariernas omorganisation hade folk-skolöverstyrelsen upptagit frågan om statsunderstöd åt de enskilda semi-

Allmänna
skolväsendet.

narierna. Dessa äro för närvarande 5, nämligen 2 i Stockholm, 1 i Borås, 1 i Skara och 1 i Hagaström. Överstyrelsen hade ifrågasatt, att vart och ett av dessa seminarier, som alla äro tvåklassiga, skulle under vissa villkor erhålla ett årligt statsunderstöd av högst 4,000 kronor. Departementschefen har däremot ställt sig avvisande mot överstyrelsens förslag i förevarande avseende. I ovanberörda motioner har framställning gjorts om understöd åt enskilda småskoleseminarier för såväl år 1919 som år 1920; understöd skulle utgå med 4,500 kronor till ett vart av fyra seminarier, nämligen »Nya småskoleseminariet» (Alma Detthows) i Stockholm, G. V. Uléns seminarium i Borås, L. A. Cederboms seminarium i Skara och J. B. Wockats seminarium i Hagaström.

Riksdagen har av de utav departementschefen till stöd för hans uppfattning anförda skäl icke funnit sig övertygad om, att ett understödjande från stats sida av vissa enskilda småskoleseminarier skulle under alla förhållanden vara mindre tillrådligt. Åtminstone synes ett dylikt betraktelsesätt näppeligen kunna göras gällande, om det allenast är fråga om understöd av mer tillfällig art. Det kan visserligen dragas i tvivelsmål, huruvida, vid sidan av de officiella anstalterna, en anordning, sådan i motionerna påyrkas, bör för framtiden fastslås såsom en lämplig utväg för tillgodoseende av småskolläroarbetsutbildningen, men att nu genom mindre bidrag hjälpa de seminarier, som äro i behov av understöd i deras av kristiden åsamkade svårigheter, kan enligt riksdagens mening icke innebära åtgärder, ägnade att ur konsekvensens synpunkt ingiva betänkligheter. Riksdagen vill nämligen framhålla, att det understöd, som riksdagen beslutat, ej bör betraktas såsom begynnelsen till ett stadigvarande statsbidrag utan allenast som en tillfällig hjälp att lindra dyrtidens tryck. Härmed vill riksdagen ej hava tagit någon ståndpunkt till principfrågan om statsens framtida understödjande av dessa seminarier. Riksdagen delar dock den av folkskolöverstyrelsen hävdade uppfattningen, att de enskilda seminarier, som kunna anses direkt ersätta landstingsseminarier, endast under den närmaste tiden och i avvaktan på att vederbörande landsting kunna hinna vidtaga nödiga åtgärder för upprättande av seminarier av här ifrågavarande art, må tillerkännas statsunderstöd.

Ifråga om beloppet av det understöd, som nu i motionen ifrågasattes, har riksdagen intet att erinra mot, att detsamma bestämmes till det av folkskolöverstyrelsen ifrågasatta beloppet av 4,000 kronor till ett vart av nämnda fyra seminarier. Likaså anser riksdagen, att understöd bör tillerkännas ifrågavarande seminarier såväl för år 1920 som för år 1919.

Riksdagen, som i övrigt ej funnit anledning till erinran mot Eders

Kungl. Maj:ts förslag, får alltså anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt ovanberörda motioner, i vad de avse 1920 års stat,

Allmänna
skolväsendet.

a) beslutat,

dels att statsbidrag till av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättade småskoleseminarier skola utgå efter följande grunder:

Statsbidrag till seminarium med två elevklasser samtidigt utgår med 12,800 kronor för år och till seminarium med en elevklass med 9,100 kronor för år samt därutöver med ett belopp av högst 3,000 kronor för år till parallellavdelning av årsklass.

Härutom skola till varje sådant seminarium utgå följande statsbidrag:

1) för varje manlig ordinarie lärare skillnaden mellan manlig och kvinnlig lärares grundlön;

2) för varje manlig extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring skillnaden mellan manlig och kvinnlig sådan lärares arvode;

3) för rektor dessutom två tredjedelar av det stadgade särskilda arvodet;

4) för varje manlig eller kvinnlig ordinarie lärare ett belopp motsvarande läraren tillkommande ålderstillägg;

5) för varje lärare, som vikarierar för ordinarie eller extra ordinarie lärare, om tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, och, om tjänstledigheten förorsakas av offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen; dess utskott eller revisorer, det belopp, som Eders Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer; samt

6) för lärare, som vikarierar för lärare, vilken uppehåller tillfälligtvis ledig lärarbefattning men erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien;

dels ock att i fråga om tillämpningen av ovan angivna grunder det må ankomma på Eders Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, vilka i detta avseende kunna befinnas erforderliga;

b) föreskrivit,

att för utgående av statsbidrag till omförmälda småskoleseminarier skola gälla följande villkor och bestämmelser:

1) Lärokursen vid seminariet skall vara tvåårig.

2) Till främjande av elevernas praktiska utbildning för lärarkallet skall med seminariet vara förenad en övningsskola, som bör omfatta minst två årsklasser.

Allmänna
skolväsendet.

3) Undervisningen vid seminariet bör vara ordnad med huvudsaklig ledning av den normalundervisningsplan, som kan komma att av Eders Kungl. Maj:t utfärdas.

4) Undervisningen skall, därest ej Eders Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer, pågå minst 38 veckor om året, tid för påsk- och pingstferier, tillfälliga lovdager samt inträdes-, flyttnings- och avgångsprövningar däri inräknad.

5) Seminariet skall hava till sitt förfogande lämpliga undervisningslokaler samt ändamålsenliga skolmöbler och erforderlig undervisningsmateriell.

6) Seminariet skall förestås av en för viss tid utsedd manlig eller kvinnlig rektor. Utom rektor böra vid seminariet finnas minst två ordinarie lärare, såvida ej skolöverstyrelsen i särskilt fall därifrån medgiver undantag.

7) Lärare vid seminariet skall av skolöverstyrelsen hava blivit förklarad behörig och lämplig till tjänsten i fråga.

8) Seminariets rektor och lärare skola åtnjuta minst följande avlöningsförmåner:

rektor, manlig eller kvinnlig, särskilt arvode av 1,000 kronor jämte fri bostad eller motsvarande ersättning, icke understigande 800 kronor;

ordinarie manlig lärare 3,400 kronor, därav 2,100 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

ordinarie kvinnlig lärare 2,800 kronor, därav 1,800 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma tre ålderstillägg till lönen, vart och ett å 300 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år;

extra ordinarie och vikarierande manlig lärare med full tjänstgöring arvode av 2,800 kronor;

extra ordinarie och vikarierande kvinnlig lärare med full tjänstgöring arvode av 2,400 kronor;

vikarierande rektor särskilt arvode av 600 kronor;

manlig timlärare i läsämne 110 kronor för varje veckotimme;

kvinnlig timlärare i läsämne 100 kronor för varje veckotimme;

timlärare i teckning, i musik eller gymnastik 95 kronor för varje veckotimme;

lärarinna i kvinnlig slöjd eller i hushållsgöromål 90 kronor för veckotimme.

9) Undervisningen vid seminariet skall vara avgiftsfri, likaså under-

visningen vid seminariets övningsskola, såvida icke Eders Kungl. Maj:t i visst fall annorlunda bestämmer.

Allmänna
skolväsendet.

10) För seminariet skall finnas en särskild styrelse, bestående av seminariets rektor och minst fyra av vederbörande landsting eller stad utsedda medlemmar.

11) Seminariet skall stå under inseende av skolöverstyrelsen och vara underkastat den kontroll och de bestämmelser i övrigt, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva;

c) förklarar,

att Eders Kungl. Maj:t må äga att utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka torde för sagda avlöningsförmånens åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omförmälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga;

d) bestämt,

att ordinarie lärare vid småskoleseminarium, varom nu är fråga, skall i pensionshänseende vara likställd med ordinarie övningsskollärare vid folkskoleseminarium;

e) medgivit,

dels att av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättat småskoleseminarium må under en övergångstid av högst tre år, ändock att seminariet i fråga om organisation, undervisning och utrustning ej uppfyller alla ovan angivna villkor, efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall kunna erhålla statsbidrag beräknat i tillämpliga delar efter ovanstående grunder, dock med det lägre belopp, som Eders Kungl. Maj:t med hänsyn till de vid seminariet anställda lärarkrafternas antal samt övriga omständigheter kan finna skäligen bestämma;

dels ock att småskoleseminarium, som under år 1919 åtnjuter statsbidrag och jämlikt ovan meddelade bestämmelser ej kan komma i åtnjutande av där angivna bidrag, må under en tid av högst tre år erhålla statsbidrag till läraravlöning enligt nu gällande föreskrifter;

f) med uteslutande av de i 1919 års riksstat under åttonde huvudtiteln å ordinarie stat upptagna förslagsanslagen: »Avlöningsbidrag till lärare vid småskoleseminarier» å 110,000 kronor samt »Bidrag till avlöning av vikarie för lärare vid småskoleseminarium» å 2,000 kronor uppfört i riksstaten för år 1920 under nämnda huvudtitel å ordinarie stat under rubriken: Småskoleseminarier:

1) till understöd åt småskoleseminarier ett förslagsanslag å 381,000 kronor;

2) till stipendier åt elever vid småskoleseminarier ett reservationsanslag å 90,000 kronor; samt

Allmänna
skolväsendet.

g) till understöd under år 1920 åt följande enskilda småskoleseminarier, nämligen »Nya småskoleseminariet» (Alma Detthows) i Stockholm, G. V. Uléns seminarium i Borås, L. A. Cederboms seminarium i Skara och J. B. Wockats seminarium i Hagaström beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 16,000 kronor, att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Anordningar för lärares fortbildning.

199:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 195) att på extra stat för år 1920 till fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor bevilja följande reservationsanslag, nämligen:

till fortbildningskurser i allmänhet 60,000 kronor,
till särskilda fortbildningskurser i gymnastik 40,000 kronor,
till särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdsskötsel 16,800 kronor, samt
till särskilda kurser i simning och livräddning 4,500 kronor,
eller sammanlagt 121,300 kronor;

samtliga anslagsposterna att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

På extra stat för år 1919 hava till fortbildningskurser för ifrågasvarande lärare beviljats följande reservationsanslag, nämligen:

till fortbildningskurser i allmänhet 41,300 kronor,
» särskilda fortbildningskurser i gymnastik 36,600 kronor,
» » » i skolträdgårdsskötsel 15,100 kronor.
» » kurser i simning och livräddning 2,000 kronor,

eller sammanlagt 95,000 kronor.

Den nu föreslagna anslagsökningen är närmast betingad av hänsynen till stegrade levnads- och resekostnader. På tilläggsstat för år 1919 har jämväl föreslagits ett förstärkningsanslag för enahanda ändamål å 9,890 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, vare sig det avser anslag för ändamålet å 1920 års stat eller å tilläggsstat för år 1919, får beträffande 1920 års stat anmäla, att riksdagen på extra stat för år 1920 till *fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor* beviljat följande reservationsanslag, nämligen:

till fortbildningskurser i allmänhet 60,000 kronor,
till särskilda fortbildningskurser i gymnastik 40,000 kronor,

till särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdsskötsel 16,800 kronor, Allmänna skolväsendet.
samt
till särskilda kurser i sinning och livräddning 4,500 kronor,
eller sammanlagt 121,300 kronor;
samtliga anslagsposterna att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna godt föreskriva.

200:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 196), har riksdagen till *resestipendier åt rektorer samt övriga lärare och lärarinnor vid folkskoleseminarierna* under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,000 kronor.

201:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 197), har riksdagen till *resestipendier åt lärarpersonalen vid högre folkskolor* under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,200 kronor.

202:o) Med föranledande av Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning (punkt 198) får riksdagen anmäla, att riksdagen till *resestipendier åt folkskollärare och folkskollärarinnor* enligt de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

203:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 199), har riksdagen till *resestipendier åt lärare och lärarinnor vid småskoleseminarier samt mindre folkskolor och småskolor* ävensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor enligt de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 3,000 kronor.

Folkskolinspektionen.

204:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 200) att, i avbidan på proposition angående lönerreglering för folkskolinspektörer samt omreglering av inspektionsområdena, beräkna för ändamålet en ökning av det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till avlöning m. m. åt folkskolinspektörer å 157,000 kronor med 245,000 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 201) att,

Allmänna
skolväsendet.

i avbidan på proposition angående resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer, beräkna för ändamålet en ökning av det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer å 149,000 kronor med 151,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 232, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta,

att avlöningen till folkskolinspektör skall från och med år 1920 utgöra 5,300 kronor, därav 3,500 kronor lön och 1,800 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, vardera å 500 kronor, dock att för folkskolinspektör, som av Eders Kungl. Maj:t tillsatts genom förordnande på viss tid, lönen skall minskas med 200 kronor;

att ortstillägg därjämte skall utgå med 400 kronor till folkskolinspektör, vars inspektionsområde innefattar Stockholms stad, därest han är där bosatt, samt med 500 kronor till folkskolinspektör, vars inspektionsområde huvudsakligen är förlagt till Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län och som är där bosatt;

att arvodet till vikarierande folkskolinspektör skall, där Eders Kungl. Maj:t ej i särskilt fall annorlunda förordnar, utgå med 4,300 kronor för kalenderår räknat;

att högsta pensionsunderlaget för folkskolinspektör skall utgöra 4,300 kronor; samt

att för expenser skall utgå till ordinarie och av Eders Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör dels ersättning med 300 kronor för år, dels ock därutöver, så länge riksdagen för ändamålet beviljar medel, tilläggsersättning med 300 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande ersättning och tilläggsersättning för expenser till sin vikarie avstå 300 kronor för år räknat, såvida icke Eders Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp;

dels föreskriva, att för åtnjutande av de föreslagna avlöningsförmånerna skola gälla de villkor och bestämmelser, som i sådant hänseende äro stadgade i kungörelsen den 9 oktober 1914 (nr 255) angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m., dock med följande ändringar och tillägg:

att, därest statsanställd ordinarie befattningshavare i undervisningsväsendets tjänst, vilken befordras till folkskolinspektör, i sin föregående tjänst åtnjutit avlöning med högre belopp än folkskolinspektörs begynnelse-

avlöning, honom skola omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg såsom folkskolinspektör, att hans avlöning i sistnämnda befattning icke kommer att understiga hans avlöning i den förra tjänsten eller, om avlöningen i denna varit högre än folkskolinspektörs slutavlöning, befattningshavaren genast skall erhålla den högsta för folkskolinspektör stadgade avlöningen, varjämte, där sådan befattningshavare icke såsom folkskolinspektör erhåller högre avlöning än han i sin föregående tjänst uppburit, honom skall tillgodoräknas för uppflyttning i högre lönegrad såsom folkskolinspektör den tid, varunder han innehåft den föregående befattningen, efter det han i denna senast uppflyttades i högre lönegrad;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester må, efter därom i varje särskilt fall gjord ansökan, kunna av skolöverstyrelsen medgivas folkskolinspektör intill högst en och en halv månad årligen och å tid, då sådant av överstyrelsen prövas kunna ske utan hinder för göromålens behöriga gång;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som förordnats att uppehålla befattningen;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning som folkskolinspektör; skall vara pliktig att underkasta sig nyssnämnda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande ordinarie folkskolinspektörer, vilka icke före den 15 november 1919 anmäla, att de vilja underkasta sig de nya avlöningsbestämmelserna och därvid fästade villkor och förbehåll, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande föreskrifter tillkommande avlöningsförmåner;

dels bestämma, att ordinarie folkskolinspektör skall tillhöra folkskol-lärarnas änke- och pupillkassa eller den anstalt för familjepensionering, som kan komma att ersätta denna, varvid som delaktighetsbelopp skall gälla lönen i högsta lönegraden; dock med rätt för den, som före tillträdet av inspektörsbefattningen är delägare i nämnda kassa med högre delaktighetsbelopp än det, som skulle tillkomma folkskolinspektör, att bibehållas vid det högre delaktighetsbeloppet, under villkor att han erlägger dels den mot det högre delaktighetsbeloppet svarande pensionsavgiften, dels därutöver en årlig tillläggsavgift, motsvarande det statsbidrag, som skulle utgå för skillnaden

Allmänna
skolväsendet.

mellan folkskolinspektörs delaktighetsbelopp och det högre belopp, med vilket han är delaktig i kassan;

dels för anställande i ett från 34 till 52 ökat antal inspektionsområden av folkskolinspektörer med ovan angivna avlöningsförmåner och ersättning för expenser samt för bestridande av arvoden åt vikarierande folkskolinspektörer höja det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till avlöning m. m. åt folkskolinspektörer med 188,000 kronor eller från 157,000 kronor till 345,000 kronor;

dels till bestridande av tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 15,600 kronor;

dels och höja det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer med 151,000 kronor eller från 149,000 kronor till 300,000 kronor.

Då 1914 års senare riksdag fattade beslut angående folkskolinspektionens omreglering enligt Eders Kungl. Maj:ts på folkundervisningskommitténs betänkande grundade förslag och beviljade medel för anställande av folkskolinspektörer inom 34 inspektionsområden, förklarade sig riksdagen, bland annat, för sin del icke vilja underlåta att framhålla, att vissa inspektionsområden syntes tilltagna väl stora. Riksdagen vidtog emellertid ingen ändring i berörda avseende. Om riksdagen också år 1914 synes hava velat giva uttryck åt den uppfattningen, att en ökning av antalet inspektionsområden i ett eller annat fall kunde anses befogad, har riksdagen dock i avseende å det föreliggande förslaget ej kunnat undgå att ställa sig ganska tveksam, då nu på den korta tiden av fem år en ökning av inspektionsområdenas antal med omkring 50 procent ansetts erforderlig. Då riksdagen emellertid i trots av starka betänkligheter ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i berörda hänseende, har det skett företrädesvis med hänsyn till den betydande ökning i folkskolinspektörernas arbetsuppgifter, som blivit en följd av fjolårets riksdagsbeslut angående de obligatoriska fortsättningssskolorna.

På en mera ingående prövning av den utav Eders Kungl. Maj:t föreslagna distriktsindelningen har riksdagen icke kunnat inlåta sig. Riksdagen utgår emellertid från, att vid den slutliga prövningen i ärendet, vilken bör ankomma på Eders Kungl. Maj:t, sådana jämkningar komma att göras, som Eders Kungl. Maj:t finner ändamålsenliga och ägnade att åstadkomma en så vitt möjligt rättvis och lämplig fördelning av inspektionsarbetet mellan olika områden. Härjämte förutsätter riksdagen, att vid sagda prövning, i den mån så kan ske utan att olägenheter i andra av-

seenden uppkomma, större hänsyn än hittills tages till rikets administrativa indelning.

Vad så angår den föreslagna löne- och pensionsregleringen för folkskolinspektörerna, erbjuder densamma väsentliga förbättringar i förhållande till den av 1914 års senare riksdag fastställda lönestaten. Folkskolinspektörs avlöning har tillföre stått i viss relation till de avlöningsförmåner, som tillkomma lärare vid de allmänna läroverken och folkskolseminarierna. Efter det genom beslut av 1918 års lagtima riksdag ny löneroglering för sistberörda befattningshavare blivit genomförd, har den förutvarande relationen mellan dessas och folkskolinspektörernas löner blivit förryckt till de senares nackdel, och avser det nu föreliggande förslaget att vidtaga en rättelse härutinnan. Vad själva de föreslagna avlöningsförmånerna angår, finner riksdagen desamma väl avvägda och har förty godtagit desamma. Då vidare folkskolinspektörerna, enligt förslaget, skulle erhålla resekostnads- och traktamentsersättning efter tredje klassen i gällande resereglemente i stället för som nu är bestämt efter fjärde klassen, kan riksdagen ej finna annat än att ifrågavarande befattningshavare bliva genom den föreliggande lönerogleringen väl tillgodosedda.

Vidkommande förslaget angående löne- och pensionsreglering i övrigt, har riksdagen vid prövning av dess olika delar icke funnit anledning till erinran i annat hänseende, än att riksdagen i fråga om ersättning för expenser velat framhålla, att sagda förmån ej böra vara att betrakta som en löneförbättring i egentlig mening, utan att riksdagen förutsätter, att den föreslagna tilläggsersättningen varder i mån av dyrtidens tillbakagång åter minskad.

Förslaget angående resekostnadsersättning åt folkskolinspektörerna anser sig riksdagen ävenledes böra bifalla.

Riksdagen har alltså

dels beslutit,

att avlöningen till folkskolinspektör skall från och med år 1920 utgöra 5,300 kronor, därav 3,500 kronor lön och 1,800 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, vardera å 500 kronor, dock att för folkskolinspektör, som av Eders Kungl. Maj:t tillsatts genom förordnande på viss tid, lönen skall minskas med 200 kronor;

att ortstillägg därjämte skall utgå med 400 kronor till folkskolinspektör, vars inspektionsområde innefattar Stockholms stad, därest han är där bosatt, samt med 500 kronor till folkskolinspektör, vars inspektionsområde huvudsakligen är förlagt till Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län och som är där bosatt;

att arvodet till vikarierande folkskolinspektör skall, där Eders Kungl.

Allmänna
skolväsendet.

Maj:t ej i särskilt fall annorlunda förordnar, utgå med 4,300 kronor för kalenderår räknat;

att högsta pensionsunderlaget för folkskolinspektör skall utgöra 4,300 kronor; samt

att för expenser skall utgå till ordinarie och av Eders Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör dels ersättning med 300 kronor för år, dels ock därutöver, så länge riksdagen för ändamålet beviljar medel, tilläggsersättning med 300 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande ersättning och tilläggsersättning för expenser till sin vikarie avstå 300 kronor för år räknat, så vida icke Eders Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp;

dels föreskrivit, att för åtnjutande av de föreslagna avlöningsförmånerna skola gälla de villkor och bestämmelser, som i sådant hänseende äro stadgade i kungörelsen den 9 oktober 1914 (nr 255) angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m., dock med följande ändringar och tillägg:

att, därest statsanställd ordinarie befattningshavare i undervisningsväsendets tjänst, vilken befordras till folkskolinspektör, i sin föregående tjänst åtnjutit avlöning med högre belopp än folkskolinspektörs begynnelseavlöning, honom skola omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg såsom folkskolinspektör, att hans avlöning i sistnämnda befattning icke kommer att understiga hans avlöning i den förra tjänsten eller, om avlöningen i denna varit högre än folkskolinspektörs slutavlöning, befattningshavaren genast skall erhålla den högsta för folkskolinspektör stadgade avlöningen, varjämte, där sådan befattningshavare icke såsom folkskolinspektör erhåller högre avlöning än han i sin föregående tjänst uppburit, honom skall tillgodoräknas för uppflyttning i högre lönegrad såsom folkskolinspektör den tid, varunder han innehafte den föregående befattningen, efter det han i denna senast uppflyttades i högre lönegrad;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester må, efter därom i varje särskilt fall gjord ansökan, kunna av skolöverstyrelsen medgivas folkskolinspektör intill högst en och en halv månad årligen och å tid, då sådant av överstyrelsen prövas kunna ske utan hinder för göromålens behöriga gång;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han

eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som förordnats att uppehålla befattningen;

Allmänna
skolväsendet.

dels förklarar,

att en var, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder befattning som folkskolinspektör, skall vara pliktig att underkasta sig nyssnämnda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande ordinarie folkskolinspektörer, vilka icke före den 15 november 1919 anmäla, att de vilja underkasta sig de nya avlöningsbestämmelserna och därvid fästade villkor och förbehåll, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande föreskrifter tillkommande avlöningsförmåner;

dels bestämt, att ordinarie folkskolinspektör skall tillhöra folkskol-lärarnas änke- och pupillkassa eller den anstalt för familjepensionering, som kan komma att ersätta denna, varvid som delaktighetsbelopp skall gälla lönen i högsta lönegraden; dock med rätt för den, som före tillträdet av inspektörsbefattningen är delägare i nämnda kassa med högre delaktighetsbelopp än det, som skulle tillkomma folkskolinspektör, att bibehållas vid det högre delaktighetsbeloppet, under villkor att han erlägger dels den mot det högre delaktighetsbeloppet svarande pensionsavgiften, dels därutöver en årlig tilläggsavgift, motsvarande det statsbidrag, som skulle utgå för skillnaden mellan folkskolinspektörs delaktighetsbelopp och det högre belopp, med vilket han är delaktig i kassan;

dels för anställande i ett från 34 till 52 ökat antal inspektionsområden av folkskolinspektörer med ovan angivna avlöningsförmåner och ersättning för expenser samt för bestridande av arvoden åt vikarierande folkskolinspektörer höjt det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till avlöning m. m. åt folkskolinspektörer med 188,000 kronor eller från 157,000 kronor till 345,000 kronor;

dels till bestridande av tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 15,600 kronor;

dels ock höjt det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer med 151,000 kronor eller från 149,000 kronor till 300,000 kronor.

205:o) På sätt riksdagen under nästföregående punkt anmält, har riksdagen höjt det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer med 151,000 kronor eller från 149,000 kronor till 300,000 kronor.

Folkskolor.

206:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 202) att, med uteslutande ur riksstaten av de under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslagen: »lönetyllskott till lärare vid folkskolor och småskolor» 40,135,000 kronor samt »avlöningsbidrag till sjukvikarier för lärare vid folk- och småskolor» 483,000 kronor, i riksstaten under samma huvudtitel uppföra ett ordinarie förslagsanslag »Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor» å 41,343,000 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot förevarande förslag och har därför, med uteslutande ur riksstaten av de under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslagen: »lönetyllskott till lärare vid folkskolor och småskolor» 40,135,000 kronor samt »avlöningsbidrag till sjukvikarier för lärare vid folk- och småskolor» 483,000 kronor, i riksstaten under samma huvudtitel uppfört ett ordinarie förslagsanslag »Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor» å 41,343,000 kronor.

207:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 203) att höja det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, från dess nuvarande belopp, 100,000 kronor, med 105,000 kronor till 205,000 kronor.

På sätt i statsrådsprotokollet erinras, framhöll 1913 års riksdag, att den då beslutade organisationen av nomadskoleväsendet borde betraktas endast såsom ett försök och icke såsom en under alla omständigheter slutgiltig lösning av frågan. Att igångsätta detta försök visade sig emellertid kräva längre tid än som från början beräknades, och enligt departementschefens mening bör det påbörjade försöket fortgå ännu någon tid framåt.

Riksdagen, som saknat möjlighet att bedöma hittillsvarande resultat av omförmälda försök, vill allenast erinra därom, att fråga väckts om en revision av de för nomadskoleväsendet nu gällande bestämmelser, men att tiden härför ännu ej ansetts vara inne. Riksdagen har emellertid ansett sig böra höja det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till *lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål*, från dess nuvarande belopp, 100,000 kronor, med 105,000 kronor till 205,000 kronor.

208:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 204) att, i avvidan på proposition angående upphjälpande av folkskoleväsendet inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning i Västerbottens och Norrbottens län samt inom Över-Kalix församling i Norrbottens län beräkna

för ändamålet dels på ordinarie stat för år 1920 ett belopp av 140,000 kronor, dels ock på extra stat för samma år ett belopp av 90,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 348, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

för upphjälpande av folkskoleväsendet inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning i Västerbottens och Norrbottens län samt inom Över-Kalix församling i Norrbottens län

1. såsom bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning bevilja ett belopp av 270,000 kronor att utgå enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda grunder och därav anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 90,000 kronor;

2. för beredande av möjlighet till skolgång genom inackordering i skolhem eller enskilda hem för skolpliktiga barn av fattiga, avlägset boende föräldrar under riksstatens åttonde huvudtitel uppföra ett ordinarie förslagsanslag, högst 75,000 kronor, att utgå enligt de närmare villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva;

3. a) besluta, att till lärare och lärarinnor vid egentliga folkskolor, mindre folkskolor och småskolor inom ifrågavarande församlingar må under villkor och bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskriva, utöver dem eljest tillkommande avlöningsförmåner av statsmedel utgå särskilda lönetillägg med 200 kronor för år åt ordinarie och extra ordinarie lärare eller lärarinna vid egentlig folkskola samt med 100 kronor för år åt vikarierande och biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, manlig eller kvinnlig;

b) till bestridande av omförmälda lönetillägg uppföra på ordinarie stat under nämnda huvudtitel ett förslagsanslag med titel »Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Över-Kalix församling», å 47,000 kronor;

4. a) besluta, att till avlönande av föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom ifrågavarande församlingar må enligt villkor och bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, utgå statsbidrag ävensom särskilda lönetillägg efter samma grunder som till avlöning åt vederbörligen examinerad lärarinna vid småskola inom samma församlingar;

b) till bestridande av kostnaderna härför under åttonde huvudtiteln uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 11,000 kronor;

c) medgiva, att föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga må under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, vinna inträde i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt eller

Allmänna
skolväsendet.

den pensionsanstalt, som kan komma att övertaga nämnda ålderdomsunderstödsanstalts funktioner;

5. till uppehållande av Skytteanska lappfolkskolan i Tärna uppföra under nämnda huvudtitel ett ordinarie förslagsanslag å 7,000 kronor att användas enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade närmare föreskrifter.

Lika med departementschefen anser riksdagen det vara genom utredningen ådagalagt, att förmedelst särskilda statsbidrag bistånd från statsmakternas sida är av nöden för ett mera nöjaktigt ordnande av folkskolväsendet inom de lappmarksförsamlingar, varom i förevarande proposition är tal.

Beträffande de ändamål, för vilka särskilda statsbidrag ifrågasatts, har departementschefen, efter angivande av de olika önskemål, som från myndigheternas sida i förevarande avseende uppställts, för egen del ansett, att det allmänna bör träda hjälpende emellan ifråga om tillgodoseende av följande krav, nämligen inackordering och skolhem samt extra lönetillägg åt lärarpersonalen. Riksdagen har funnit sig böra i stort sett ansluta sig till de synpunkter och förslag, som av departementschefen i senast angivna hänseenden framlagts.

I samband med förslaget om statsbidrag för skolhems inrättande har ifrågasatts, att bidrag av allmänna medel skulle, under enahanda villkor och efter samma grunder som ifråga om skolhemmen, utgå till bestriktande av de vid de inom här ifrågavarande lappmarksområde belägna, genom enskilda medel upprättade och underhållna arbetsstugorna anställda föreståndarinnornas löner. Såsom förutsättningar för understödets utgående har av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits, att arbetsstugorna allt framgent vore anordnade efter lämplig plan och att deras föreståndarinnor erhöle samma avlöningsförmåner som skolhemmens; den statliga kontrollen skulle utövas genom folkskolinspektörerna. Riksdagen har i sistnämnda hänseende intet att erinra, men vill till angivna förutsättningar ytterligare foga en, nämligen att barnantalet i varje arbetsstuga ej understiger 20.

Vad angår frågan om extra lönetillägg åt lärarpersonalen inom förevarande lappmarksförsamlingar har riksdagen ej kunnat underlåta att med hänsyn till de vittgående konsekvenser, ett bifall till förslaget i denna del skulle medföra, ställa sig synnerligen tveksam gentemot framställningen i denna del. Då emellertid starka skäl äro anförda till förmån för förslaget och då det allenast avser de lappmarksförsamlingar, som äro i avseende å skolväsen och lärarpersonal mest ogynnsamt ställda, har riksdagen, jämväl i betraktande av att dylika tillägg i visst fall redan utgå till lärare inom ett inom lappmarken beläget skoldistrikt, ansett sig böra

låta sina betänkligheter härutinnan vika och har förty bifallit förslaget även i denna del.

I fråga om grunderna för de särskilda statsbidragens utgående har riksdagen vid prövning av desamma allenast funnit anledning till erinran i följande hänseende. Såsom bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning har Eders Kungl. Maj:t föreslagit ett belopp av 270,000 kronor. Beloppet skulle fördelas på tre år, och har på extra stat för år 1920 ifrågasatts såsom reservationsanslag ett belopp av 90,000 kronor. Ifrågavarande kostnadberäkningar äro emellertid uppgjorda vid en tidpunkt, då konjunkturerna å byggnadsmarknaden befunno sig å en höjdpunkt. Riksdagen har i föregående fall givit uttryck åt den uppfattningen, att ett prisfall på förevarande område torde vara att förvänta och i anslutning härtill vidtagit nedsättning av utav Eders Kungl. Maj:t föreslagna byggnadsanslag. I enlighet härmed synes riksdagen en nedsättning å den av Eders Kungl. Maj:t för nu ifrågavarande ändamål äskade anslagssumman böra vidtagas, och har riksdagen i detta avseende beslutat, att det för ett vart av de tre åren erforderliga beloppet bestämmes till 80,000 kronor i stället för 90,000 kronor och att anslagssumman i dess helhet följaktligen sättes till 240,000 kronor.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, har för *upphjälpande av folkskoleväsendet inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning i Västerbottens och Norrbottens län samt inom Över-Kalix församling i Norrbottens län*

1. såsom bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning beviljat ett belopp av 240,000 kronor att utgå enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda grunder och därav anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 80,000 kronor;

2. för beredande av möjlighet till skolgång genom inackordering i skolhem eller enskilda hem för skolpliktiga barn av fattiga, avlägset boende föräldrar under riksstatens åttonde huvudtitel uppfört ett ordinarie förslagsanslag, högst, 75,000 kronor, att utgå enligt de närmare villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva;

3. a) beslutat, att till lärare och lärarinnor vid egentliga folkskolor, mindre folkskolor och småskolor inom ifrågavarande församlingar må, under villkor och bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskriva, utöver dem eljest tillkommande avlöningsförmåner av statsmedel, utgå särskilda lönetillägg med 200 kronor för år åt ordinarie och extra ordinarie lärare eller lärarinna vid egentlig folkskola samt med 100

Allmänna
skolväsendet.

kronor för år åt vikarierande och biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, manlig eller kvinnlig;

b) till bestridande av omförmälda lönetillägg uppfört på ordinarie stat under nämnda huvudtitel ett förslagsanslag med titel »Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Över-Kalix församling» å 47,000 kronor;

4. a) beslutat, att till avlöande av föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom ifrågavarande församlingar må enligt villkor och bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, utgå statsbidrag ävensom särskilda lönetillägg efter samma grunder som till avlöning av vederbörligen examinerad lärarinna vid småskola inom samma församlingar;

b) till bestridande av kostnaderna härför under åttonde huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 11,000 kronor;

c) medgivit, att föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga må under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, vinna inträde i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt eller den pensionsanstalt, som kan komma att övertaga nämnda ålderdomsunderstödsanstalts funktioner; samt

5. till uppehållande av Skytteanska lappfolkskolan i Tärna uppfört under nämnda huvudtitel ett ordinarie förslagsanslag å 7,000 kronor att användas enligt av Eders Kungl. Maj:t meddelade närmare föreskrifter.

209:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 205) får riksdagen anmäla, att riksdagen till *beredande av möjlighet till skolgång för fattiga, på längre avstånd från skola boende skolpliktiga barn inom Hotagens och Frostvikens församlingar* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor, att användas enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

210:o) Uti en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 144, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* medgiva,

att sjukvårdsanstalt, till vars verksamhet anslag av statsmedel utgår, må efter särskild prövning av Eders Kungl. Maj:t kunna tillerkännas rätt att erhålla bidrag till avlöande av lärare, som är anställd för meddelande av undervisning åt vid anstalten intagna barn i skolåldern, att, enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, utgå huvudsakligen efter samma grunder och i samma ordning, som äro eller

kunna vara stadgade angående statsbidrag till avlönande av lärare vid egentliga folkskolor och småskolor;

att sådan sjukvårdsanstalt må, enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, för lärarbefattning, vilken innehaves av lärare, till vars avlöning statsbidrag utgår såsom till lärare vid egentlig folkskola eller småskola, vara delaktig i folkskollärarnas pensionsinrättning, respektive småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, eller ock i den pensionsanstalt, som kan komma att omfatta berörda två pensionsinrättningar; samt

att ordinarie lärare vid egentlig folkskola, mindre folkskola eller småskola må för uppflyttning i högre lönegrad ävensom för pension tillgodoräkna sig, i förekommande fall, den tid, under vilken han tjänstgjort vid sjukvårdsanstalt av ifrågavarande slag och statsbidrag utgått till hans avlönande såsom till ordinarie folkskol- eller småskollärare, skolande enahanda rätt tillkomma lärare vid dylik sjukvårdsanstalt i avseende å den tid han må hava tjänstgjort som ordinarie lärare vid egentlig folkskola, mindre folkskola eller småskola;

dels ock till avlönande av lärare åt vid vanföranstalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag å 20,000 kronor.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget, har *dels* medgivit,

att sjukvårdsanstalt, till vars verksamhet anslag av statsmedel utgår, må efter särskild prövning av Eders Kungl. Maj:t kunna tillerkännas rätt att erhålla bidrag till avlönande av lärare, som är anställd för meddelande av undervisning åt vid anstalten intagna barn i skolåldern, *att*, enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, utgå huvudsakligen efter samma grunder och i samma ordning, som äro eller kunna vara stadgade angående statsbidrag till avlönande av lärare vid egentliga folkskolor och småskolor;

att sådan sjukvårdsanstalt må, enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, för lärarbefattning, vilken innehaves av lärare, till vars avlöning statsbidrag utgår såsom till lärare vid egentlig folkskola eller småskola, vara delaktig i folkskollärarnas pensionsinrättning, respektive småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, eller ock i den pensionsanstalt, som kan komma att omfatta berörda två pensionsinrättningar; samt

att ordinarie lärare vid egentlig folkskola, mindre folkskola eller småskola må för uppflyttning i högre lönegrad ävensom för pension till-

Allmänna
skolväsendet.

godoräkna sig, i förekommande fall, den tid, under vilken han tjänstgjort vid sjukvårdsanstalt av ifrågavarande slag och statsbidrag utgått till hans avlönande såsom till ordinarie folkskol- eller småskollärare, skolande enahanda rätt tillkomma lärare vid dylik sjukvårdsanstalt i avseende å den tid han må hava tjänstgjort som ordinarie lärare vid egentlig folkskola, mindre folkskola eller småskola;

dels ock till avlönande av lärare åt vid vanföranstalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag å 20,000 kronor.

211:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 206) att *dels* godkänna följande ändrade grunder för utgående av statsbidrag för undervisning i slöjd:

A) Skoldistrikt, som i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola anordnat undervisning i slöjd, må för varje sådan skola, i vilken under ett kalenderår minst 10 gossar eller 10 flickor varit för deltagande i slöjdundervisningen vid varje lästermins början inskrivna och, så länge de under året tillhört skolan, i allmänhet deltagit i denna undervisning, av statsmedel erhålla till lärarens eller lärarinnans avlöning ett bidrag för samma år, beräknat efter 90 öre för slöjdtimme, med högst 122 kronor 40 öre, dock under villkor:

1) att undervisningen varit förlagd utanför den för undervisningen i de för folkskolan obligatoriska ämnena på vederbörligt sätt fastställda tiden,

2) att undervisningen varit anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med normalundervisningsplanen för rikets folkskolor,

3) att läraren av statens vederbörande folkskolinspektör befunnits duglig,

4) att arvodet åt läraren utgått med minst 1 krona för varje undervisningstimme,

5) att i avseende på lärjungarnas fördelning i slöjdvadlingar samt slöjdundervisningens anordning i övrigt, särskilt med hänsyn till lärotider och dessas anpassning efter olika förhållanden, Eders Kungl. Maj:t må äga meddela närmare bestämmelser i huvudsaklig anslutning till vad i sådant avseende är stadgat i kungörelsen den 16 juni 1906 angående statsbidrag för undervisning i slöjd.

B) För utbekommande av statsbidrag enligt förestående stadganden böra hinder ej möta därav,

att undervisning i slöjd vid skolan under kalenderåret införts eller upphört och av sådan anledning icke kunnat fortgå hela den stadgade tiden, i vilken händelse statsbidrag må utgå för den tid undervisningen bedrivits,

att undervisningen till följd av rådande smittosam sjukdom måst för någon tid inställas, samt

att vid förfall för lärare på grund av sjukdom eller vid inträffad ledighet undervisningen icke kunnat fortgå hela den stadgade tiden, i vilket fall statsbidrag må utgå för den tid, undervisningen bedrivits, såvida folkskolinspektören vitsordar, att vikarie ej kunnat erhållas,

dels medgiva, att det i fråga om tillämpningen av de under A) och B) angivna grunder må ankomma på Eders Kungl. Maj:t

ej mindre att utfärda de närmare bestämmelser, som i sådant avseende kunna finnas erforderliga,

än även att, där i särskilda fall omständigheterna därtill föranleda, meddela understöd av statsmedel för ifrågavarande ändamål utan hinder därav, att någon avvikelse från de fastställda grunderna ägt rum;

dels ock — med uteslutande ur riksstaten av de nu utgående ordinarie förslagsanslagen för anordnande av manlig slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola och för anordnande av kvinnlig slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, tillhopa 870,000 kronor — under rubriken »Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola, eller särskild slöjdskola» uppföra å ordinarie stat ett förslagsanslag av 2,155,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft

dels två inom riksdagen väckta likalydande motioner, däri hemställts, att riksdagen i punkt 206, åttonde huvudtiteln, statsverkspropositionen, måtte under i övrigt angivna villkor besluta sådan ändring, att statens bidrag sättes till 1 krona 35 öre för slöjdtimme, dock högst 183 kronor 60 öre för skola eller slöjdgrupp och att lärares minimiavlöning utgår med 1 krona 50 öre pr undervisningstimme;

att i följd härav förslagsanslaget 2,155,000 kronor höjes med i runt tal 1,077,000 kronor till 3,232,000 kronor;

dels ock en inom riksdagen väckt motion, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Eders Kungl. Maj:ts förslag,

att under punkt A. statsbidraget bestämmes till 1 krona 35 öre för slöjdtimme, med högst 183 kronor och 60 öre för år och avdelning;

att under punkt A. stycket 4 arvodet åt läraren sättes till minst 1 krona och 50 öre för varje undervisningstimme; samt

att den av Eders Kungl. Maj:t äskade anslagssumman måste höjas i anslutning till här gjorda yrkanden.

Till stöd för förstberörda två motioner anföres följande:

»I statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 206, äskas ett förslagsanslag av 2,155,000 kronor att utgå som statsbidrag för undervisning

Allmänna
skolväsendet.

i slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, och beräknas statsbidraget efter 90 öre för slöjdtimme, vartill från kommunen skulle tillskjutas 10 öre pr timme, så att lärarens minimiavlöning kommer att bli *1 krona för undervisningstimme*.

Det ligger i öppen dag, att en sådan avlöning icke står i rimlig proportion till vare sig arbetets krävande och ansvarsfulla art eller till utgående ersättningar för annan undervisning ävensom för arbeten å andra områden.

En låg avlöning synes mig icke heller stå i överensstämmelse med regeringens och riksdagens krav på folkskoleväsendets kraftiga utveckling, icke minst i praktisk riktning. Och visst har väl slöjden i folkskolan sin stora grundläggande betydelse, då det gäller fortsatt yrkesundervisning. Trots ett aldrig så starkt personligt intresse från lärares sida kommer en för låg avlöning att verka hämmande, särskilt på möjligheten att genom utbildningskurser eller eljest få allt bättre utbildade lärare och därmed gedignare undervisning. Därför är visserligen att hoppas, att många kommuner skola väsenligt höja denna minimiavlöning, men tyvärr finnes en mängd andra, ofta fattiga kommuner, som icke komma att gå utöver minimiavlöningen, och där kommer denna undervisning att mer eller mindre hämmas i sin utveckling.

Skall sålunda denna undervisningsgren effektivt uppehållas och utvecklas och detta även i fattigare kommuner, ser jag ingen annan väg att gå än den, att riksdagen beslutar i större utsträckning ökad ersättning för dylik undervisning utan att alltför mycket bygga på de ofta hårt betungade kommunernas frivilliga tillskott.

Med blicken öppen för nödvändigheten att bereda skälig ersättning för meddelad undervisning har också folkskolöverstyrelsen föreslagit, att arvodet för ifrågavarande slöjdundervisning skulle sättas till *1 krona 50 öre för undervisningstimme*. (I proportionen härtill föreslår också överstyrelsen för slöjd i fortsättningsskola — där i regel samma lärare undervisa — 2 kronor för undervisningstimme). Jag ansluter mig till detta förslag.

Departementschefen synes också helt och fullt gilla detta folkskolöverstyrelsens förslag och proportionen mellan slöjdersättningen till folkskola, 1 krona 50 öre pr timme, och till fortsättningsskola, 2 kronor pr timme, men ha statsfinansiella skäl nödgat honom att bryta folkskolöverstyrelsens enhetliga beräkningsgrunder och stanna vid att föreslå för folkskolan 1 krona för undervisningstimme och i annat sammanhang 2 kronor för motsvarande undervisningstimme i fortsättningsskolan. Departementschefen yttrar nämligen i fråga om arvodesbeloppen för slöjdundervis-

ningen i folkskolan bland annat följande: »Även om jag måste anse ett sådant arvode (1 krona 50 öre för undervisningstimme) fullt motiverat, tvingas jag dock av hänsyn till förslaget betydande ekonomiska räckvidd att av statsfinansiella skäl stanna vid ett minimiarvode av 1 krona för undervisningstimme.»

Om man också villigt erkänner de statsfinansiella svårigheterna att komma ut med ökade anslag på snart sagt alla områden, så måste man dock säga sig, att besparingarna icke borde göras där, som det är fråga om *välförtjänt arbetsersättning*. Så skulle för visso icke heller komma att ske, om det gällde ett mindre antal personer. *Men vad som i så fall vore rätt och billigt, borde också få vara det, när det gäller de många.»*

Beträffande det i sistberörda motion framlagda förslaget anföres följande:

»I årets statsverksproposition upptager Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln förslag om höjning av anslaget för undervisning i slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola. I sin framställning i ämnet till Kungl. Maj:t behandlar folkskolöverstyrelsen även facklärares i slöjd framställning om löne- och pensionsreglering och framlägger styrelsen förslag i enlighet med facklärares anhållan. Statsrådet och departementschefen avböjer emellertid att upptaga frågan om facklärares ställning i samband med den av Kungl. Maj:t nu begärda löneregleringen. På de grunder överstyrelsen anfört, skulle vi ha varit intresserade för att nu söka få facklärares ställning ordnad enligt styrelsens förslag. Men med hänsyn till departementschefens önskan att f. n. icke ingå på frågan, finna vi oss böra denna gång lämna sagda angelägenhet utanför.

Beträffande storleken av höjningen i simlönsersättningen för den allmänna slöjdundervisningen anse vi oss däremot, i anslutning till statsrådets motivering, böra göra ett yrkande. Statsrådet uttalar sitt oförbehållsamma erkännande av det fullt berättigade uti folkskolöverstyrelsens förslag om att höja arvodet för undervisningstimme i slöjd till 1 krona och 50 öre. Endast av statsfinansiella skäl och med hänsyn till förslaget betydande ekonomiska räckvidd, säger sig statsrådet tvingad att stanna vid ett minimiarvode av 1 krona för undervisningstimme, varutav statsbidraget skulle utgöra 90 öre. Även om vi kunna förstå de skäl, som för statsrådet här varit avgörande, nödgas vi, med tanke på det ändamål frågan här gäller, frambära yrkande på bifall till folkskolöverstyrelsens förslag på denna punkt.

Såsom särskilda omständigheter för denna vår framställning be vi att i korthet få anföra följande:

Under tiden 1877–1900 utgick statsbidraget till manlig slöjd med

Allmänna
skolväsendet.

75 kronor för år och slöjdvadning. Ännu och beroende på beslut av riksdagen år 1906 utgår statsbidraget med 60 öre för slöjdtimme och högst 81 kronor per år och avdelning, när fråga är om slöjd för gossar, samt med 30 öre, respektive högst 40 kronor och 50 öre till slöjdundervisningen för flickor. Med hänsyn till utvecklingen av lönernas nivå i allmänhet under denna tid, måste stillaståndet i arvodet för slöjdundervisningen framstå såsom i högsta grad anmärkningsvärt.

Nyssnämnda förhållande synes oss vara av betydelse, då det *nu* gäller att bestämma en höjning av arvodet i fråga. Det bör då framhållas, att lärelönenämnden i sitt yttrande av den 8 november 1915, samtidigt med sitt förord för lika lön för manlig och kvinnlig slöjd, hemställde, att statsbidraget måtte sättas till 1 krona för slöjdtimme, således redan för över tre år sedan mera än vad nu med bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle bliva fallet. Den allmänna lönenivåns höjning sedan 1915 och den efterhand, vari slöjdarvudet befunnit sig, motiverar nu mer än väl yrkande på att de statsfinansiella svårigheterna icke få hindra arvodets höjande till 1 krona och 50 öre för slöjdtimme med ett statsbidrag av 1 krona och 35 öre.

Vidare bör framhållas det förhållandet, att den väsentligt större höjningen för undervisning i kvinnlig slöjd — enligt folkskolöverstyrelsens kostnadsberäkning slutande på en höjning i anslagssumman med 1,295,000 kronor mot en höjning i anslaget för manlig slöjd med 625,000 kronor — i särskild grad stegrar anslagssumman och därmed motverkar höjningen för undervisning i manlig slöjd. Då undervisningen i manlig slöjd till den ojämförligast större delen meddelas av manliga lärare, komma dessa genom den generalisering av arvodet för slöjd, vartill statsrådet giver sin anslutning, i en mindre förmånlig ställning. De skäl, som folkskoleöverstyrelsen i annat sammanhang åberopar för något högre arvode för manlig slöjdlärare, ha givetvis sin tillämpning även beträffande timlärarne, och vidare tillkommer, att de manliga lärarne i allmänhet ha försörjningsplikt.

Det skulle ha legat nära till hands att i detta sammanhang sätta i fråga eventuellt bibehållande av den lönenivå, ecklesiastikministern förordar beträffande kvinnliga slöjdlärare och yrkande på höjning i enlighet med folkskoleöverstyrelsens förslag av timarvudet för manlig slöjdlärare. Man skulle därmed möjligen kunnat finna en medelväg beträffande kostnadsstegringen, som med en sådan lösning inte pressats så mycket. Emellertid äro ju alla instanser nu ense om, att den hittillsvarande skillnaden i statsbidraget för timarvudet till slöjdundervisningen för gossar och flickor inte längre bör uppehållas. Erkännes en enhetlig arvodesersättning i berörda

avseende, kan rimligen en tidigare differens, som nu gör ökningen för kvinnlig slöjd väsentligt större än ökningen för manlig, inte sakligt läggas till grund för en fortsatt åtskillnad eller på grund av sina verkningar få utgöra något hinder för en rättvis och nödvändig större höjning av hela anslaget och timarvodet för slöjd, än vad departementschefen ansett sig kunna förorda. Den större förståelse för slöjdens betydelse såsom del av undervisningen och de ungas utbildning, liksom de ökade krav på slöjdundervisningen, som av denna förståelse följer, måste medgiva och förutsätta ett arvode åt slöjdlärarne, som står i rimligt förhållande till värdet av deras arbete. Vi våga således förutsätta, att betänkligheterna mot den större höjningen i anslaget skola övervinnas och riksdagen ansluta sig till det yrkande, vi här nedan drista oss att väcka.

Beträffande villkoren för erhållande av anslag för slöjdundervisning, skulle vi, med hänsyn till de i statsverkspropositionen i dess här berörda stycke även omnämnda facklärarne, vilja till riksdagens prövning framhålla följande beträffande inordnandet av slöjdundervisningen vid sidan av folkskolans obligatoriska ämnen. Den gamla bestämmelsen, »att slöjdundervisningen skall hava varit på ändamålsenligt sätt anordnad, utan att undervisningen i folkskolans övriga ämnen därigenom eftersatts», synes ha medgivit en viss frihet beträffande slöjdundervisningens inpassande i schemat, speciellt där man infört facklärare. Då folkskoleöverstyrelsen velat skydda för intrång på folkskolans normalplan genom sitt yrkande på klarare bestämmelse i angivna punkt, har styrelsen emellertid samtidigt förordat ett närmare bestämmande även för de fall, att undervisningen i slöjd genom facklärare kan behöva göra något intrång på den normala timplanen. När nu statsrådet anför frågan om facklärarnes ställning, genom att för närvarande avböja att fatta position i densamma, upptager han för tillämpning vid anslags beviljande för timlärare i slöjd den formulering av villkoret 1 under punkt A, som framgått ur styrelsens förslag. Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet avser givetvis inte att genom denna formulering på något sätt lägga något hinder för anställandet av facklärare i slöjd genom att söka förskjuta slöjdundervisningens förläggning. Statsrådet vill uppenbarligen endast ha ut sagt, att slöjdundervisningen inte får göra intrång på omfattningen av normalplanen och han hänvisar ordnandet av frågan om slöjdundervisningens inordnande i undervisningen i sin helhet till lösning vid upprättandet av skolans reglemente. Det synes oss, som skulle fackslöjdens ställning vara tryggad på denna punkt, om i anslutning till vad vi här anfört utskottet ville förorda en viss frihet för de lokala myndigheterna vidkommande berörda villkor. Såsom ett försök att finna en formulering på

Allmänna
skolväsendet.

villkoret under punkt A 1. i Kungl. Maj:ts förslag, skulle vi dock i sakens intresse vilja framlägga följande uppslag till utskottets prövning: att undervisningen varit så anordnad, att den icke minskat på vederbörligt sätt fastställd undervisningstid för folkskolans obligatoriska ämnen.»

Eders Kungl. Maj:ts förslag avser dels höjning av timarvodet för lärare och lärarinnor i slöjd vid folkskolor eller särskilda slöjdsolor, dels ock i sammanhang därmed ändrade grunder för utgående av statsbidrag för undervisningen i detta ämne.

Att en höjning av den nu utgående jämförelsevis låga avlöningen vidtages, finner riksdagen lika med departementschefen fullt befogat.

I fråga om slöjdlärarnes ställning har folkskolöverstyrelsen för sådana facklärare, vilka av skoldistriktet erhållit en mera fast anställning och vilka hava en tjänstgöring till samma utsträckning, som åligger ordinarie folkskollärare, föreslagit en fullständig lönereglering med en viss grundlön jämte ålderstillägg samt pension. Departementschefen förklarar sig icke kunna biträda detta förslag, under framhållande av, bland annat, att meningarna äro mycket delade i fråga om lämpligheten av att i någon större utsträckning tillämpa facklärarsystemet inom folkskolan. Utan att taga någon ståndpunkt till denna fråga har riksdagen allenast velat erinra om departementschefens ställning härutinnan, till vilken riksdagen under förhandenvarande förhållanden anser sig kunna ansluta sig. Härmed har riksdagen sålunda icke velat avvisa möjligheten till en anordning i motsatt riktning, men synes det riksdagen, att det bör ankomma på vederbörande skoldistrikt att sörja för en i ekonomiskt avseende mer fast och tryggad ställning för lärare med tjänstgöring i full utsträckning. Åt sistnämnda uppfattning har uttryck givits såväl av den s. k. lärarlönenämnden vid dess behandling av frågan som av departementschefen.

Enligt förslaget skulle statsbidraget icke såsom hittills bliva beroende av lärjungarnas kön utan utgå efter samma grunder för manlig och kvinnlig slöjd. Utan att för framtiden binda sig för någon bestämd ståndpunkt härutinnan har riksdagen dock icke för närvarande velat vidtaga någon ändring i de nu föreslagna grunderna i berörda avseende.

Vad angår arvodets belopp har folkskolöverstyrelsen föreslagit 1 krona 50 öre för undervisningstimme. Departementschefen framhåller, att, även om han måste anse ett sådant arvode fullt motiverat, han dock tvingats av hänsyn till förslagets betydande ekonomiska räckvidd att av statsfinansiella skäl stanna vid ett minimiarvode av 1 krona för undervisningstimme. I ovanberörda motioner hava yrkanden framställts om arvodets höjning till samma belopp som folkskolöverstyrelsen föreslagit eller alltså 1 krona 50 öre för undervisningstimme. Riksdagen, som till fullo såväl behjärtar

de synpunkter, vilka för motionärerna varit de ledande, som beaktar den ståndpunkt departementschefen funnit sig nödsakad intaga, har vid övervägande av denna fråga ansett sig böra gå en medelväg och såsom sådan beviljat ett arvode av 1 krona 20 öre för undervisningstimme. För en slöjdavdelning med en undervisningstid av 4 timmar i veckan under 34 veckor kommer då arvodet att uppgå till 163 kronor 20 öre, och en slöjdlärare, som tjänstgör i 7 slöjdavdelningar under sammanlagt 28 timmar i veckan, erhåller en minimiavlöning för år av 1,142 kronor 40 öre.

I enlighet med den fördelning av arvodet mellan staten och vederbörande skoldistrikt, som departementschefen förordar och jämväl riksdagen finner lämplig, kommer statens bidrag att utgå med nio tiondedelar av samma arvode eller 1 krona 8 öre för undervisningstimme; på skoldistriktet kommer då 12 öre för varje undervisningstimme. Maximum för statsbidraget för varje slöjdavdelning varder i anslutning härtill bestämt till 146 kronor 88 öre.

Beträffande villkoren för statsbidrags utgående vill riksdagen allenast framhålla följande. För närvarande är stadgat, att slöjdundervisningen skall hava varit på ändamålsenligt sätt anordnad, utan att undervisningen i folkskolans övriga ämnen därigenom eftersatts. Sistnämnda bestämmelse har tolkats så, att tiden för slöjdundervisningen måste vara förlagd utanför tiden för den i skolans reglemente bestämda tiden för undervisningen i skolans obligatoriska läroämnen, för att statsbidrag skulle erhållas. Folkskolöverstyrelsen har nu föreslagit, att i sådant fall, då facklärare med full tjänstgöring vore anställd för undervisningen i slöjd, statsbidrag skulle erhållas, även om högst 4 timmar i veckan för varje slöjdavdelning vore förlagd inom tiden för de obligatoriska läroämnena, under förutsättning att sistnämnda tid uppginge till minst 30 timmar i veckan samt någon minskning i tjänstgöringstiden för den lärare, som eljest skolat bestrida de slöjdande lärjungarnas undervisning, icke ägde rum. En sådan bestämmelse anser departementschefen däremot snarast vara ägnad att bringa oklarhet i den allmänna föreställningen om slöjdundervisningstidens förläggning. Vad överstyrelsen med sagda bestämmelse vill vinna, finner departementschefen lätteligen kunna uppnås vid upprättande av skolans reglemente, vadan han ej kan biträda överstyrelsens förslag. Tvärtom anser han, att den förutnämnda, nu gällande bestämmelsen bör erhålla en ändrad formulering, av vilken tydligt framgår, att tiden för slöjdundervisningen bör vara förlagd utanför den i vederbörlig ordning bestämda tiden för skolans obligatoriska läroämnen, såsom överstyrelsen också själv föreslagit för sådant fall, då undervisningen bestrides av timlärare. I den sistnämnda av ovanberörda motioner framhållas vissa synpunkter beträffande inord-

Allmänna
skolväsendet.

mandet av slöjdundervisningen vid sidan av folkskolans obligatoriska ämnen, och förordas en viss frihet för de lokala myndigheterna vidkommande ifrågavarande bestämmelse, i vilket avseende ifrågasättes följande bestämmelse: att undervisningen varit så anordnad, att den icke minskat på vederbörligt sätt fastställd undervisningstid för folkskolans obligatoriska ämnen.

Riksdagen tilltror sig icke i sistnämnda fråga kunna göra något mera bestämt uttalande. Om ock vissa omständigheter synas tala till förmån för den uppfattning, som i motionen göres gällande, anser sig riksdagen, med den ställning riksdagen i likhet med departementschefen funnit sig böra intaga till frågan om fackläraresystemet, icke böra i nu förevarande avseende vidtaga någon avvikelse från vad av Eders Kungl. Maj:t härutinnan föreslagits.

Med den av departementschefen gjorda beräkningen av 17,600 slöjdvärdelningar för år 1920 skulle erfordras ett belopp av 2,585,088 kronor eller avrundat 2,585,000 kronor, alltså 430,000 kronor mer än Eders Kungl. Maj:t föreslagit. Anslagen för undervisning i manlig slöjd och i kvinnlig slöjd äro i 1918 års riksstat upptagna med sammanlagt 870,000 kronor, vadan en ökning med 1,715,000 kronor är behöflig.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag och ovanberörda motioner,

dels godkänt följande ändrade grunder för utgående av statsbidrag för undervisning i slöjd:

A) Skoldistrikt, som i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola anordnat undervisning i slöjd, må för varje sådan skola, i vilken under ett kalenderår minst 10 gossar eller 10 flickor varit för deltagande i slöjdundervisningen vid varje lästermins början inskrivna och, så länge de under året tillhört skolan, i allmänhet deltagit i denna undervisning, av statsmedel erhålla till lärarens eller lärarinnans avlöning ett bidrag för samma år, beräknat efter 1 krona 8 öre för slöjdtimme, med högst 146 kronor 88 öre, dock under villkor:

1) att undervisningen varit förlagd utanför den för undervisningen i de för folkskolan obligatoriska ämnena på vederbörligt sätt fastställda tiden,

2) att undervisningen varit anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med normalundervisningsplanen för rikets folkskolor,

3) att läraren av statens vederbörande folkskolinspektör befunnits duglig,

4) att arvodet åt läraren utgått med minst 1 krona 20 öre för varje undervisningstimme,

5) att i avseende på lärjungarnas fördelning i slöjdvadlingar samt slöjdundervisningens anordning i övrigt, särskilt med hänsyn till lärotider och dessas anpassning efter olika förhållanden, Eders Kungl. Maj:t må äga meddela närmare bestämmelser i huvudsaklig anslutning till vad i sådant avseende är stadgat i kungörelsen den 16 juni 1906 angående statsbidrag för undervisning i slöjd;

B) För utbekommande av statsbidrag enligt förestående stadganden böra hinder ej möta därav,

att undervisning i slöjd vid skolan under kalenderåret införts eller upphört och av sådan anledning icke kunnat fortgå hela den stadgade tiden, i vilken händelse statsbidrag må utgå för den tid undervisningen bedrivits,

att undervisningen till följd av rådande smittosam sjukdom måst för någon tid inställas, samt

att vid förfall för lärare på grund av sjukdom eller vid inträffad ledighet undervisningen icke kunnat fortgå hela den stadgade tiden, i vilket fall statsbidrag må utgå för den tid, undervisningen bedrivits, såvida folkskolinspektören vitsordar, att vikarie ej kunnat erhållas,

dels medgivit, att det i fråga om tillämpningen av de under A) och B) angivna grunder må ankomma på Eders Kungl. Maj:t

ej mindre att utfärda de närmare bestämmelser, som i sådant avseende kunna befinnas erforderliga,

än även att, där i särskilda fall omständigheterna därtill föranleda, meddela understöd av statsmedel för ifrågavarande ändamål utan hinder därav, att någon avvikelse från de fastställda grunderna ägt rum;

dels ock — med uteslutande ur riksstaten av de nu utgående ordinarie förslagsanslagen för anordnande av manlig slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola och för anordnande av kvinnlig slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, tillhoppa 870,000 kronor — under rubriken »Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola» uppfört å ordinarie stat ett förslagsanslag av 2,585,000 kronor.

212:o) Eders Kungl. Maj:t har förslagit riksdagen (punkt 207) att

dels godkänna följande grunder för utgående av statsbidrag för undervisning i hushållsgöromål vid folkskola, nämligen:

A) Skoldistrikt, landsting, hushållningssällskap eller annan av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd organisation, som i egentlig folkskola eller i särskild anstalt anordnar undervisning i hushållsgöromål, må såsom

Allmänna
skolväsendet.

bidrag till lärarinnans avlöning erhålla 229 kronor 50 öre för varje kurs, dock under villkor:

1) att skolköskursen omfattar minst 34 undervisningsdagar, skolande, där i fråga om flyttande skolkök särskild tid åtgår för iordningställande av skolköket och för lärarinnas resa till den ort, där kursen är anordnad, statsbidrag utgå även för det fall, att den sålunda fastställda undervisningstiden avkortas med så många dagar, som erfordras för nyssberörda ändamål, under förutsättning dock att det sålunda avkortade antalet undervisningsdagar icke understiger 30;

2) att den dagliga undervisningstiden i regeln utgör fem timmar, dock att, där särskilda förhållanden sådant påkalla, nämnda tid må kunna efter vederbörande folkskolinspektörs medgivande begränsas till minst fyra timmar;

3) att undervisningen i övrigt är anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med normalundervisningsplanen för rikets egentliga folkskolor;

4) att undervisningen handhaves av lärarinna, som av statens vederbörande folkskolinspektör befunnits duglig;

5) att arvode åt lärarinnan utgår med minst 255 kronor för varje kurs;

6) att skolköket är tillräckligt rymligt, i hygieniskt avseende tillfredsställande och i övrigt ändamålsenligt inrättat samt utrustat med lämplig, i förhållande till lärjungeantalet tillräcklig materiell;

7) att, såvida icke på grund av särskilda förhållanden undantag medgivits av statens vederbörande folkskolinspektör, undervisning i samma skolkök icke meddelas för mer än en kurs under samma dag;

8) att antalet lärjungar i kursen icke understiger 8, ej heller överstiger 16, så vida icke statens vederbörande folkskolinspektör det medgivit, varvid antalet dock under inga förhållanden får överstiga 20;

9) att undervisning ej meddelas åt andra lärjungar än flickor, som antingen äro intagna i egentlig folkskola och vare sig där uppflyttats till den egentliga folkskolans fjärde årsklass eller uppnått tolv års ålder eller ock avslutat sin skolgång; dock att på skolöverstyrelsens beprövande må bero, om även gossar i vissa fall skola få deltaga i undervisningen;

10) att där undervisningen är förenad med servering till matgäster, dessa ej böra vara flera än lärjungeantalet, börande såsom matgäster mottagas i främsta rummet lärjungarnas skolkamrater; samt

11) att av lärjungarna ej upptages annan avgift än ersättning för spisning i skolköket, och att sådan avgift icke sättes högre än kostnaden för de använda matvarorna;

B) För utbekommande av statsbidrag enligt förestående stadganden böra hinder ej möta därav,

att undervisning i hushållsgöromål vid skolan under kalenderåret införts eller upphört och av sådan anledning icke kunnat fortgå hela den stadgade tiden, i vilken händelse statsbidrag må utgå för den tid undervisningen bedrivits,

att undervisningen till följd av rådande smittosam sjukdom måst för någon tid inställas, eller

att vid förfall för lärare på grund av sjukdom eller vid inträffad ledighet undervisningen icke kunnat fortgå hela den stadgade tiden, i vilken händelse statsbidrag må utgå för den tid, undervisningen bedrivits, såvida folkskolinspektören vitsordar, att vikarie ej kunnat erhållas;

C) I fråga om tillämpningen av de under A) och B) angivna grunder må det ankomma på Eders Kungl. Maj:t

ej mindre att utfärda de närmare bestämmelser, som i sådant avseende kunna befinnas erforderliga,

än även att, där i särskilda fall omständigheterna det föranleda, meddela understöd av statsmedel för ifrågavarande ändamål utan hinder därav, att någon avvikelse från de fastställda grunderna ägt rum;

dels ock — med uteslutande ur riksstaten av det därstädes nu uppförda förslagsanslaget till anordnande av undervisning i huslig ekonomi i folkskola, högre folkskola och folkhögskola 140,000 kronor — under rubriken: »Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola» uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 267,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag avser beredande av förbättrade avlöningsförhållanden för lärarinnor i hushållsgöromål och ändrade grunder för utgående av statsbidrag för undervisning i detta ämne. Behovet av förbättrade lönevillkor för ifrågavarande lärarinnor finner riksdagen i likhet med departementschefen obestriddigt. Enligt det föreliggande förslaget skulle avlöningsförbättring komma dessa lärarinnor till del jämväl under år 1919, vadan anslag för sistberörda ändamål äskats å tilläggsstat för samma år; härtill återkommer riksdagen i sin skrivelse nr 8 B.

Beträffande sättet för den löneförbättring, varom i denna punkt är fråga, har folkskolöverstyrelsen föreslagit inrättande av ordinarie tjänster, vilkas innehavare skulle åtnjuta viss grundlön jämte ålderstillägg och vissa naturaförmåner ävensom rätt till pension. Med hänsyn huvudsakligen tagen därtill, att den ställning, som ämnet hushållsgöromål för framtiden borde intaga på den egentliga folkskolans läroplan, för närvarande vore i högsta grad oklar, har departementschefen ej ansett sig kunna tillstyrka förslag om inrättande av ordinarie tjänster. I stället förordar

Allmänna
skolväsendet.

departementschefen vissa andra åtgärder till förbättring av lärarnas ställning, nämligen dels fastställande av ett särskilt arvode för undervisningen, dels tilldelande av resekostnadsersättning åt ambulera lärarynnor, dels ock vissa anordningar till underlättande av möjligheten för ambulera lärarynnor att få tjänstgöra vid flera kurser under året.

Riksdagen vill för sin del i huvudsak ansluta sig till den åsikt departementschefen gjort gällande. I likhet med vad riksdagen uttalat i fråga om lärare i slöjd, vill riksdagen dock framhålla, att det må ankomma på vederbörande myndigheter eller korporationer, som anordna kurser i hushållsgöromål, att, därest sysselsättning året om kan beredas lärarynnor, sörja för en i ekonomiskt avseende mera fast och tryggad ställning för dessa.

I fråga om avlöningens belopp har folkskolöverstyrelsen föreslagit en medelvåg mellan småskollärarynnornas och folkskollärarynnornas avlöning. För sådan lärarynna, vilkens tjänstgöring komme att omfatta endast ett mindre antal kurser under året, har överstyrelsen föreslagit ett kontant arvode av 266 kronor 67 öre för kurs, motsvarande 1 krona 56 öre för undervisningstimme, samt dessutom bostad och bränsle. Departementschefen åter anser, att minimiavlöningen för samtliga ifrågavarande lärarynnor i hushållsgöromål bör utgöras endast av ett kontant arvode, vilket lämpligen kunde beräknas efter 1 krona 50 öre för undervisningstimme. Arvodet skulle sålunda uppgå till 7 kronor 50 öre för arbetsdag och för en kurs på 34 arbetsdagar till 255 kronor samt för 6 kurser under ett år till 1,530 kronor eller 30 kronor mer än det kontanta arvodet för extra ordinarie folkskollärarynna. Departementschefen anser således, att arvodet åt lärarynna i hushållsgöromål vid folkskola bör bestämmas till 255 kronor för varje kurs.

I avseende å den kontanta avlöningen har riksdagen intet att erinra mot vad departementschefen härutinnan uttalat. Den skillnad, som härigenom uppstår mellan avlöningen för ordinarie folkskollärarynna och lärarynna i hushållsgöromål torde få anses komma att uppvägas av förmånen av fri kost i viss utsträckning, varav den sistnämnda bör komma i åtnjutande. Folkskolöverstyrelsen har utöver den kontanta avlöningen föreslagit bostad och bränsle, i vilken fråga departementschefen icke uttalat sig. Riksdagen förutsätter emellertid, att, såsom hittills i regel varit fallet, förmånen av fri bostad med bränsle eller ersättning därför varder ifrågavarande lärarynnor tillerkänd av de myndigheter eller korporationer, som anordna kurserna i fråga.

Beträffande statsbidraget anser departementschefen, att detsamma icke såsom hittills bör utgå för de med kurserna förenade driftkostnaderna

utan endast till lärarinnans avlöning. Sistnämnda bidrag borde lämpligen bestämmas till nio tiondelar av det minimiarvode, som komme att tillerkännas henne. Fastställdes detta arvode till 255 kronor för kurs, komme statsbidraget att utgå med 229 kronor 50 öre för kurs.

Häremot har riksdagen icke funnit anledning till erinran.

Såsom villkor för statsbidrags utgående har bland annat föreslagits, att undervisningen handhaves av lärarinna, som av statens vederbörande folkskolinspektör befunnits duglig. Riksdagen anser, att kompetensbestämelsen i fråga om dessa lärarinnor bör i så måtto skärpas, att lärarinna skall hava utexaminerats från en av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd kurs i huslig ekonomi eller på annat av skolöverstyrelsen godkänt sätt förvärvat motsvarande utbildning för sitt kall.

Vidare föreslås, att antalet lärjungar i kursen icke skall understiga 8, ej heller överstiga 16, såvida icke statens vederbörande folkskolinspektör det medgivit, varvid antalet dock under inga förhållanden får överstiga 20. Vad sålunda föreslagits har riksdagen ansett sig böra bifalla.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får följaktligen anmäla, att riksdagen

dels godkänt följande grunder för utgående av statsbidrag för undervisning i hushållsgöromål vid folkskola, nämligen:

A) Skoldistrikt, landsting, hushållningssällskap eller annan av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd organisation, som i egentlig folkskola eller i särskild anstalt anordnar undervisning i hushållsgöromål, må såsom bidrag till lärarinnans avlöning erhålla 229 kronor 50 öre för varje kurs, dock under villkor:

1) att skolkökskursen omfattar minst 34 undervisningsdagar, skolande, där i fråga om flyttande skolkök särskild tid åtgår för iordningställande av skolköket och för lärarinnas resa till den ort, där kursen är anordnad, statsbidrag utgå även för det fall, att den sålunda fastställda undervisningstiden avkortas med så många dagar, som erfordras för nyssberörda ändamål, under förutsättning dock att det sålunda avkortade antalet undervisningsdagar icke understiger 30;

2) att den dagliga undervisningstiden i regeln utgör fem timmar, dock att, där särskilda förhållanden sådant påkalla, nämnda tid må kunna efter vederbörande folkskolinspektörs medgivande begränsas till minst fyra timmar;

3) att undervisningen i övrigt är anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med normalundervisningsplanen för rikets egentliga folkskolor;

4) att undervisningen handhaves av lärarinna, som utexaminerats från en av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd kurs i huslig ekonomi

Allmänna
skolväsendet.

eller på annat av skolöverstyrelsen godkänt sätt förvärvat sig motsvarande utbildning för sitt kall;

5) att arvode åt lärarinnan utgår med minst 255 kronor för varje kurs;

6) att skolköket är tillräckligt rymligt, i hygieniskt avseende tillfredsställande och i övrigt ändamålsenligt inrättat samt utrustat med lämplig, i förhållande till lärjungeantalet tillräcklig materiell;

7) att, såvida icke på grund av särskilda förhållanden undantag medgivits av statens vederbörande folkskolinspektör, undervisning i samma skolkök icke meddelas för mer än en kurs under samma dag;

8) att antalet lärjungar i kursen icke understiger 8, ej heller överstiger 16, så vida icke statens vederbörande folkskolinspektör det medgivit, varvid antalet dock under inga förhållanden får överstiga 20;

9) att undervisning ej meddelas åt andra lärjungar än flickor, som antingen äro intagna i egentlig folkskola och vare sig där uppflyttats till den egentliga folkskolans fjärde årsklass eller uppnått tolv års ålder eller ock avslutat sin skolgång; dock att på skolöverstyrelsens beprövande må bero, om även gossar i vissa fall skola få deltaga i undervisningen;

10) att, där undervisningen är förenad med servering till matgäster, dessa ej böra vara flera än lärjungeantalet, börande såsom matgäster mottagas i främsta rummet lärjungarnas skolkamrater; samt

11) att av lärjungarna ej upptages annan avgift än ersättning för spisning i skolköket, och att sådan avgift icke sättes högre än kostnaden för de använda matvarorna;

B) För utbekommande av statsbidrag enligt förestående stadganden böra hinder ej möta därav,

att undervisning i hushållsgöromål vid skolan under kalenderåret införts eller upphört och av sådan anledning icke kunnat fortgå hela den stadgade tiden, i vilken händelse statsbidrag må utgå för den tid undervisningen bedrivits,

att undervisningen till följd av rådande smittosam sjukdom måst för någon tid inställas, eller

att vid förfall för lärare på grund av sjukdom eller vid inträffad ledighet undervisningen icke kunnat fortgå hela den stadgade tiden, i vilken händelse statsbidrag må utgå för den tid, undervisningen bedrivits, såvida folkskolinspektören vitsordar, att vikarie ej kunnat erhållas;

C) I fråga om tillämpningen av de under A) och B) angivna grunder må det ankomma på Eders Kungl. Maj:t

ej mindre att utfärda de närmare bestämmelser, som i sådant avseende kunna befinnas erforderliga,

än även att, där i särskilda fall omständigheterna det föranleda, med-

delar understöd av statsmedel för ifrågavarande ändamål utan hinder därav, att någon avvikelse från de fastställda grunderna ägt rum;

dels ock — med uteslutande ur riksstaten av det därstädes nu uppförda förslagsanslaget till anordnande av undervisning i huslig ekonomi i folkskola, högre folkskola och folkhögskola 140,000 kronor — under rubriken: »Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola» uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 267,000 kronor.

Fortsättningsskolor.

213:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 208) att *dels* besluta, att arvodet för undervisning i slöjd i fortsättningsskola skall utgå med minst 2 kronor för undervisningstimme och arvodet för undervisning i hushållsgöromål i sådan skola med minst 10 kronor för arbetsdag, beräknad till minst 5 undervisningstimmar;

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid fortsättningsskola från 600,000 kronor med 625,000 kronor till 1,225,000 kronor.

I sin skrivelse angående upprättande av praktiska ungdomsskolor förklarade 1918 års lagtima riksdag, att riksdagen bemärkt, hurusom Eders Kungl. Maj:ts dåvarande förslag beträffande arvodet för undervisningen i slöjd och hushållsgöromål blott innebure ett provisoriskt ordnande av denna del av arvodesfrågan, varjämte riksdagen uttalade sin förväntan, att densamma snarast möjligt skulle erhålla en mera definitiv lösning. Förslag till en sådan lösning föreligger nu.

Vad angår arvodets storlek har riksdagen anslutit sig till den uppfattningen, att arvodet för lärare i fortsättningsskolan över huvud borde ställas i ett visst förhållande till avlöningen åt lärare i den egentliga folkskolan och att undervisningen i fortsättningsskolan såsom mera krävande borde betalas något högre än undervisningen i folkskolan. Departementschefen finner sagda uppfattning vara väl grundad. I anslutning härtill har departementschefen, som föreslagit, att arvodet för undervisning i slöjd vid folkskola måtte bestämmas till 1 krona för undervisningstimme och arvodet för undervisning i hushållsgöromål till 7 kronor 50 öre för arbetsdag, förordnat, att arvodet för undervisning i slöjd i fortsättningsskolan måtte bestämmas till minst 2 kronor för undervisningstimme och arvodet för undervisning i hushållsgöromål vid samma skola måtte bestämmas till minst 10 kronor för arbetsdag, beräknad till minst 5 undervisningstimmar.

Riksdagen har, på sätt under punkt 211 här ovan anmäles, för un-

Allmänna
skolväsendet.

dervisning i slöjd vid folkskola beviljat ett belopp av 1 krona 20 öre för undervisningstimme. Med hänsyn härtill anser riksdagen tillfyllest, därest arvodet för undervisning i slöjd i fortsättningsskolan bestämmes till 1 krona 75 öre för undervisningstimme. Beträffande ersättning för undervisning i hushållsgöromål har riksdagen, som vidkommande detta ämne i folkskolan bifallit vad Eders Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit, intet att erinra mot vad i detta avseende för fortsättningsskolan äskats.

Genom den av riksdagen företagna nedsättningen av arvodet för slöjd-undervisningen i fortsättningsskolan torde enligt av riksdagen approximativt gjorda beräkningar anslagsbeloppet kunna nedsättas med 125,000 kronor till 1,100,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels beslutat, att arvodet för undervisning i slöjd i fortsättningsskola skall utgå med minst 1 krona 75 öre för undervisningstimme och arvodet för undervisning i hushållsgöromål i sådan skola med minst 10 kronor för arbetsdag, beräknad till minst 5 undervisningstimmar;

dels ock höjt det ordinarie förslagsanslaget till understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskola från 600,000 kronor med 500,000 kronor till 1,100,000 kronor.

214:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 209) att till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 185,000 kronor att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom i särskild proposition (nr 96) till 1918 års riksdag gjorda framställning har riksdagen på extra stat för år 1919 till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor beviljat ett reservationsanslag av 60,000 kronor att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. Genom ifrågavarande anslag avsågs att bereda medel för utbildning av lärare särskilt i ämnet arbetskunskap inom de nya obligatoriska fortsättningsskolor, som jämlikt beslut av samma års riksdag skola inrättas med början under år 1919.

Vid beräkning av anslagsbehovet hade Eders Kungl. Maj:t utgått från det antagandet, att under år 1919 skulle anordnas åtta kurser i jordbruk, två kurser i industri, en kurs i handel, en kurs i matlagning och en kurs i sömnad. Var och en av dessa kurser beräknades komma att omfatta en tid av sex veckor med undantag av handelskursen, som tänktes pågå blott fem veckor. Antalet deltagare i varje kurs beräknades till 20. Till varje

deltagare i sådan kurs skulle, i fall kursen påginge i sex veckor, utgå stipendium å 150 kronor, om deltagaren icke vore bosatt å kursorten, och å 75 kronor, därest han där vore bosatt, samt, i fall kursen påginge fem veckor, motsvarande stipendier å 125 kronor och 62 kronor 50 öre. Varje jordbrukskurs beräknades medföra en kostnad av 4,800 kronor, varje industrikurs 5,050 kronor, handelskursen 4,250 kronor, matlagningskursen 4,280 kronor och sömnadskursen 4,155 kronor. De sålunda beräknade kostnaderna skulle till huvudsaklig del bestridas medelst statsunderstöd, men därjämte förväntades, att bidrag till kurserna skulle inflyta även från andra håll, såsom från landsting, kommuner och hushållningssällskap ävensom från vissa större industrier.

Ovan omförmälda kurser voro emellertid endast att betrakta som begynnelsekurser, vilka sedermera ett följande år borde efterföljas av fortsättningskurser. Dessa fortsättningskurser äro avsedda att förläggas till år 1920, och hava nu för dem medel beräknats på 1920 års stat. Vidare hava medel upptagits å samma års stat för nya begynnelsekurser av samma slag men till större antal än under år 1919, nämligen 12 jordbrukskurser, 4 industrikurser, 2 handelskurser, 2 kurser med undervisning företrädesvis i hushållsgöromål och 2 kurser med undervisning företrädesvis i sömnad. Därutöver har föreslagits anordnande av 2 kurser, vardera å 4 veckor, i medborgarkunskap och modersmålet.

I fråga om antalet sådana kurser — vare sig fortsättnings- eller begynnelsekurser — vilka avse undervisning i jordbruk, industri, handel, hushållsgöromål eller sömnad, har riksdagen intet att erinra mot vad förslaget i detta avseende innebär. Vidkommande åter de föreslagna kurserna i medborgarkunskap och modersmålet har det synts riksdagen tveksamt, huruvida medel till anordnande av dylika kurser nu borde beviljas, i all synnerhet som, då år 1918 frågan om utbildningskurser av ifrågasvarande slag dryftades inom riksdagen, den plan i avseende å utbildningen av fortsättningsskolornas lärare, som då vann riksdagens godkännande, icke upptog några särskilda kurser i medborgarkunskap och modersmålet. Att nu, året efter det den nya organisationen beslutats, vidtaga en ändring av därvid fastslagna grunder finner riksdagen ägnat ingiva betänkligheter. Men även frånsatt denna mera formella synpunkt finner sig riksdagen icke tilltalad av förslaget om särskilda kurser i dessa ämnen. Riksdagen föreställer sig nämligen, att flertalet av folkskolans lärare antingen genom självstudier eller genom praktiskt deltagande i det medborgerliga livet eller förmedelst den numera förbättrade seminarieundervisningen äga förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt meddela undervisning i förenämnda ämnen, vadan några vidare särskilda utbildningskurser ej synas vara

Allmänna
skolväsendet.

oefftergivliga. Skulle emellertid en ytterligare utbildning i dessa ämnen visa sig vara nödvändig, synes det riksdagen vara en ändamålsenligare anordning, därest denna utbildning förlades i samband med andra kurser eller bibringades på annat sätt. Åt en dylik uppfattning har jämväl folkskolöverstyrelsen givit uttryck i det utlåtande i ämnen, som återfinnes i det Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 96 till 1918 års lagtima riksdag angående praktiska ungdomsskolor bifogade statsrådsprotokollet över eklestastikärenden, sid. 264. I allt fall synes riksdagen en sådan anordning böra prövas, innan särskilda kurser i dessa ämnen föranstaltas. Riksdagen anser sig följaktligen icke böra för närvarande medgiva anordnande av särskilda kurser i medborgarkunskap och modersmålet.

Beträffande kostnaderna för övriga kurser har icke ifrågasatts annan ändring av de stipendiebelopp åt kursdeltagare, som beräknats för 1919 års kurser, än att stipendierna åt deltagarna i fortsättningskursen med handelsundervisning måtte minskas i förhållande till den kortare tid, under vilken denna kurs är avsedd att pågå. Riksdagen har bifallit vad i detta hänseende föreslagits.

De belopp däremot, som avsetts för lärararvoden samt andra med kursernas anordnande förenade utgifter, hava ansetts böra höjas med en tredjedel. Riksdagen, som väl funnit en höjning av de till kurserna utgående medel med hänsyn till dyrtiden befogad, anser dock, att de år 1918 för kurserna beräknade beloppen fortfarande böra ligga till grund för beräkningen av förevarande anslag, men har vidtagit en sådan anordning, att medel till bestridande av den utav dyrtiden förorsakade höjningen — beräknade till i runt tal 15,000 kronor — anvisas såsom ett särskilt extra anslag.

De av Eders Kungl. Maj:t med hänsyn till dyrtiden föreslagna förhöjningarna av beloppen till ifrågavarande kurser belöpa sig till sammanlagt 20,195 kronor. Läggas till sistnämnda belopp den för kurser i medborgarkunskap och modersmål beräknade summan av 9,200 kronor, erhålles ett belopp av 29,395 kronor eller i runt tal 30,000 kronor, varmed i anledning av riksdagens beslut det av Eders Kungl. Maj:t för ändamålet äskade anslaget å 185,000 kronor bör minskas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen på extra stat för år 1920 beviljat

dels till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor ett reservationsanslag av 155,000 kronor att utgå enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva;

dels ock till bestridande av för nämnda kurser under år 1920 på grund av dyrtiden förorsakade ökade kostnader ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor.

Högre folkskolor.

Allmänna
skolväsendet.

215:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 210) att *dels* medgiva, att högre folkskola, däri flickor undervisas, må kunna i enlighet med de närmare föreskrifter, som Eders Kungl. Maj:t kan komma att utfärda, erhålla ett särskilt bidrag till undervisning i hushållsgöromål ej överstigande 600 kronor för år;

dels ock, med uteslutande ur riksstaten av det under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget »bidrag till avlönande av vikarie för lärare vid högre folkskola», höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt högre folkskolor med ett belopp av 45,000 kronor eller från 410,000 kronor till 455,000 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslagsökningen inbegriper i sig dels en höjning av 30,000 kronor, betingad av den ökning av antalet skolor och skolavdelningar, som är att emotse under år 1920, dels ett upptagande i förevarande anslag av det med 3,000 kronor å riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till bidrag till avlönande av vikarie för lärare vid högre folkskola, dels ock en ökning av 12,000 kronor, föranledd av anordning med undervisning i hushållsgöromål vid sådan högre folkskola, där flickor undervisas.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels medgivit, att högre folkskola, däri flickor undervisas, må kunna i enlighet med de närmare föreskrifter, som Eders Kungl. Maj:t kan komma att utfärda, erhålla ett särskilt bidrag till undervisning i hushållsgöromål ej överstigande 600 kronor för år;

dels ock med uteslutande ur riksstaten av det under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget »bidrag till avlönande av vikarie för lärare vid högre folkskola», höjt det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt högre folkskolor med ett belopp av 45,000 kronor eller från 410,000 kronor till 455,000 kronor.

216:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 211) att *dels* medgiva, att understöd för undervisning i slöjd vid statsunderstödda högre folkskolor må från och med år 1920 på i övrigt av riksdagen år 1915 fastställda villkor och enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, utgå såsom bidrag till lärares avlöning med ett belopp av 2 kronor för undervisningstimme, dock med högst 432 kronor årligen för varje skola eller slöjdvadning;

dels ock höja det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till anord-

Allmänna
skolväsendet.

nande av slöjd i högre folkskolor med ett belopp av 5,500 kronor eller från 8,500 kronor till 14,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och har förty

dels medgivit, att *understöd för undervisning i slöjd vid statsunderstödda högre folkskolor* må från och med år 1920 på i övrigt av riksdagen år 1915 fastställda villkor och enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, utgå såsom bidrag till lärares avlöning med ett belopp av 2 kronor för undervisningstimme, dock med högst 432 kronor årligen för varje skola eller slöjdvärdning;

dels ock höjt det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till anordnande av slöjd i högre folkskolor med ett belopp av 5,500 kronor eller från 8,500 kronor till 14,000 kronor.

217:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 212) att såsom förslagsanslag med oförändrat belopp, 7,570 kronor, uppföra det nu under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat såsom förslagsanslag, högst, upptagna anslaget till understöd åt sällskapet för folkundervisningens befrämjande högre folkskola.

Riksdagen har såsom förslagsanslag med oförändrat belopp, 7,570 kronor, uppfört det nu under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat såsom förslagsanslag, högst, upptagna anslaget till understöd åt sällskapet för folkundervisningens befrämjande högre folkskola.

Folkhögskolor.

218:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 213) att, i avbidan på proposition angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna samt statsunderstöd åt nämnda skolor, beräkna för ändamålet en höjning av det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor med 300,000 kronor eller från 475,000 kronor till 775,000 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 214) att, i avbidan på proposition angående ökat understöd åt folkhögskolor för vinterkursen 1919—1920 och sommarkursen 1920 för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 338, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

A) besluta,

att till understöd åt sådana folkhögskolor, som prövats gagneliga och av Eders Kungl. Maj:t befinnas böra erhålla understöd, må för tiden från och med arbetsåret 1919—1920 ur förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor utgå:

I) såsom bidrag till kursernas uppehållande:

- 1) till folkhögskolas huvudkurs högst 7,000 kronor;
- 2) till huvudkurs vid folkhögskola, vars föreståndare jämväl är föreståndare för med skolan förenad lantmannaskola, högst 6,500 kronor;
- 3) till kvinnlig kurs, som pågår samtidigt med huvudkurs för manliga elever, högst 3,500 kronor;
- 4) till fristående kvinnlig kurs, anordnad vid folkhögskola, som åtnjuter anslag till sin huvudkurs, högst 3,500 kronor;
- 5) till andra årskurs, som pågår samtidigt med folkhögskolas huvudkurs, högst 2,500 kronor och, om med sådan kurs är förenad skyldighet att avlöna särskild ämneslärare med fast anställning, ytterligare högst 1,000 kronor, samt till andra årskurs, som är ansluten till fristående kvinnlig kurs, högst 2,000 kronor;
- 6) till anordnande av parallellundervisning, då sådan med hänsyn till elevernas olika förkunskaper eller behovet av uppdelning i skilda arbetslag prövas nödvändig:
 - a) vid folkhögskolas huvudkurs eller därmed samtidigt pågående kurser högst 1,000 kronor samt, då elevantalet överstiger 35, ytterligare högst 1,000 kronor,
 - b) vid fristående kvinnlig kurs eller därtill ansluten andra årskurs högst 750 kronor samt, då elevantalet överstiger 35, ytterligare högst 750 kronor;

7) till huvudkurs och fristående kvinnlig kurs ävensom andra samtidigt med dem pågående kurser, för det fall att ifrågavarande kurser enligt nedan stadgade villkor angående undervisningstidens längd skola pågå minst 3 veckor utöver eljest stadgad minsta undervisningstid, 10 procents förhöjning av eljest utgående statsbidrag;

II) såsom särskilda bidrag till lärares avlöning:

1) för föreståndare samt för ämneslärare med fast anställning ett belopp motsvarande det eller de ålderstillägg, vartill föreståndaren eller läraren må vara berättigad;

• 2) för lärare, som vikarierar för föreståndare eller för ämneslärare med fast anställning, om tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, och, om tjänstledigheten förorsakas av

Allmänna
skolväsendet.

offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det belopp, som Eders Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer;

3) till bestridande av kostnaderna för undervisning i hushållsgöromål, då denna undervisning ingår i skolans första årskurs, ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den till lärarinnan i enlighet med nedan stadgade bestämmelser utgående minsta avlöningen för arbetsdag, dock ej beräknat för större antal arbetsdagar än som inrymmes inom den för vederbörande kurs stadgade minsta undervisningstiden;

B) bestämma,

att såsom särskilda villkor för utgående av förestående anslag skall gälla:

1) att folkhögskolan skall vara försedd med ett av skolöverstyrelsen fastställt reglemente;

2) att undervisningen vid folkhögskola skall pågå

a) vid huvudkurs och andra samtidigt därmed pågående kurser, då vid skolan även är anordnad fristående kvinnlig kurs, minst 21 veckor men i annat fall minst 24 veckor,

b) vid fristående kvinnlig kurs minst 13 veckor men, vad första årskursen beträffar, för den händelse undervisning i hushållsgöromål ingår i densamma, minst 16 veckor,

Eders Kungl. Maj:t dock obetaget dels att, där undervisningen till följd av smittosam sjukdom eller annan tvingande anledning i vederbörlig ordning varit inställd, ändock bevilja anslag, dels ock att medgiva någon avkortning i angivna tider, där hänsyn till jordbrukets arbetsbehov gör sådant nödvändigt;

3) att för kvinnlig kurs, som pågår samtidigt med manlig huvudkurs, särskild undervisning skall vara anordnad i de ämnen, där sådan erfordras;

4) att i andra årskurs antalet elever uppgår till minst 10 och att dessa elever antingen förut genomgått folkhögskolas första årskurs eller på annat sätt erhållit motsvarande föregående utbildning;

5) att skolan förfogar över ändamålsenliga lokaler samt erforderliga undervisningsmedel;

6) att, innan anslag första gången beviljas åt folkhögskola, densamma skall hava fått sig tillerkänt understöd av vederbörande landsting eller beträffande skola, som är belägen inom sådan stad, som ej i landsting deltagar, av stadsfullmäktige eller ock att skolöverstyrelsen vitsordat skolan vara till allmänt gagn;

7) att landsting, hushållningssällskap, kommuner eller enskilda var för

sig eller gemensamt till vederbörande skola lämna bidrag, vilka, inberäknat skolavgifter, där sådana förekomma, sammanlagt uppgå till minst lika stort belopp som det, varmed statsbidraget för samtliga på en gång vid skolan pågående kurser överskjuter 3,000 kronor för huvudkurs, 4,500 kronor för huvudkurs med därtill ansluten kvinnlig kurs samt 1,500 kronor för fristående kvinnlig kurs;

8) att vid folkhögskolan anställda lärare åtnjuta en avlöning, uppgående till minst följande belopp, Eders Kungl. Maj:t dock obetaget att i förekommande fall göra undantag från eljest gällande föreskrifter:

för *manlig föreståndare*, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 800 kronor, eller, där folkhögskola är förenad med lantmannaskola och sistnämnda skolas föreståndare är utsedd till föreståndare för båda skolorna, 650 kronor,

a) vid folkhögskola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 5,400 kronor,

b) vid folkhögskola med endast huvudkurs 4,600 kronor eller, då endast vare sig manlig eller kvinnlig avdelning däri ingår, 4,000 kronor,

till vilka avlöningsbelopp kunna komma två ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 års oförvitlig tjänstgöring; för *kvinnlig föreståndare*, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 600 kronor,

a) vid folkhögskola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 4,200 kronor,

b) vid folkhögskola med endast huvudkurs 3,800 kronor eller, då endast vare sig manlig eller kvinnlig avdelning däri ingår, 3,400 kronor,

till vilka avlöningsbelopp kunna komma två ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor, efter respektive 5 och 10 års oförvitlig tjänstgöring;

för *vikarierande föreståndare* ett särskilt arvode av 500 kronor vid skola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs samt 400 kronor vid skola med endast huvudkurs;

för *manlig ämneslärare med fast anställning*, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning med minst 500 kronor,

a) med anställning vid såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 3,700 kronor,

b) med anställning endast vid huvudkurs 3,000 kronor,

till vilka avlöningsbelopp kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring;

Allmänna
skolväsendet.

för *kvinnlig ämneslärare med fast anställning*, förutom fri bostad med bränsle eller motsvarande ersättning med minst 300 kronor,

a) med anställning vid såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 3,200 kronor,

b) med anställning endast vid huvudkurs 2,700 kronor,

till vilka avlöningsbelopp kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring;

för *extra ordinarie och vikarierande manlig ämneslärare* med full tjänstgöring,

a) med anställning vid huvudkurs 1,900 kronor,

b) med anställning vid fristående kvinnlig kurs 600 kronor;

för *extra ordinarie och vikarierande kvinnlig ämneslärare* med full tjänstgöring,

a) med anställning vid huvudkurs 1,700 kronor,

b) med anställning vid fristående kvinnlig kurs 550 kronor;

för *manlig eller kvinnlig lärare i slöjd* arvode efter 2 kronor 50 öre för varje undervisningstimme;

för *lärarinna i hushållsgöromål* arvode efter 10 kronor för varje arbetsdag;

för *lärare i gymnastik och i sång*, vilken ej på grund av annan anställning vid skolan har bestämd årslön, arvode efter 3 kronor 50 öre för varje undervisningstimme;

9) att vederbörande skolor skola vara underkastade de särskilda bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t finner gott utfärda angående skolornas inspektion samt angående det antal ämneslärare med fast anställning, som må finnas vid varje skola, ävensom rörande lärarnas antagande och entledigande samt rättsliga ställning över huvud;

10) att berättelse över skolans verksamhet årligen av skolstyrelsen ingives såväl till ecklesiastikdepartementet som till skolöverstyrelsen och vederbörande landsting;

C) medgiva, att Eders Kungl. Maj:t må äga att utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka i huvudsaklig överensstämmelse med den uppfattning, åt vilken departementschefen i statsrådsprotokollet uttalat sin anslutning, torde för omförmälda avlöningsförmåners åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omförmälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga;

D) medgiva, att av samma förslagsanslag ett belopp av 6,000 kronor må enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, användas till understöd för utbildning av lärare och lärarinnor vid folkhögskolor;

E) vid bifall till vad under mom. *A)* och *D)* föreslagits höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor från dess nuvarande belopp, 475,000 kronor, till 799,025 kronor eller med 324,025 kronor;

F) medgiva, att rätt till delaktighet i dövstumlärares pensionsanstalt må tillkomma:

a) föreståndare samt manliga och kvinnliga ämneslärare med fast anställning med delaktighetsbelopp, som motsvarar vederbörandes lön i högsta lönegraden enligt de ovan föreslagna bestämmelserna för lärares minimiavlöning,

b) manliga och kvinnliga lärare i övningsämnen, vilkas avlöning är av skolstyrelse reglerad, med delaktighetsbelopp motsvarande den reglerade lönen, dock ej mindre än 1,000 kronor,

med rätt för Eders Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i reglementet för sagda pensionsanstalt, som i anledning av vad sålunda föreslagits må befinnas erforderliga;

G) föreskriva, att lärare, som äger eller enligt förslaget erhåller delaktighet i dövstumlärares pensionsanstalt, skall vara underkastad de ändrade bestämmelser, som rörande samma anstalt kunna vara meddelade;

H) för beredande av ökat understöd för folkhögskolor för vinterkursen 1919—1920 och sommarkursen 1920 anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 80,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion, vari, bland annat, hemställts,

att riksdagen ville

dels bestämma, att såsom villkor för utgående av statsanslag skall bland annat gälla:

att i andra årskurs antalet elever uppgår till minst 10 och att dessa elever antingen förut genomgått folkhögskolans första årskurs eller på annat sätt erhållit motsvarande föregående utbildning, *Eders Kungl. Maj:t dock obetaget, att, där omständigheterna så föranleda, bevilja undantag från dessa bestämmelser;*

att manlig föreståndare skall erhålla fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 800 kronor, eller, där folkhögskola är förenad med lantmannaskola och sistnämnda skolas föreståndare är utsedd till rektor för båda skolorna, 650 kronor;

dels för beredande av ökat understöd för folkhögskolor för vinterkursen 1919—1920 och sommarkursen 1920 anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 150,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning innebär huvudsakligen en omläggning av grunderna för statsbidrag till folkhögskolor, avseende

Allmänna
skolväsendet.

bland annat att tillförsäkra den vid dessa skolor anställda lärarpersonalen vissa bestämda lönesatser ävensom pensionsrätt. Eders Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig i allo till en av skolöverstyrelsen i ämnet avgiven framställning. De åtgärder, som föreslagits, särskilt i fråga om lärarpersonalens avlöning, äro i vissa hänseenden anpassade efter 1918 års lagtima riksdags beslut angående lönereglering för olika lärarkategorier. Att någon närmare överensstämmelse ej kan bringas till stånd i sistnämnda avseende mellan folkhögskolorna och andra skolarter, torde ligga i öppen dag, om man tager i betraktande de förras säregna ställning och arbetsformer. Svårigheterna härvidlag synas ock hava medfört, att folkhögskolorna i ett eller annat hänseende i det föreliggande förslaget blivit i jämförelse med andra läroanstalter väl mycket tillgodosedda, men har riksdagen, i betraktande av den utomordentliga betydelse, dessa skolor hava för bildningsarbetet bland landsbygdens ungdom, icke ansett sig böra vidtaga åtgärder, som tilläventyrs kunde vara ägnade att medföra en minskning av möjligheterna för dessa skolor att få vidare utveckla sin gagnande verksamhet.

Vid närmare granskning av de föreslagna avlöningsförmånerna har riksdagen bland annat uppmärksammat, hurusom för manlig föreståndare vid skola med endast huvudkurs jämte därtill ansluten kvinnlig kurs, båda av minst 24 veckors längd, föreslagits en kontant avlöning av 4,600 kronor, samt där endast vare sig manlig eller kvinnlig huvudkurs men ingen sommarkurs förekommer, d. v. s. 21 veckor, en kontant avlöning av 4,000 kronor. Med hänsyn till den relativt korta tid, nämnda kurser omfatta, kunna ifrågavarande avlöningar ej annat än betecknas såsom avsevärt höga. Att riksdagen det oktadt icke ansett sig böra vidtaga någon nedläggning av desamma, beror väsentligen därpå, att, såsom allmänt är känt, på en folkhögskolas föreståndare ställas anspråk, till art och omfattning vida överträffande dem, som göras gällande ifråga om föreståndare för andra med folkhögskolorna jämförliga läroanstalter. Särskilt må erinras om den representationsskyldighet, som åvilar folkhögskolornas föreståndare. I betraktande av dessa och andra på frågan inverkan omständigheter har riksdagen ansett sig böra bifalla vad sålunda i angivna hänseenden föreslagits.

I avseende å ålderstilläggsberäkning har departementschefen anslutit sig till vad skolöverstyrelsen därutinnan föreslagit. Överstyrelsens förslag innebär, bland annat, att en till föreståndare vid folkhögskola befordrad lärare tillgodoföres så många ålderstillägg såsom föreståndare, att hans avlöning i sistnämnda befattning närmast överstiger den avlöning han senast åtnjöt som ordinarie lärare enligt bestämmelserna för minimiavlöning åt sådan. Denna bestämmelse, som är likartad med den, som

tillämpats vid läroverksadjunkts befordran till lektor, anser riksdagen lämplig.

Beträffande bostadsförmån för manlig föreståndare föreslås i Eders Kungl. Maj:ts framställning, (B) 8)) att denna skall utgöras av fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 800 kronor, eller, där folkhögskola är förenad med lantmannaskola och sistnämnda skolas föreståndare är utsedd till »föreståndare» för båda skolorna, 650 kronor. Motionsvis har yrkats utbytande av sistnämnda ordet »föreståndare» mot »rektor». Då ordet »rektor» i detta sammanhang torde vara det formellt riktiga, har riksdagen ansett sig böra bifalla det motionsvis framställda yrkandet i denna del.

Såsom villkor för statsbidrags utgående har av Eders Kungl. Maj:t föreslagits, (B) 4)) bland annat, att i andra årskurs antalet elever skulle uppgå till minst 10 och att dessa elever antingen förut genomgått folkhögskolas första årskurs eller på annat sätt erhållit motsvarande föregående utbildning. I ovanberörda motion har förordats samma bestämmelse, dock med följande tillägg »Kungl. Maj:t dock obetaget, att, där omständigheterna så föranleda, bevilja undantag från dessa bestämmelser.» Med hänsyn till det av departementschefen i fråga om villkoren för statsbidragens utgående gjorda uttalandet, att det syntes vara av vikt, att en viss dispenseringsrätt bleve överlämnad åt Eders Kungl. Maj:t, har riksdagen ansett sig i huvudsaklig anslutning till det i motionen framställda yrkandet böra till ifrågasvarande bestämmelse foga ett tillägg, så lydande: »Eders Kungl. Maj:t dock obetaget att, där särskilda omständigheter sådant påkalla, bevilja undantag från dessa bestämmelser.» I enlighet härmed har riksdagen givit åt den i mom. B) 8) omnämnda dispenserätten en motsvarande lydelse: »Eders Kungl. Maj:t dock obetaget att, där särskilda förhållanden sådant påkalla, göra undantag från eljest gällande föreskrifter.»

Genom beslut av 1900 års riksdag medgavs, att av förslagsanslaget till folkhögskolor finge utgå ett belopp av högst 3,000 kronor att efter Eders Kungl. Maj:ts närmare bestämmelser användas till utbildning av lärare och lärarinnor vid folkhögskolor. Av detta anslag har till och med år 1914 utdelats resestipendier till folkhögskollärare huvudsakligast för studiebesök vid andra svenska eller nordiska folkhögskolor. Efter krigsutbrottet hava sådana stipendier icke utdelats. Eders Kungl. Maj:t har nu föreslagit en förhöjning av detta belopp till det dubbla eller alltså till 6,000 kronor. På sätt av statsrådsprotokollet framgår, har departementschefen visserligen förklarat någon tvekan kunna vara för handen att med ens höja ifrågasvarande summa till dubbla beloppet, men dock ansett med hänsyn till det ökade antalet skolor och den allt större lärarpersonalen denna förhöjning

Allmänna
skolväsendet.

befogad. Riksdagen har icke kunnat underlåta att dela den tvekan, varåt departementschefen givit uttryck. Den föreslagna ökningen synes ock väl högt tilltagen, och har riksdagen i enlighet med den uppfattning, vilken riksdagen i motsvarande fall förut hävdad, beslutat en höjning med 50 procent eller till 4,500 kronor. Härav föranledes en minskning av det ifrågasatta förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor från 799,025 kronor till 797,525 kronor.

På därom av Eders Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1918 års lagtima riksdag till ökat understöd åt folkhögskolorna för vinterkursen 1918—1919 och sommarkursen 1919 på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag av 95,000 kronor, beräknat efter 20 procent av de för år 1917 utgående understöden. För enahanda ändamål för vinterkursen 1919—1920 och sommarkursen 1920 har skolöverstyrelsen med utgångspunkt från samma procenttal och de för år 1920 beräknade understöden föreslagit ett belopp av 150,000 kronor. Departementschefen åter har lagt till grund en beräkning efter 10 procent å de nu föreslagna understöden, och har i anslutning därtill av Kungl. Maj:t föreslagits ett belopp av 80,000 kronor. I ovanberörda motion har upptagits det av skolöverstyrelsen föreslagna beloppet å 150,000 kronor. Riksdagen anser väl en höjning av anslaget befogad, men finner sig, med hänsyn till den ståndpunkt departementschefen intagit och de skäl han anfört för sitt förslag, icke kunna vidtaga så stark ökning, som i motionen ifrågasättes. Såsom en medelväg har riksdagen beslutat, att till grund för beräkningen lägges 15 procent av nu föreslagna understödsbelopp och att anslaget för ändamålet följaktligen bestämmes till 120,000 kronor.

Riksdagen har alltså, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning och ovanberörda motion,

A) beslutit,

att till understöd åt sådana folkhögskolor, som prövats gagneliga och av Eders Kungl. Maj:t befinnas böra erhålla understöd, må för tiden från och med arbetsåret 1919—1920 ur förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor utgå:

1) såsom bidrag till kursernas uppehållande:

- 1) till folkhögskolas huvudkurs högst 7,000 kronor;
- 2) till huvudkurs vid folkhögskola, vars föreståndare jämväl är föreståndare för med skolan förenad lantmannaskola, högst 6,500 kronor;
- 3) till kvinnlig kurs, som pågår samtidigt med huvudkurs för manliga elever, högst 3,500 kronor;
- 4) till fristående kvinnlig kurs, anordnad vid folkhögskola, som åtnjuter anslag till sin huvudkurs, högst 3,500 kronor;

5) till andra årskurs, som pågår samtidigt med folkhögskolas huvudkurs, högst 2,500 kronor och, om med sådan kurs är förenad skyldighet att avlöna särskild ämneslärare med fast anställning, ytterligare högst 1,000 kronor, samt till andra årskurs, som är ansluten till fristående kvinnlig kurs, högst 2,000 kronor;

6) till anordnande av parallellundervisning, då sådan med hänsyn till elevernas olika förkunskaper eller behovet av uppdelning i skilda arbetslag prövas nödvändig:

a) vid folkhögskolas huvudkurs eller därmed samtidigt pågående kurser högst 1,000 kronor samt, då elevantalet överstiger 35, ytterligare högst 1,000 kronor,

b) vid fristående kvinnlig kurs eller därtill ansluten andra årskurs högst 750 kronor samt, då elevantalet överstiger 35, ytterligare högst 750 kronor;

7) till huvudkurs och fristående kvinnlig kurs ävensom andra samtidigt med dem pågående kurser, för det fall att ifrågavarande kurser enligt nedan stadgade villkor angående undervisningstidens längd skola pågå minst 3 veckor utöver eljest stadgad minsta undervisningstid, 10 procents förhöjning av eljest utgående statsbidrag;

II) såsom särskilda bidrag till lärares avlöning:

1) för föreståndare samt för ämneslärare med fast anställning ett belopp motsvarande det eller de ålderstillägg, vartill föreståndaren eller läraren må vara berättigad;

2) för lärare, som vikarierar för föreståndare eller för ämneslärare med fast anställning, om tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, och, om tjänstledigheten förorsakas av offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det belopp, som Eders Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer;

3) till bestridande av kostnaderna för undervisning i hushållsgöromål, då denna undervisning ingår i skolans första årskurs, ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den till lärarinnan i enlighet med nedan stadgade bestämmelser utgående minsta avlöningen för arbetsdag, dock ej beräknat för större antal arbetsdagar än som inrymmes inom den för vederbörande kurs stadgade minsta undervisningstiden;

B) bestämt,

att såsom särskilda villkor för utgående av förestående anslag skall gälla:

Allmänna
skolväsendet.

1) att folkhögskolan skall vara försedd med ett av skolöverstyrelsen fastställt reglemente;

2) att undervisningen vid folkhögskolan skall pågå

a) vid huvudkurs och andra samtidigt därmed pågående kurser, då vid skolan även är anordnad fristående kvinnlig kurs, minst 21 veckor men i annat fall minst 24 veckor,

b) vid fristående kvinnlig kurs minst 13 veckor men, vad första årskursen beträffar, för den händelse undervisning i hushållsgöromål ingår i densamma, minst 16 veckor,

Eders Kungl. Maj:t dock obetaget dels att, där undervisningen till följd av smittosam sjukdom eller annan tvingande anledning i vederbörlig ordning varit inställd, ändock bevilja anslag, dels ock att medgiva någon avkortning i angivna tider, där hänsyn till jordbrukets arbetsbehov gör sådant nödvändigt;

3) att för kvinnlig kurs, som pågår samtidigt med manlig huvudkurs, särskild undervisning skall vara anordnad i de ämnen, där sådan erfordras;

4) att i andra årskurs antalet elever uppgår till minst 10 och att dessa elever antingen förut genomgått folkhögskolas första årskurs eller på annat sätt erhållit motsvarande föregående utbildning, Eders Kungl. Maj:t dock obetaget att, där särskilda omständigheter sådant påkalla, bevilja undantag från dessa bestämmelser;

5) att skolan förfogar över ändamålsenliga lokaler samt erforderliga undervisningsmedel;

6) att, innan anslag första gången beviljas åt folkhögskola, densamma skall hava fått sig tillerkänt understöd av vederbörande landsting eller beträffande skola, som är belägen inom sådan stad, som ej i landsting deltagar, av stadsfullmäktige eller ock att skolöverstyrelsen vitsordat skolan vara till allmänt gagn;

7) att landsting, hushållningssällskap, kommuner eller enskilda var för sig eller gemensamt till vederbörande skola lämna bidrag, vilka, inberäknat skolavgifter, där sådana förekomma, sammanlagt uppgå till minst lika stort belopp som det, varmed statsbidraget för samtliga på en gång vid skolan pågående kurser överskjuter 3,000 kronor för huvudkurs, 4,500 kronor för huvudkurs med därtill ansluten kvinnlig kurs samt 1,500 kronor för fristående kvinnlig kurs;

8) att vid folkhögskolan anställda lärare åtnjuta en avlöning, uppgående till minst följande belopp, Eders Kungl. Maj:t dock obetaget att, där särskilda förhållanden sådant påkalla, göra undantag från eljest gällande föreskrifter:

för *manlig föreståndare*, förutom fri bostad och bränsle eller mot-

svarande ersättning, icke understigande 800 kronor, eller, där folkhögskola är förenad med lantmannaskola och sistnämnda skolas föreståndare är utsedd till rektor för båda skolorna, 650 kronor,

a) vid folkhögskola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 5,400 kronor,

b) vid folkhögskola med endast huvudkurs 4,600 kronor eller, då endast vare sig manlig eller kvinnlig avdelning däri ingår, 4,000 kronor, till vilka avlöningsbelopp kunna komma två ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 års oförvitlig tjänstgöring;

för *kvinnlig föreståndare*, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande 600 kronor,

a) vid folkhögskola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 4,200 kronor,

b) vid folkhögskola med endast huvudkurs 3,800 kronor eller, då endast vare sig manlig eller kvinnlig avdelning däri ingår, 3,400 kronor, till vilka avlöningsbelopp kunna komma två ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor, efter respektive 5 och 10 års oförvitlig tjänstgöring;

för *vikarierande föreståndare* ett särskilt arvode av 500 kronor vid skola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs samt 400 kronor vid skola med endast huvudkurs;

för *manlig ämneslärare med fast anställning*, förutom fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning med minst 500 kronor,

a) med anställning vid såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 3,700 kronor,

b) med anställning endast vid huvudkurs 3,000 kronor, till vilka avlöningsbelopp kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring; för *kvinnlig ämneslärare med fast anställning*, förutom fri bostad med bränsle eller motsvarande ersättning med minst 300 kronor,

a) med anställning vid såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs 3,200 kronor,

b) med anställning endast vid huvudkurs 2,700 kronor, till vilka avlöningsbelopp kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 300 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänstgöring; för *extra ordinarie och vikarierande manlig ämneslärare* med full tjänstgöring,

a) med anställning vid huvudkurs 1,900 kronor,

b) med anställning vid fristående kvinnlig kurs 600 kronor; för *extra ordinarie och vikarierande kvinnlig ämneslärare* med full tjänstgöring,

Allmänna
skolväsendet.

a) med anställning vid huvudkurs 1,700 kronor,
b) med anställning vid fristående kvinnlig kurs 550 kronor;
för *manlig eller kvinnlig lärare i slöjd* arvode efter 2 kronor 50 öre för varje undervisningstimme;
för *lärarinna i hushållsgöromål* arvode efter 10 kronor för varje arbetsdag;

för *lärare i gymnastik och i sång*, vilken ej på grund av annan anställning vid skolan har bestämd årslön, arvode efter 3 kronor 50 öre för varje undervisningstimme;

9) att vederbörande skolor skola vara underkastade de särskilda bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t finner gott utfärda angående skolornas inspektion samt angående det antal ämneslärare med fast anställning, som må finnas vid varje skola, ävensom rörande lärarnas antagande och entledigande samt rättsliga ställning över huvud;

10) att berättelse över skolans verksamhet årligen av skolstyrelsen ingives såväl till ecklesiastikdepartementet som till skolöverstyrelsen och vederbörande landsting;

C) medgivit, att Eders Kungl. Maj:t må äga att utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka i huvudsaklig överensstämmelse med den uppfattning, åt vilken departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919 uttalat sin anslutning, torde för omförmälda avlöningsförmånens åtnjutande böra stadgas, ävensom de närmare föreskrifter, vilka för tillämpning av omförmälda villkor och bestämmelser eller i övrigt kunna anses erforderliga;

D) medgivit, att av samma förslagsanslag ett belopp av 4,500 kronor må, enligt de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, användas till understöd för utbildning av lärare och lärarinnor vid folkhögskolor;

E) höjt det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor från dess nuvarande belopp, 475,000 kronor, till 797,525 kronor eller med 322,525 kronor;

F) medgivit, att rätt till delaktighet i dövstumläraernas pensionsanstalt må tillkomma

a) föreståndare samt manliga och kvinnliga ämneslärare med fast anställning med delaktighetsbelopp, som motsvara vederbörandes lön i högsta lönegraden enligt de ovan angivna bestämmelserna för lärares minimiavlönning,

b) manliga och kvinnliga lärare i övningsämnen, vilkas avlöning är av skolstyrelse reglerad, med delaktighetsbelopp motsvarande den reglerade lönen, dock ej mindre än 1,000 kronor,

med rätt för Eders Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i reglementet för sagda pensionsanstalt, som i anledning av vad sålunda beslutats må befinnas erforderliga;

G) föreskrivit, att lärare, som äger eller enligt förslaget erhåller delaktighet i dövstumläraernas pensionsanstalt, skall vara underkastad de ändrade bestämmelser, som rörande samma anstalt kunna varda meddelade;

H) för beredande av ökat understöd för folkhögskolor för vinterkursen 1919—1920 och sommarkursen 1920 anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 120,000 kronor.

219:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 214 och särskild proposition nr 338) och en inom riksdagen väckt motion har riksdagen — på sätt riksdagen under nästföregående punkt anmält — för beredande av *ökat understöd för folkhögskolor* för vinterkursen 1919—1920 och sommarkursen 1920 anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 120,000 kronor.

220:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 215) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för beredande av *höjda stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid folkhögskolor* under läsåret 1919—1920 anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 70,000 kronor.

Folkbildningsåtgärder i övrigt.

Folkbibliotek.

221:o) Med föranledande av Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning (punkt 216) har riksdagen höjt det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till *understöd åt folkbibliotek* från de nuvarande belopp, 170,000 kronor, med 65,000 kronor till 235,000 kronor.

Folkbildningsåtgärder
i övrigt.

222:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 217) att från det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek må för utgivande av årliga tillägg till grundkatalogen över för folk- och skolbibliotek lämplig litteratur från och med år 1919 tills vidare utgå ett belopp av högst 4,000 kronor årligen.

Folkbildningsåtgärder
i övrigt.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har riksdagen medgivit, att från det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek må för utgivande av årliga tillägg till grundkatalogen över för folk- och skolbibliotek lämplig litteratur från och med år 1919 tills vidare utgå ett belopp av högst 4,000 kronor årligen.

223:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 218) att från det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek må från och med år 1919 tills vidare enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och under av Eders Kungl. Maj:t fastställda villkor årligen utgå understöd åt fyra förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek och åt två bokförmedlingsanstalter med ett sammanlagt belopp av högst 23,000 kronor, därav högst 16,000 kronor till bokförmedlingsanstalter.

1918 års lagtima riksdag medgav, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, bland annat, att från det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek finge från och med år 1918 tills vidare enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och under av Eders Kungl. Maj:t fastställda villkor årligen utgå understöd åt fyra förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek och åt två bokförmedlingsanstalter med ett sammanlagt belopp av högst 21,000 kronor, därav högst 14,000 kronor till bokförmedlingsanstalter.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, har medgivit, att från det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek må från och med år 1919 tills vidare enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande och under av Eders Kungl. Maj:t fastställda villkor årligen utgå understöd åt fyra förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek och åt två bokförmedlingsanstalter med ett sammanlagt belopp av högst 23,000 kronor, därav högst 16,000 kronor till bokförmedlingsanstalter.

224:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 219) att medgiva att från det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek må, under de villkor Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, från och med år 1919 tills vidare utgå ett årligt understöd av 2,000 kronor för fortsatt utgivande av tidskriften Bokstugan.

Riksdagen har medgivit, att från det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till understöd åt folk-

bibliotek må, under de villkor Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, från och med år 1919 tills vidare utgå ett årligt understöd av 2,000 kronor för fortsatt utgivande av tidskriften Bokstugan.

Folkbildningsåtgärder
i övrigt.

Populärvetenskapliga föreläsningar.

225:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 220) att *ej mindre* till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 280,000 kronor ävensom medgiva, att av detta anslag må enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda villkor användas dels högst 22,000 kronor till understöd åt centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av dylika föreläsningar, dels 2,000 kronor till en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent, dels högst 3,000 kronor till understöd åt sådana nybildade anstalter, vilkas ordsbidrag ej uppgår till 200 kronor, dels ock högst 8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare;

än även såsom bidrag för uppehållande av arbetarnas bildningsförbunds föreläsningsverksamhet under arbetsåret 1919—1920 bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 5,000 kronor, att utgå enligt de villkor och bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

För år 1919 har riksdagen i enlighet med därom av Eders Kungl. Maj:t framlagt förslag beviljat på extra stat ett reservationsanslag av 270,000 kronor till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, av vilket anslag enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda villkor finge användas dels högst 12,000 kronor till understöd åt centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av dylika föreläsningar, dels 2,000 kronor till en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent, dels högst 3,000 kronor till understöd åt sådana nybildade anstalter, vilkas ordsbidrag ej uppginge till 200 kronor, dels ock högst 8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär, bland annat, en höjning från 12,000 kronor till 22,000 kronor av den till centralbyråer m. m. avsedda delen av ifrågavarande anslag. Mot vad Eders Kungl. Maj:t i nu berörda hänseende föreslagit, har riksdagen icke haft något att erinra.

Beträffande den del av Eders Kungl. Maj:ts förslag, som avser bidrag till uppehållande av arbetarnas bildningsförbunds verksamhet, finner riksdagen visserligen ett understödande från statens sida av ifrågavarande föreläsnings-

Folkbildningsåtgärder i övrigt.

verksamhet vara av omständigheterna påkallat. Riksdagen ställer sig dock i hög grad tveksam beträffande den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna anordningen om ett särskilt anslag till detta ändamål. Det kan nämligen befaras, att genom en dylik särdelning av olika föreläsningrörelser en mindre nyttig konkurrens kan uppstå, varigenom den ena rörelsen kan komma att gynnas och uppmärksammas på den andras bekostnad. En sådan splittring kan ingalunda vara till fromma för den verksamhet, det här gäller att främja, på samma gång som genom bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle skapas en dualism inom föreläsningverksamheten, vars verkningar kunna visa sig hava ett mindre gott inflytande på en ändamålsenlig och önskvärd utveckling på ifrågavarande områden. Då vidare ett bifall till förslaget, sådant det nu föreligger, kan medföra konsekvenser av omfattande räckvidd, har riksdagen icke ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i dess förevarande form. Då, såsom angivits, riksdagen emellertid i sak ingalunda ställer sig avvisande till förslaget om understöd åt nu förevarande ändamål, och då reservationsanslaget till populärvetenskapliga föreläsningar med dess nu föreslagna belopp, 280,000 kronor, möjligen icke torde vara tillfyllest, då det gäller tillgodoseende av de ytterligare krav, som i nu förevarande avseende eventuellt komma att ställas på detta anslag, har riksdagen funnit sig böra vidtaga en sådan anordning, att berörda anslag höjes med det ifrågasatta beloppet, 5,000 kronor, och att på detta sätt möjlighet beredes arbetarnas bildningsförbund att — vare sig genom nybildade lokalföreningar eller eventuellt i sambete med nuvarande föreläsningorganisationer — enligt de för anslaget i dess helhet gällande grunder och villkor erhålla understöd för sin verksamhet.

Eders Kungl. Maj:t har i annat sammanhang föreslagit riksdagen att *dels* för beredande av ytterligare understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett reservationsanslag av 8,700 kronor, att användas till understöd åt den verksamhet, som bedrivs av föreläsningbyråerna i Stockholm, Lund och Göteborg, *dels ock* såsom bidrag för uppehållande av arbetarnas bildningsförbunds föreläsningverksamhet under arbetsåret 1918—1919 bevilja på tilläggsstat för år 1919 ett reservationsanslag av 5,000 kronor, att utgå enligt de villkor och bestämmelser, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

I anslutning till vad riksdagen nyss anfört, har riksdagen uppfört på tilläggsstat för år 1919 ett belopp av 13,700 kronor för beredande av ytterligare understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, därav 8,700 kronor att användas till understöd åt den

verksamhet, som bedrivs av föreläsningsbyråerna i Stockholm, Lund och Göteborg. Beslut härom anmäler riksdagen i sin skrivelse nr 8 B.

Folkbildningsåtgärder i övrigt.

Riksdagen har sålunda, med avslag å Eders Kungl. Maj:ts framställning, i vad den avser uppförande å riksstaten av särskilt anslag till uppehållande av arbetarnas bildningsförbunds föreläsningsverksamhet, till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna *populärvetenskapliga föreläsningar*, beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 285,000 kronor ävensom medgivit, att av detta anslag må enligt av Eders Kungl. Maj:t fastställda villkor användas dels högst 22,000 kronor till understöd åt centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av dylika föreläsningar, dels 2,000 kronor till en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent, dels högst 3,000 kronor till understöd åt sådana nybildade anstalter, vilkas ordsbidrag ej uppgår till 200 kronor, dels ock högst 8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare.

226:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 221) att såsom bidrag till täckande av kostnaderna för de föreläsningskurser, som från universiteten i Uppsala och Lund varda på begäran, vare sig av institution, som ej åtnjuter särskilt till populärvetenskapliga föreläsningar beviljat statsunderstöd, eller av viss kommun eller enskild person anordnade att under år 1920 eller senare hållas utom universitetsstäderna, anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 10,000 kronor, varav 7,000 kronor till Uppsala universitet och 3,000 kronor till Lunds universitet, att utgå under villkor att den, som begärt föreläsning, tillskjuter för täckande av föreläsarens resekostnad och arvode minst lika stort belopp som statsbidraget.

Riksdagen har icke funnit något att erinra mot den gjorda framställningen, vilken innebär en höjning med 3,000 kronor i förhållande till vad för innevarande år för samma ändamål utgår, och har alltså såsom bidrag till täckande av kostnaderna för de *föreläsningskurser, som från universiteten i Uppsala och Lund varda på begäran, vare sig av institution, som ej åtnjuter särskilt till populärvetenskapliga föreläsningar beviljat statsunderstöd, eller av viss kommun eller enskild person anordnade* att under år 1920 eller senare hållas utom universitetsstäderna, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 10,000 kronor, varav 7,000 kronor till Uppsala universitet och 3,000 kronor till Lunds universitet, att utgå under villkor att den, som begärt föreläsning, tillskjuter för täckande av föreläsarens resekostnad och arvode minst lika stort belopp som statsbidraget.

Nykterhetsundervisning.

227:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 222) att, i avbidan på proposition angående anslag till upplysnings- och undervisningsverksamhet för nykterhetens främjande, för ändamålet beräkna under åttonde huvudtiteln på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 150,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 11 mars 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 262, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa under åttonde huvudtiteln på extra stat för år 1920

ej mindre ett förslagsanslag, högst, 105,950 kronor att under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till nedan angivna ändamål med högst följande belopp:

till anordnande under år 1920 av en social fortbildningskurs för lärare m. fl.	kronor 32,950: —
• anordnande under år 1920 av en s. k. allmän utbildningskurs	» 10,500: —
• främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	» 12,000: —
• främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	» 6,000: —
• främjande av Sveriges nationaltempels av Templarorden studie- och ungdomsverksamhet	» 4,500: —
• främjande av Nationalgodtemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
• främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
• främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
• främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	» 6,000: —
• främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	» 4,500: —
• främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	» 15,000: —
• underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek	» 1,000: —

till arvode åt en hos läroverks- och skolöverstyrelserna anställd konsulent för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande kronor 2,000: —

• understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande » 2,500: —

än även till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande i enlighet med de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, ett reservationsanslag å 18,000 kronor;

dels till utarbetande och utgivande av ej mindre en handbok i nykterhetsfrågan än även en för lärare i nykterhetsfrågan avsedd handledning anvisa under åttonde huvudtiteln på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 20,000 kronor;

dels ock medgiva, att uppkommande besparingar å anslagen till anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en s. k. allmän utbildningskurs må enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen.

De anslag i Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, vilka avse olika organisationers studie- och ungdomsverksamhet, skulle enligt förslaget utgå med 50 procent högre belopp än för innevarande år. Riksdagen finner de skäl, departementschefen till stöd för förslaget i denna del anfört, övertygande och har sålunda bifallit de ifrågasatta anslagshöjningarna.

Till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande har Eders Kungl. Maj:t föreslagit ett belopp av 18,000 kronor. I avseende å detta belopp har riksdagen icke funnit anledning till erinran.

Anslagen till anordnande under år 1920 av en social fortbildningskurs för lärare m. fl. å 32,950 kronor samt av en s. k. allmän utbildningskurs å 10,500 kronor har riksdagen ansett sig böra bevilja. Likaså har riksdagen anvisat det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna reservationsanslaget å 20,000 kronor till utarbetande och utgivande av ej mindre en handbok i nykterhetsfrågan än även en för lärare i nykterhetsfrågan avsedd handledning.

Mot anslaget å 1,000 kronor till underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek samt å 2,000 kronor till arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd konsulent för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande har riksdagen ej heller funnit anledning till erinran.

Till främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet har föreslagits ett belopp av 15,000 kronor. Häremot har riksdagen intet att erinra.

Folkbildningsåtgärder
i övrigt.

Det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet å 2,500 kronor till understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande har riksdagen ävenledes ansett sig böra bevilja.

Riksdagen har alltså

dels till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisat under åttonde huvudtiteln på extra stat för år 1920

ej mindre ett förslagsanslag, högst, 105,950 kronor att under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till nedan angivna ändamål med högst följande belopp:

till anordnande under år 1920 av en social fortbildningskurs för lärare m. fl.....	kronor 32,950: —
» anordnande under år 1920 av en s. k. allmän utbildningskurs	» 10,500: —
» främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	» 12,000: —
» främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	» 6,000: —
» främjande av Sveriges nationaltempels av Templarorden studie- och ungdomsverksamhet	» 4,500: —
» främjande av Nationalgodtemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	» 6,000: —
» främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	» 4,500: —
» främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet.....	» 15,000: —
» underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek	» 1,000: —
» arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd konsulent för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande	» 2,000: —
» understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande	» 2,500: —

än även till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande i enlighet med de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, ett reservationsanslag å 18,000 kronor;

dels till utarbetande och utgivande av ej mindre en handbok i nykterhetsfrågan än även en för lärare i nykterhetsfrågan avsedd handledning anvisat under åttonde huvudtiteln på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 20,000 kronor;

dels ock medgivit, att uppkommande besparingar å anslagen till anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en s. k. allmän utbildningskurs må enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen.

Musikföreställningar för allmänheten.

228:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 223) att till understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspektion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet anvisa på extra stat för 1920 ett förslagsanslag, högst, 75,500 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott fastställa.

1918 års lagtima riksdag beviljade till förevarande ändamål på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 57,000 kronor. Av anslaget utgick understöd till följande tre föreningar, nämligen nordvästra Skånes orkesterförening, Gävleborgs läns orkesterförening och Norrköpings orkesterförening, var och en med 18,500 kronor, varjämte till inspektion avsågs ett belopp av 1,500 kronor. Eders Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att anslagssumman skall ökas för att en fjärde orkesterförening, Uddevalla orkesterförening, må kunna erhålla statsunderstöd till samma belopp som de förutnämnda tre föreningarna.

Riksdagen vill ingalunda underkänna den stora kulturella betydelse, som ligger i uppförandet av goda musikverk inför den stora publik, som eljest näppeligen blir i tillfälle att åhöra sådana. Emellertid må erinras om de betänkligheter, som vid flera tillfällen hos riksdagen givit sig tillkänna gent emot en befarad, alltför stark ökning av detta anslag. Riksdagen anser dessa betänkligheter alltjämt äga giltighet och har därför icke funnit sig nu kunna medgiva den ifrågasatta anslagsökningen.

Riksdagen har till *understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspektion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslags-

Folkbildningsåtgärder i övrigt.

anslag, högst, 57,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Eders Kungl Maj:t kan finna gott fastställa.

Studielån.

229:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 224 och särskild proposition nr 334) har riksdagen — på sätt riksdagen i särskild skrivelse nr 230 anmält —

dels till räntefria lån till underlättande av studiemöjligheterna för begåvade, fattiga lärjungar vid offentliga läroanstalter av skilda slag ävensom till bestridande av vissa med låneverksamheten förbundna kostnader på extra stat för år 1920 beviljat ett reservationsanslag av 150,000 kronor,

dels medgivit, att av det till dylika lån på extra stat för år 1919 anvisade reservationsanslaget av 100,000 kronor må bestridas jämväl de motsvarande kostnader, som för låneverksamheten under sistsagda år kunna uppstå,

dels bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att för utdelning av ifrågavarande lån utfärda reglemente i huvudsaklig enlighet med de grunder, som av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919 framlagts, med iakttagande dock av de jämkningar och tillägg, som av riksdagen i berörda skrivelse angivits,

dels ock medgivit, att kostnaderna för den nämnd, som må komma att handlägga ärenden rörande omförmälda lån, må gäldas av det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Abnormundervisningen.

Abnormundervisningen.

230:o) Sedan 1914 års senare riksdag till understöd för utgivande av en ordbok för dövstumma beviljat ett anslag av 5,000 kronor att på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, utgå med 1,000 kronor årligen under fem år samt därav på extra stat för vart och ett av åren 1915, 1917, 1918 och 1919 anvisats ett belopp av 1,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 225) att av förenämnda, redan beviljade anslag å 5,000 kronor anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstående beloppet 1,000 kronor.

Riksdagen har av det utav 1914 års senare riksdag till understöd för utgivande av en *ordbok för dövstumma* beviljade anslaget å 5,000 kronor

anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstående beloppet 1,000 kronor.

Abnorm-
under-
visningen.

231:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 226) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till understöd för utgivande under år 1920 av *Tidning för dövtumma* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 500 kronor, att utgå enligt de närmare föreskrifter, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

232:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 193, anmält, har riksdagen höjt det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas, nu 79,050 kronor, med 24,100 kronor till 103,150 kronor.

233:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 193, anmält, har riksdagen höjt det ordinarie anslaget till förskolan för blindas i Växjö, nu 14,800 kronor, med 5,800 kronor till 20,600 kronor.

234:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 193, anmält, har riksdagen

dels höjt det ordinarie bestämda anslaget till hantverksskolan i Kristinehamn för blindas, nu 9,000 kronor, med 8,300 kronor till 17,300 kronor;

dels ock till hantverksskolan i Kristinehamn för blindas anvisat på extra stat för år 1920

ett förslagsanslag, högst, 7,050 kronor, till förstärkande av det på skolans ordinarie stat uppförda reservationsanslaget; samt

ett reservationsanslag av 3,550 kronor till uppehållande vid skolan under höstterminen 1920 av ytterligare en korgmakeriavdelning.

235:o) Sedan 1918 års lagtima riksdag beviljat ett anslag av 450,000 kronor till uppförande av nybyggnad för hantverksskolan i Kristinehamn för blindas samt därav anvisat dels på tilläggsstat för år 1918 såsom reservationsanslag ett belopp av 200,000 kronor, dels på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag ett belopp av 200,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 230) att av förutnämnda redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstående beloppet, 50,000 kronor.

Riksdagen har av det beviljade anslaget till nybyggnad för hantverksskolan i Kristinehamn för blindas anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstående beloppet, 50,000 kronor.

Abnorm-
under-
visningen.

236:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 231) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *tryckning av blindskrifter* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

237:o) Med föranledande av Eders Kungl. Maj:ts i ämnet framställda förslag (punkt 232) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, beviljat på extra stat för år 1920 till *understöd åt blindlära-
elever och reseunderstöd åt blindlärare* ett reservationsanslag av 1,200 kronor.

238:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 233) att, för beredande, under iakttagande av de kontrollföreskrifter, järnvägsstyrelsen kan finna erforderliga, av nedsättning i resekostnaden till halva biljettpriset åt person, som saknar ledsyn och som för utövning av sitt yrke färdas i tredje klassens vagn å statens järnvägar eller å enskilda järnvägar, som beviljat sådan nedsättning, ävensom åt sådan persons seende ledsagare, anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Det är utan tvivel ett synnerligen behjärtansvärt ändamål, som i Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag avses. Den självförsörjning, som de blinda, tack vare den utbildning de erhålla vid statens undervisningsanstalter för blinda, numera äro i stånd att prestera, finner riksdagen värd allt erkännande, och det är givetvis från det allmännas sida en skyldig gärd av hänsyn till dessa olyckliga att söka bispringa dem i deras berömvärda strävan att genom eget arbete förvärva sitt uppehälle. Om sättet för ett bistånd från det allmännas sida i nu berörda avseende kunna emellertid olika meningar råda, och riksdagen finner sig icke övertygad, att den av Eders Kungl. Maj:t nu anvisade vägen är den lyckligaste. I och med att vederbörliga kontrollföreskrifter uppenbarligen måste vara svåra att vidmakthålla, inbjuder en anordning av den art, som nu ifrågasättes, lätt till missbruk, och det kan i många fall vara omöjligt bedöma, huruvida ett verkligt behov av ifrågavarande förmån föreligger eller icke. De lättnader, som i förevarande avseende givetvis böra beredas blinda yrkesutövere, synas riksdagen på ett mer ändamålsenligt och mer betryggande sätt kunna åvägabringas genom sådana filantropiska föreningar och övriga förmedlingsanstalter, vilka antingen redan hava till uppgift eller lätteligen kunna utvidga sin verksamhet att sköta distribution och försäljning av blindas arbeten samt inköp för blindas räkning av för dem nödvändiga arbetsmaterialer.

Riksdagen får alltså anmäla att Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke vunnit riksdagens bifall.

239:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 234) att till understöd åt De blindas förening på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

1918 års lagtima riksdag beviljade till förevarande ändamål ett belopp av 35,000 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot den nu äskade anslagsförhöjningen och har därför till *understöd åt De blindas förening* på extra stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor att utgå enligt de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

240:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 235) att, i avbidan på proposition angående upprättande av en vårdanstalt för blindas med komplicerat lyte, beräkna för ändamålet på extra stat för år 1920 ett belopp av 720,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 21 februari 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 133, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* av de utav 1914 års senare riksdag och 1916 års riksdag beviljade anslagen å tillhoppa 568,350 kronor för uppförande av byggnader för en vårdanstalt i Lund, avsedd för blindas med komplicerat lyte, anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstående beloppet, 418,350 kronor;

dels ock därutöver för samma ändamål ytterligare anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 301,650 kronor.

På Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beslöt 1914 års senare riksdag att för anordnande genom statens försorg av nödig anstaltsvård för blindas med komplicerat lyte upprätta en för ändamålet erforderlig vårdanstalt samt beviljade för uppförande av därför behöfliga byggnader med tillhörande anläggningar å ett av Lunds stad erbjudet tomtområde ett anslag av 521,000 kronor. Sedermera beviljade 1916 års riksdag, på förslag av Eders Kungl. Maj:t, utöver det för ändamålet redan beviljade anslaget av 521,000 kronor, ytterligare ett belopp av 47,350 kronor för uppförande, med vissa avvikelser från förut framlagd plan, av ovannämnda byggnader. Härvid anförde riksdagen, att riksdagen, som icke velat motsätta sig ovanberörda förändringar i den ursprungliga byggnadsplanen eller den av Eders Kungl. Maj:t äskade anslagsökningen, emellertid ansett sig böra uttala sin förväntan, att för ernående så vitt möjligt av en minskning i kostnads-summan ytterligare inskränkningar måtte kunna vidtagas, utan att därigenom de fördelar, som med anstaltens upprättande avsetts, komme att äventyras.

Abnorm-
under-
visningen.

Då nu ytterligare medel till avsevärda belopp äskas för ändamålet, har riksdagen väl med hänsyn till det trängande behovet av byggnadsföretagets utförande ansett sig böra bifalla vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit. Dock vill riksdagen, i likhet med vad riksdagen år 1916 i ärendet yttrade, alltjämt uttala sin förväntan, att för ernående så vitt möjligt av en minskning i kostnadssumman inskränkningar måtte kunna vidtagas, utan att därigenom de fördelar, som med anstaltens upprättande avsetts, komme att äventyras.

Riksdagen har alltså,

dels av de utav 1914 års senare riksdag och 1916 års riksdag beviljade anslagen å tillhopa 568,350 kronor för *uppförande av byggnader för en vårdanstalt i Lund, avsedd för blinda med komplicerat lyte*, anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag återstående beloppet, 418,350 kronor;

dels ock därutöver för samma ändamål ytterligare anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 301,650 kronor.

241:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 236) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *hyresbidrag åt den med drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl.* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 10,000 kronor.

242:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 237) får riksdagen anmäla, att riksdagen till *resestipendier åt föreståndare, lärare och lärarinnor vid rikets abnormskolor (dövstumskolor, blindskolor och sinnesslöanstalter)* på de villkor och under de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,000 kronor.

243:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 238) att, i avbidan på proposition angående uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn, beräkna för ändamålet en ökning för år 1920 av det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till nämnda uppfostringsanstalter å 80,000 kronor med 104,000 kronor.

Likaledes har Eders Kungl. Maj:t i propositionen med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1919 under punkt 54 av åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition i enahanda ämne, beräkna för ändamålet på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 104,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:st uti en till riksdagen avlåten, den 11 mars 1919 dagtecknad proposition, nr 233, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels höja det ordinarie förslagsanslaget till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn från dess nuvarande belopp, 80,000 kronor, med 104,000 kronor till 184,000 kronor;

dels för beredande av ökat statsbidrag till ifrågavarande uppfostringsanstalter anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag å 104,000 kronor;

dels medgiva, att statsbidrag till omförmälda anstalter må från och med år 1919 utgå enligt följande ändrade grunder:

a) till styrelse för skyddshem utgår till bestridande av kostnaderna för varje på grund av lag angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn i skyddshemmet intaget barns vård ett årligt statsbidrag av 200 kronor för den tid, skyddslingen vårdas i skyddshemmet;

b) till barnavårdsnämnd utgår till betäckande av de för barns uppfostran i enskilt hem eller barnhem eller under anställning i arbete, tjänst eller yrke uppkomna kostnader, som på grund av nyssnämnda lags bestämmelser skola bestridas av barnavårdsnämnd, för den tid barnet på nämndens föranstaltande njuter sådan uppfostran, ett årligt statsbidrag av 80 kronor, om barnet vårdas i barnhem, och hälften av dessa kostnaders belopp, dock ej över 50 kronor, om barnet är anförtrött åt enskilt hem eller anställt i arbete, tjänst eller yrke;

dels ock medgiva, att från omförmälda förslagsanslag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn må till arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd konsulent för skyddshemsverksamheten från och med den 1 juli 1919 tills vidare utgå ett belopp av högst 1,500 kronor för år räknat.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran emot Eders Kungl. Maj:ts förslag, har

dels höjt det ordinarie förslagsanslaget till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn från dess nuvarande belopp, 80,000 kronor, med 104,000 kronor till 184,000 kronor;

dels för beredande av ökat statsbidrag till ifrågavarande uppfostringsanstalter anvisat på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag å 104,000 kronor;

dels medgivit, att statsbidrag till omförmälda anstalter må från och med år 1919 utgå enligt följande ändrade grunder:

Abnorm-
under-
visningen.

a) till styrelse för skyddshem utgår till bestridande av kostnaderna för varje på grund av lag angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn i skyddshemmet intaget barns vård ett årligt statsbidrag av 200 kronor för den tid, skyddslingen vårdas i skyddshemmet;

b) till barnavårdsnämnd utgår till betäckande av de för barns uppfostran i enskilt hem eller barnhem eller under anställning i arbete, tjänst eller yrke uppkomna kostnader, som på grund av nyssnämnda lags bestämmelser skola bestridas av barnavårdsnämnd, för den tid barnet på nämndens föranstaltande njuter sådan uppfostran, ett årligt statsbidrag av 80 kronor, om barnet vårdas i barnhem, och hälften av dessa kostnaders belopp, dock ej över 50 kronor, om barnet är anförtrött åt enskilt hem eller anställt i arbete, tjänst eller yrke;

dels ock medgivit, att från omförmälda förslagsanslag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn må till arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd konsulent för skyddshemsverksamheten från och med den 1 juli 1919 tills vidare utgå ett belopp av högst 1,500 kronor för år räknat.

Den tekniska undervisningen m. m.

Den tekniska undervisningen.

Den tekniska
undervisnin-
gen.

244:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 239) att *dels*, med förklarande att den nuvarande professuren i oorganisk och elektrokemi vid tekniska högskolan skall och med ingången av år 1920 förvandlas till en professur i teoretisk och elektrokemi samt att den nuvarande professuren i organisk och analytisk kemi vid högskolan skall från och med samma tidpunkt förvandlas till en professur i organisk kemi, å ordinarie stat för högskolan uppföra en ny professur i oorganisk kemi med enahanda avlöningsförmåner, som äro stadgade för övriga professorsbefattningar vid högskolan, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels förklara, att nuvarande professuren i ångmaskinlära vid högskolan skall från och med ingången av år 1920 förvandlas till en professur i ångteknik;

dels höja det å ordinarie stat för högskolan uppförda anslaget åt ett biträde för uppehållande av en del av rektors undervisningsskyldighet så-

som professor från dess nuvarande belopp, 2,000 kronor, med 2,000 kronor till 4,000 kronor;

Den tekniska
undervisning-
gen.

dels i avseende å avlöningen för det å högskolans ordinarie stat uppförda kvinnliga skrivbiträdet vidtaga den ändringen, att i stället för avlöning å 1,600 kronor, därav lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 550 kronor och ortstillägg 150 kronor, jämte rätt till två ålderstillägg, vardera å 200 kronor, efter respektive 5 och 10 år, uppföres en avlöning av 2,000 kronor, därav 1,300 kronor lön, 500 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, jämte rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år, skolande av ålderstillägget 100 kronor tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar, med skyldighet för befattningens innehavare att vara underkastad de villkor och bestämmelser, vilka kunna komma att utfärdas angående kvinnliga biträdesbefattningar;

dels å ordinarie stat för högskolan uppföra en ny kvinnlig skrivbiträdesbefattning med en avlöning av 1,600 kronor, därav 1,100 kronor lön, 300 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, jämte rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år, skolande av ålderstillägget 100 kronor tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar, ävensom med skyldighet för befattningens innehavare att vara underkastad de villkor och bestämmelser, vilka komma att utfärdas angående kvinnliga biträdesbefattningar;

dels å ordinarie stat för högskolan uppföra ytterligare en laboratorievaktmästare med enahanda avlöningsförmåner, som äro stadgade för övriga laboratorievaktmästarbefattningar vid högskolan, och med skyldighet att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels vid bifall till vad senast föreslagits besluta, att vederbörande i staten nu förekommande anmärkning I rörande laboratorievaktmästarnas fördelning på särskilda avdelningar av högskolan skall erhålla följande ändrade lydelse: »Av laboratorievaktmästarna äro tre anställda vid kemiska laboratoriet, två vid bergsskolan, tre vid elektrotekniska och fysiska laboratorierna samt tre vid mekaniska laboratorierna»;

dels ock för genomförande av omförmälda förändringar i högskolans ordinarie stat, så vitt de avse ändring i anslagsbelopp eller uppförande av nya anslag, ävensom för beredande av ökad avlöning åt de å tekniska högskolans stat uppförda vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare höja högskolans ordinarie stat från dess nuvarande belopp, 387,800 kronor, med 22,350 kronor till 410,150 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär till en början uppförande å tek-

Den tekniska
undervisning-
gen.

niska högskolans stat av en ny professur i oorganisk kemi. Riksdagen finner tillfyllestgörande skäl vara förebragta för en anordning, varigenom hithörande betydelsefulla vetenskapsgrenar erhålla ytterligare en representant vid högskolan, och har bifallit förslaget i denna del.

Förslaget om den ändrade benämningen av professuren i ångmaskinlära till professur i ångteknik har riksdagen ävenledes bifallit likasom förslaget om höjning av arvodet åt ett biträde för uppehållande av en del av rektors undervisningsskyldighet såsom professor.

Uppförande å stat av en ny kvinnlig skrivbiträdesbefattning av första graden anser riksdagen av omständigheterna påkallat; i avseende å avlöningen åt såväl detta biträde som den å högskolans stat redan uppförda biträdesbefattningen vill riksdagen erinra om sin förut avlåtna skrivelse beträffande lönereglering för de kvinnliga skrivbiträdesbefattningarna inom vissa grenar av statsförvaltningen i allmänhet.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna nya laboratorievaktmästare-tjänsten och därav föranledd ändring i staten har riksdagen jämväl godtagit. Den höjning av staten, som betingas av ökad avlöning åt vaktmästare m. fl., är att betrakta som en konsekvens av 1918 års lagtima riksdags beslut ifråga om lönereglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels, med förklarande att den nuvarande professuren i oorganisk och elektrokemi vid tekniska högskolan skall från och med ingången av år 1920 förvandlas till en professur i teoretisk och elektrokemi samt att den nuvarande professuren i organisk och analytisk kemi vid högskolan skall från och med samma tidpunkt förvandlas till en professur i organisk kemi, å ordinarie stat för högskolan uppfört en ny professur i oorganisk kemi med enahanda avlöningsförmåner, som äro stadgade för övriga professorsbefattningar vid högskolan, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels förklarat, att nuvarande professuren i ångmaskinlära vid högskolan skall från och med ingången av år 1920 förvandlas till en professur i ångteknik;

dels höjt det å ordinarie stat för högskolan uppförda anslaget åt ett biträde för uppehållande av en del av rektors undervisningsskyldighet såsom professor från dess nuvarande belopp, 2,000 kronor, med 2,000 kronor till 4,000 kronor;

dels i avseende å avlöningen för det å högskolans ordinarie stat uppförda kvinnliga skrivbiträdet vidtagit den ändringen, att i stället för avlö-

ning å 1,600 kronor, därav lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 550 kronor och ortstillägg 150 kronor, jämte rätt till två ålderstillägg, vardera å 200 kronor, efter respektive 5 och 10 år, uppförts en avlöning av 2,000 kronor, därav 1,300 kronor lön, 500 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, jämte rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år, skolande av ålderstillägget 100 kronor tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar, med skyldighet för befattningens innehavare att vara underkastad de villkor och bestämmelser, vilka kunna komma att utfärdas angående kvinnliga biträdesbefattningar;

dels å ordinarie stat för högskolan uppfört en ny kvinnlig skrivbiträdesbefattning med en avlöning av 1,600 kronor, därav 1,100 kronor lön, 300 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor ortstillägg, jämte rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år, skolande av ålderstillägget 100 kronor tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar, ävensom med skyldighet för befattningens innehavare att vara underkastad de villkor och bestämmelser, vilka kunna komma att utfärdas angående kvinnliga biträdesbefattningar;

dels å ordinarie stat för högskolan uppfört ytterligare en laboratorievaktmästare med enahanda avlöningsförmåner, som äro stadgade för övriga laboratorievaktmästarbefattningar vid högskolan, och med skyldighet att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels i anledning härav beslutat, att vederbörande i staten nu förekommande anmärkning 1 rörande laboratorievaktmästarnas fördelning på särskilda avdelningar av högskolan skall erhålla följande ändrade lydelse: »Av laboratorievaktmästarna äro tre anställda vid kemiska laboratoriet, två vid bergsskolan, tre vid elektrotekniska och fysiska laboratorierna samt tre vid mekaniska laboratorierna»;

dels ock för genomförande av omförmälda förändringar i högskolans ordinarie stat, så vitt de avse ändring i anslagsbelopp eller uppförande av nya anslag ävensom för beredande av ökad avlöning åt de å tekniska högskolans stat uppförda vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare höjt högskolans ordinarie stat från dess nuvarande belopp, 387,800 kronor, med 22,350 kronor till 410,150 kronor.

245:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 240) att för tekniska högskolan anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 23,040 kronor, att för nedan angivna ändamål utgå med högst följande belopp:

Den tekniska undervisning- gen.	till fyllnadsarvode åt rektors biträde vid tillsyn av byggnaderna m. m.	kronor	1,000: —
	» förhöjning av sekreterarens arvode	»	1,000:
	» » » kamrerarens »	»	1,000:
	» arvode åt en speciallärare i teknisk kemi	»	1,200: —
	» » » » » i skogsskötsel	»	600: —
	» » » » » i bokföring	»	750: —
	» » » » » i fotografi	»	500: —
	» » » » » i elektroteknik	»	4,000: —
	» extra arbetshjälp vid biblioteket	»	1,500: —
	» arvode åt en vaksmästare	»	1,570: —
	» » » » maskinist	»	1,865: —
	» » » två portvakter	»	300: —
	» » » en vaktmästare, tillika preparator	»	2,160: —
	» arvoden åt extra laboratorievaktmästare	»	5,595: —
			<hr/>
		tillhopa kronor	23,040: —

De av Eders Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagna anslagsposter äro till största delen till sina belopp enahanda med vad av 1918 års lagtima riksdag beviljades på extra stat för år 1919. I de fall, där någon ändring icke vidtagits, har riksdagen bifallit samma belopp jämnval för år 1920.

Ändrade eller nya anslagsposter äro dels arvode åt en speciallärare i elektroteknik å 4,000 kronor dels arvoden åt extra laboratorievaktmästare å 5,595 kronor. Till förstnämnda ändamål har under de senare åren beviljats på extra stat ett belopp av 3,000 kronor. Den nu föreslagna höjningen till 4,000 kronor har riksdagen ansett sig böra bifalla.

Vad angår anslagsposten å 5,595 kronor till arvoden åt extra laboratorievaktmästare, må erinras, att högskolans styrelse till anställande av laboratorer och assistenter ävensom till ökad vaktbetjäning och biträde vid laboratoriernas skötsel begärt uppförande på tilläggsstat för år 1919^e av ett belopp av 21,000 kronor och på extra stat för år 1920 ett belopp av 25,000 kronor. Departementschefen har endast ansett dessa krav i vad de angå ökad vaktbetjäning för år 1920 i viss mån förtjäna beaktande, i vilket avseende föreslås ovanberörda belopp av 5,595 kronor (arvoden åt tre laboratorievaktmästare), men icke funnit sig kunna under förhandenvarande förhållanden tillmötesgå önskningarna om ökat biträde i form av särskilda laboratorer och assistenter. Riksdagen har bifallit vad Eders Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit.

Riksdagen får alltså anmäla,

att riksdagen för *tekniska högskolan* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 23,040 kronor, att för nedan angivna ändamål utgå med högst följande belopp:

Den tekniska
undervisnin-
gen.

till fyllnadsarvode åt rektors biträde vid tillsyn av byggnaderna m. m.	kronor	1,000: —
» förhöjning av sekreterarens arvode.....	»	1,000: —
» » » kamrerarens »	»	1,000: —
» arvode åt en speciallärare i teknisk kemi	»	1,200: —
» arvode åt en speciallärare i skogsskötsel	»	600: —
» arvode åt en speciallärare i bokföring.....	»	750: —
» arvode åt en speciallärare i fotografi	»	500: —
» arvode åt en speciallärare i elektroteknik.....	»	4,000: —
» extra arbetshjälp vid biblioteket	»	1,500: —
» arvode åt en vaktmästare	»	1,570: —
» » » maskinist	»	1,865: —
» » » två portvakter	»	300: —
» » » en vaktmästare, tillika preparator	»	2,160: —
» arvoden åt extra laborativaktmästare	»	5,595: —
tillhopa kronor		23,040: —

246:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 241) att för tekniska högskolan anvisa på extra stat för år 1920

dels till samlingar och laborationer ett förslagsanslag, högst 75,000 kronor;

dels till diverse utgifter för bränsle, lyshållning m. m. ett förslagsanslag, högst 250,000 kronor;

dels ock till inköp av maskiner, apparater m. m. för de nya laboratoriernas utrustning ett reservationsanslag å 300,000 kronor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse, nr 135, anmält, har riksdagen för *tekniska högskolan* anvisat på extra stat för år 1920

dels till samlingar och laborationer ett förslagsanslag, högst 75,000 kronor;

dels till diverse utgifter för bränsle, lyshållning m. m. ett förslagsanslag, högst, 250,000 kronor;

dels ock till inköp av maskiner, apparater m. m. för de nya laboratoriernas utrustning ett reservationsanslag å 300,000 kronor.

247:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 242) att utöver för ändamålet av riksdagen tidigare beviljat anslag å 1,128,000 kronor

Den tekniska
undervisnin-
gen.

till uppförande av laboratoriebyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi bevilja ett belopp av 2,333,000 kronor samt därav anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 1,233,000 kronor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 101) anmält, har riksdagen utöver för ändamålet av riksdagen tidigare beviljat anslag å 1,128,000 kronor till *uppförande av laboratoriebyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi* beviljat ett belopp av 2,223,000 kronor samt därav anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 1,123,000 kronor.

248:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 243) att *dels* å ordinarie stat för Chalmers tekniska institut uppföra en ny professur i elektroteknik med undervisningsskyldighet företrädesvis i elektrotekniska maskinkonstruktioner med enahanda avlöningsförmåner, som äro stadgade för övriga professorsbefattningar vid institutet, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels för berörda ändamål ävensom för beredande av ökad avlöning åt de i staten för institutet uppförda vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare öka institutets ordinarie stat med ett belopp av 10,850 kronor, eller alltså från 174,550 kronor till 185,400 kronor;

dels medgiva, att det till ifrågavarande nya professorsbefattning hörande ålderstillägg må utgå av det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg;

dels ock på extra stat för år 1920 anvisa:

till förstärkande av det i institutets stat upptagna anslaget å 12,000 kronor till uppvärmning, belysning och diverse utgifter ett förslagsanslag, högst 40,000 kronor,

till utrustning av de fysiska och kemiska laboratorier samt de mineralogiska och byggnadstekniska samlingarna vid institutet, utav förut för ändamålet beviljade anslag å 30,000 kronor, såsom reservationsanslag återstående beloppet, 15,000 kronor,

till förstärkande av de i institutets stat upptagna anslaget å 9,000 kronor till bibliotek, samlingar och laboratorier ett förslagsanslag, högst 14,000 kronor, samt

till omläggning av institutets värmeledning ett reservationsanslag av 37,000 kronor.

Förslaget om inrättande av en ny professur i elektroteknik vid Chal-

mers tekniska institut har riksdagen funnit väl motiverat och sålunda bifallit förslaget i denna del.

Den tekniska
undervisning-
gen.

Den för beredande av ökad avlöning åt vaktmästare m. fl. förordade anslagshöjningen är betingad av 1918 års lagtima riksdags beslut i fråga om lönereglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Vad angår det föreslagna förstärkningsanslaget till uppvärmning, belysning och diverse utgifter, må erinras, hurusom Eders Kungl. Maj:t i annat sammanhang föreslagit dels ett belopp av 22,000 kronor till täckande av en vid 1918 års slut beräknad brist i den ordinarie anslagsposten till berörda ändamål, dels ett belopp av 20,000 kronor till förstärkning under år 1919 av ifrågakvarande anslag. Riksdagen, som i sin skrivelse nr 8 B angående anslag å tilläggsstat för år 1919 anmäler, att riksdagen anvisat sistnämnda två belopp, har av enahanda skäl, som föranlett riksdagen att i andra fall vidtaga nedsättningar av utav Eders Kungl. Maj:t för motsvarande ändamål föreslagna belopp, ansett sig böra även i förevarande avseende företaga en minskning av anslaget för år 1920. Riksdagen finner det föreslagna förstärkningsanslaget böra begränsas till 35,000 kronor.

Beträffande det föreslagna anslaget å 37,000 kronor till omläggning av institutets värmeledning vill riksdagen erinra, att, på sätt av statsrådsprotokollet framgår, två anbud föreligga, det ena å 33,500 kronor och det andra å 35,750 kronor, båda avgivna i augusti år 1918. Med hänsyn till de gynnsammare konjunkturen, som kunna förväntas inträffa under år 1920, anser riksdagen tillfyllest, därest nu för ändamålet beviljas ett belopp av 33,500 kronor.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts i förevarande punkt framställda förslag, anmäler alltså, att riksdagen

dels å ordinarie stat för Chalmers tekniska institut uppfört en ny professur i elektroteknik med undervisningsskyldighet företrädesvis i elektrotekniska maskinkonstruktioner med enahanda avlöningsförmåner, som äro stadgade för övriga professorsbefattningar vid institutet, och med skyldighet för tjänstens innehavare att vara underkastad de för dessa förmånars åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

dels för berörda ändamål ävensom för beredande av ökad avlöning åt de i staten för institutet uppförda vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare ökat institutets ordinarie stat med ett belopp av 10,850 kronor, eller alltså från 174,550 kronor till 185,400 kronor;

dels medgivit, att det till ifrågakvarande nya professorsbefattning hö-

Den tekniska
undervisnin-
gen.

rande ålderstillägg må utgå av det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg;

dels ock på extra stat för år 1920 anvisat:

till förstärkande av det i institutets stat upptagna anslaget å 12,000 kronor till uppvärmning, belysning och diverse utgifter ett förslagsanslag, högst, 35,000 kronor,

till utrustning av de fysiska och kemiska laboratorierna samt de mineralogiska och byggnadstekniska samlingarna vid institutet, utav förut för ändamålet beviljat anslag å 30,000 kronor, såsom reservationsanslag återstående beloppet, 15,000 kronor,

till förstärkande av de i institutets stat upptagna anslaget å 9,000 kronor till bibliotek, samlingar och laboratorier ett förslagsanslag, högst, 14,000 kronor, samt

till omläggning av institutets värmeledning ett reservationsanslag av 33,500 kronor.

249:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 244) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *uppehållande av verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 17,325 kronor, att utgå till följande ändamål med högst nedan angivna belopp:

för höjning av betjäningens avlöning	kronor	446: —
» » » underlärnarnas »	»	9,905: —
» » » anslaget för den extra ordinarie undervisningen	»	260: —
» » » anslaget till belysning	»	750: —
» » » anslaget till inventariers anskaffande och underhåll	»	1,000: —
» » » anslaget till undervisningsmateriell	»	1,750: —
» » » anslaget till diverse utgifter	»	2,800: —
såsom bidrag till avlöning åt en vaktmästare	»	414: —

tillhopa kronor 17,325: —

under villkor att Stockholms stad för år 1920, utöver förut anslagna medel å 7,500 kronor, för berörda ändamål bidrager med samma belopp som statsanslaget.

250:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 245) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till beredande av *provisorisk lönereglering med 20 procent å i stat upp-*

förda avlöningsförmåner åt befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm, med undantag för skolans föreståndare i hans egenskap av sådan samt såsom föreståndare för högre konstindustriella skolan och överlärare inom denna avdelning, beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 4,600 kronor, med beräkning att till denna lönerreglering bidrag lämnas av Sjöstedtska fonden med ett belopp av 480 kronor, samt under villkor att Stockholms stad för ändamålet särskilt tillskjuter samma belopp som statsanslaget.

Den tekniska
undervisning-
gen.

251:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 246) att dels för den elektrotekniska fackskolan i Västerås godkänna följande ordinarie stat för år 1920:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	Anmärkingar.
1 rektor (förutom av kommunen bekostad fri bostad eller ersättning därför).....	5,000	2,500	7,500	
1 lektor	3,900	1,900	5,800) Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor (från och med den 1 juli 1920).....	1,950	950	2,900	
Till bokförings- och skrivbiträde åt rektor	—	—	600) Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	900	550	1,450	
1 maskinist och eldare, bidrag till avlöningen, arvode	—	—	850	
1 laboratorievaktmästare, bidrag till avlöningen, arvode	—	—	1,450	
Till lyshållning, uppvärmning m. m.	—	—	5,000	
» bibliotek	—	—	1,000	
» samlingar och undervisningsmaterieil	—	—	2,000	
» laborationer: materialier och diverse.....	—	—	2,000	
» arvode till skolläkare	—	—	250	
» tryckningskostnader, skrivmaterialier m. m.	—	—	1,500	
» arvoden åt extra lärare under vårterminen 1920.....	—	—	900	
» arvoden åt extra lärare under höstterminen 1920.....	—	—	2,100	
» övningar i lantmäteri	—	—	200	
Summa	—	—	35,500	

Anm. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas åt vaktmästaren, skall av lönen avstås för bostad och bränsle 150 kronor samt för lyse 25 kronor

Den tekniska för år. Därest vaktmästaren åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmånen är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kw-timmar. I övrigt skola i fråga om förmånen av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. (Sv. förf.-saml. 1918 nr 836).

skolande såsom villkor för de i staten upptagna arvodena till en maskinist och eldare samt en laboratorievaktmästare gälla, att Västerås stad förbinder sig att till bemälda befattningshavare, så länge dessa äro anställda vid såväl statens som stadens läroanstalter, utbetala så stort arvode, att deras sammanlagda löneförmåner uppgå till minst samma belopp, som är fastställt för de till den så kallade B-gruppen hörande vaktmästare, dock med avdrag, motsvarande ordinarie befattningshavare åliggande avgifter för egen pensionering;

dels till undervisningsmateriell, böcker, apparater och laboratorierustning m. m. för nämnda skola anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 25,000 kronor;

dels ock medgiva, att styrelsen för ifrågavarande läroanstalt må äga att beträffande de utgiftstitlar ej mindre å ordinarie än även å extra stat, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagsbeloppen i deras helhet icke överskridas.

1918 års lagtima riksdags beslut om inrättande av en elektroteknisk fackskola i Västerås innebar, att sagda skola skulle begynna sin verksamhet med läsåret 1919—1920, under vilket skolan alltså skulle omfatta en första årsklass. Med början av höstterminen 1920 skall följaktligen skolans andra och sista årsklass upprättas och skolans ordinarie stat i så gott som hela sin omfattning bliva gällande, vilket innebär dels en ökning av antalet ordinarie lärarkrafter, dels ock en ökning av utgifterna å övriga i staten uppförda anslagsposter.

Vad beträffar de å omförmälda statförslag uppförda befattningshavare må erinras, att där äro upptagna viss vaktbetjäning, med avlöningar till samma belopp, som numera tillkomma motsvarande befattningshavare vid andra statens verk och inrättningar. För nämnda vaktbetjäning har Eders Kungl. Maj:t i annat sammanhang — i visst fall under närmare angiven förutsättning — för år 1919 föreslagit tillfälligt lönetillägg till ett belopp av sammanlagt 400 kronor att utgå på tilläggsstat för samma år. Vad Eders Kungl. Maj:t i nu berörda hänseenden föreslagit, har icke mött någon erinran från riksdagens sida.

Vidkommande övriga i statförslaget upptagna anslagsposter har riks-

dagen allenast fäst sig vid den till lyshållning, uppvärmning m. m. uppförda posten å 5,000 kronor. För detta ändamål hade ursprungligen beräknats ett belopp av 3,000 kronor. Enär, enligt vad riksdagen har sig bekant, skolans nybyggnad nyligen blivit färdig och någon erfarenhet om bränsleåtgången icke kan vara förhanden, har riksdagen icke ansett sig böra på ifrågavarande anslagspost företaga en sådan nedsättning, vilken eljest till äventyrs kunde vara befogad.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget, får alltså anmäla, att riksdagen

dels för den elektrotekniska fackskolan i Västerås godkänt följande ordinarie stat för år 1920:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	Anmärkingar.
1 rektor (förutom av kommunen bekostad fri bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500	
1 lektor	3,900	1,900	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor (fr. o. m. den 1 juli 1920)	1,950	950	2,900	
Till bokförings- och skrivbiträde åt rektor	—	—	600	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor
1 vaktmästare	900	550	1,450	
1 maskinist och eldare, bidrag till avlöningen, arvode	—	—	850	
1 laboratorievaktmästare, bidrag till avlöningen, arvode	—	—	1,450	
Till lyshållning, uppvärmning m. m.	—	—	5,000	
» bibliotek	—	—	1,000	
» samlingar och undervisningsmaterieell	—	—	2,000	
» laborationer: materialier och diverse	—	—	2,000	
» arvode till skolläkare	—	—	250	
» tryckningskostnader, skrivmaterialier m. m.	—	—	1,500	
» arvoden åt extra lärare under vårterminen 1920	—	—	900	
» arvoden åt extra lärare under höstterminen 1920	—	—	2,100	
» övningar i lantmåteri	—	—	200	
Summa	—	—	35,500	

Den tekniska
undervisnin-
gen.

Anm. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas åt vaktmästaren, skall av lönen avstås för bostad och bränsle 150 kronor samt för lyse 25 kronor för år. Därest vaktmästaren åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmånen är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kw.-timmar. Den, som åtnjuter lyse, skall själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skola i fråga om förmånen av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlösningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. (Sv. förf.-saml. 1918 nr 836).

skolande såsom villkor för de i staten upptagna arvodena till en maskinist och eldare samt en laboratorievaktmästare gälla, att Västerås stad förbinder sig att till bemälda befattningshavare, så länge dessa äro anställda vid såväl statens som stadens läroanstalter, utbetala så stort arvode, att deras sammanlagda löneförmåner uppgå till minst samma belopp, som är fastställt för de till den så kallade B-gruppen hörande vaktmästare, dock med avdrag, motsvarande ordinarie befattningshavare åliggande avgifter för egen pensionering;

dels till undervisningsmateriell, böcker, apparater och laboratorieutrustning m. m. för nämnda skola anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 25,000 kronor;

dels ock medgivit, att styrelsen för ifrågavarande läroanstalt må äga att beträffande de utgiftstitlar ej mindre å ordinarie än även å extra stat, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagsbeloppen i deras helhet icke överskridas.

252:o). Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 247) att *dels* för tekniska elementarskolan och tekniska gymnasiet i Örebro godkänna följande ordinarie stat för år 1920:

Den tekniska
undervisnin-
gen,

	Lön. Kronor.	Tjänstgö- ringspen- ningar. Kronor.	Summa. Kronor.
1 rektor (förutom av kommunen bekostad fri bostad eller ersättning härför)	5,000	2,500	7,500
1 lektor (förutom ålderstillägg).....	3,900	1,900	¹ 5,800
9 lektorer (förutom ålderstillägg)	35,100	17,100	¹ 52,200
1 lektor (från och med den 1 juli 1920).....	1,950	950	2,900
1 lektor (från och med den 1 juli 1920).....	1,950	950	2,900
1 vaktmästare	900	550	² 1,450
1 maskinist och eldare	1,100	650	² 1,750
1 laboratorievaktmästare (från och med den 1 juli 1920).....	550	325	875
Till arvoden åt extra lärare vårterminen 1920 för 160 veckotimmar	—	—	15,000
» arvoden åt extra lärare höstterminen 1920 för 99 veckotimmar	—	—	7,800
» bokförings- och skrivbiträde åt rektor.....	—	—	900
» övningar i lantmäteri	—	—	600
» föredrag om arbetarskydd och hygien.....	—	—	400
» skolläkare	—	—	700
» bibliotek	—	—	1,500
» samlingar och undervisningsmateriell.....	—	—	2,500
» verkstaden för materialier och diverse.....	—	—	1,000
» laborationer	—	—	4,000
» tryckningskostnader, annonser, skrivmaterialier m. m.	—	—	2,000
» lyshållning, uppvärmning m. m.	—	—	17,550
Summa kronor	—	—	129,325

¹ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

² Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas åt ifrågavarande befattningshavare, skall av lönen avstås för bostad och bränsle 150 kronor samt för lyse 25 kronor för år. Därest befattningshavare åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kw.-timmar. I övrigt skall ifråga om förmån av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelsen i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlösningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (Sv. F. S. 1918 nr 836).

Den tekniska
undervisning-
gen.

dels ock medgiva, att styrelsen för ifrågavarande läroanstalt må äga att beträffande de utgiftstitlar, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagsbeloppen i deras helhet icke överskridas.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen (nr 2) med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1919 under respektive punkterna 60 och 61 av åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen

att för beredande av tillfälligt lönetillägg åt vaktmästaren samt maskinisten och eldaren vid tekniska elementarskolan och tekniska gymnasiet i Örebro anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 650 kronor, att utgå med 400 kronor till vaktmästaren samt med 250 kronor till maskinisten och eldaren; samt

att till täckande av dels under år 1917 uppkommen brist i den för tekniska elementarskolan i Örebro för sagda år gällande staten, dels ock för år 1918 beräknad brist i nämnda skolas stat anvisa på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 9,406 kronor.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling dessutom förehaft fyra särskilda motioner väckta, två inom första kammaren (nr 45 och 46) och två inom andra kammaren (nr 215 och 216), av vilka motioner I: 45 och II: 215 samt I: 46 och II: 216 äro sinsemellan likalydande.

I de båda sistnämnda motionerna har hemställts, att riksdagen, utöver av Eders Kungl. Maj:t äskade medel, måtte för tekniska gymnasiets i Örebro utvidgning från och med hösten 1919 med en fjärde parallellavdelning och en i samband därmed inrättad tekniskt merkantil linje bevilja

- a) på tilläggsstat för år 1919 ett anslag av 4,000 kronor, och
- b) på extra stat för år 1920 ett anslag av 12,000 kronor.

I motionerna I: 45 och II: 215 har föreslagits, att riksdagen för att bereda lärjungarna vid det blivande tekniska gymnasiet i Örebro större frihet i valet mellan gymnasiets tre linjer, än de skulle få enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag, måtte höja det i Eders Kungl. Maj:ts förslag till stat för tekniska gymnasiet i Örebro för år 1920 upptagna anslaget till arvoden åt extra lärare för höstterminen nämnda år från 7,800 kronor till 8,000 kronor.

Över de i omförmälda motioner framlagda förslag har riksdagens vederbörande utskott i vederbörlig ordning införskaffat skolöverstyrelsens yttrande. I avseende å lydelsen av detta yttrande tillåter sig riksdagen hänvisa till statsutskottets utlåtande nr 42.

Som de i motionerna I: 46 och II: 216 framlagda förslagen avse själva organisationen av ifrågavarande läroanstalt, anser sig riksdagen böra först yttra sig härom.

Den tekniska
undervisning-
gen.

Enligt den av 1918 års lagtima riksdag beslutade omorganisationen av den lägre tekniska undervisningen skulle den tekniska elementarskolan i Örebro ombildas till ett tekniskt gymnasium, vars första årsklass skulle upprättas från och med höstterminen 1919. Jämsides med att det tekniska gymnasiet sålunda successivt komme till stånd, skulle den tekniska elementarskolan försvinna. Med hänsyn till det stora antalet elever vid gymnasiet medgav riksdagen behövligheten av en uppdelning i parallellavdelningar samt av en viss differentiering av den mera allmänt lagda tekniska undervisningen vid gymnasiet. Undervisningen skulle differentieras på tre linjer, en mekanisk-teknisk, en kemiskt-teknisk och en elektroteknisk, varjämte en förstärkning av språkundervisningen och särskilt den merkantila undervisningen skulle komma till stånd. Bland inträdesfordringarna, sådana de förelågo för riksdagens prövning och från riksdagens sida lämnades utan erinran, var ej upptaget krav på särskilda språkkunskaper.

Ifrågavarande motioner innebära nu en utvidgning av det tekniska gymnasiet i Örebro med en fjärde parallellavdelning i form av en tekniskt merkantil linje, avsedd att åt dess elever bereda ett större mått av teknisk merkantil utbildning än som skall givas åt gymnasiets alla elever. Det har härvid gjorts gällande, att motionärernas förslag allenast innebära en utveckling av den beslutade organisationen och ingalunda åsyfta något sönderbrytande eller upprivande av det beslut, som av 1918 års riksdag fattades beträffande ifrågavarande läroanstalt. Dessa synpunkter kunna enligt riksdagens mening tillmätas ett visst berättigande, så till vida som förslagen avse en sådan jämkning i gällande undervisningsplan, som icke länder till förfång för den tekniska undervisningen och den läggning, densamma bör i förevarande gymnasium äga.

Beträffande den tekniska läroanstalten i Örebro vill riksdagen erinra, hurusom densamma i sällsynt grad vunnit industriens och de praktiska intressenas sympatier, och att en mera fri och av alltför snäva former obunden utveckling av skolan utan tvivel torde lända till fromma för just de syften, denna skola har att fylla. Den särställning, Örebro skolan tillförne haft och varigenom den förstått att tillvinna sig allmänt förtroende, bör den enligt riksdagens förmenande i möjligaste mån bibehålla i det nya systemet. Riksdagens ovanberörda beslut om undervisningens differentiering på tre parallella linjer vid ifrågavarande läroanstalt innebar jämväl, att skolan skulle komma att i den nya organisationen erhålla en något avvikande form i förhållande till andra tekniska gymnasier.

Den tekniska
undervisning-
gen.

Vad särskilt beträffar det i motionen omförmälda förslaget till undervisningsplan för det tekniska gymnasiet, vill riksdagen vidare allenast erinra om den av skolöverstyrelsen meddelade upplysningen, att undervisningsplanen ännu icke är slutligt fastställd och att den även i sitt slutgiltiga skick alltid torde komma att i viss utsträckning lämna utrymme åt individuella och lokala önsknningar.

Om riksdagen sålunda i förevarande motioner ej vill se ett uttryck för ett frångående av fjolårets riksdagsbeslut beträffande ifrågavarande läroanstalt utan snarare ett steg i riktningen att föra läroanstalten framåt till undervisningens och det allmännas båtad, anser sig riksdagen dock icke under förhandenvarande förhållanden kunna bifalla de förslag, som i motionerna avses. Den nya av 1918 års riksdag beslutade omorganisationen av skolan har ännu ej börjat träda i verksamhet, och någon erfarenhet om den nya anordningens ändamålsenlighet och dess möjlighet för anpassning till ytterligare utveckling kan följaktligen icke föreligga. Att redan innan läroanstalten börjat arbeta under sina nya former besluta en ändring i densammans organisation, finner riksdagen mindre välbetänkt. Härtill komma vidare de uppslag, som av skolöverstyrelsen i dess ovanberörda utlåtande gjorts, nämligen dels tanken på huruvida någon eller några av gymnasiets parallellavdelningar skulle kunna ombildas till motsvarande fackskolor med tvåårig lärokurs liksom övriga fackskolor, dels ock beredande åt den tekniska läroanstalten i Örebro av en särställning, som kunde möjliggöra dess fortsatta utbildning till en slags högre teknisk läroanstalt med en mellanställning mellan teknisk högskola och teknisk fackskola. Även har den tanken varit uppe, att vid sidan av det nuvarande tekniska gymnasiet i Örebro kunde anordnas en tvåårig teknisk fackskola för viss industrigren.

I betraktande av vad sålunda förekommit, har riksdagen ej ansett sig böra taga en definitiv ståndpunkt till dessa olika förslag, men då riksdagen är övertygad, att en fortsatt utveckling av ifrågavarande läroanstalt måste lända till stort gagn för den tekniska utbildningen och därigenom ock för den svenska industrien samt för övrigt torde nödvändiggöras av det stora antalet inträdessökande, har riksdagen ansett sig böra hos Eders Kungl. Maj:t anhålla, det Eders Kungl. Maj:t, i samband med den pågående utredningen beträffande det tekniska undervisningsväsendets fortsatta ombildning och utveckling, ville särskilt taga i övervägande, på vad sätt det tekniska gymnasiet i Örebro lämpligast bör, vare sig i av motionärerna föreslagen riktning eller på annan väg ytterligare utbyggas, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Riksdagen övergår härefter till det av Eders Kungl. Maj:t framlagda statförslaget för ifrågavarande läroanstalt för år 1920, därvid må erinras, hurusom i detsamma upptagits en post å 7,800 kronor till arvoden åt extra lärare höstterminen 1920 för 99 veckotimmar. Ovan omnämnda motioner I: 45 och II: 215 avse en höjning av denna post till 8,000 kronor för beredande av möjlighet för eleverna till större frihet vid val mellan gymnasiets tre linjer. Riksdagen, som icke kunnat finna ett bifall till detta förslag innebära någon rubbning av skolans hittills av riksdagen beslutade organisation och anser goda skäl vara förebragta till stöd för förslaget, har följaktligen för sin del biträtt detsamma.

Den tekniska
undervisning-
gen.

Å statförslaget äro vidare uppförda anslag till viss vaktbetjäning och har dessutom för två befattningshavare föreslagits lönetillägg för år 1919 att utgå på tilläggsstat för samma år. Riksdagen har bifallit vad i dessa hänseenden föreslagits. Framställningen om anslag till täckande av brist i elementarskolans räkenskaper till belopp av sammanlagt 9,406 kronor har riksdagen ävenledes ansett sig böra bifalla. Sina beslut i senast angivna hänseenden anmäler riksdagen i sin skrivelse nr 8 B.

I anslagsposten till lyshållning, uppvärmning m. m., har föreslagits en höjning från nuvarande belopp, 7,000 kronor, till 17,550 kronor. Riksdagen anser, i anslutning till vad riksdagen i andra motsvarande fall beslutat, denna anslagspost böra kunna begränsas och har bestämt detsamma till 15,000 kronor. I övrigt har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Riksdagen får alltså

ej mindre anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts ovanberörda framställning ävensom omnämnda motioner nr 45 och nr 215,

dels för tekniska elementarskolan och tekniska gymnasiet i Örebro godkänt följande ordinarie stat för år 1920:

Den tekniska
undervisning-
gen.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
1 rektor (förutom av kommunen bekostad fri bostad eller ersättning härför).....	5,000	2,500	7,500
1 lektor (förutom ålderstillägg).....	3,900	1,900	5,800
9 lektorer (förutom ålderstillägg).....	35,100	17,100	52,200
1 lektor (från och med den 1 juli 1920)	1,950	950	2,900
1 lektor (från och med den 1 juli 1920)	1,950	950	2,900
1 vaktmästare	900	550	1,450
1 maskinist och eldare	1,100	650	1,750
1 laboratorievaktmästare (från och med den 1 juli 1920).....	550	325	875
Till arvoden åt extra lärare vårterminen 1920 för 160 veckotimmar	—	—	15,000
» arvoden åt extra lärare höstterminen 1920 för 99 veckotimmar	—	—	8,000
» bokförings- och skrivbiträde åt rektor.....	—	—	900
» övningar i lantmäteri	—	—	600
» föredrag om arbetarskydd och hygien.....	—	—	400
» skolläkare	—	—	700
» bibliotek	—	—	1,500
» samlingar och undervisningsmaterieil	—	—	2,500
» verkstaden för materialier och diverse	—	—	1,000
» laborationer	—	—	4,000
» tryckningskostnader, annonser, skrivmaterialier m. m.....	—	—	2,000
» lyshållning, uppvärmning m. m.	—	—	15,000
Summa kronor	—	—	126,975

¹ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

² Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor. Därest bostad med bränsle, eventuellt bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas åt ifrågavarande befattningshavare, skall av lönen avstås för bostad och bränsle 150 kronor samt för lyse 25 kronor för år. Därest befattningshavare åtnjuter enbart bostad eller bostad med värma men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj: att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kw.-timmar. Den, som åtnjuter lyse, skall själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skola i fråga om förmån av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelsen i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (Sv. F. S. 1918 nr 836).

dels medgivit, att styrelsen för ifrågavarande läroanstalt må äga att beträffande de utgiftstitlar, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagsbeloppen i deras helhet icke överskridas;

än även i anledning av omförmälda motioner nr 46 och nr 216, angående utvidgning av det tekniska gymnasiet i Örebro med en fjärde parallellavdelning i form av en tekniskt merkantil linje, anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes i samband med den pågående utredningen beträffande det tekniska undervisningsväsendets fortsatta ombildning och utveckling, särskilt taga i övervägande, på vad sätt det tekniska gymnasiet i Örebro lämpligast bör, vare sig i av motionärerna föreslagen riktning eller på annan väg, ytterligare utbyggas, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Den tekniska
undervisning-
gen.

253:o). Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 248) att *dels* besluta, att en husbyggnadsfackskola skall från och med den 1 juli 1920 upprättas i Malmö,

dels för den tekniska elementarskolan, maskinfackskolan, husbyggnadsfackskolan och det tekniska gymnasiet i Malmö godkänna följande ordinarie stat för år 1920:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	Anmärkningar
1 rektor (förutom av kommunen bekostad fri bostad eller ersättning därför).....	5,000	2,500	7,500	
1 lektor	3,900	1,900	5,800	
6 lektorer	23,400	11,400	34,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor (från och med den 1 juli 1920) ...	1,950	950	2,900	
1 lektor (från och med den 1 juli 1920) ...	1,950	950	2,900	
Till bokförings- och skrivbiträde åt rektor	—	—	1,050	
1 vaktmästare	900	550	1,450	
1 maskinist och eldare	1,100	650	1,750	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 laboratorievaktmästare (från och med den 1 juli 1920)	550	325	875	
Till lyshållning, uppvärmning m. m.	—	—	20,000	
» bibliotek och samlingar	—	—	6,000	
» verkstaden för materialier och diverse	—	—	1,000	
» laborationer	—	—	4,500	
» arvode åt skolläkare	—	—	600	
» tryckningskostnader, annonser m. m. ...	—	—	2,500	
» arvoden åt extralärare under vårterminen 1920	—	—	10,300	
» arvoden åt extralärare under höstterminen 1920	—	—	8,250	
» övningar i lantmåteri	—	—	600	
» föredrag om arbetarskydd och hygien	—	—	400	
Summa	—	—	113,175	

Anmärkning. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas vaktmästaren, skall av lönen avstås för bostad med bränsle 150 kronor för år samt för lyse 25 kronor om året. Därest vaktmästaren åtnjuter enbart

Den tekniska
undervisning-
gen.

bostad eller bostad med värme, men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Eders Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kilowatt-timmar. Åtnjutes lyse, skall vaktmästaren själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skola i fråga om förmån av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (Svensk författningssamling 1918 nr 836).

dels till laboratorieutrustning på extra stat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor,

dels ock medgiva, att styrelsen för ifrågavarande läroanstalt må äga att beträffande de utgiftstitlar ej mindre å ordinarie än även å extra stat, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagsbeloppen i deras helhet icke överskridas.

Enligt 1918 års lagtima riksdags beslut skall i Malmö från och med höstterminen 1920 anordnas dels en maskinfackskola, dels ett tekniskt gymnasium, vardera läroanstalten med sin första årsklass, och samtidigt skall den tekniska elementarskolan successivt försvinna. Under den tidigare behandlingen av frågan om den tekniska undervisningens ordnande hade förslag framställts om upprättande i Malmö även av en husbyggnadsfackskola. Förslaget, som under anförande av beaktansvärda skäl framlagts redan av 1907 års kommitté för den lägre tekniska undervisningens ordnande, vann understöd av så gott som alla de myndigheter och sammanslutningar, som yttrade sig i saken, men föranledde ej framställning till 1918 års riksdag. I den kostnadsberäkning, som framlades i samband därmed, att proposition om den lägre tekniska undervisningens ordnande beslöts av Eders Kungl. Maj:t, och som avsåg den tekniska läroanstalten i Malmö även i dess färdiga skick, förutsattes emellertid, att jämväl en husbyggnadsfackskola skulle förenas med maskinfackskolan och det tekniska gymnasiet därstädes.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär sålunda en viss ändring i skolans organisation. Då nu emellertid åsyftas en utvidning av den till ifrågavarande läroanstalt knutna undervisningen, som sedan länge varit ifrågasatt och som på så gott som alla håll blivit förordad, och då övertygande skäl blivit förebrogta för denna utvidgning, har riksdagen ansett sig böra bifalla förslaget i denna del.

Vad i övrigt angår det framlagda statförslaget är å detsamma uppförd viss vaktbetjäning med för motsvarande befattningshavare annorstädes vedertagna avlöningsförmåner. För tillgodoseende av avlöningen för ett par utav nämnda personal redan under år 1919 har på tilläggsstat för

samma år upptagits ett belopp av tillhoppa 650 kronor för tillfälligt löne-tillägg. Riksdagen har icke haft något att häremot erinra.

Den tekniska undervisningen.

Beträffande den å statförslaget upptagna anslagsposten å 20,000 kronor till lyshållning, uppvärmning m. m. har riksdagen ansett, i överensstämmelse med vad riksdagen i åtskilliga andra fall beslutat, en ned-sättning å samma post bära vidtagas, och har riksdagen uppfört den-samma med 17,000 kronor.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit orsak till anmärkning mot det föreliggande förslaget, får alltså anmäla, att riksdagen

dels beslutat, att en husbyggnadsfackskola skall från och med den 1 juli 1920 upprättas i Malmö,

dels för den tekniska elementarskolan, maskinfackskolan, husbyggnads-fackskolan och det tekniska gymnasiet i Malmö godkänt följande ordinarie stat för år 1920:

	Lön	Tjänst-görings-penningar	Summa	Anmärkingar
1 rektor (förutom av kommunen bekostad fri bostad eller ersättning därför).....	5,000	2,500	7,500	
1 lektor	3,900	1,900	5,800	
6 lektorer.....	23,400	11,400	34,800	
1 lektor (från och med den 1 juli 1920).....	1,950	950	2,900	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor (från och med den 1 juli 1920).....	1,950	950	2,900	
Till bokförings- och skrivbiträde åt rektor	—	—	1,050	
1 vaktmästare	900	550	1,450	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 maskinist och eldare	1,100	650	1,750	
1 laboratorievaktmästare (från och med den 1 juli 1920).....	550	325	875	
Till lyshållning, uppvärmning m. m.	—	—	17,000	
> bibliotek och samlingar.....	—	—	6,000	
> verkstaden för materialier och diverse	—	—	1,000	
Till laborationer	—	—	4,500	
> arvode åt skolläkare	—	—	600	
> tryckningskostnader, annonser m. m.....	—	—	2,500	
Till arvoden åt extralärare under vårterminen 1920	—	—	10,800	
Till arvoden åt extralärare under höstterminen 1920	—	—	8,250	
Till övningar i lantmåteri	—	—	600	
> föredrag om arbetarskydd och hygien	—	—	400	
Summa	—	—	110,175	

Den tekniska
undervisning-
gen.

Anmärkning. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas vaktmästaren, skall av lönen avstås för bostad med bränsle 150 kronor för år samt för lyse 25 kronor om året. Därest vaktmästaren åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme, men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kilowattimmar. Åtnjutes lyse, skall vaktmästaren själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skola i fråga om förmån av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (Svensk författningssamling 1918 nr 836).

dels till laboratorietrustning på extra stat för år 1920 anvisat ett reservationsanslag av 25,000 kronor,

dels ock medgivit, att styrelsen för ifrågavarande läroanstalt må äga att beträffande de utgiftstitlar ej mindre å ordinarie än även å extra stat, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagsbeloppen i deras helhet icke överskridas.

I anledning av riksdagens under punkterna 244, 248, 251, 252 och 253 anmälda beslut kommer det ordinarie anslaget till de tekniska läroverken, nu 988,675 kronor, att ökas med 102,100 kronor till 1,090,775 kronor.

254:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 249) att till upprätthållande av verksamheten vid tekniska elementarskolan i Norrköping anvisa på extra stat för år 1920 ett gemensamt förslagsanslag, högst, 16,700 kronor, att utgå till följande ändamål, nämligen:

till undervisning i svenska språket	kronor	400: —
» betjäningens avlöning	»	900: —
» lyshållning, uppvärmning m. m.	»	6,400: —
» assistenter och repetitörer	»	3,200: —
» undervisning i främmande språk	»	800: —
» höjd avlöning åt läraren i frihandsteckning	»	400: —
» bibliotek och samlingar	»	500: —
» undervisning i verkstadsarbete	»	3,000: —
» » i bokföring	»	150: —
» » i mineralogi och geognosi	»	250: —
» kemiska och fysiska laborationer	»	400: —
» sekreterar- och kamrerargöromålen	»	300: —

tillhopa kronor 16,700: —

1918 års lagtima riksdag beviljade till förevarande ändamål ett belopp av 8,400 kronor, fördelat å följande poster: Den tekniska undervisningen.

till undervisning i svenska språket	kronor	200: —
› betjäningens avlöning	›	600: —
› lyshållning, uppvärmning m. m.	›	3,500: —
› assistenter och repetitörer	›	1,200: —
› undervisning i främmande språk	›	400: —
› höjd avlöning åt läraren i frihandsteckning	›	200: —
› bibliotek och samlingar	›	300: —
› undervisning i verkstadsarbete	›	2,000: —
<hr/>		
Summa kronor		8,400: —

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär en höjning av de allra flesta av nämnda anslagsposterna. Den största ökningen kommer på anslagen till arvoden åt extra lärare (assistenter och repetitörer) samt till uppvärmning och belysning. Ökningen av anslagen till extra lärarnas arvoden föranledes av den höjning av arvoden till assistenter och extra lärare vid de tekniska elementarskolorna, som, i samband med omorganisation av den lägre tekniska undervisningen och ny löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de tekniska elementarskolorna med flera lägre tekniska läroanstalter, beslöts av 1918 års riksdag.

Anslagsposten till lyshållning, uppvärmning m. m. har föreslagits höjd från 3,500 kronor till 6,400 kronor. Även i detta fall har riksdagen ansett en begränsning böra vidtagas och i sådant hänseende beslutat, att beloppet i fråga bestämmes till 5,500 kronor.

Riksdagen, som i övrigt bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag, har alltså, till *upprätthållande av verksamheten vid tekniska elementarskolan i Norrköping* anvisat på extra stat för år 1920 ett gemensamt förslagsanslag, högst, 15,800 kronor, att utgå till följande ändamål, nämligen:

till undervisning i svenska språket	kronor	400: —
› betjäningens avlöning	›	900: —
› lyshållning, uppvärmning m. m.	›	5,500: —
› assistenter och repetitörer	›	3,200: —
› undervisning i främmande språk	›	800: —
› höjd avlöning åt läraren i frihandsteckning	›	400: —
› bibliotek och samlingar	›	500: —
› undervisning i verkstadsarbete	›	3,000: —
› › › bokföring	›	150: —
› › › mineralogi och geognosi	›	250: —

Den tekniska	till kemiska och fysiska laborationer.....	kronor	400:—
undervisning.	» sekreterar- och kamrerargöromålen.....	»	300:—
		<u>tillhopa</u>	<u>kronor 15,800:—</u>

255:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkten 250) att till uppehållande av verksamheten vid tekniska elementarskolan i Borås anvisa på *extra stat* för år 1920 ett gemensamt förslagsanslag, högst, 9,050 kronor, att utgå till följande ändamål, nämligen:

till undervisning i verkstadsarbete	kronor	1,000:—
» » » svenska och främmande språk	»	500:—
» » » frihandsteckning	»	200:—
» kemiska och fysiska laborationer.....	»	500:—
» bibliotek och övriga samlingar	»	300:—
» betjäningens avlöning.....	»	850:—
» lyshållning, uppvärmning m. m.	»	5,200:—
» biträde åt vaktmästaren för huggning och sågning m. m. av ved	»	500:—
	<u>tillhopa</u>	<u>kronor 9,050:—</u>

1918 års lagtima riksdag beviljade till förevarande ändamål ett belopp av 6,050 kronor, fördelat å följande poster:

till undervisning i verkstadsarbete	kronor	1,000:—
» » » svenska och främmande språk	»	500:—
» » » frihandsteckning	»	200:—
» kemiska och fysiska laborationer	»	500:—
» bibliotek och övriga samlingar	»	300:—
» betjäningens avlöning	»	850:—
» lyshållning, uppvärmning m. m.	»	2,700:—
	<u>tillhopa</u>	<u>kronor 6,050:—</u>

I samband härmed har Eders Kungl. Maj:t jämväl föreslagit beviljande av ett belopp av 3,000 kronor, att utgå på tilläggsstat för år 1919 till beredande av ytterligare medel för lyshållning, uppvärmning m. m. vid ifrågavarande läroanstalt.

Riksdagen har emot det föreliggande förslaget icke haft någon annan erinran att göra, än att det till lyshållning, uppvärmning m. m. beräknade beloppet å 5,200 kronor synes böra, i överensstämmelse med vad riksdagen i motsvarande fall beslutat, begränsas, och har riksdagen bestämt det samma till 4,700 kronor. Riksdagen, som i sin skrivelse nr 8 B anmäler

sitt beslut angående omförmålda anslag på tilläggsstat för år 1919, har alltså till *uppehållande av verksamheten vid tekniska elementarskolan i Borås* anvisat på extra stat för år 1920 ett gemensamt förslagsanslag, högst, 8,550 kronor, att utgå till följande ändamål, nämligen:

Den tekniska
undervisning-
gen.

till undervisning i verkstadsarbete	kronor 1,000: —
» » » svenska och främmande språk.....	» 500: —
» undervisning i frihandsteckning	» 200: —
» kemiska och fysiska laborationer.....	» 500: —
» bibliotek och övriga samlingar	» 300: —
» betjäningens avlöning.....	» 850: —
» lyshållning, uppvärmning m. m.	» 4,700: —
» biträde åt vaktmästaren för huggning och sågning m. m. av ved.....	» 500: —
<hr/>	
tillhopa kronor 8,550: —	

256:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 251) att till *uppehållande av verksamheten vid tekniska elementarskolan i Härnösand* anvisa på extra stat för år 1920 ett gemensamt förslagsanslag, högst, 14,700 kronor, att utgå till följande ändamål, nämligen:

till undervisning i svenska språket	kronor 400: —
» » » främmande språk	» 800: —
» » » verkstadsarbete	» 1,000: —
» » » mineralogi och geognosi	» 25: —
» » » bokföring och handelslära	» 150: —
» » » frihandsteckning.....	» 100: —
» » » modellering.....	» 75: —
» » » matematik	» 400: —
» lyshållning, uppvärmning m. m.	» 10,500: —
» betjäningens avlöning	» 850: —
» förhöjning av arvudet till gymnastiklärare.....	» 400: —
<hr/>	
tillhopa kronor 14,700: —	

År 1918 beviljade riksdagen till ifrågavarande läroanstalt för år 1919 ett förslagsanslag, högst 13,150 kronor, att utgå till följande ändamål med högst nedan angivna belopp, nämligen:

till undervisning i svenska språket	kronor 200: —
» » » främmande språk	» 400: —
» » » verkstadsarbete.....	» 1,000: —

Den tekniska undervisnin- gen.	till lyshållning, uppvärmning m. m.	»	10,500:—
	» betjäningens avlöning	»	850:—
	» förhöjning av arvodet till gymnastiklärare	»	200:—
			tillhopa kronor 13,150:—

Den föreslagna anslagsökningen är helt och hållet föranledd av den arvodesförhöjning, som enligt 1918 års lagtima riksdags beslut från och med den 1 januari 1919 tillkommer den icke ordinarie lärarpersonalen vid skolan. För möjliggörande av extralärararvodenans höjning jämväl under år 1919 har på tilläggsstat för samma år äskats ett belopp av 1,550 kronor till förstärkande av anslaget till uppehållande av skolans verksamhet. I avseende å det för lyshållning, uppvärmning m. m. beräknade beloppet å 10,500 kronor synes för år 1920 en nedsättning med 1,200 kronor böra vidtagas och anslagsposten upptagas till 9,300 kronor. Riksdagen, som ansett sig i övrigt böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och beträffande det på tilläggsstat för år 1919 äskade beloppet därtill i annat sammanhang återkommer, får nu anmäla, att riksdagen till *uppehållande av verksamheten vid tekniska elementarskolan i Härnösand* anvisat på extra stat för år 1920 ett gemensamt förslagsanslag, högst, 13,500 kronor, att utgå till följande ändamål, nämligen:

till undervisning i svenska språket	kronor	400:—
» » » främmande språk	»	800:—
» » » verkstadsarbete	»	1,000:—
» » » mineralogi och geognosi	»	25:—
» » » bokföring och handelslära	»	150:—
» » » frihandsteckning	»	100:—
» » » modellering	»	75:—
» » » matematik	»	400:—
» lyshållning, uppvärmning m. m.	»	9,300:—
» betjäningens avlöning	»	850:—
» förhöjning av arvodet till gymnastiklärare	»	400:—
tillhopa kronor 13,500:—		

257:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 252) att såsom bidrag till uppehållande av undervisningen vid bergsskolorna i Filipstad och Falun jämte därmed förenade yrkesskolor, att utgå under huvudsakligen enahanda villkor, som hittills varit fästa vid statsunderstöd för ifrågasvarande ändamål, anvisa å extra stat för år 1920 dels såsom bidrag med $\frac{3}{5}$ till ålderstillägg åt lärare ett förslagsanslag å 2,100 kronor, dels ock

såsom bidrag med $\frac{3}{5}$ till övriga kostnader ett förslagsanslag, högst, 27,000 kronor, eller tillhoppa 29,100 kronor. Den tekniska
undervisningen.

Det åt bergsskolorna i Filipstad och Falun beviljade statsanslaget har hittills utgått under riksstatsens sjunde huvudtitel. 1918 års lagtima riksdags beslut angående den lägre yrkesutbildningen innebär emellertid, att ifrågavarande skolor komma att sortera under den nya skolöverstyrelsen, vadan anslaget överförts på åttonde huvudtiteln.

För ett vart av åren 1918 och 1919, för vilka sammanlagda årskostnaderna för skolorna beräknats till 48,500 kronor, har riksdagen sedermera till uppehållande under samma år av undervisningen vid skolorna anvisat ett belopp av 29,100 kronor, därav för bidrag med $\frac{3}{5}$ till ålders-tillägg åt lärare ett förslagsanslag av 2,100 kronor och för bidrag med $\frac{3}{5}$ till övriga kostnader ett förslagsanslag, högst, 27,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:t har härjämte å tilläggsstat för år 1919 äskat särskilda belopp av 10,053 kronor och 5,980 kronor till tillgodoseende av vissa utav ifrågavarande skolors behov under samma år.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, får alltså beträffande 1920 års stat nu anmäla, att riksdagen såsom bidrag till *uppehållande av undervisningen vid bergsskolorna i Filipstad och Falun jämte därmed förenade yrkesskolor*, att utgå under huvudsakligen enahanda villkor, som hittills varit fästa vid statsunderstöd för ifrågavarande ändamål, anvisat å extra stat för år 1920 dels såsom bidrag med $\frac{3}{5}$ till ålderstillägg åt lärare ett förslagsanslag å 2,100 kronor, dels ock såsom bidrag med $\frac{3}{5}$ till övriga kostnader ett förslagsanslag, högst, 27,000 kronor, eller tillhoppa 29,100 kronor.

258:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 253) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till beredande av *tillfällig löneförbättring* under år 1920, enligt de av vederbörande departementschef i statsrådsprotokollet över ecklesiastik-ärenden den 14 januari 1913 angivna grunderna, *åt rektor, ordinarie lärare, tjänstemän och vaktmästare vid tekniska skolan i Eskilstuna* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,337 kronor, under villkor att Eskilstuna stad för nämnda ändamål bidrager med 1,336 kronor.

259:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 254) att på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag anvisa

dels såsom bidrag till upprätthållande av vävskolan i Borås ett belopp av högst 6,200 kronor, under villkor, att från Älvsborgs läns landsting

Den tekniska
undervisning-
gen.

eller eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften av berörda statsanslag,

dels såsom bidrag till avlönande av en andre lärare vid samma skola ett belopp av högst 1,750 kronor, under villkor att enahanda belopp varder för ändamålet från nämnda landsting eller eljest tillskjutet,

dels ock såsom bidrag till personlig löneförbättring för föreståndaren och förste läraren vid skolan Arthur Krebs ett belopp av högst 1,250 kronor och såsom bidrag till sådan löneförbättring för biträdande lärarinnan därstädes Hilma Stenwall ett belopp av högst 400 kronor, under villkor att dessa löneförbättringar motsvarande belopp varda för ändamålet från omförmälda läns landsting eller eljest tillskjutna samt, beträffande löneförbättringen för Krebs, därjämte att hans avlöningsförmåner för år 1920 ej sättas till lägre belopp än 5,750 kronor,

eller sålunda tillhopa högst 9,600 kronor.

Anslagen till vävskolan i Borås, för år 1919 uppgående till samma belopp som nu för år 1920 föreslagits, hava förut varit uppförda under rikstatsens sjunde huvudtitel. Efter det år 1918 års lagtima riksdag numera fattat beslut om ett enhetligt ordnande av den lägre tekniska undervisningen, har nämnda vävskola ansetts böra i likhet med övriga tekniska läroanstalter lyda under ecklesiastikdepartementet.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, anvisat

dels såsom bidrag till upprätthållande av *vävskolan i Borås* ett belopp av 6,200 kronor, under villkor att från Älvsborgs läns landsting eller eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften av berörda statsanslag,

dels såsom bidrag till avlönande av en andre lärare vid samma skola ett belopp av 1,750 kronor, under villkor att enahanda belopp varder för ändamålet från nämnda landsting eller eljest tillskjutet,

dels ock såsom bidrag till personlig löneförbättring för föreståndaren och förste läraren vid skolan Arthur Krebs ett belopp av 1,250 kronor och såsom bidrag till sådan löneförbättring för biträdande lärarinnan därstädes Hilma Stenwall ett belopp av 400 kronor, under villkor att dessa löneförbättringar motsvarande belopp varda för ändamålet från omförmälda läns landsting eller eljest tillskjutna samt, beträffande löneförbättringen för Krebs, därjämte att hans avlöningsförmåner för år 1920 ej sättas till lägre belopp än 5,750 kronor,

eller sålunda tillhopa 9,600 kronor.

260:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 255) att till understöd för uppehållande av slöjdföreningens i Göteborg skola bevilja på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 46,000 kronor, att, under villkor att Göteborgs stad för skolan tillskjuter minst lika mycket för år 1920 ävensom på de övriga villkor, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, ställas till styrelsens för skolan förfogande för därmed avsett ändamål.

Till ifrågavarande skola har under en följd av år utgått årligt statsanslag till ett belopp av 30,000 kronor. Den nu föreslagna höjningen av anslaget är närmast föranledd av de ändrade beräkningsgrunder, som av 1918 års lagtima riksdag beslutits ifråga om understöd från det ordinarie förslagsanslaget å 250,000 kronor till understöd åt skolor för den lägre yrkesundervisningen.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag och får därför anmäla, att riksdagen till understöd för uppehållande av *slöjdföreningens i Göteborg skola* beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 46,000 kronor, att, under villkor att Göteborgs stad för skolan tillskjuter minst lika mycket för år 1920 ävensom på de övriga villkor, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, ställas till styrelsens för skolans förfogande för därmed avsett ändamål.

261:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 256) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, för beredande av *understöd till yrkesskolor för husmodersutbildning i städer, köpingar, industri- och andra liknande samhällen samt till obemedlade och mindre bemedlade elever vid nämnda skolor* anvisat under åttonde huvudtiteln på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

262:o) Uti en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 147, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att ett tillägg av 100 procent må för vart och ett av åren 1919 och 1920 utgå å de statsbidrag, som jämlikt kungörelsen den 29 juni 1917 (nr 567) angående understöd av statsmedel till yrkesskolor för husmodersutbildning i städer, köpingar, industri- och andra liknande samhällen m. m. komma att tilldelas varje undervisningskurs vid sådan yrkesskola för husmodersutbildning, som i nämnda kungörelse avses, dock allenast under de i §§ 2 och 3 av berörda kungörelse angivna förutsätt-

Den tekniska
undervisning-
gen.

ningar och villkor om tillskjutande inom orten av minst samma belopp som statsbidraget samt om kostnadsfri undervisning och begränsning av elevavgifterna;

dels att för vardera av åren 1919 och 1920 må till månatligt understöd, som enligt samma kungörelse kan tilldelas elev vid dylik kurs, utgå ett tillägg för månad av 15 kronor till obemedlad och 10 kronor till mindre bemedlad elev;

dels ock att omförmälda tillägg må utgå av det på extra stat för år 1919 beviljade, respektive av det på extra stat för år 1920 föreslagna förslagsanslaget å 50,000 kronor för beredande av understöd till yrkesskolor för husmodersutbildning m. m. samt till obemedlade och mindre bemedlade elever vid nämnda skolor.

På sätt av utredningen framgår, har departementschefen förklarat sig hava för avsikt att framdeles framlägga förslag till höjda understöd eller ändrade bestämmelser i övrigt beträffande ifrågavarande skolor. Den nu gjorda framställningen innebär ett avhjälpande av de svårigheter, dessa skolor måst vidkännas huvudsakligen på grund av kristidens verkningar.

Med erinran att riksdagen under nästföregående punkt anmält sitt beslut angående uppförande på extra stat för år 1920 av ett förslagsanslag å 50,000 kronor för beredande av understöd till yrkesskolor för husmodersutbildning m. m., får riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag, anmäla, att riksdagen medgivit,

dels att ett tillägg av 100 procent må för vart och ett av åren 1919 och 1920 utgå å de statsbidrag, som jämlikt kungörelsen den 29 juni 1917 (nr 567) angående understöd av statsmedel till yrkesskolor för husmodersutbildning i städer, köpingar, industri- och andra liknande samhällen m. m. komma att tilldelas varje undervisningskurs vid sådan yrkesskola för husmodersutbildning, som i nämnda kungörelse avses, dock allenast under de i §§ 2 och 3 av berörda kungörelse angivna förutsättningar och villkor om tillskjutande inom orten av minst samma belopp som statsbidraget samt om kostnadsfri undervisning och begränsning av elevavgifterna;

dels att för vardera av åren 1919 och 1920 må till månatligt understöd, som enligt samma kungörelse kan tilldelas elev vid dylik kurs, utgå ett tillägg för månad av 15 kronor till obemedlad och 10 kronor till mindre bemedlad elev;

dels ock att omförmälda tillägg må utgå av det på extra stat för år 1919 respektive av det på extra stat för år 1920 anvisade förslagsanslaget å 50,000 kronor för beredande av understöd till yrkesskolor för

husmodersutbildning m. m. samt till obemedlade och mindre bemedlade elever vid nämnda skolor.

Den tekniska
undervisnin-
gen.

263:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 257) har riksdagen till *resestipendier åt föreståndare och facklärare vid lägre tekniska läroanstalter*, under de villkor Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationssanslag av 3,000 kronor.

Handelsundervisningen.

264:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 258) att *dels* till riksstatsens åttonde huvudtitel överflytta det tidigare å riksstatsens sjunde huvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslaget till handelsgymnasier samt från och med år 1920 uppföra detsamma å förstnämnda huvudtitel med oförändrat belopp, eller med högst 135,000 kronor;

dels ock besluta, att av ifrågavarande anslag skola för kalenderår utgå till Göteborgs handelsgymnasium högst 40,000 kronor, till Stockholms handelsgymnasium högst 30,000 kronor, till Malmö handelsgymnasium högst 20,000 kronor samt till vart och ett av handelsgymnasierna i Örebro, Norrköping och Hälsingborg högst 15,000 kronor, med skyldighet för kommun, där handelsundervisningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, att själv eller genom enskilda donatorer tillhandahålla erforderliga lokaler för undervisningen samt årligen lämna ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt på de villkor i övrigt, som Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

För beredande under år 1919 av förhöjda understöd åt handelsgymnasierna utöver till dem redan anslagna belopp har Eders Kungl. Maj:t på tilläggsstat för år 1919 föreslagit ett belopp av 93,400 kronor. Av detta anslag skulle enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag utgå bland annat till Hälsingborgs handelsgymnasium ett belopp av 12,000 kronor. Från läroanstalten själv har begärts ett belopp av 9,000 kronor samt en höjning av denna summa med två tredjedelar av det belopp, varmed dyrtidstillägget komme att ökas för år 1919 i förhållande till år 1918 för två statens tjänstemän med lön av respektive 6,800 kronor och 4,300 kronor. Någon höjning av de föreslagna beloppen har icke av de i ärendet hörda myndigheterna ifrågasatts, och då några särskilda skäl icke av departementschefen förebragts för en ökning till 12,000 kronor, har riksdagen ansett sig sakna anledning för nämnda gymnasium anvisa högre belopp än 9,000 kronor.

Den tekniska
undervisning-
gen.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag och som i sin skrivelse nr 8 B anmäler sitt beslut i fråga om anslag å tilläggsstat för år 1919, har

dels till riksstatens åttonde huvudtitel överflyttat det tidigare å riksstatens sjunde huvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslaget, högst, till *handelsgymnasier* samt från och med år 1920 uppfört detsamma å förstnämnda huvudtitel med oförändrat belopp, eller med 135,000 kronor;

dels ock beslutat, att av ifrågavarande anslag skola för kalenderår utgå till Göteborgs handelsgymnasium högst 40,000 kronor, till Stockholms handelsgymnasium högst 30,000 kronor, till Malmö handelsgymnasium högst 20,000 kronor samt till vart och ett av handelsgymnasierna i Örebro, Norrköping och Hälsingborg högst 15,000 kronor, med skyldighet för kommun, där handelsundervisningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, att själv eller genom enskilda donatorer tillhandahålla erforderliga lokaler för undervisningen samt årligen lämna ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt på de villkor i övrigt, som Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligen bestämma.

Åtgärder för fysisk utbildning.

Åtgärder för
fysisk utbildning.

265:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 259) att *dels* godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet framlagda förslaget till stat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas från och med år 1920, jämte för åtnjutande av däri upptagna avlöningsförmåner av departementschefen föreslagna villkor och bestämmelser,

dels föreskriva

att envar, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder ordinarie befattning vid gymnastiska centralinstitutet, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser, ävensom

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar vid institutet, vilka icke före viss angiven tidpunkt anmäla, att de vilja övergå till den nya staten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner, ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels förklara, att de i staten för institutet upptagna ålderstillägg skola utgå av det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg; Åtgärder för fysisk utbildning.

dels i riksstaten för år 1920 upptaga det ordinarie anslaget till gymnastiska centralinstitutet med ett till 72,700 kronor förhöjt belopp;

dels ock på extra stat för år 1920 anvisa till extra vaktmästarbiträde vid gymnastiska centralinstitutet ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär allenast en reglering av staten för det nuvarande gymnastiska centralinstitutet, vilken reglering i så måtto lärers få anses vara av en provisorisk karaktär, som institutet i en framtid torde komma att undergå en genomgripande omorganisation i samband med lösandet av spörsmålet om inrättande av en högskola för fysisk fostran. Då emellertid tidpunkten för sistnämnda frågas avgörande ännu ej låter sig bestämmas och i avvaktan härå institutets intressen och krav ej böra alltför mycket åsidosättas, torde ett förslag på sätt nu angivits kunna betecknas såsom fullt befogat. Riksdagen har vid prövning av förslagets detaljer icke funnit anledning till någon erinran. I avseende på avlöningsförmånerna för det i staten uppförda skrivbiträdet hänvisar riksdagen till sin tidigare avlåtna skrivelse i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition om lönereglering för kvinnliga skrivbiträden i allmänhet inom statsförvaltningen.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels godkänt följande stat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas från och med år 1920:

Åtgärder för
fysisk utbild-
ning.

Stat för gymnastiska centralinstitutet.

	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Ortstill- lägg.	Summa.	Anmärkningar.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
1 överlärare	4,400	2,000	—	6,400	Efter 5 år kan lönen hö- jas med 600 kronor.
2 dito	8,800	4,000	—	12,800	
1 lärare	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen hö- jas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor samt efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
3 dito	6,600	4,500	900	12,000	
1 lärarinna	2,200	1,400	—	3,600	
1 dito	2,200	1,400	—	3,600	Efter 5 år kan lönen hö- jas med 300 kronor och efter 10 år med ytterligare 300 kronor samt efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.
1 skrivbiträde	1,100	300	200	1,600	Efter 5 år kan lönen hö- jas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor samt efter 15 år med än ytterligare 200 kronor; skolande av ålders- tillägget 100 kronor till- höra lön och 100 kronor tjänstgöringspennningar.
1 vaktmästare, jämte fri bostad	900	550	150	1,600	Efter 3 år kan lönen hö- jas med 100 kronor och efter 6 år med ytterligare 100 kronor samt efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 portvakt, jämte fri bostad	900	550	150	1,600	
Arvode åt institutets föreståndare	—	—	—	1,000	
» till sekretera- ren	—	—	—	1,000	
» » räkenkaps- föraren	—	—	—	1,000	
» » biblioteka- rien	—	—	—	500	
Arvodet åt extra lärare	—	—	—	11,000	
Till stipendier åt ele- ver	—	—	—	2,000	
Till ved, ljus, materiell, samlingar m. m.	—	—	—	9,000	
Summa	—	—	—	72,700	

Anmärkning 1. Om överlärare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna för- Åtgärder för
mån kvarstår, lönen minskas med 900 kronor. Om lärarinna i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, fysisk utbild-
så länge denna förman kvarstår, lönen minskas med 450 kronor. ning.

Anmärkning 2. Högsta pensionsunderlaget för lärarinna skall utgöra 3,000 kronor.

Anmärkning 3. Därest vaktmästare eller portvakt åtnjuter fritt bränsle, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma det löneavdrag, som för dylik förman skall äga rum. Åtnjuter vaktmästare eller portvakt fritt lyse, skall av lönen avstås 25 kronor om året. Förman av lyse innebär rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kilowatt-timmar. Den, som åtnjuter lyse, skall själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skola i fråga om förman av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (Sv. F. S. 1918 nr 836).

dels fastställt följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av i staten för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner, nämligen:

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av gymnastiska centralinstitutet eller eljest kan varda stadgad, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter nya eller förändrade föreskrifter sköta de göromål, som honom anförtros;

att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, när helst så av Eders Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom området för ifrågavarande undervisningsväsen;

att befattningshavare skall vara skyldig att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda stadgade rörande elementarlärarnas nya änke- och pupillkassa;

att med ordinarie befattning vid gymnastiska centralinstitutet icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning vid institutet ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Eders Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej, vad angår överlärare, Eders Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, institutets direktion, uppå därom gjord framställning och efter prövning att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid institutet, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas;

i fråga om avlöningsförmånens uppbärande m. m.:

Åtgärder för
fysisk utbild-
ning,

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för tid, han eljest varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, där sådant förekommer, men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunnat styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej prövas skäligt låta honom uppbära något därav;

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed; samt

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägget, där sådant förekommer, skall utgå till månadens slut;

i fråga om ålderstillägg:

att, därest förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten för

första förhöjningen bestämmes att inträda för vaktmästare och portvakt efter tre och för övriga befattningshavare efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare tre, respektive fem år, på samma villkor, samt

tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare tre, respektive fem år, ävenledes på samma villkor,

Åtgärder för fysisk utbildning.

under iakttagande, vad var och en av omnämnda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd;

att därvid befattningshavare bör tillgodoräknas den tid, som före den nya statens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till innehavande befattning eller motsvarande tjänst å den gamla avlöningsstaten;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester årligen må, när det kan ske utan hinder för göromåls behöriga gång, åtnjutas av det kvinnliga biträdet under en månad samt av vaktmästaren och portvakten en var under 15 dagar;

att befattningshavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av chefen bestämmes, begagna sig av semester;

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnliga befattningshavare:

att beträffande det kvinnliga biträdet å institutets stat skola i övrigt lända till efter rättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar;

dels föreskrivit,

att envar, som med eller efter ingången av år 1920 tillträder ordinarie befattning vid gymnastiska centralinstitutet, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser, ävensom

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar vid institutet, vilka icke före viss angiven tidpunkt anmäla, att de vilja övergå till den nya staten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat till-

Åtgärder för
fysisk utbild-
ning.

kommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels förklarar, att de i staten för institutet upptagna ålderstillägg skola utgå av det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg;

dels i riksstaten för år 1920 upptagit det ordinarie anslaget till gymnastiska centralinstitutet med ett till 72,700 kronor förhöjt belopp;

dels ock på extra stat för år 1920 anvisat till extra vaktmästarbiträde vid gymnastiska centralinstitutet ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor.

266:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 260) att för anordnande av omklädningsrum till de två övre gymnastiksalarna i gymnastiska centralinstitutets gårdsbyggnad anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 19,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för *anordnande av omklädningsrum till de två övre gymnastiksalarna i gymnastiska centralinstitutets gårdsbyggnad* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 19,000 kronor.

267:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 261) att till fortsatt uppehållande under år 1920 av undervisning jämte läkarvård vid en med gymnastiska centralinstitutet förenad kvinnlig poliklinik anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 1,000 kronor.

1918 års lagtima riksdag beviljade till förevarande ändamål på extra stat för år 1919 ett belopp av 500 kronor. Anslagets ökning är påkallat med hänsyn till vikten av att *dels* erhålla en fullt kvalificerad föreståndare för den kvinnliga polikliniken vid nämnda institut, *dels* undvika ett ofta förekommande ombyte av föreståndare.

Riksdagen har till fortsatt uppehållande under år 1920 av *undervisning jämte läkarvård vid en med gymnastiska centralinstitutet förenad kvinnlig poliklinik* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

268:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 262) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *inköp av litteratur och bokbindning för gymnastiska centralinstitutets bibliotek* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 600 kronor.

269:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 263) får riksdagen anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *anordnande vid gymnastiska centralinstitutet av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

Åtgärder för fysisk utbildning.

270:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 264) att till understödjande av idrotten anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 100,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

Det till ifrågavarande ändamål under de senare åren utgående anslaget har utgjort 75,000 kronor efter att dessförinnan hava uppgått till 100,000 kronor årligen. Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot den nu ifrågasatta höjningen till det ursprungliga beloppet eller 100,000 kronor, har till *understödjande av idrotten* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

271:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 265) att för understödjande av skididrotten bland ungdomen anvisa på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst 30,000 kronor, att användas på sätt och under villkor, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts framställning i ämnet anvisade 1914 års senare riksdag på extra stat för år 1915 för understödjande av skididrotten bland ungdomen ett belopp av 30,000 kronor att användas på sätt och under villkor, Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. På grund av Eders Kungl. Maj:ts med hänsyn till rådande särskilda förhållanden gjorda framställningar har riksdagen åren 1915, 1916, 1917 och 1918 medgivit, att det för år 1915 anvisade beloppet finge på sätt och under villkor, Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, användas för enahanda ändamål under respektive åren 1916, 1917, 1918 och 1919.

Riksdagen har för *understödjande av skididrotten bland ungdomen* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 30,000 kronor, att användas på sätt och under villkor, som Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m. 272:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 266) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till understöd åt *svenska fornskriftsällskapet* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,000 kronor, under villkor att sällskapet kostnadsfritt för statens räkning avlämnar 300 exemplar av sina under anslagsåret utgivna arbeten.

273:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 267) att till understöd åt samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,000 kronor, under villkor att samfundet till ecklesiastikdepartementet avlämnar 50 exemplar av den för anslagsåret avsedda publikationen.

För år 1919 anvisade riksdagen till förevarande ändamål ett belopp av 1,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot det nu äskade beloppet, får anmäla, att riksdagen till understöd åt *samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,000 kronor, under villkor att samfundet till ecklesiastikdepartementet avlämnar 50 exemplar av den för anslagsåret avsedda publikationen.

274:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 268) att till understödjande av svenska vitterhetssamfundets verksamhet anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 4,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

1918 års lagtima riksdag anvisade till förevarande ändamål ett belopp av 3,000 kronor. Den föreslagna ökningen till 4,000 kronor har riksdagen ansett sig böra bifalla och har förty till *understödjande av svenska vitterhetssamfundets verksamhet* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 4,000 kronor, att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

275:o) Med föranledande av Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning (punkt 269) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år

ägt rum, beviljat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 6,500 kronor, till understöd för utgivande av tidskriften *Nordiskt medicinskt arkiv*, under villkor att av tidskriften för år 1920 kostnadsfritt överlämnas dels till vart och ett av universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund 10 exemplar samt till karolinska mediko-kirurgiska institutets bibliotek 5 exemplar, av vilka exemplar behöfligt antal i främsta rummet tilldelas vederbörande institutioner och kliniker vid de medicinska undervisningsanstalterna, dels ock till sistnämnda bibliotek det ytterligare antal exemplar, som enligt bestämmande av institutets lärarkollegium erfordras för byte med in- och utländska medicinska tidskrifter.

Understöd åt
vetenskap,
vitterhet och
konst m m.

276:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 270) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till understöd för fortsatt utgivande av *tidskriften Acta mathematica* anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

277:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 271) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 1,200 kronor, till understöd för fortsatt utgivande av *tidskriften Sfinx*, under villkor att dess utgivare kostnadsfritt överlämnar till universitetsbiblioteket i Uppsala 40 exemplar och till universitetsbiblioteket i Lund 20 exemplar av tidskriften för att användas för dessa biblioteks bytesverksamhet med utlandet.

278:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 272) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 5,000 kronor, att på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma, användas till understöd för utgivande under år 1920 av *tidskriften Svenska landsmål och svenskt folkliv*.

279:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 273) att till fortsatt systematisk undersökning av svenska folkmål anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 17,100 kronor, att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen till fortsatt *systematisk undersökning av svenska folkmål* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 17,100 kronor, att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

Understöd åt
vetenskap,
vitterhet och
konst m. m.

280:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 274) att till systematisk undersökning av sydsvenska folkmål anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 3,000 kronor att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

1918 års lagtima riksdag anvisade till förevarande ändamål på extra stat för år 1919 ett anslag av 2,000 kronor.

Riksdagen har icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag och har därför till *systematisk undersökning av sydsvenska folkmål* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 3,000 kronor, att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

281:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 275) att till insamling, förtecknande och undersökning av svenska folkminnen bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 4,500 kronor, att utgå på de villkor och i enlighet med de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

Det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet är till sin storlek oförändrat i förhållande till vad för innevarande år för ändamålet utgår.

Riksdagen har till *insamling, förtecknande och undersökning av svenska folkminnen* beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 4,500 kronor, att utgå på de villkor och i enlighet med de bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

282:o) Sedan 1918 års lagtima riksdag till utförande i enlighet med av Eders Kungl. Maj:t fastställd plan av undersökningar rörande ortnamn inom Hallands län beviljat ett anslag av 15,000 kronor samt därav anvisat på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 276) att av förenämnda redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

Riksdagen har av det till utförande i enlighet med av Eders Kungl. Maj:t fastställd plan av *undersökningar rörande ortnamn inom Hallands län* år 1918 beviljade anslaget av 15,000 kronor anvisat på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 5,000 kronor.

283:o) Med föranledande av Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning (punkt 277) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, anvisat på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor, till arvode under samma år åt *ortnamnskommitténs sekreterare*.

284:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 278) att såsom bidrag till fortsatt utgivande av det av byggnadsrådet S. Curman och professorn J. Roosval påbörjade, med stöd av vitterhetsakademien utgivna verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium», anvisa på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 20,000 kronor, att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

Understöd åt
vetenskap,
vitterhet och
konst m. m

På extra stat för år 1919 har riksdagen till förevarande ändamål beviljat ett anslag av 10,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att invända mot den föreslagna anslagsökningen, har såsom bidrag till fortsatt utgivande av det av byggnadsrådet S. Curman och professorn J. Roosval påbörjade, med stöd av vitterhetsakademien utgivna verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium» anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 20,000 kronor, att utgå på de närmare villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

285:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 279) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till främjande av *föreningen Pietas'* verksamhet under år 1920 beviljat på extra stat för samma år ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor, under villkor att föreningen till statens historiska museum med äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivningar över behandlade föremål.

286:o) Sedan riksdagen år 1913 såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för utgivande av statistiska tabeller över Öresundstullen för tiden efter år 1660 beviljat ett anslag av 15,000 kronor, därav på extra stat för vartdera av åren 1914—1919 anvisats ett belopp av 1,500 kronor att utgå på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 280) att av omförmälda redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag ett belopp av högst 1,500 kronor.

Riksdagen har av det till *utgivande av statistiska tabeller över Öresundstullen* år 1913 beviljade anslaget av 15,000 kronor anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 1,500 kronor.

287:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning (punkt 281) har riksdagen för *beredande av tillfälle för svenska forskare till vetenskapligt arbete vid en eller flera utländska biologiska stationer* anvisat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 1,800 kronor.

Understöd åt
vetenskap,
vitterhet och
konst m. m.

288:o) Med föranledande av Eders Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (punkt 282) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till *resestipendier* för år 1920 åt *journalister*, företrädesvis medarbetare, som hava redaktionellt arbete i svensk tidning eller journalistisk byrå till huvudsaklig sysselsättning, beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 4,000 kronor att efter sakkunnigas hörande av Eders Kungl. Maj:t fördelas under de villkor för stipendiernas åtnjutande, som Eders Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

289:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 283) att till årliga understöd under åren 1920—1922 åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst bevilja ett anslag av 75,000 kronor att efter grunder och på villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas, efter sakkunnigas hörande av Eders Kungl. Maj:t fördelas mellan därav förtjänta vitterhetsidkare dels såsom fasta, dels i form av för viss tid givna understöd, samt att av ifrågavarande anslag anvisa på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag ett belopp av högst 25,000 kronor.

Anslag till förevarande ändamål hava beviljats av 1907, 1910, 1913 och 1916 årens riksdagar, för varje gång med 30,000 kronor, avsett att utgå med 10,000 kronor under ett vart av de tre närmast följande åren. Eders Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innefattar en höjning av det årligen utgående beloppet till 25,000 kronor, därav, enligt vad departementschefen giver vid handen, 15,000 kronor skulle utgå såsom mera fasta arvoden och återstoden, 10,000 kronor, skulle tillgodose kravet på mera tillfälliga understöd åt yngre författare.

Riksdagen som väl icke vill förneka behovet av ökat anslag till nu förevarande ändamål, anser dock, att en höjning till dubbla beloppet mot vad tillförne utgått torde vara tillfyllest. Riksdagen har alltså beviljat ett belopp av 60,000 kronor att utgå med 20,000 kronor under vart och ett av åren 1920—1922. Den av departementschefen uttalade tanken att förmedelst de ökade anslagen tillgodose yngre författare finner riksdagen värd allt beaktande, och vill riksdagen uttala sin förväntan, att en huvudsaklig del av den av riksdagen beslutade anslagshöjningen varder för detta ändamål använd.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen till årliga *understöd* under åren 1920—1922 åt *inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* beviljat ett anslag av 60,000 kronor att efter grunder och på villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas, efter sakkunnigas hörande, av Eders Kungl. Maj:t fördelas mellan därav förtjänta vitterhetsidkare dels såsom fasta, dels i form av för viss tid givna understöd, samt av ifråga-

varande anslag anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 20,000 kronor.

Understöd åt
vetenskap,
vitterhet och
konst m. m.

290:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 284) har riksdagen medgivit, att det på extra stat för år 1915 såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för en *antarktisk expedition* åren 1915—1919 anvisade belopp av 27,000 kronor må på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, för enahanda ändamål användas under år 1920.

291:o) Sedan 1916 års riksdag såsom understöd åt docenten H. Lundborg för utförande under åren 1917—1920 av rasbiologiska undersökningar beviljat ett anslag av 24,000 kronor, varav anvisats på extra stat för år 1917 ett belopp av 6,000 kronor och för vardera av åren 1918 och 1919 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av likaledes 6,000 kronor, samt 1918 års riksdag ökat det såsom understöd åt Lundborg för åren 1919 och 1920 avsedda beloppet med 7,000 kronor, därav 3,000 kronor till avlönande av biträden åt Lundborg vid statistiska bearbetningar m. m., och av nämnda ökning anvisat såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 3,500 kronor på extra stat för år 1919, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 285) att *dels* av det såsom understöd åt Lundborg till utförande under åren 1917—1920 av rasbiologiska undersökningar beviljade anslaget å 24,000 kronor anvisa på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, återstående beloppet, 6,000 kronor;

dels ock av det anslag å 7,000 kronor, därav 3,000 kronor till avlönande av biträden åt Lundborg vid statistiska bearbetningar m. m., vilket beviljats till ökning av det såsom understöd åt Lundborg för åren 1919 och 1920 avsedda beloppet, anvisa på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, återstående beloppet, 3,500 kronor.

Riksdagen har,

dels av det såsom understöd åt docenten Herman Lundborg till utförande under åren 1917—1920 av rasbiologiska undersökningar beviljade anslaget å 24,000 kronor anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, återstående beloppet, 6,000 kronor;

dels ock av det anslag å 7,000 kronor, därav 3,000 kronor till avlönande av biträden åt Lundborg vid statistiska bearbetningar m. m., vilket beviljats till ökning av det såsom understöd åt Lundborg för åren 1919 och 1920 avsedda beloppet, anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, återstående beloppet, 3,500 kronor.

Understöd åt
vetenskap,
vitterhet och
konst m m.

292:o) Sedan 1918 års lagtima riksdag för utgivande av f. d. riksantikvarien O. Montelius' arbete »Die älteren Kulturperioden im Orient und in Europa» beviljat ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor samt därav anvisat på extra stat för år 1919 ett belopp av högst 12,500 kronor att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt fastställa, har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit riksdagen (punkt 286) att av förenämnda redan beviljade anslag anvisa på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 12,500 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

Riksdagen har av det för *utgivande av f. d. riksantikvarien O. Montelius' arbete »Die älteren Kulturperioden im Orient und in Europa»* av riksdagen år 1918 beviljade beloppet av 25,000 kronor anvisat på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 12,500 kronor, att utgå under de villkor, Eders Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

293:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 287) att för fortsatt utgivande i tryck av Carl von Linnés brev bevilja på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen för fortsatt utgivande i tryck av *Carl von Linnés brev* beviljat på extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

294:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 288) att såsom understöd åt docenten Olof Östergren för fullföljande och avslutande under åren 1920—1929 av hans arbete »Nusvensk ordbok» bevilja ett anslag av 56,000 kronor och därav på extra stat för år 1920 anvisa såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 5,000 kronor, under villkor att Östergren till ecklesiastikdepartementet avlämnar det antal exemplar, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, av dels hittills utkomna, dels ock under anslagsåret utkommande häften av ifrågavarande ordbok, skolande det för år 1920 anvisade anslaget jämväl i övrigt utgå efter de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Riksdagen, som finner det omförmälda arbetet kunna vara av utomordentlig betydelse och nytta såväl i undervisningens som i den allmänna upplysningsverksamhetens tjänst, har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag och har alltså såsom understöd åt docenten Olof Östergren för fullföljande och avslutande under åren 1920—1929 av hans arbete »Nusvensk ordbok» beviljat ett anslag av 56,000 kronor och därav på extra stat för år 1920 anvisat såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 5,000 kronor, under villkor att Östergren till ecklesiastikdepartementet

avlämnar det antal exemplar, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmes, av dels hittills utkomna, dels ock under anslagsåret utkommande häften av ifrågavarande ordbok, skolande det för år 1920 anvisade anslaget jämväl i övrigt utgå efter de närmare bestämmelser, Eders Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Understöd åt
vetenskap,
vitterhet och
konst m. m.

295:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 289) att till främjande av svenska naturskyddsföreningens verksamhet under år 1920 anvisa på extra stat för samma år ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor, att utgå under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot den gjorda framställningen och får alltså anmäla, att riksdagen till *främjande av svenska naturskyddsföreningens verksamhet* under år 1920 anvisat på extra stat för samma år ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor, att utgå under de villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämmas.

296:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 290) att höja det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda reservationsanslaget till resestipendier samt läroböckers, tidskrifters och lärda verks utgivande från dess nuvarande belopp, 80,000 kronor, med 70,000 kronor till 150,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:t har vidare föreslagit uppförande på tilläggsstat för år 1919 av ett belopp av 50,000 kronor till förstärkande av omfördäta reservationsanslag. Riksdagen har funnit övertygande skäl vara anförda för den föreslagna anslagsökningen ävensom för det å tilläggsstat för år 1919 föreslagna beloppet, i följd varav riksdagen beträffande 1920 års stat höjt det under riksstatens åttonde huvudtitel på ordinarie stat uppförda reservationsanslaget till *resestipendier samt läroböckers, tidskrifters och lärda verks utgivande* från dess nuvarande belopp, 80,000 kronor, med 70,000 kronor till 150,000 kronor.

Diverse.

297:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 291) har riksdagen till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 9 januari 1919 angivna grunderna, av ett *extra lönetillägg* för år 1920 åt en del tjänstemän och betjänte i vissa till eklelesiastikdepartementet hörande ämbetsverk och kårer anvisat på extra stat för år 1920, såsom förslagsanslag, ett belopp av 5,000 kronor.

Diverse.

Diverse.

298:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 292) att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde vara riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig lönerreglering under år 1920 åt vissa ordinarie befattningshavare å extra stat för år 1920 under åttonde huvudtiteln såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 433,800 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 27 maj 1919 till riksdagen avlåten proposition nr 409, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att å riksstaten för år 1920 utom huvudtitlarna avsätta till tillfällig lönerreglering för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen ävensom till förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom samma förvaltning samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel ett förslagsanslag å kronor 4,575,000.

I anledning av senast berörda proposition anmäler riksdagen i särskild skrivelse sitt därutinnan fattade beslut.

299:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 293) att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde vara riksdagen förelagd, till förstärkning under år 1920 av de till avlönande av vissa extra befattningshavare samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel å extra stat för år 1920 under åttonde huvudtiteln såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 125,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 27 maj 1919 till riksdagen avlåten proposition, nr 409, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att å riksstaten för år 1920 utom huvudtitlarna avsätta till tillfällig lönerreglering för vissa befattningshavare å ordinarie stat inom den civila statsförvaltningen ävensom till förstärkning av de till avlönande av vissa extra befattningshavare inom samma förvaltning samt till vikariatsersättningar m. m. anvisade medel ett förslagsanslag å 4,575,000 kronor.

I anledning av senast berörda proposition anmäler riksdagen i särskild skrivelse sitt därutinnan fattade beslut.

300:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 294) att *dels* höja det under åttonde huvudtiteln på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., nu 135,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 16,000 kronor), med 40,000 kronor till 175,000 kronor;

dels ock i samband därmed förklara, att av nämnda anslag må från och med år 1919 till domkapitlens expeditioner utgå högst 21,000 kronor.

Riksdagen, som funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen

dels höjt det under åttonde huvudtiteln på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., nu 135,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 16,000 kronor), med 40,000 kronor till 175,000 kronor;

dels ock i samband därmed förklarat, att av nämnda anslag må från och med år 1919 till domkapitlens expeditioner utgå högst 21,000 kronor.

301:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 295), att *dels* öka det under åttonde huvudtiteln på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu 43,985 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 3,500 kronor), med 40,027 kronor till 84,012 kronor;

dels ock medgiva, att av nämnda anslag må från och med år 1919 till domkapitlens expeditioner utgå högst 4,500 kronor.

Riksdagen har *dels* ökat det under åttonde huvudtiteln på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu 44,005 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 3,500 kronor), med 40,030 kronor till 84,035 kronor;

dels ock medgivit, att av nämnda anslag må från och med år 1919 till domkapitlens expeditioner utgå högst 4,500 kronor.

302:o) I riksstaten för år 1919 finnes under åttonde huvudtiteln, med rubriken »Avlöningsförbättring för vissa vaktmästare m. fl.», uppfört ett ordinarie anslag å 74,325 kronor. Sedan nu de förhöjda avlöningarna till ifrågavarande befattningshavare inräknats i anslagen till de olika verk, i vilka samma befattningshavare äro anställda, har Eders Kungl. Maj:t icke upptagit nämnda anslag i riksstaten för år 1920.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen från och med år 1920 ur riksstaten uteslutit det däri under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget »Avlöningsförbättring för vissa vaktmästare m. fl.»

303:o) I avseende å de i nu gällande riksstat under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie anslag, som icke här ovan blivit särskilt omnämnda, har någon förändring icke ifrågasatts.

Diverse.

Riksdagen får anmäla, att samtliga de ordinarie anslag under åttonde huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, i riksstaten för år 1920 upptagits med oförändrade belopp.

Stockholm den 12 juni 1919.

Med undersåtlig vördnad.

Tabell

över anslagen under riksstatens för år 1920 **åttonde**
huvudtitel. Ecklesiastikdepartementet.

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Departementet.					
1	Departementschefen			17,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli			222,550	
3	Övergångsstat, <i>förslagsanslag</i> , högst			11,000	
4	Extra föredragande m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				17,200
5	Ledare av undervisningsstatistikens omorganisation, <i>förslagsanslag</i> , högst				7,800
Säger för departementet				250,550	25,000
B. Arkiv, bibliotek och museer.					
<i>Arkiv.</i>					
1	Riks- och landsarkiven	122,080			
2	Förstärkning av riksarkivets anslag till amanuenser m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
3	Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, <i>reservationsanslag</i>		6,000		
4	Amanuenser m. m. vid landsarkiven, <i>förslagsanslag</i> , högst		8,800		
5	Registrering av vissa rätthistoriska källor, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,400	122,080	18,700
<i>Bibliotek.</i>					
Kungl. biblioteket:					
6	Kungl. biblioteket	153,100			
7	Inbindning av böcker i kungl. biblio- tekets äldre samlingar, <i>reservations- anslag</i>	10,000			
8	Katalog över ofullständigt förtecknade delar av kungl. bibliotekets äldre samlingar, <i>förslagsanslag</i> , högst	12,400			
9	Sveriges offentliga biblioteks gemen- samma accessionskatalogs 34:e år- gång, omfattande år 1919, <i>förslags- anslag</i> , högst	4,500			
10	Arvodesökning åt bibliotekarien vid stifts- och läroverks- biblioteket i Linköping m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	153,100	26,900		
			2,600		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
11	Pedagogiska biblioteket, <i>förslagsanslag</i> , högst		8,700		
12	Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500	153,100	39,700
<i>Museer.</i>					
Nationalmuseet:					
Museet:					
13 a	<i>Bestämt anslag</i>	87,545			
<i>Reservationsanslag:</i>					
13 b	Samlingarnas vård och underhåll samt expenser	11,000			
13 c	Målnings- och skulptursamlingarnas ökande	15,000			
13 d	Handtecknings- och gravyr- samlingarnas ökande	7,500			
13 e	Ökande av samlingen av konst- hantverk	10,000			
13 f	Boksamlingen	3,000			
13 g	Inlösen av levande svenska konst- närers arbeten	15,000			
14	Förstärkning av museets anslag till vikariatsersättningar m. m., <i>förslags- anslag</i> , högst			3,920	
15	Konservering av handtecknings- och gravyr-samlingar inom museet, <i>re- servationsanslag</i>		5,000		
16	Ökad ersättning för sekreterargö- mål vid museet, <i>förslagsanslag</i> , högst		500		
17	Försäkring och transport av konst- föremål, <i>reservationsanslag</i>		2,500		
18	Montrer och piedestaler för vissa egypt- tiska och östasiatiska föremål i museets antiksal, <i>reservationsanslag</i>		3,900		
19	Konservering av två hautelissetapeter inom museet, <i>reservationsanslag</i>		1,000		
Livrustkammaren:					
20	Tillsyn, underhåll och vård av livrustkamma- rens samlingar, <i>förslagsanslag</i> , högst				6,200
		149,045	16,820		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
21	Iståndsättande av vissa föremål i livrustkam- marens samlingar, <i>förslagsanslag</i> , högst	1,700			
22	Extra biträden samt vikariatsersättning vid liv- rustkammaren, <i>förslagsanslag</i> , högst	3,000			
23	Tekniskt biträde för vård av livrustkammarens samlingar, <i>förslagsanslag</i> , högst	2,150			
24	Avskrifter av äldre inventarieförteckningar an- gående livrustkammarens samlingar, <i>förslags- anslag</i> , högst.....	1,200	14,250		
Naturhistoriska riksmuseet:					
Museet:					
25 a	<i>Bestämt anslag</i>	193,120			
25 b	<i>Reservationsanslag</i>	44,800			
26	Personligt arvodestillägg åt assistenten G. A. H. Dahlstedt, <i>förslagsanslag</i> , högst.....	500			
27	Skåp och lådor för entomologiska av- delningen, <i>reservationsanslag</i>	5,000			
28	Ordnande av vissa samlingar, till- hörande paleobotaniska avdelningen, <i>förslagsanslag</i> , högst	1,000	237,920	6,500	
29	Nordiska museet, <i>förslagsanslag</i> , högst.....			120,000	
30	Kulturhistoriska museet i Lund, <i>förslagsanslag</i> , högst ...			25,000	
31	Musikhistoriska museet, <i>förslagsanslag</i> , högst			3,000	
32	Svenska skolmuseet, <i>förslagsanslag</i> , högst			7,000	
Säger för arkiv, bibliotek och museer				386,965	192,570
				662,145	250,970
C. Kyrkliga ändamål.					
<i>Kleresistaten.</i>					
1	Kleresistaten, <i>förslagsanslag</i>	90,000			
2	Lappmarks eklelesiastikverk, kyrkliga ändamål, <i>förslags- anslag</i>	4,000			
3	Ersättning för prästerskapets tionde, <i>förslagsanslag</i>	3,068,750			
4	Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag ...	304,074			
5	Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet, <i>förslags- anslag</i>	25,000			
6	Pastor vid svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn ...	6,000			

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
7	Stipendier för utbildande vid universitet av präster, fortrogna med finska språket, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,250		
8	Resestipendier åt prästmän, <i>reservationsanslag</i>		8,000		
9	Religiös och social verksamhet bland svenskar i utländska hamnstäder, <i>förslagsanslag</i> , högst		34,500		
10	Pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin, <i>förslagsanslag</i> , högst		6,000		
11	Utredning rörande ecklesiastika boställen, <i>förslagsanslag</i>		10,500	3,497,824	61,250
<i>Domkapitlens expeditioner.</i>					
12	Domkapitlens expeditioner	91,350			
13	Förstärkning av anslaget till domkapitlens expeditioner, <i>förslagsanslag</i> , högst		20,380		
14	Provisorisk löneroglering för notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna, <i>förslagsanslag</i>		41,000	91,350	61,380
<i>Kyrkors underhåll m. m.</i>					
Kyrkors underhåll:					
15 a	<i>Bestämt anslag</i>		1,028		
<i>Förslagsanslag:</i>					
15 b	Ersättningar		169,400		
16	Svenska kyrkan i Paris	170,428			
		4,119		174,547	
Säger för kyrkliga ändamål				3,763,721	122,630
D. Akademier.					
<i>Svenska akademien.</i>					
1	Akademien			8,250	
<i>Vetenskapsakademien.</i>					
2	Diverse akademiens behov, räntegottgörelse m. m.	14,460			
3	Inlösen av en internationell, fortlöpande katalog över naturvetenskaplig litteratur, <i>reservationsanslag</i>		2,000		
4	Den för en internationell, fortlöpande katalog över naturvetenskaplig litteratur anordnade regionalbyrån för Sverige, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,600		
5	Internationella jordmätningen, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,424		
6	Internationella föreningen för tidssignalering m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		357	14,460	5,381

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Vitterhets-, historie- och antikvitets-</i> <i>akademien.</i>					
Akademien:					
7 a	<i>Bestämt anslag</i>	98,100			
7 b	<i>Reservationsanslag</i>	1,000	99,100		
8	Förstärkning av akademiens anslag till amanuenser och vikariatsersättning m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		9,800		
9	Ökade medel till akademiens utgifter för resekostnader för fornminnesvården, <i>förslagsanslag</i> , högst		14,000		
10	Konservering av Bohus fästningsruin, <i>reservationsanslag</i>		10,000	99,100	33,800
<i>Akademien för de fria konsterna.</i>					
Akademien:					
11 a	<i>Bestämt anslag</i>	69,825			
11 b	<i>Reservationsanslag</i>	33,100		102,925	
<i>Musikaliska akademien.</i>					
Akademien:					
12 a	<i>Bestämt anslag</i>	80,335			
12 b	<i>Reservationsanslag</i>	25,000		105,335	
		Säger för akademier		330,070	39,181
E. Universitetet, den medicinska undervisningen m. m.					
<i>Universitetskanslersexpeditionen.</i>					
Expeditionen:					
1 a	<i>Bestämt anslag</i>	13,300			
1 b	<i>Förslagsanslag</i> , högst	5,100		18,400	
<i>Uppsala universitet.</i>					
Universitetet:					
2 a	<i>Bestämt anslag</i>	1,024,007			
<i>Förslagsanslag:</i>					
2 b	Avlöningsfyllnad åt professorn i växtbiologi	1,000			
2 c	Arvoden åt vikarierande akademiska lärare	5,000	6,000		
3	Akademiska sjukhuset, <i>förslagsanslag</i>		1,030,007		
4	Lärare i symbolik, <i>förslagsanslag</i> , högst		10,000		
5	Materiel m. m. för det praktisk-teologiska övningsinstitutet, <i>reservationsanslag</i>			1,500	
6	Ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset, <i>reservationsanslag</i>			300	
				350,000	

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
7	Lärare vid undervisningskursen i allmän kemi för medicine studerande, <i>förslagsanslag</i> , högst.....		2,500		
8	Höjning av materielanslaget för institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi, <i>reservationsanslag</i>		1,000		
9	Extra ordinarie amanuens vid anatomiska institutionen, <i>förslagsanslag</i> , högst		600		
10	Materiel m. m. för hygieniska institutionen, <i>reservationsanslag</i>		5,000		
11	Biträdande lärare i medicin, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,000		
12	Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		
13	Förstärkande av lärarkrafterna i kirurgi, <i>förslagsanslag</i> högst		2,000		
14	Assistent vid akademiska sjukhusets röntgenavdelning, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
15	Biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,000		
16	Materiel för kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		
17	Lektorer i tyska, franska och engelska språken, <i>förslagsanslag</i> , högst		16,500		
18	Infött lärarbiträde i ryska, <i>förslagsanslag</i> , högst		500		
19	Psykologiska laboratoriet, <i>reservationsanslag</i>		1,000		
20	Pedagogiska seminariet, <i>reservationsanslag</i>		7,000		
21	Statistiska seminariet, <i>reservationsanslag</i>		750		
22	Övningarna å institutionen för allmän och analytisk kemi, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
23	Assistent vid meteorologiska observatoriet m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst ..		2,000		
24	Assistent för internationella solarforskningen vid fysiska institutionen, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
25	Driftkostnader vid Klubbans biologiska station, <i>reservationsanslag</i>		2,200		
26	Instrument m. m. för zoologiska institutionen, <i>reservationsanslag</i>		16,500		
27	Undervisning i bokföring, <i>förslagsanslag</i> , högst		600		
28	Bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket, <i>reservationsanslag</i>		1,500		
29	Universitetsbiblioteket, <i>reservationsanslag</i>		10,000		
30	Universitetets årsskrift, <i>reservationsanslag</i>		15,000		
31	Tillfällig löneförbättring åt gymnastikläraren och biträdande gymnastikläraren, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,160		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
33	Höjning av akademifogdens respenningsanslag, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500	1,040,007	453,610
<i>Lunds universitet.</i>					
Universitetet:					
33 a	<i>Bestämt anslag</i>	885,616			
33 b	<i>Förslagsanslag</i>	5,000			
		890,616			
34	Lärare i symbolik, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
35	Ledaren av den civilrättsliga delen av den propedeutiska undervisningskursen inom juridiska fakulteten, <i>förslagsanslag</i> , högst		750		
36	Nybyggnad för medicinskt-kemiska och farmakologiska institutionerna, <i>reservationsanslag</i>		400,000		
37	Undervisning i medicin, <i>förslagsanslag</i> , högst		17,500		
38	Lärare vid undervisningskursen i allmän kemi för medicine studerande, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,500		
39	Materiel för undervisningskursen i allmän kemi för medicine studerande, <i>reservationsanslag</i>		500		
40	Föreståndare för det vid universitetets kliniker inrättade röntgenlaboratoriet m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		2,500		
41	Föreståndare för en klinik och poliklinik för öron-, näs- och halsjukdomar, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		
42	Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		
43	Materiel för pediatrika kliniken laboratorium, <i>reservationsanslag</i>		500		
44	Biträdande lärare vid patologisk-anatomiska institutionen, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,000		
45	Lektorer i tyska, franska och engelska språken, <i>förslagsanslag</i> , högst		16,500		
46	Lärare i slaviska språk, <i>förslagsanslag</i> , högst		6,500		
47	Lärare i statistik, <i>förslagsanslag</i> , högst		6,500		
48	Psykologiska laboratoriet, <i>reservationsanslag</i>		750		
49	Amanuens vid universitetets konstsamlingar, <i>förslagsanslag</i> , högst		800		
50	Höjning av materielanslaget för historiska museet, <i>reservationsanslag</i>		6,500		
51	Mekaniska arbeten vid fysiska institutionen, <i>reservationsanslag</i>		1,500		
52	Höjning av materielanslaget för geologisk-mineralogiska institutionen, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,000		
53	Kurser i havsbiologi i Öresund m. m., <i>reservationsanslag</i>		1,675		
54	Materiel m. m. för geografiska institutionen, <i>reservationsanslag</i>		1,600		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
55	Amanuens vid institutionen för ärftlighetsforskning, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,200		
56	Räknebiträden vid astronomiska observatoriet, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		
57	Undervisning i bokföring, <i>förslagsanslag</i> , högst		300		
58	Materiel m. m. för universitetsbiblioteket, <i>reservationsanslag</i>		10,000		
59	Universitetets årsskrift, <i>reservationsanslag</i>		15,000		
60	Höjning av universitetets anslag till musikkapellet, <i>reservationsanslag</i>		1,000		
61	Materiel för inrättningen för gymnastik och fäktkonst, <i>reservationsanslag</i>		500		
62	Idrottsplats och idrottsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		900	890,616	506,975
<i>Karolinska mediko-kirurgiska institutet.</i>					
Institutet:					
63 a	<i>Bestämt anslag</i>	302,585			
<i>Reservationsanslag:</i>					
63 b	Institutets materiel i allmänhet	22,000			
63 c	Materiel m. m. för anatomiska institutionen	3,500			
63 d	Materiel m. m. för histologiska institutionen	3,000			
63 e	Materiel m. m. för kemiska institutionen	1,500			
63 f	Materiel m. m. för fysiologiska institutionen	3,500			
63 g	Materiel m. m. för patologisk-anatomiska institutionen	5,500			
63 h	Materiel m. m. för hygieniska institutionen	2,600			
63 i	Materiel m. m. för farmakologiska institutionen	1,000			
63 j	Materiel m. m. för medicinska kliniken	2,500			
63 k	Materiel m. m. för gynekologiska kliniken å serafimerlasarettet	500			
63 l	Materiel m. m. för kirurgiska kliniken	500			
63 m	Materiel m. m. för nervkliniken	500			
63 n	Materiel m. m. för oftalmiatriiska kliniken	500			
63 o	Underhåll och förökande av biblioteket	10,000			
63 p	Underhåll och förökande av anatomiska museet	1,000			

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
63 q	Underhåll av djur- och operations- avdelningen 1,500				
63 r	Teckningar i vetenskapliga ändamål 700 60,300				
63 s	<i>Förslagsanslag</i> 2,000	364,885			
64	Arbetsbiträde vid biblioteket, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,550		
65	Skrivbiträde åt rektor vid institutet, <i>förslagsanslag</i> , högst		800		
66	Lärobiträde vid den förberedande kursen i allmän kemi, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,500		
67	Materiel vid kemiska institutionen, <i>reservationsanslag</i> ..		1,500		
68	Biträdande lärare i medicin och kirurgi m. m., <i>förslags- anslag</i> , högst		6,600		
69	Förtärkning av reservationsanslaget till materiel m. m. för medicinska kliniken, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,500		
70	Utrustning av en ny laboratorielokal vid medicinska kli- niken å Serafimerlasarettet, <i>reservationsanslag</i>		2,500		
71	Vetenskapliga arbeten å ett patologiskt-anatomiskt labora- torium vid Sabbatsbergs sjukhus, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,400		
72	Biträdande lakare och amanuens vid röntgeninstitutet å serafimerlasarettet, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,500		
73	Materiel m. m. för röntgeninstitutet å serafimerlasarettet, <i>reservationsanslag</i>		3,000		
74	Biträdande lärare i oftalmiatrik, <i>förslagsanslag</i> , högst ...		3,000		
75	Amanuenser vid institutets klinik för öron-, näs- och halsjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,000		
76	Undervisning och sjukvård vid vissa obstetriska och gyne- kologiska kliniker, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
77	Amanuens vid institutets gynekologiska klinik å Sabbats- bergs sjukhus, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		
78	Amanuens vid institutets obstetriska klinik å allmänna barnbördshuset, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		
79	Pediatrisk klinik vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,900		
80	Poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,175		
81	Dagavgifter vid pediatrik klinik å allmänna barnhuset i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> , högst		20,000		
82	Amanuenser vid institutets syfilidologiska klinik å sjuk- huset S:t Göran, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,000	364,885	70,425

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Tandläkarinstitutet.</i>					
83	Institutet, <i>förslagsanslag</i> , högst			32,400	
<i>Serafimerlasarettet.</i>					
84	Understöd och ersättningar	120,000			
85	Inrättningen för sjukas behandling med elektricitet	750		120,750	
<i>Gemensamma universitetsändamål.</i>					
86	Klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater, <i>förslagsanslag</i> , högst		9,400		
87	Utgivande i tryck av anteckningar efter juridiska föreläsningar vid rikets universitet, <i>reservationsanslag</i>		4,500		
88	Kurser i skyddskoppymkning, <i>reservationsanslag</i>		1,000		
89	Tryckning av doktorsavhandlingar, <i>reservationsanslag</i>		40,000		
90	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer, <i>förslagsanslag</i> , högst.....		2,500		
91	Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, <i>reservationsanslag</i>		10,000		67,400
<i>Farmaceutiska institutet.</i>					
92	Institutet.....			62,000	
93	Extra vaktmästare vid institutet, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,865
<i>Barnhusen.</i>					
94	Allmänna barnhuset i Stockholm	78,000			
95	Frimurarbarnhuset	2,750			
96	Barnhusen i landsorten	28,380		109,130	
<i>Undervisningsanstalter för barnmorskor m. m.</i>					
97	Barnmorskeundervisningen och barnbördshuset.....	63,533			
98	Fortbildningskurser för barnmorskor, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,800		
99	Allmänna barnbördshuset i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> , högst		160,000	63,533	162,800
Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m.....				2,701,721	1,263,075

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
F. Allmänna skolväsendet.					
<i>Skolöverstyrelsen.</i>					
1	Skolöverstyrelsen	250,300			
2	Övergångsstat	5,900			
3	Extra ledamot å folkskolavdelningen, <i>förslagsanslag</i> , högst		7,800		
4	Byggnadssakkunnigt biträde, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,500		
5	Extra vaktmästare, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,300		
6	Inspektion och sakkunniga biträden, <i>förslagsanslag</i> , högst		16,800		
7	Förstärkning av överstyrelsens anslag till expenser m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		11,500		
8	Förhyrande av ämbetslokal åt överstyrelsen, <i>förslagsanslag</i> , högst		26,000	256,200	66,900
<i>Det högre skolväsendet.</i>					
Högre lärarinneseminariet:					
9	Högre lärarinneseminariet	116,485			
10	Stipendier, lokalhyra m. m., <i>förslags-</i> <i>anslag</i> , högst	37,950			
11	Timlärare och vikarier, <i>förslagsanslag</i> , högst	17,358			
12	Tillfällig löneförbättring för vaktmästa- ren samt eldaren, <i>förslagsanslag</i> , högst	650	116,485	55,958	
Statens läroverk:					
13	Allmänna läroverken, <i>reservationsan-</i> <i>slag</i>	7,629,700			
14	Extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken, <i>för-</i> <i>slagsanslag</i> , högst	460,000			
15	Understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, <i>för-</i> <i>slagsanslag</i>	5,000			
16	Undervisning i slöjd vid de allmänna läroverken, <i>förslagsanslag</i>	33,500			
17	Extra arvoden åt teckningslärare vid de allmänna läroverken, <i>förslags-</i> <i>anslag</i> , högst	63,150			
18	Ersättning åt skolläkare, <i>förslagsanslag</i>	27,000			
19	Provårskurser i Göteborg för blivande lärare vid de allmänna läroverken, <i>förslagsanslag</i> , högst	27,350	7,668,200	577,500	

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Privatläroverk:					
Gemensamt <i>reservationsanslag</i> :					
20 a	Enskilda mellanskolor	55,000			
20 b	Högre flickskolor	450,000			
20 c	Högre goss- och samskolor	206,500			
20 d	Enskilda lärarinneseminarier	28,500	740,000		
21	Lönertillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, <i>förslagsanslag</i>	280,000			
22	Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, <i>förslagsanslag</i>	12,000			
23	Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid enskilda mellanskolor, högre flickskolor, högre goss- och samskolor samt enskilda lärarinneseminarier, <i>förslagsanslag</i>	2,000,000			
24	Nybyggnad åt fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, <i>reservationsanslag</i>	5,000			
25	Utbildningskurser för lärarinnor i huslig ekonomi, <i>förslagsanslag</i> , högst	31,600			
26	Tillfällig löneförbättring åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, <i>förslagsanslag</i> , högst	4,267			
27	Utbildande av handarbetslärarinnor, <i>förslagsanslag</i> , högst	22,500			
28	Resestipendier åt lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, <i>reservationsanslag</i>	9,000			
29	Resestipendier och studieunderstöd åt föreståndarinnor och lärarinnor vid lärarinneutbildningsanstalter i huslig ekonomi m. fl., <i>reservationsanslag</i>	2,000	1,032,000	2,074,367	
Kommunala mellanskolor:					
30	Understöd åt kommunala mellanskolor, <i>förslagsanslag</i>	744,000			
31	Undervisning i slöjd vid kommunala mellanskolor, <i>förslagsanslag</i>	2,000			
32	Resestipendier åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, <i>reservationsanslag</i>	1,200	746,000	1,200	9,562,685
					2,709,025

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
<i>Folkundervisningen.</i>					
Folkskoleseminarier:					
Gemensamt <i>reservationsanslag</i> :					
33 a	Folkskoleseminarierna.	1,522,340			
33 b	Stipendier för elever vid folkskoleseminarier	179,025	1,701,365		
34	Hysesbidrag till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier, <i>förslagsanslag</i> , högst		6,400		
35	Hysesbidrag till lärare vid folkskole- seminarierna i Stockholm och Gö- teborg, <i>förslagsanslag</i>		12,000		
36	Studentkurser och parallellavdelnin- gar vid vissa folkskoleseminarier m. m., <i>reservationsanslag</i>		245,000		
37	Förhyrande av vissa lokaler för folk- skoleseminariet i Göteborg m. m., <i>reservationsanslag</i>		2,275		
38	Nybyggnads- och ändringsarbeten vid folkskoleseminariet i Luleå, <i>reservationsanslag</i>		123,540		
39	Underhåll och skötsel av trädgården vid folkskoleseminariet i Luleå, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,500		
40	Inredning och möblering av de ut- vidgade och ändrade lokalerna för folkskoleseminariet i Luleå, <i>reser- vationsanslag</i>		65,000		
41	Byggnader för dubbelseminarium i Karlstad, <i>reservationsanslag</i>		600,000		
42	Komplettering av naturvetenskaplig undervisningsmateriel m. m. vid folkskoleseminariet i Uppsala, <i>re- servationsanslag</i>		12,300		
43	Omläggning av folkskoleseminariets i Kalmar lekplan, <i>förslagsanslag</i> , högst		10,990		
44	Lärares vid folkskoleseminarierna studiebesök vid folkskolor, <i>förslags- anslag</i> , högst		3,000		
45	Ateneums folkskoleseminarium och Göteborgs kvinnliga folkskolese- minarium, <i>förslagsanslag</i> , högst	26,600			
		1,701,365	1,108,605		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Småskoleseminarier:					
46	Understöd åt småskoleseminarier, <i>förslagsanslag</i>	381,000			
47	Stipendier åt elever vid småskole- seminarier, <i>reservationsanslag</i>	90,000			
48	Understöd åt vissa enskilda små- skoleseminarier, <i>förslagsanslag</i> , högst	16,000			
			471,000	16,000	
Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor:					
49	Fortbildningskurser i allmänhet, <i>reservations- anslag</i>	60,000			
50	Särskilda fortbildningskurser i gymnastik, <i>reser- vationsanslag</i>	40,000			
51	Särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdssköt- sel, <i>reservationsanslag</i>	16,800			
52	Särskilda kurser i simning och livräddning, <i>reservationsanslag</i>	4,500		121,300	
53	Resestipendier åt lärare och lärarinnor vid folkskolesemi- narier, <i>reservationsanslag</i>			2,000	
54	Resestipendier åt lärarpersonalen vid högre folkskolor, <i>reservationsanslag</i>			1,200	
55	Resestipendier åt folkskollärare och folkskollärarynnor, <i>reservationsanslag</i>			8,000	
56	Resestipendier åt lärare och lärarinnor vid småskolesemi- narier m. fl., <i>reservationsanslag</i>			3,000	
Folkskolinspektionen:					
57	Avlöning m. m. åt folkskolinspektörer, <i>för- slagsanslag</i>	345,000			
58	Tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer, <i>förslagsan- slag</i> , högst	15,600			
59	Resekostnadsersättning åt folkskol- inspektörer, <i>förslagsanslag</i>	300,000			
			645,000	15,600	
Folkskolor:					
60	Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, <i>förslagsanslag</i> ...	41,343,000			
61	Befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar, <i>förslags- anslag</i>	300,000			

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
62	Lappmarks ecklesiastikverk, folk- bildningsändamål, <i>förslagsan- slag</i>	205,000			
63	Upphjälpande av folkskoleväsendet inom vissa lappmarksförsamlingar i Västerbottens och Norrbottens län: Beredande av möjlighet till skol- gång genom inackordering i skolhem eller enskilda hem för skolpliktiga barn av fattiga, av- lägset boende föräldrar, <i>förslags- anslag</i> , högst	75,000			
64	Särskilt lönetillägg åt lärare i lapp- marksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Över-Kalix församling, <i>förslags- anslag</i>	47,000			
65	Avlönande av föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Över-Kalix församling, <i>förslags- anslag</i>	11,000			
66	Skytteanska lappfolkskolan i Tär- na, <i>förslagsanslag</i>	7,000			
67	Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning, <i>reservationsan- slag</i>	80,000			
68	Upphjälpande av folkskoleväsendet inom Hotagens och Frostvikens församlingar, <i>förslagsanslag</i> , högst	2,500			
69	Avlönande av lärare åt vid van- förestalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern, <i>för- slagsanslag</i>	20,000			
70	Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, <i>förslagsanslag</i>	2,585,000			
71	Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folk- skola, <i>förslagsanslag</i>	267,000			

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
72	Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor, <i>reservations- anslag</i> 30,000	44,870,000	102,500		
73	Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor, <i>förslagsanslag</i> 70,000	70,000			
Fortsättningskolor:					
74	Understöd för avlönande av lärare vid fortsättningskolor, <i>förslagsanslag</i> 1,100,000				
75	Utbildningskurser för lärare vid fortsättningskolor, <i>reserva- tionsanslag</i> 155,000				
76	Ökade kostnader på grund av dyrtiden för utbildningskur- ser för lärare vid fortsätt- ningskolor, <i>förslagsanslag</i> , högst 15,000	1,100,000	170,000		
Högre folkskolor:					
77	Understöd åt högre folkskolor, <i>förslagsanslag</i> 455,000				
78	Anordnande av slöjd i högre folkskolor, <i>förslagsanslag</i> 14,000				
79	Sällskapets för folkundervisningens befräm- jande verksamhet i allmänhet, <i>reserva- tionsanslag</i> 1,500				
80	Understöd åt sällskapets för folkundervis- ningens befrämjande högre folkskola, <i>förslagsanslag</i> 7,570	478,070			
Folkhögskolor:					
81	Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i> 797,525				
82	Ökat understöd åt folkhög- skolor för vissa kurser, <i>för- slagsanslag</i> 120,000				
83	Stipendier åt elever vid folk- högskolor, <i>förslagsanslag</i> 140,000				
84	Höjda stipendier åt obemed- lade och mindre bemedlade elever vid folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i> 70,000	937,525	190,000	50,272,960	1,738,205
Säger för allmänna skolväsendet				60,091,845	4,514,130

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
G. Folkbildningsåtgärder i övrigt.					
<i>Folkbibliotek.</i>					
1	Understöd åt folkbibliotek, <i>förslagsanslag</i>			235,000	
<i>Populärvetenskapliga föreläsningar.</i>					
2	Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, <i>reservationsanslag</i>		285,000		
3	Bidrag till de från universiteten i Uppsala och Lund utom universitetsstäderna anordnade föreläsningkurser, <i>reservationsanslag</i>		10,000		295,000
<i>Nykterhetsundervisning.</i>					
Undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande:					
4 a	<i>Förslagsanslag</i> , högst	105,950			
4 b	<i>Reservationsanslag</i>	18,000	123,950		
5	Handbok i nykterhetsfrågan m. m., <i>reservationsanslag</i> ...		20,000		143,950
<i>Musikföreställningar för allmänheten.</i>					
6	Understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				57,000
<i>Studielån.</i>					
7	Räntefria studielån m. m., <i>reservationsanslag</i>				150,000
Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt				235,000	645,950
H. Abnormundervisningen.					
1	Befrämjande av dövstumundervisningen, <i>förslagsanslag</i>			200,000	
2	Kyrklig själavård åt dövstumma, <i>förslagsanslag</i> , högst ...			14,000	
3	Ordbok för dövstumma, <i>reservationsanslag</i>				1,000
4	Tidning för dövstumma, <i>förslagsanslag</i> , högst				500
5	Institutet och förskolan för blinda & Tomtebodas			103,150	

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
6	Bekostande av elevers vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodå ävensom åtföljande vårdares resor å statens järnvägar, <i>förslagsanslag</i>			2,000	
7	Förskolan för blinda i Växjö			20,600	
	Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda:				
	Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda:				
8 a	<i>Bestämt anslag</i>	17,300			
8 b	<i>Reservationsanslag</i>	11,000			
		28,300			
9	Förstärkning av reservationsanslaget till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda, <i>förslagsanslag</i> , högst.....		7,050		
10	Upphållande vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda under höstterminen 1920 av ytterligare en korgmakeriavdelning, <i>reservationsanslag</i>		3,550		
11	Nybyggnad för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda, <i>reservationsanslag</i>		50,000	28,300	60,600
12	Bidrag till avlöande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter, <i>förslagsanslag</i>			1,200	
13	Tryckning av blindskrifter, <i>reservationsanslag</i>				5,000
14	Understöd åt blindlärarelever och reseunderstöd åt blindlärare, <i>reservationsanslag</i>				1,200
15	De blindas förening, <i>förslagsanslag</i> , högst.....				50,000
16	Byggnader m. m. för en vårdanstalt för blinda med komplicerat lyte, <i>reservationsanslag</i>				720,000
17	Hyresbidrag åt den med drottning Sophias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda dövstumma m. fl., <i>förslagsanslag</i> , högst.....				10,000
18	Resestipendier åt abnormlärare, <i>reservationsanslag</i>				1,000
19	Uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn, <i>förslagsanslag</i>			184,000	
	Säger för abnormundervisningen			553,250	849,300
	I. Den tekniska undervisningen m. m.				
	<i>Den tekniska undervisningen.</i>				
1	De tekniska läroverken	1,090,775			
2	Speciallärare m. m. vid tekniska högskolan, <i>förslagsanslag</i> , högst.....		23,040		
3	Samlingar och laborationer vid tekniska högskolan, <i>förslagsanslag</i> , högst		75,000		

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
4	Bränsle, lyshållning m. m. vid tekniska högskolan, <i>förslagsanslag</i> , högst		250,000		
5	Inköp av maskiner, apparater m. m. för utrustning av de nya laboratorierna vid tekniska högskolan, <i>reservationsanslag</i>		300,000		
6	Laboratoriebyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi, <i>reservationsanslag</i>		1,123,000		
7	Förstärkning av Chalmers tekniska instituts anslag till uppvärmning m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		35,000		
8	Utrustning av vissa laboratorier m. m. vid Chalmers tekniska institut, <i>reservationsanslag</i>		15,000		
9	Förstärkning av Chalmers tekniska instituts anslag till bibliotek m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		14,000		
10	Omläggning av Chalmers tekniska instituts värmeledning, <i>reservationsanslag</i>		33,500		
11	Tekniska skolan i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> , högst		17,325		
12	Provisorisk lönerreglering vid tekniska skolan i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> , högst		4,600		
13	Undervisningsmateriel, böcker m. m. för elektrotekniska fackskolan i Västerås, <i>reservationsanslag</i>		25,000		
14	Laborarieutrustning för den tekniska elementarskolan, maskinfackskolan, husbyggnadsfackskolan och det tekniska gymnasiet i Malmö, <i>reservationsanslag</i>		25,000		
15	Tekniska elementarskolan i Norrköping, <i>förslagsanslag</i> , högst		15,800		
16	Tekniska elementarskolan i Borås, <i>förslagsanslag</i> , högst		8,550		
17	Tekniska elementarskolan i Härnösand, <i>förslagsanslag</i> , högst		13,500		
Bergsskolorna i Filipstad och Falun jämte därmed förenade yrkesskolor:					
18 a	<i>Förslagsanslag</i>	2,100			
18 b	<i>Förslagsanslag</i> , högst	27,000			
19	Tillfällig löneförbättring vid tekniska skolan i Eskilstuna, <i>förslagsanslag</i> , högst		29,100		
			1,337		
Vävskolan i Borås:					
20	Bidrag till upprätthållande av vävskolan, <i>förslagsanslag</i> , högst	6,200			
21	Bidrag till avlönande av en andre lärare, <i>förslagsanslag</i> , högst	1,750			
22	Bidrag till personlig löneförbättring för vissa lärare, <i>förslagsanslag</i> , högst	1,650		9,600	
23	Slöjdföreningens i Göteborg skola, <i>förslagsanslag</i> , högst			46,000	

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
24 Understöd åt skolor för den lägre yrkesundervisningen, <i>förslagsanslag</i>	250,000			
25 Understöd åt yrkesskolor för husmodersutbildning i städer m. fl. liknande samhällen m. m., <i>förslagsanslag</i>		50,000		
26 Resestipendier åt föreståndare och facklärare vid lägre tekniska läroanstalter, <i>reservationsanslag</i>		3,000	1,340,775	2,117,352
<i>Handelsundervisningen.</i>				
27 Handelsgymnasier, <i>förslagsanslag</i> , högst			135,000	
Säger för den tekniska undervisningen m. m.			1,475,775	2,117,352
J. Åtgärder för fysisk utbildning.				
1 Gymnastiska centralinstitutet			72,700	
2 Extra vaktmästarbiträde vid gymnastiska centralinstitutet, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,200
3 Anordnande av omklädningsrum vid gymnastiska central- institutet, <i>reservationsanslag</i>				19,000
4 Undervisning jämte läkarvård vid en med gymnastiska centralinstitutet förenad kvinnlig poliklinik, <i>förslagsan- slag</i> , högst				1,000
5 Inköp av litteratur och bokbindning för gymnastiska cen- tralinstitutets bibliotek, <i>reservationsanslag</i>				600
6 Gymnastikövningar vid gymnastiska centralinstitutet för Stockholms förenade studentkårer, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,000
7 Understödjande av idrotten, <i>förslagsanslag</i> , högst				100,000
8 Understödjande av skididrotten bland ungdomen, <i>förslags- anslag</i> , högst				30,000
Säger för åtgärder för fysisk utbildning			72,700	152,800
K. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.				
1 Svenska fornskriftsällskapet, <i>reservationsanslag</i>				2,000
2 Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandi- naviens historia, <i>reservationsanslag</i>				2,000
3 Svenska vitterhetsamfundet, <i>reservationsanslag</i>				4,000
4 Tidskriften »Nordiskt medicinskt arkiv», <i>förslagsanslag</i> , högst				6,500

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
5	Tidskriften »Acta mathematica», <i>förslagsanslag</i> , högst ...				3,000
6	Tidskriften »Sfinx», <i>förslagsanslag</i> , högst				1,200
7	Tidskriften »Svenska landsmål och svenskt folkliv», <i>förslagsanslag</i> , högst				5,000
8	Systematisk undersökning av svenska folkmål, <i>reservationsanslag</i>				17,100
9	Systematisk undersökning av sydsvenska folkmål, <i>reservationsanslag</i>				3,000
10	Insamling, förtecknande och undersökning av svenska folkminnen, <i>reservationsanslag</i>				4,500
11	Undersökningar rörande ortnamn inom Hallands län, <i>reservationsanslag</i>				5,000
12	Ortnamnskommitténs sekreterare, <i>förslagsanslag</i> , högst ...				4,000
13	Bidrag till verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium», <i>reservationsanslag</i>				20,000
14	Föreningen »Pietas», <i>förslagsanslag</i> , högst				3,000
15	Statistiska tabeller över Oresundstullen, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,500
16	Forskningsarbete vid utländska biologiska stationer, <i>reservationsanslag</i>				1,800
17	Resestipendier åt journalister, <i>reservationsanslag</i>				4,000
18	Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst, <i>förslagsanslag</i> , högst				20,000
19	Rasbiologiska undersökningar, <i>förslagsanslag</i> , högst				9,500
20	Vetenskapligt arbete av f. d. riksantikvarien O. Montelius, <i>förslagsanslag</i> , högst				12,500
21	Utgivande av Carl von Linnés brev, <i>reservationsanslag</i>				5,000
22	Nusvensk ordbok, <i>förslagsanslag</i> , högst				5,000
23	Svenska naturskyddsföreningen, <i>förslagsanslag</i> , högst				4,000
24	Resestipendier samt läroböckers, tidskrifters och lärda verks utgivande, <i>reservationsanslag</i>			150,000	
Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.				150,000	143,600
L. Diverse.					
1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			150,000	
2	Extra lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>				5,000

	Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
3 Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			75,000	
4 Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			37,000	
5 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>			180,000	
6 Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i> (därav till domkapitlens expeditioner högst 21,000 kronor)			175,000	
7 Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i> (därav till domkapitlens expeditioner högst 4,500 kronor)			84,035	
Säger för diverse			701,035	5,000
Summa			70,987,812	10,128,988